

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ 4' (90) - ΤΕΥΧΟΣ 1 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2013

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ του Μακ. Αρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδος Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Ἑπιχειρήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας Ἀμαρουσίου καί Ὠρωποῦ κ. Κύριλλος

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΞΙΑ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Κωνσταντῖνος Χολέβας

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΔΟΚΙΜΙΩΝ: Κωνσταντῖνος Χολέβας, Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Βασίλειος Τζέρπος, Δρ Θ.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ: Χρ. Κωβαῖος, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα. Τηλ.: 210-8160127 – Fax 210-8160128.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ. Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
<http://www.ecclesia.gr> e-mail: periodika@ecclesia.gr

Γιά τήν ἀποστολή ἀνακοινώσεων καί εἰδήσεων ἀπευθύνεσθε:

- γιά τό περιοδικό ΕΚΚΛΗΣΙΑ: periodika@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ: efimerios@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό ΘΕΟΛΟΓΙΑ: theologia@ecclesia.gr

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ	4
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ	
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Γερωνύμου, Ἐόρτιος Ἐπιστολή πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καί Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Βαρθολομαῖον</i>	5
<i>Τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καί Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, Ἐόρτιος Ἐπιστολή πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Γερώνυμον</i>	7
ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ	
<i>Τοῦ Ἀρχιμ. Νικολάου Χ. Ἰωαννίδη, Νικόλαος Καβάσιλας καί Συμεὼν Θεσσαλονίκης Οἱ θεμελιωτές τῆς Θεολογίας τῆς Βυζαντινῆς Λατρείας.....</i>	9
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	
<i>Τοῦ Ἀρχιμ. Χερουβεῖμ Βελέτζα, Ἀπαντήσεις σὲ ἀπορίες γιὰ τὴν ἀξιολόγηση τῶν κληρικῶν.....</i>	40
ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	45
ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ	60

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ τεύχος τοῦ 2013 ξεκινᾷ μέ τίς ἐόρτιες ἐπιστολές, τίς ὁποῖες ἀντήλλαξαν μέ τήν εὐκαιρία τῶν Χριστουγέννων ὁ Παναγιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καί Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος καί ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώνυμος.

Στή στήλη τῶν Συνοδικῶν Ἀναλέκτων θά διαβάσετε τήν εἰσήγηση τοῦ Ἀρχιμανδρίτου π. Νικολάου Ἰωαννίδη, Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία παρουσιάσθηκε στό IB΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως (Βόλος, 27-29 Σεπτεμβρίου 2010).

Στήν ἐνότητα τῶν Διοικητικῶν Θεμάτων ὁ Ἀρχιμ. Χερουβεῖμ Βελέτζας, Διευθυντής Προσωπικοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου, ἀπαντᾷ σέ ἀπορίες γιά τήν ἀξιολόγηση τῶν Κληρικῶν.

Ἡ ὕλη τοῦ τεύχους ὁλοκληρώνεται μέ τά συνήθη ὑπηρεσιακά κείμενα τῶν Κανονισμῶν καί τῶν Προκηρύξεων.

Ἐόρτιος Ἐπιστολή
πρός τήν Α.Θ.Π. τόν Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως
Νέας Ρώμης καί Οἰκουμενικόν Πατριάρχην
κ. Βαρθολομαῖον

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

Πρωτ. 5330
Ἀριθμ. Ἀθήνησι 3η Δεκεμβρίου 2012
Διεκπ. 2345

Παναγιώτατε καί Θειώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καί Οἰκουμενικέ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητέ καί περιπόθητε ἀδελφέ καί συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, κύριε Βαρθολομαῖε, τήν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Προσιούσης καί αὐθις τῆς μεγάλης Ἑορτῆς, τῆς Μητροπόλεως πασῶν τῶν Ἑορτῶν, τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως, ἀντηχεῖ ἐν τοῖς ὡσίν τῶν καρδιῶν ἡμῶν ὁ ἀγγελικός ὕμνος: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπί γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» καί τό τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας ἡμῶν ᾄσμα: «Θεός ὢν εἰρήνης, Πατήρ οἰκτιρῶν, τῆς Μεγάλης Βουλῆς τόν Ἄγγελον ἀπέστειλας ἡμῖν, εἰρήνην παρεχόμενος». Ὅντως, διότι, ὡς διακηρύσσει ὁ οὐρανοβάμων Κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων: «Χριστός ἐστίν ἡ εἰρήνη ἡμῶν», ὅστις ἐλήλυθεν ἵνα λύσῃ τό μεσότοιχον τῆς ἔχθρας καί ἵνα κτίσῃ ἐν ἑαυτῷ καινόν ἄνθρωπον ποιῶν εἰρήνην, «καί ἐλθῶν εὐαγγελίσαστο εἰρήνην τοῖς μακρῶν καί τοῖς ἐγγύς» (Ἐφ. 2, 14-17).

Ἦλθεν οὖν, ἵνα τήν ἑαυτοῦ εἰρήνην παράσῃ ἡμῖν, οὐ τῆς τοῦ κόσμου εἰρήνης, ἥτις ἐστίν πρόσκαιρος καί ἐπιφανειακή, ταχέως διαλυομένη ὡς ἐπί ἰδιοτελῶν συμφερόντων ἐδραζομένη, ἀλλά εἰρήνην βαθεῖαν καί ἀναφαίρετον, τήν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν.

Ρίπτοντες, ὁμως, τά ὄμματα ἡμῶν ἐπί τῆς συγχρόνου κοινωνίας, μετά πικρίας βαθυτάτης διαπιστοῦμεν ὅτι ἡ εἰρήνη ἐφυγαδεύθη ἀπό προσώπου τῆς γῆς. Πανταχόθεν ἀκούονται οἰμωγαί καί φω-

ναί ἀπελπισίας· στέρησις, δυστυχία, θλίψις καί ἀνέχεια ἐπικρατοῦσι παντοῦ. Ἐγωισμός, ἀτομικισμός, προσωπικά συμφέροντα κυριαρχοῦσι, μῖσος καί ἔχθρα βασιλεύουσιν. Καί ἡ αἰτία; Ἡ ἀποστασία ἡμῶν. Ἀπεμακρύνθημεν ἀπό τοῦ Θεοῦ. Ἐστρέψαμεν τά νῶτα εἰς τόν Ἄρχοντα τῆς εἰρήνης. Ἐγκατελείψαμεν τήν στενήν καί τεθλιμμένην ὁδόν τήν ἄγουσαν πρὸς τήν ζωήν καί ἠκολουθήσαμεν τάς ἐπιθυμίας καί προσταγὰς τῶν καρδιῶν ἡμῶν. Ἐλησμονήσαμεν ὅτι «οὐκ ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρῶσις καί πόσις, ἀλλά δικαιοσύνη καί εἰρήνη καί χαρά ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ» (Ρωμ. 14, 17).

Ἡ προσεγγίζουσα ἑορτή τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως, ὅθεν, παρέχει εἰς ἡμᾶς εὐκαιρίαν μετανοίας καί ἐπιστροφῆς εἰς τήν μόνην καί ἀψευδῆ πηγὴν εἰρήνης καί ἐσωτερικῆς χαρᾶς: τόν δι' ἡμᾶς νηπιᾶσαντα Σωτῆρα καί Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. Πιστεύοντες εἰς Αὐτόν, τῷ ὄντι «εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τόν Θεόν» καί γενόμεθα καινοὶ ἄνθρωποι, ποιοῦντες εἰρήνην καί εὐαγγελιζόμενοι εἰρήνην τοῖς μακρῶν καί ἐγγύς.

Ἴδου λοιπόν καιρός εὐπρόσδεκτος. Ἴδου καιρός μετανοίας. Ἴδου καιρός ἐπανευαγγελισμοῦ τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὥστε καί δι' ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς καί ἀναξιούς λειτουργοὺς καί κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου Αὐτοῦ νά ἰσχύσουν τά Παύλεια λόγια: «ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων τήν εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τά ἀγαθά» (Ρωμ. 10, 15).

Ἐν κατανύξει οὖν βαθεῖα καί ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ ἐπί τῇ θεοσδότῳ ταύτῃ Ἑορτῇ, στρέφομεν τήν σκέψιν ἡμῶν πρὸς τήν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα καί πᾶσαν τήν ὑπὸ τήν θεοφιλή ποιμαντικὴν φροντίδα καί σκέπην Αὐτῆς ἁγίαν ἐκλογάδα. Αὐτὴν καί τήν περὶ Αὐτὴν σεπτὴν χορείαν τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, ἑορτίῳ

φιλήματι κατασπαζόμεθα, καὶ τὰς ἡμετέρας ταπεινάς εὐχὰς ταῖς θεοπειθέσι δεήσεσι τῆς Ὑμετέρας Σεπτῆς Κορυφῆς συνεννοῦμεν, ὥστε ὁ δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσας Θεός, καὶ εἰς τὸν κόσμον ἐλθὼν γαληνεῦσαι αὐτόν καὶ ἀπαλλάξαι τὴν ζωὴν ἡμῶν πάσης ταραχῆς τῆς ἐκ τοῦ δολίου πολεμήτορος προσγινομένης, νὰ εἰρηνεύσῃ ὡς Ἄρχων εἰρήνης τὰς καρδίας πάντων ἡμῶν, δαφιλεύων ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως τὴν Αὐτοῦ εἰρήνην.

Αὐτοῦ δεόμενοι, ὅπως τὴν Ὑμετέραν Σεπτὴν Κορυφὴν σκέπη καὶ διαφυλάτῃ ἐν ὑγιείᾳ καὶ δυνάμει πολλῇ εἰς μακρότητα ἡμερῶν, παράσχῃ δ' Αὐτῇ μακροχρόνιον καὶ ἀγλαόκαρπον ποιμαντορίαν πρὸς δόξαν τοῦ Ἁγίου Ὄνόματος Αὐτοῦ καὶ εἰς κλέος τῆς Ἀγιωτάτης Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, κατασπαζόμεθα Αὐτὴν ἐν Χριστῷ σαρκωθέντι καὶ διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερόνυμος Πρόεδρος

Ἐόρτιος Ἐπιστολή
πρός τόν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν
καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμον

*Τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης
καί Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου*

(Χριστούγεννα 2012)

Ἀριθμ. Πρωτ. 1127

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητέ καί περιπόθητε ἀδελφέ καί συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Ἱερώνυμε, Πρόεδρε τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τήν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Σήμερον ἀνέτειλεν ὁ ἄδυτος τῆς δικαιοσύνης Ἥλιος, φωτίζων τούς καθημένους ἐν σκότει καί σκιᾷ θανάτου (πρβλ. Λουκ. α΄, 79), καί σάλπιγγες οὐρανόθεν, ἀγγελικῆ βοῆ ἠχοῦσαι, τήν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ ἐνανθρώπησιν κόσμῳ κηρύττουσι.

«Σήμερον οὐρανοῦ καί γῆς ὁμοτιμίαν ὁρῶμεν καί τῶν κάτω πρὸς τὰ ἐπέκεινα πάντων ἄνοδον ἐφάμιλλον οὕσαν τῇ συγκαταβάσει τῶν ἄνω· εἰ γάρ τις ἐστίν οὐρανός τῶν οὐρανῶν, καί εἴ τινα ἐστίν ὕδατα ὑπερῶα στεγάζοντα τὰ οὐράνια, καί εἴ τις τόπος ἢ στάσις ἢ τάξις ἐστίν ὑπερκόσμος, σπηλαίου καί φάτνης καί περιρραντηρίων βρεφικῶν καί σπαργάνων οὐδέν ἔχει θαυμασιώτερον, οὐδέ τιμιώτερον· οὐδέν γάρ τῶν ἐξ αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γεγονότων κοινωφελέστερον ἢ θειότερον τῶν Χριστοῦ Γενεθλίων, ἅπερ ἐορτάζομεν σήμερον». Τούς λόγους τούτους τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, (Ὁμιλία εἰς τήν κατά σάρκα Γέννησιν τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ) ἀντί οἰουδήτινος ἄλλου ἐορτίου εὐχαιτικοῦ χαιρετισμοῦ, ἀπευθύνομεν πρὸς τήν Ὑμετέραν λίαν ἡμῖν ἀγαπητήν καί θεόλεκτον Μακαριότητα, ἐπὶ τῇ πανηγύρει τῆς ὑπερφουοῦς οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Διότι, ὡς μαρτυροῦν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, «τρία εἶναι τὰ ἐξαιρετα καί μεγαλύτερα ἔργα ὁπού ἔκαμεν ὁ Θεός· πρῶτον, ἡ δημιουργία τοῦ νοητοῦ κόσμου· δεύτερον, ἡ δημιουργία τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου· καί, τρίτον, ἡ ἔνσαρκος οἰκονομία τοῦ Θεοῦ Λόγου» (Ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, Λόγος ἐγκωμιστικὸς εἰς τούς Ἀρχαγγέλους Μιχαὴλ καί Γαβριήλ). Ἀληθῶς, Θεός ὁμοιώθη θνητοῖς ἀνθρώποις.

Ἐνῷ ὁμως Ἄγγελοι ἐν οὐρανοῖς καί ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς γῆς ψάλλομεν ὕμνους εὐφήμους πρὸς τόν τεχθέντα Κύριον καί Σωτῆρα καί δουλικῶς τῷ Δεσπότη προσάγομεν εὐχάς καί δῶρα τίμια, τὰς ἡμετέρας ψυχάς, εἰς πλεῖστα μέρη τοῦ κόσμου ἠχοῦν αἱ κλαγγαὶ τοῦ πολέμου καί ἀκατάπαυστοι θρηνοὶ ἀκούονται διὰ τήν ἀπώλειαν ἠγαπημένων προσώπων καί τό μέγεθος τῶν ἐνσκηπτουσῶν ἀνηκέστων συμφορῶν.

Ἰδιαιτέρως κατά τὰς ἡμέρας ταύτας, ἡ σκέψις ἡμῶν στρέφεται πρὸς τούς πάσχοντας καί συχνάκις διωκομένους χριστιανούς καί ἐν γένει συναναθρώπους ὅπου γῆς, ἐσχάτως δέ καί ἐν τῷ εὐρυτέρῳ χώρῳ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, οἳ ἔστησαν οἱ πόδες τοῦ Κυρίου (πρβλ. Ψαλμ. 131,7), καί οἱ ὅποιοι συνάνθρωποι εὐρίσκονται ἐν μέσῳ μιᾶς πολεμικῆς λαίλαπος καί ἀκαταστασίας καί θρηγῶν καί ὀδυρμῶν, καθ' ὅτι καί σήμερον φωνή ἀκούεται ἐν Ραμᾶ· θρηγῶς καί κλαυθμὸς καί ὀδυρμὸς πολὺς· Ραχήλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καί οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσὶν (Ματθ. β΄, 18-19, Ἱερεμ. λη΄ 15).

Κατά τὰς δυσχερεῖς ταύτας ἡμέρας τῆς παγκοσμίου γενικωτέρας καί πολυπλάγκτου κρίσεως, ἠθικῆς, πνευματικῆς, οἰκονομικῆς, καί ἄλλης παντοειδοῦς τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας, κατά τὰς

όποιας ἐν ἀπορία παρακολουθοῦμεν τὴν συνέχισιν ἀδελφοκοτονιῶν διὰ τὴν κυριαρχίαν καὶ τὴν «κατακυρίευσιν» τοῦ ἑτέρου ἐπὶ τοῦ συνανθρώπου, τοῦ Χριστοῦ «ἐν ἑτέρῳ μορφῇ» (Μαρκ. ις', 12-13), οὐδόλως λησιμονοῦμεν, Μακαριώτατε Ἀδελφέ, τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τὴν «κένωσιν» τοῦ ἀπεριλήπτου καὶ παντοκράτορος, δι' Οὗ τὰ πάντα συνέστη, ὁ Ὅποιος «μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος» (Φιλιπ. β' 7-8) ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς ἀνέστιος, ἄστεγος, ἄοικος, ἐν σπηλαίῳ καὶ φάτνῃ ἀλόγων, παραμένων ὁμως Θεός, παραμυθιῶν θεανθρωπίνως ὅσους ἔχομεν νῦν ἀπολέσει οἰκείας καὶ οἰκείους εἴτε ἐν τῇ δίνῃ πολεμικῶν ἐχθροπραξιῶν, εἴτε διωγμῶν, εἴτε ἐξ αἰτίας πενίας, ἢ ἄλλης ἀνθρωπίνης ἐπιρρείας, κακίας ἢ συκοφαντίας.

Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβίμ διώκεται εἰς Αἴγυπτον ὑπὸ τοῦ μαιφόνου καὶ ἀσπλάγχνου Ἡρώδου, γενόμενος καὶ Αὐτός μετανάστης καὶ πρόσφυξ, διὰ νὰ παραμυθῆσθαι ὁμως τὰς χιλιάδας καὶ μυριάδας τῶν «προσφύγων» καὶ «προσκαίρων» ἐπὶ τῆς γῆς καὶ διὰ νὰ φέρῃ παράκλησιν, διότι Ἐκεῖνος εἶναι ἡ ἀληθὴς παράκλησις καὶ Ὁν ἀπέστειλεν Ἐκεῖνος Παράκλητον, τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας, ἐν ᾧ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν.

Ὁ ἴδιος Κύριος τοῦ παντός διδάσκει ἡμᾶς ἐν μέσῳ τῶν ἀνεκδιηγῆτων καὶ πολλάκις ἀναιτίων παθημάτων, τὰ ὅποια ὑφιστάμεθα οἱ ἄνθρωποι, νὰ εἰρηνεύωμεν πρὸς ἀλλήλους, νὰ ἀνεχώμεθα καὶ νὰ χαριζώμεθα «ἐάν τις πρὸς τινὰ ἔχη μομφὴν καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἔχαρίσατο ἡμῖν» (πρβλ. Κολ. γ', 13), νὰ ἐπιδεικνύωμεν δὲ τὸν πρὸς ἀλλήλους Ἔλεον καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην, καθάπερ καὶ ὁ Χριστὸς ἐκ μόνης τῆς ἀγάπης, ὅτι Αὐτὸς «ἀγάπη ἐστίν» (Α' Ἰωάν. δ' 9), ἠλέησεν ἡμᾶς καὶ μέχρις ἡμῶν κατῆλθεν ὑπὲρ ἡμῶν.

«Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ», Ἀδελφέ τιμώτατε, ἔστω καὶ ἐν μέσῳ τῶν θλίψεων καὶ τῶν θρήνων καὶ τοῦ πόνου τῶν ἀνθρωπειῶν τῆς ἐνεστάσης ἐποχῆς, «τὸ παρὸν μυστήριον ἐκδιηγούμε-

νοι» (Στιχηρὸν ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων), ὅτι ὁ «ἀεὶ καὶ ὡσαύτως ὢν» (Θεῖα Λειτουργία Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου) Θεὸς «ἦκει διὰ σαρκός», παρέχων τὴν εἰρήνην Του εἰς οἰονδήτινα ἐπιθυμεῖ αὐτὴν εἰλικρινῶς, καταλλάσσων πρὸς τὸν Πατέρα ὄντινα ἀληθῶς ζητεῖ τὴν καταλλαγὴν. «Ἐγεννήθη οὐ τοῖς ἀγγέλοις, ἀλλ' ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ καθ' ἡμᾶς ἐγεννήθη Σωτὴρ Χριστὸς ἐν πόλει Δαυὶδ (Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμά, ἔνθ. ἀν.).

Βιοῦντες τὴν ἀνθρωπίνην πραγματικότητα ἐν θεανθρωπίνῳ νεύματι καὶ πνεύματι, δοξάζομεν τὸν «ἀνατείλαντα ἐκ Παρθένου, νοητὸν Ἥλιον τῆς Δικαιοσύνης», τὸν Ὅποιον «Ἀστὴρ ὑπέδειξεν, ἐν Σπηλαίῳ χωρούμενον τὸν ἀχώρητον» (Τροπάριον Ἐσπερινοῦ Χριστουγέννων) Ζωοδότῃν Κύριον, καὶ συγχαίρομεν τῇ Ὑμετέρῳ Μακαριότητι, τῇ περὶ Αὐτὴν Ἱεραρχία, τῷ κλήρῳ καὶ τῷ λαῷ, εὐχόμενοι ἀδελφικῶς ὅπως ὁ ἐνανθρωπήσας προαιώνιος Λόγος τοῦ Πατρὸς χαρίζεται Ὑμῖν καὶ κατὰ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν τῆς χρηστότητος καὶ Χάριτος Αὐτοῦ, βιγ' τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν καὶ πᾶσαν ἀγαθοδορίαν εἰς δαυιλῆ καρποφορίαν τῆς θεοφιλοῦς διακονίας Ὑμῶν ἐν τῷ Ἀμπελῶνι τῆς καθ' Ἑλλάδα ἀδελφῆς Ἐκκλησίας, «τοῦ ἀναγγέλλειν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ τῷ θεοφιλεῖ ποιμνίῳ Ὑμῶν καὶ διδάσκειν ἐπιτελεῖν τὰς ἀγίας Αὐτοῦ ἐντολάς, καὶ μηδὲν φαῦλον ἢ ἐναντίον πράττειν» (Ἀπόκρισις Ἰακώβου τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει νέου Ὀσιομάρτυρος κατὰ τὸ μαρτύριον αὐτοῦ), ἵνα ἄγητε τοῦτο εἰς νομάς σωτηρίους καὶ ἐπὶ ὕδατα ἀλλόμενα εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Ἐν τῇ Χάριτι καὶ τῇ ἀγάπῃ τοῦ σαρκί ἐπιφανέντος Θεανθρώπου Κυρίου, περιπτυσσόμεθα ἑορτίως τὴν Ὑμετέραν Ἀγάπην καὶ διατελοῦμεν μετὰ βαθείας τῆς ἐν Αὐτῷ φιλαδελφίας καὶ ἐγκαρδίων ἑορτίων προορησεων.

Χριστούγεννα βιβ'

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός,

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Νικόλαος Καβάσιλας και Συμεών Θεσσαλονίκης Οί θεμελιωτές τῆς Θεολογίας τῆς Βυζαντινῆς Λατρίας

*Τοῦ Ἀρχιμ. Νικολάου Χ. Ἰωαννίδη,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν*

*(Εἰσήγηση στό IB΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων,
Βόλος, 27-29 Σεπτεμβρίου 2010)*

Εἰσαγωγικά

Ἡ μελέτη τοῦ συγκεκριμένου θέματος, πού ἔχω τήν τιμή νά εἰσηγηθῶ στό παρόν συμπόσιο, ἀπαιτεῖ μεταξύ ἄλλων μιά σύντομη εἰσαγωγική ἀναφορά στό ἱστορικό πλαίσιο τῆς ἐποχῆς κατά τήν ὁποία ἔζησαν οἱ δύο σοφοί καί ἅγιοι βυζαντινοί ἄνδρες, ὁ Νικόλαος Καβάσιλας (1322/23 - μετά 1391) καί ὁ Συμεών ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης (β΄ ἡμισυ ἸΔ΄ αἰ. - 1429), δηλαδή στόν ἸΔ΄ αἰώνα καί στίς τρεῖς πρῶτες δεκαετίες τοῦ ἸΕ΄ αἰώνα.

Εἶναι γνωστό ὅτι οἱ δύο τελευταῖοι αἰῶνες τοῦ βίου τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ὑπῆρξαν ἐποχή κρίσιμη, πλήρης ταραχῶν καί διαιρέσεων, τόσο στό πολιτικό ὅσο καί στό ἐκκλησιαστικό πεδίο, ἀλλά συγχρόνως καί ἰδιαίτερης πνευματικῆς ἀνθησης. Τό ἀποκαταστημένο Βυζάντιο τοῦ 1261 δέν ἦταν πλέον ἡ ἔνδοξη αὐτοκρατορία τοῦ παρελθόντος, ἀλλ΄ ἕνα μικρό κράτος, μέ στρατό καί δυνάμεις ἀνεπαρκεῖς νά υπερασπισθοῦν τήν ὑπαρξή του. Οἱ συνεχεῖς πόλεμοι καί ἐσωτερικές διαμάχες τοῦ ἸΔ΄ αἰώνα ἐπέφεραν πολιτικό καί οικονομικό κλονισμό καί ἀνασφάλεια στό λαό, ὁ ὁποῖος, προσπαθώντας νά ξεφύγει ἀπό τήν κρίση, προέβαινε σέ ἐνέργειες πού, ὅπως πίστευε, θά ἐξασφάλιζαν τή σωτηρία τῆς κοινωνίας του. Ἔτσι, στή Θεσσαλονίκη τό 1374, οἱ ἐκπρόσωποι τῶν λαϊκῶν τάξεων, γνωστοί ὡς Ζηλωτές, ἐπαναστάτησαν κατά τῶν εὐγενῶν, θεωρώντας τους ὑπαίτιους ὅλων τῶν δεινῶν· κατέλυσαν τή ἔννομη τάξη καί προέβησαν σέ βιαιοπραγίες. Μάλιστα εἶναι αὐτοί πού ἐμπόδισαν τήν ἐγκατάσταση τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ στήν ἔδρα του. Πέραν ὁμως τῶν βιαιοτήτων καί τῆς ὀξύτητας, πρέπει νά δεχθοῦμε ὅτι ὑπῆρξε ἕνας λαϊκός ἀγώνας γιά τήν

ἐπικράτηση τῆς δικαιοσύνης στήν κοινωνία καί γι΄ αὐτό πολλά ἀπό τά αἰτήματά τους – ὄχι οἱ βιαιοπραγίες – εἶχαν ἀπήχηση σέ πρόσωπα ἀκόμη καί ἀπό τήν τάξη τῶν ἀρχόντων, ὅπως ὁ Νικόλαος Καβάσιλας.

Ἐν τῷ μεταξύ οἱ Τοῦρκοι, πού εἶχαν ἤδη ἐμφανισθεῖ ἀπό τόν ἸΓ΄ αἰώνα, ἐκμεταλλεόμενοι τίς ἐσωτερικές ἀνωμαλίες τῆς αὐτοκρατορίας, ἄρχισαν κατ΄ ἀρχάς νά ἐνοχλοῦν τίς βυζαντινές κτήσεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί ἀργότερα νά εἰσδύουν στήν Εὐρώπη (1354 κατάληψη Καλλιπόλεως τοῦ Ἑλλησπόντου), δημιουργώντας ἀνασφάλεια στό λαό. Οἱ δύο πρῶτες πόλεις τῆς αὐτοκρατορίας, Κωνσταντινούπολη καί Θεσσαλονίκη, δέν ἄρρησαν νά δεχθοῦν τίς ἐπιθέσεις τῶν Τούρκων. Ὁ σουλτάνος Μουράτ Β΄ (1421-1451) πολιόρκησε τήν Κωνσταντινούπολη (1422), ἀλλά σύντομα ἀναγκασμένος ἀπό ἐσωτερικά προβλήματα τοῦ κράτους του ἔλυσε τήν πολιορκία¹. Ἡ Θεσσαλονίκη, γενέτειρα τοῦ Νικολάου Καβάσιλα καί πόλις τῆς ἐπισκοπικῆς δράσεως τοῦ Συμεών Θεσσαλονίκης, ἤδη ἀπό τίς τελευταῖες δεκαετίες τοῦ ἸΔ΄ αἰώνα ὑφίσταται τουρκικές ἐπιθέσεις. Τό 1387 καί ὡς τό 1393 πέφτει στά χέρια τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι, μετά ἀπό ἕνα μικρό διάστημα πού ἐπανῆλθε στους Βυζαντινούς, τήν ξανακατέλαβαν τό 1394. Μετά τήν ἦττα ὁμως πού ὑπέστη ἀπό τόν Ταμερλάνο (1402), ὁ σουλτάνος Βαγιαζήτ Α΄ τήν παραχώρησε τό 1403 στους Βυζαντινούς. Τόν Ἰούνιο ὁμως τοῦ 1422 οἱ Τοῦρκοι ἄρχισαν νέα πολιορκία καί οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς βιώνοντας γιά ἀκόμη μιά φορά τόν πόνο, τίς στερήσεις καί τό ἄγχος τῆς ἐπιβίωσης βρέθηκαν μπροστά στό φοβερό δίλημμα νά παραδώσουν τήν πόλη τους εἴτε στους Τούρκους, ζώντας ἐκτοτε ὡς ὑπο-

τελείς τους, είτε στους Βενετούς, οι όποιοι άποτελοῦσαν τότε ὑπολογίσιμη ναυτική δύναμη και θά μπορούσαν, ὅπως ἤλπιζαν, νά ἐξασφαλίσουν τήν ασφάλειά τους. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Συμεών και ὁ ἐπηρεαζόμενος ἀπ' αὐτόν δεσπότης τῆς πόλεως Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος ἀντετάχθησαν στίς δύο αὐτές προοπτικές, θεωρώντας ὅτι ὁ ἀγώνας γιά τήν εἰρήνη και τήν ἐλευθερία δέν μπορεῖ νά ἐμπεριέχει κανενός εἶδους ὑποταγή σέ ξένη δύναμη. Ἡ ἄποψη αὐτή δέν ἔγινε ἀποδεκτή ἀπό τήν πλειονότητα τοῦ λαοῦ και ἡ πόλη τό Σεπτέμβριο τοῦ 1423 παραδόθηκε στή Βενετική Δημοκρατία κατόπιν γραπτῆς συμφωνίας, ἡ ὅποια ὑπογράφηκε ἐκ μέρους τῶν Θεσσαλονικέων ἀπό τόν δεσπότη Ἀνδρόνικο και ἐπικυρώθηκε ἀπό τόν αὐτοκράτορα Μανουήλ (1421-1451). Οἱ ἐλπίδες τοῦ λαοῦ γιά βενετική προστασία διαψεύσθηκαν σύντομα, ἀφοῦ οἱ Βενετοί συμπεριφέρθηκαν ὡς κατακτητές και ὄχι ὡς προστάτες. Ἐπιπλέον οἱ τελευταῖοι ἀπεδείχθησαν ἀνίκανοι νά ὑπερασπίσουν τήν πόλη, μέ ἀποτέλεσμα νά καταληφθεῖ ὀριστικά ἀπό τούς Τούρκους τό 1430². Ἔτσι περί τά τέλη τοῦ ΙΔ' αἰώνα ἡ αὐτοκρατορία εἶχε περιορισθεῖ, στήν Κωνσταντινούπολη, στή Θράκη, σέ ἐλάχιστα νησιά τοῦ Ἀρχιπελάγους και στήν Πελοπόννησο.

Ἡ ἐν λόγω περίοδος, παρά τήν πολιτικο-οικονομική κατάπτωση στήν ὅποια βρισκόταν, παρουσίασε μεγάλη πνευματική ἀναγέννηση. Ἡ θεολογία, τά γράμματα και οἱ τέχνες γνώρισαν ἀσυνήθη ἀνθιση. Ἡ ἀναγέννηση αὐτή ὑπῆρξε ἀφ' ἑνός οὐμανιστική, ἀφ' ἑτέρου ἀγιοπατερικο-θεολογική. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς οὐμανιστικῆς ἀναγέννησης στό Βυζάντιο εἶχε τίς ρίζες της στόν φιλόσοφο Μιχαήλ Ψελλό και τόν μαθητή του Ἰωάννη Ἰταλό (ΙΑ' αἰ.). Ἀρκετοί βυζαντινοί ἀριστοτελίζοντες οὐμανιστές, ἐπηρεασμένοι ἀπό τό ἀντίστοιχο ρεῦμα τῆς Δύσεως, ἔδειχναν ιδιαίτερη προτίμηση στή διανοητική προσέγγιση τῶν θεολογικῶν πραγμάτων, μέ συνέπεια ἡ θεία Ἀποκάλυψη νά ἀποκτᾶ δευτερεύουσα σημασία. Ἡ ἀρχαία φιλοσοφία και ιδιαίτερα ὁ Ἀριστοτέλης ὑπῆρξε γι' αὐτούς τό βασικό κριτήριο γιά τήν ἐρμηνεία τῶν διαφόρων θεολογικῶν προβλημάτων. Οἱ μεταφράσεις στήν ἑλληνική βασικῶν ἔργων τῶν δυτικῶν συγγραφέων ἱεροῦ Αὐγουστίνου³ και Θωμᾶ Ἀκινάτη⁴, πού ἐκπονήθηκαν κατά τόν ΙΔ' αἰ. ἀπό

τούς Μάξιμο Πλανούδη και ἀδελφούς Δημήτριο και Πρόχορο Κυδώνη, συνετέλεσαν ὥστε οἱ καρποί τῆς συνάντησης τῆς ὀρθόδοξης και λατινικῆς σχολαστικῆς θεολογίας νά γίνουν εὐρύτερα γνωστοί στό Βυζάντιο. Ἔτσι ἡ αὐγουστίνεια θεολογία, πού εἶναι κατ' οὐσίαν σύνθεση χριστιανισμοῦ και πλατωνισμοῦ - νεοπλατωνισμοῦ, και ἡ ἀκινάτειος σχολαστική θεολογία, πού εἶναι σύνθεση χριστιανισμοῦ και ἀριστοτελισμοῦ, βρῆκαν ἀπήχηση σέ πολλούς Βυζαντινούς ἀνθρωπιστές, οἱ ὅποιοι ἀγωνίζονταν γιά τήν πραγμάτωση τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ ιδεώδους.

Παράλληλη ἀλλά ἀντίρροπη πρὸς τήν οὐμανιστική κίνηση ὑπῆρξε ἡ ἀγιοπατερικο-θεολογική. Κύριοι ἐκπρόσωποί της ἦσαν οἱ θεολόγοι ἐκεῖνοι πού εἶχαν ὡς ιδεῶδες τους τήν ἔνωση μέ τόν Θεό, τή θεοπτία, και ἐπιζητοῦσαν τήν πραγμάτωση της διά τῆς ὁδοῦ τῶν ἀρετῶν, τῆς ἀσκήσεως και τῆς νήψεως· ἀποτελοῦσαν δέ τό κύριο θεολογικό ρεῦμα τῆς ἐποχῆς. Ζώντας στήν ἴδια ἐποχή τῆς θεολογικῆς ἀναγέννησης, εἶχαν ἀνατραφεῖ και μορφωθεῖ μέ τό ἴδιο ὅπως και οἱ ἀνθρωπιστές πνεῦμα, μέ τή διαφορά ὅμως ὅτι ἀπό τά διάφορα φιλοσοφικά συστήματα δανείζονταν μόνο μερικά ἐξωτερικά στοιχεῖα, διατηρώντας ἀνόθευτη τή θεία Ἀποκάλυψη. Ἡ συνάντηση ὀρθόδοξης και σχολαστικῆς θεολογίας τούς ἔδωσε τήν εὐκαιρία νά γνωρίσουν τή λατινική διδασκαλία, ἡ ὅποια εἶχε ἀποκοπεῖ ἀπό τήν ἀνατολική ὀρθόδοξη παράδοση, και νά μπορέσουν ἔτσι νά ὑπερασπιστοῦν καλύτερα τήν πίστη τους, τόσο στίς συζητήσεις γιά τήν ἔνωση τῶν Ἐκκλησιῶν, πού τότε διεξάγονταν, ὅσο και σέ κάθε περίπτωση παρεῖσφρησης τῆς λατινικῆς θεολογίας στό χῶρο τῆς ὀρθόδοξης διδασκαλίας. Οἱ διαφορές μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν κινήσεων ὡς πρὸς τίς προϋποθέσεις ἐκκινήσεως και ὡς πρὸς τούς σκοπούς ἦταν ἐπόμενο νά ὀδηγήσουν τούς ἐκπροσώπους τους σέ σύγκρουση, ἡ ὅποια ἐκδηλώθηκε κυρίως μέ τή διαμάχη ἡσυχαστῶν - ἀντιησυχαστῶν.

Οἱ τελευταῖοι στήν πλειονότητά τους ἦσαν ἀνθρωπιστές μέ θεολογικές και ἀνθρωπολογικές προϋποθέσεις συγγενεῖς πρὸς τίς ἀντίστοιχες δυτικές (ὑπερτονισμός τῆς διανοητικότητας και τῆς λογικῆς, ἀριστοτελισμός κ.ἄ.) και ἐναντιώθηκαν στήν ὀρθόδοξη θεολογία, πού ἐκεῖνη τήν ἐποχή ἐξέφραζαν μέ ιδιαίτερο δυναμισμό οἱ θεολόγοι

της θεοπτίας, οί λεγόμενοι ήσυχαστές. Ἡ διαμάχη διήρκεσε ἀπό τό 1334, μέ τή δημοσίευση τοῦ ἔργου τοῦ Βαρολάμ «Κατά Λατίνων»⁵, μέχρι τή σύνοδο τοῦ 1351 καί τήν ὑπογραφή τοῦ Συνοδικοῦ Τόμου, μέ τόν ὁποῖο ἐπικυρώθηκε ἡ ὀρθόδοξη θεολογία, ὅπως ἐκφράσθηκε ἀπό τόν Γρηγόριο Παλαμᾶ καί τούς ήσυχαστές. Ἡ παλαμική αὐτή θεολογία συνίσταται, σέ γενικές γραμμές, στήν ἀντιμετώπιση τοῦ γνωσιολογικοῦ προβλήματος τοῦ Θεοῦ μέ βάση τή διάκριση τῆς ἀμέθεκτης θείας οὐσίας καί τῆς μεθεκτῆς ἄκτιστης θείας ἐνέργειας στόν Θεό, στή θέα τῆς ἄκτιστης ἐνέργειας ὡς θείου φωτός (Θαβύρρειο φῶς) καί στή διαδικασία τῆς κάθαρσης τοῦ νοῦ διὰ τῆς καρδιακῆς προσευχῆς· ἀποτελεῖ δέ μιᾶ ἐρμηνεία καί ἀνάπτυξη τῆς πατερικῆς παράδοσης ὑφασμένη στό βυζαντινό ἀνθρωπισμό ὑγιῶς, ὀρθοδόξως γιά τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἀσχεῖται γιά νά φθάσει στήν τελειότητα καί ἐνότητα μέ τόν Θεό μέσῳ τῆς θεωρίας τῆς θείας δόξας.

Οἱ ήσυχαστικές αὐτές ἔριδες, παρά τήν ταραχή πού προξένησαν στήν Ἐκκλησία, ὀφέλησαν πολύ τήν Ὀρθοδοξία, διότι δημιούργησαν τίς προϋποθέσεις γιά μιᾶ γνήσια ἀνθιση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καί θεολογίας καί ἔριξαν φῶς στίς διαφορές μεταξύ βυζαντινῆς ὀρθόδοξης σκέψης ἀφ' ἑνός καί τῆς λατινικῆς θεολογίας ἀφ' ἑτέρου.

Οἱ διαφορές αὐτές ἐξάλλου ὑπῆρξαν ἡ αἰτία τῆς διαστάσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἤδη ἀπό τήν ἐποχή τοῦ σχίσματος, καί κατά τήν ἐν λόγω ἐποχή στούς βυζαντινοὺς κύκλους εἶχαν λάβει μορφή διαπάλης μεταξύ ἐκείνων πού ἐπιθυμοῦσαν τήν ἔνωση τῶν Ἐκκλησιῶν μέ ὁποιοδήποτε κόστος σέ θέματα ὀρθόδοξης πίστεως, χάριν πολιτικῶν σκοπιμοτήτων (ἐνωτικοί) καί ἐκείνων οἱ ὁποῖοι δέν ἦσαν διατεθειμένοι νά θυσιάσουν τή δογματική ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδοξίας ἔναντι οἰουδήποτε τιμήματος (ἀνθενωτικοί). Στόν ἀγῶνα αὐτό, πού περιόσσευαν τά πάθη καί τῶν δύο παρατάξεων, ἔλαβαν μέρος διά τῶν συγγραφῶν τους οἱ πιό διακεκριμένοι διανοούμενοι τῆς ἐποχῆς καί ἀσφαλῶς ἐπηρεάσθησαν ἀπ' αὐτόν καί οἱ Νικόλαος Καβάσιλας καί Συμεών Θεσσαλονίκης, ὅπως ἐξάλλου καί ἀπ' ὅλα τά γεγονότα τῆς ἐποχῆς τους· κατόρθωσαν δέ νά ἀναδειχθοῦν, ὅπως θά διαπιστώσουμε, βαθεῖς θεολόγοι, πιστοί στίς ἀγιοπατερικές παραδόσεις καί τά θεολογικο-σωτηριολογικά θέματα τους.

1. Ὁ Νικόλαος Καβάσιλας

α) Βιογραφικά στοιχεία

Ὁ Νικόλαος Καβάσιλας, παρ' ὅτι ἀνήκει στούς μεγαλύτερους θεολόγους τοῦ ΙΔ' αἰώνα, συγκαταλέγεται μεταξύ τῶν βυζαντινῶν λογίων γιά τό πρόσωπο καί τόν βίο τῶν ὁποίων ἐλάχιστες πληροφορίες παραλάβαμε. Ἔτσι κατά τό παρελθόν ἐπικράτησε μεγάλη σύγχυση μεταξύ τῶν ἐρευνητῶν σχετικά μέ τό πρόσωπό του. Ἡ συστηματική ὁμως ἐξέταση τῶν πηγῶν, καθὼς καί ἡ ἐκδοση ἀρκετῶν ἀνεκδότων ἔργων του κατά τίς τελευταῖες δεκαετίες, ἐμπλούτισε τίς πενιχρές γνώσεις μας μέ νέα στοιχεία καί διευκρίνισε ἀρκετά ζητήματα, ὥστε σήμερα νά ἔχουμε σαφέστερη εἰκόνα γιά τόν σπουδαῖο αὐτόν βυζαντινό ἄνδρα καί τό ἔργο του⁶.

Ὁ Νικόλαος, γόνος, ἀπό τή μητέρα του, τῆς πολὺ γνωστῆς βυζαντινῆς οἰκογένειας Καβάσιλα⁷, ἔφερε καί τό πατρικό ἐπώνυμο Χαμαετός, μέ τό ὁποῖο ὁμως σπάνια ἀναφέρεται. Γεννήθηκε στή Θεσσαλονίκη περί τό 1322. Αὐτό τεκμαίρεται ἀπό ἐπιστολή πού ἀπηύθηνε τό 1351 στήν Ἄννα Παλαιολογίνα, ἡ ὁποία διοικοῦσε τότε τή Θεσσαλονίκη ὡς ἐπίτροπος τοῦ συναυτοκράτορα υἱοῦ της Ἰωάννου Ε', καί στήν ὁποία ἀναφέρει ὅτι ἀκόμη δέν εἶχε συμπληρώσει τό τριακοστό ἔτος τῆς ζωῆς του⁸. Ἐπίσης τό 1353 ὑπῆρξε ὑποψήφιος κατά τήν ἐκλογή νέου πατριάρχου καί σύμφωνα μέ τούς ἐκκλησιαστικούς κανόνες πρέπει νά ἦταν ὀπωσδήποτε τριάντα ἐτῶν. Ἄρα ἡ ἄποψη ὅτι γεννήθηκε τό 1290 ἢ τό 1300, πού εἶχε διατυπωθεῖ παλαιότερα, δέν εὐσταθεῖ καί θεωρεῖται πλέον βέβαιον ὅτι γεννήθηκε περί τό 1322.

Καίτοι ἡ Θεσσαλονίκη ὑπῆρξε πνευματικό κέντρο μέ σημαντικές σχολές, προτίμησε, κατά τήν ἐφηβία του, νά μεταβεῖ στή Κωνσταντινούπολη γιά ἀνώτερες σπουδές. Ἐκεῖ σπούδασε φιλοσοφία, ρητορική, νομική, φυσικές ἐπιστήμες καί θεολογία, προφανῶς στή Σχολή φιλοσοφίας, ἴσως δέ καί στή Σχολή τοῦ Πατριαρχείου. Κάποιες πληροφορίες γιά τίς σπουδές του βρίσκουμε στίς ἐπιστολές του πρὸς τούς γονεῖς καί φίλους του στή Θεσσαλονίκη.

Ἡ ἔναρξη τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τό 1341 (ἐξέγερση τοῦ Ἰωάννη Καντακουζηνοῦ κατά τοῦ ἀνήλικου αὐτοκράτορα Ἰωάννου Ε' Παλαιολόγου), καί ἡ διαμάχη μεταξύ ήσυχαστῶν καί ἀντιήσυχασ-

στών βρίσκουν τον Νικόλαο Καβάσιλα στην Κωνσταντινούπολη. Προφανώς για να αποφύγει να εμπλακεί σ' αυτές τις πολιτικές και εκκλησιαστικές διενέξεις επέστρεψε το 1342 στη γενέτειρά του, όπου όμως είχε φθάσει ο απόηχος των ταραχών της πρωτεύουσας. Οί Ζηλωτές της Θεσσαλονίκης, ένα μείγμα έργατων, προσφύγων και έπαιτων μέ έντονα κοινωνικά αίτήματα, τάχθηκαν μέ τό μέρος του αυτοκράτορα και έναντιον του Καντακουζηνού, στασίασαν και κατέλαβαν τή διοίκηση τής πόλης τόν Ιούλιο του 1342. Τό γεγονός αυτό είχε ως συνέπεια τόν αποκλεισμό τής πόλεως, πού μέ τήν πάροδο του χρόνου δυσκόλευσε τή ζωή των κατοίκων της. Έτσι, τό 1345, τό μεγαλύτερο μέρος των πολιτών επέλεξε τόν Νικόλαο Καβάσιλα, ως πολίτη πού διέθετε τό απαιτούμενο κύρος λόγω τής ευγενούς καταγωγής και των πολλών προσόντων του, να προσεγγίσει τόν Καντακουζηνό και να ζητήσει συμβιβασμό. Ο Νικόλαος μαζί μέ τόν συμπολίτη του Γεώργιο Φαρμάκη συναντήθηκαν στή Βέροια μέ τόν αντιπρόσωπο του Καντακουζηνού και πέτυχαν συμβιβασμό μέ ευνοϊκότερους όρους. Δυστυχώς όμως τά γεγονότα δέν εξελίχθηκαν θετικώς. Οί Ζηλωτές, κατά τά μέσα Ιουλίου 1345, εξέγερθηκαν κατά των ευγενών, πολλοί από τούς όποιους σφαγιάσθηκαν, λεηλάτησαν τήν πόλη και επέβαλαν ένα καθεστώς βίας και τρομοκρατίας. Ο Νικόλαος Καβάσιλας διασώθηκε ως εκ θαύματος, αλλά τά γεγονότα των ταραχών και των σφαγών άφησαν τά ίχνη τους βαθιά χαραγμένα στήν ευγενική ψυχή του. Αυτό διαπιστώνουμε από τά όσα έγραψε μετά τήν εποχή εκείνη και αναφέρονται στα κοινωνικά προβλήματα πού οδηγούν συνήθως τό λαό σέ διχασμό, στήν κοινωνική και πολιτική δικαιοσύνη και προβάλλουν τή σαφέστατη θέση του υπέρ των άδικουμένων και κατατρεγμένων. Τά συγγράμματά του αυτά τόν καταξιώνουν ως έναν από τούς λίγους βυζαντινούς συγγραφείς πού ασχολήθηκαν μέ τά κοινωνικά προβλήματα τής εποχής τους.

Η επώδυνη παραμονή του Νικολάου στή Θεσσαλονίκη διακόπηκε όταν, τό 1347, ό Ιωάννης Καντακουζηνός μετά τήν επικράτησή του τόν κάλεσε στή Κωνσταντινούπολη, όπου ανέλαβε καθήκοντα αυτοκρατορικού συμβούλου. Η θέση αυτή του έδωσε τή δυνατότητα να βρεθεί στό κέντρο των πολιτικών και εκκλησιαστικών εξελίξεων και άσφαλώς η προσφορά του και στους δύο αυτούς

τομείς ήταν μεγάλη. Η συμβολή του στήν επίλυση των ιδιαίτερων προβλημάτων πού είχαν δημιουργήσει οί Ζηλωτές στή Θεσσαλονίκη είναι προφανής. Είναι μάλλον άπίθανο να μή συνέβαλε στή συμφιλίωση των αντιμαχόμενων μεριδών τής γενετειράς του, τό 1349, και στήν όριστική επικράτηση τής ειρήνης μέ τήν εκεί παραμονή του Ιωάννου Ε' τό 1350. Άλλωστε τό υπαινίσσεται και ό ίδιος ό Καντακουζηνός, όταν αναφερόμενος στον Καβάσιλα λέγει «πολλής ό βασιλεύς ήξιου ευμενείας, και έν πρώτοις μάλιστα των φίλων... και των όμιλητών (συνομιλητών)»⁹.

Τό ίδιο σημαντική ήταν η προσφορά του Νικολάου και στα εκκλησιαστικά ζητήματα. Ως αυτοκρατορικός σύμβουλος στάλθηκε από τόν Ιωάννη Καντακουζηνό στον αντιησυχαστή Νικηφόρο Γρηγορά, για να τόν πείσει να αποδεχθεί τις ήσυχαστικές άποψεις¹⁰. Η άποστολή αυτή πέραν του καθήκοντος προς τόν αυτοκράτορα εξέφραζε όπωσδήποτε και τις προσωπικές του αντιλήψεις υπέρ τής διδασκαλίας του Γρηγορίου Παλαμά, τις όποιες άλλωστε κατέγραψε σέ ειδική πραγματεία (Κατά των του Γρηγορά ληρημάτων λόγος). Η φιλία του προς τόν Παλαμά φανερώνεται και από τό γεγονός ότι τόν συνόδευσε στο ταξίδι του στή Θεσσαλονίκη τό 1347, προκειμένου να ένθρονισθεί στήν εκεί άρχιεπισκοπή, για τήν όποία είχε εκλεγεί, πράγμα πού ως γνωστό δέν πραγματοποιήθηκε λόγω τής άρνησης των Ζηλωτών να τόν δεχθούν έξ αιτίας τής φιλίας του μέ τόν Ιωάννη Καντακουζηνό. Είναι όμως πιθανό σέ προγενέστερη εποχή ό Καβάσιλας να ταλαντεύθηκε μεταξύ ήσυχαστών και αντιησυχαστών –ίσως υπό τήν επιρροή του αντιησυχαστού φίλου του Δημητρίου Κυδώνη-, αν λάβουμε υπ' όψιν τά όσα αναφέρει ό Ιωσήφ Βρυέννιος: «τής ακιβδήλου και τελείας μοίρας τελείς έν χριστιανοίς· του νενοθευμένου και κιβδήλου μερους καθάπερ άπήλλαξι, και τήν έν πατέρων ευσέβειαν άπαραποίητον φυλάττων, ουδαμώς τοίς παραχαράξαι ταύτην προσέσχηκας. Άλλ' οία δή τινων λελυμασμένων άτεχνώς θρεμμάτων έπαυλιν, τήν συναγωγήν εκείνων άπειρηκώς, τή υγαινούση ποιμήνη συντετάχθαι δειν εκρινας»¹¹.

Στή δογματική διαμάχη μεταξύ Άνατολικής και Δυτικής Έκκλησίας μέ σκοπό τήν εκκλησιαστική ένωση η θέση του Νικολάου Καβάσιλα ήταν υπέρ

της ένωσης, χωρίς όμως δογματικές υποχωρήσεις. Μέ βάση αυτή τη θέση του είναι πολύ πιθανό να επηρέασε τον Καντακουζηνό στην απόφαση του να προτείνει σύγκληση οικουμενικής συνόδου με τη συμμετοχή επισκόπων της Ανατολικής και Δυτικής Εκκλησίας σε οὐδέτερο ἔδαφος, ἡ ὁποία θά ἀποφάσιζε γιά τό θέμα τῆς ένωσης. Ἡ ὄλη προσφορά του στίς ἐκκλησιαστικές ὑποθέσεις συνέβαλε ἀσφαλῶς στό νά περιληφθεῖ, «ὢν ἔτι ιδιώτης (λαϊκός)»¹² στό τριπρόσωπο γιά τήν ἐκλογή Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως τό 1353. Πατριάρχης ἐκλέχθηκε ὁ ἀπό Ἡρακλείας Φιλόθεος, στόν ὁποῖο ὁ Νικόλαος πρόσφερε τίς ὑπηρεσίες του.

Τό 1362 οἰκογενειακοί λόγοι τόν ὑποχρέωσαν νά ἐπιστρέψει καί πάλι στή Θεσσαλονίκη, ὅπου πληροφορήθηκε τό θάνατο τοῦ πατέρα του, τόν ὁποῖο ἀκολούθησε ὁ θάνατος τοῦ θεῖου του Νείλου Καβάσιλα, ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, καί ἡ μοναχική κουρά τῆς μητέρας του. Κατά τήν ἐκεῖ διετή παραμονή του ἀσχολήθηκε κυρίως μέ ζητήματα πού ἀφοροῦσαν στήν οἰκογενειακή του περιουσία, ἀλλά καί μέ τό συγγραφικό ἔργο του.

Τό 1364 ἐπανήλθε στήν Κωνσταντινούπολη, ὅπου, ἀπαλλαγμένος ἀπό κάθε δημόσια ἐνασχόληση, ἔζησε «ἐν ἡσυχίᾳ» ἐκτός τοῦ κόσμου τόν ὑπόλοιπο χρόνο τοῦ βίου του. Ἀπό μαρτυρίες συγχρόνων του φαίνεται ὅτι ἐγκαταβίωσε σέ κάποια ἀπό τίς μονές τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πιθανότατα ὡς μοναχός, βιώνοντας τήν ἐν Χριστῷ λειτουργική ζωή καί ἀσκώντας «ἀρετῆς ἰδέαν πᾶσαν»¹³, ὅπως ἀναφέρει ὁ τότε διάδοχος τοῦ θρόνου Μανουήλ Β΄ ὁ Παλαιολόγος, μέ τόν ὁποῖο ὁ Νικόλαος ἀλληλογραφοῦσε. Ἡ ἄποψη πού διατυπώθηκε παλαιότερα, ὅτι διετέλεσε ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, εἶναι λανθασμένη καί ὀφείλεται στή συγγένειά του μέ τόν ἀρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης Νεῖλο Καβάσιλα, ὁ ὁποῖος ὡς λαϊκός ὀνομαζόταν καί αὐτός Νικόλαος. Δέν ἔχουμε μαρτυρίες γιά τό ἄν ὁ Νικόλαος Καβάσιλας ὑπῆρξε κληρικός, ὑπάρχουν ὁμως κάποιες ἐνδείξεις ὅτι πιθανῶς κατά τά τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του ἔλαβε τό μοναχικό σχῆμα¹⁴. Ἡ χρονολογία τοῦ θανάτου του δέν εἶναι γνωστή. Τό γεγονός ὁμως ὅτι τό 1391 λαμβάνει γιά τελευταία φορά ἐπιστολές ἀπό τόν Μανουήλ Β΄, μᾶς ὑποχρεώνει νά τοποθετήσουμε τό θάνατό του μετά τό ἔτος αὐτό.

Ὁ Νικόλαος Καβάσιλας μέ τή βιωτή καί τό ἔργο του ἀναδείχθηκε ἐξέχουσα προσωπικότητα τῆς ἐποχῆς του. Οἱ μαρτυρίες τῶν συγχρόνων του τόν ἀναφέρουν ὡς «φιλόκαλον, φιλόθεον... καί τήν ἐκ Πατέρων εὐσέβειαν ἀπαραιοποίητον φυλάττων»¹⁵ καθώς καί «ἀληθείας ὁδηγόν καί διδάσκαλον... πάντων ἄριστον»¹⁶.

Ἡ ἐκτίμησις τῶν συγχρόνων μας τοῦ ἀποδίδει τόν τιμητικό τίτλο τοῦ «λαμπρότατου θεολόγου καί σοφοῦ, παράλληλου πρός τήν ἀγιοσύνη καί λαμπρότητα τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ»¹⁷, τοῦ «νηφάλιου διδασκάλου τῆς πνευματικῆς ζωῆς»¹⁸ πού ἀπέβη «θεμέλιο, πηγῆ καί πατήρ τῆς μετά ἀπ' αὐτόν ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας»¹⁹.

Καί ἡ Ἐκκλησία κατά τό ἔτος 1983 μέ Συνοδική Πράξη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τόν συναρίθμησε μεταξύ τῶν ἁγίων καί θέσπισε νά ἐορτάζεται στίς 20 Ἰουνίου κάθε ἔτους.

β) Τό συγγραφικό ἔργο του

Τά συγγράμματα τοῦ Νικολάου Καβάσιλα κατά τήν ἄποψη τοῦ Γεννάδιου Σχολαρίου «εἰσὶ τῆ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, τά τε ἄλλα καί οἱ περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς αὐτῷ συγγραφέντες λόγοι, ἐν οἷς πᾶσιν οὐ μόνον εὐσέβειαν καί θεολογικήν ἐπιστήμην ἔδειξεν ἔχων ὑπερφυῶς, ἀλλά καί τέχνην καί χάριτι ρητορικῆν πρός τοὺς πρώτους, καί ἐν αὐτοῖς (τοῖς) ἔλλησι διαμιλλώμενος»²⁰. θά προσθέταμε ὅτι διακρίνονται καί γιά τή σαφήνεια, τή βαθύτητα τῆς σκέψεως καί τήν πρωτοτυπία τῆς συνθέσεώς τους.

Τό συγγραφικό ἔργο του διακρίνεται σέ πνευματικά - μυσταγωγικά, λειτουργικο-υμνολογικά, ἐρμηνευτικά, ἀντιρρητικά, λόγους πανηγυρικούς καί ἐγκωμιαστικούς, φιλοσοφικά, κοινωνικοπολιτικά, ἐπιγράμματα, ἐπιστολές²¹.

Πνευματικά - μυσταγωγικά:

1. «Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς».
2. «Ἐρμηνεία τῆς θείας Λειτουργίας».

Λειτουργικο-υμνολογικά:

1. «Εἰς τήν ἱεράν στολήν».
2. «Περί τῶν ἐν τῇ θεῖᾳ λειτουργίᾳ τελουμένων».
3. «Περί τῆς ἐπί κοινωνίᾳ τῶν μυστηρίων κοινῆς εὐχαριστίας, καί τῆς τελευταίας εὐχῆς».

Ἐρμηνευτικά:

1. «Σημασία εἰς τήν ὄρασιν τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ, λόγος Α΄».
2. «Σημασία εἰς τήν ὄρασιν τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ, λόγος Β΄».

3. «Εἰς τὴν τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ ὄρασιν ση-
μασία».

Ἀντιρρητικά:

1. «Προθεωρία εἰς τὸ περὶ τῆς ἁγίας Οἰκουμενι-
κῆς συνόδου τοῦ Νείλου Καβάσιλα. Σύντομος
πρόλογος».
2. «Κατὰ τῶν τοῦ Γρηγοῤῥᾶ ληρημάτων λόγος».

Λόγοι πανηγυρικοὶ καὶ ἐγκωμιστικοί:

1. «Λόγος εἰς τὰ σωτήρια Πάθη».
2. «Λόγος εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος».
3. «Λόγος εἰς τὴν ὑπερένδοξον Θεοτόκον».
4. «Λόγος εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν».
5. «Λόγος εἰς τὴν πάνσεπτον Κοίμησιν».
6. «Πανηγυρικός εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον».
7. «Πανηγυρικός εἰς τὸν ἅγιον Ἀνδρέαν τὸν νε-
ομάρτυρα».
8. «Ἐγώμιον εἰς τὴν ὄσιαν μητέρα καὶ μυροβλή-
τιδα Θεοδώραν».
9. «Ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους μεγάλους τρεῖς ἱε-
ράρχας καὶ οἰκουμενικούς διδασκάλους».
10. « Λόγοι (τρεῖς) εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον»

Φιλοσοφικά:

1. «Λόγοι τῶν βουλομένων ἀποδεικνύειν ὅτι ἡ
περὶ τὸν λόγον σοφία μάταιον καὶ λύσεις τῶν
τοιούτων ἐπιχειρημάτων».
2. «Κατὰ τῶν λεγομένων περὶ τοῦ κριτηρίου τῆς
ἀληθείας εἶ ἔστι».
3. «Ἐξήγησις εἰς τὸ γ' τῆς μεγάλης συντάξεως
Πτολεμαίου».
4. «Ἀθηναίους περὶ τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐλέου βωμοῦ».

Κοινωνικοπολιτικά:

1. «Λόγος περὶ τῶν παρανόμως τοῖς ἄρχουσιν
ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς τολμωμένων».
2. «Τῆ εὐσεβεστάτῃ αὐγούστη περὶ τόκου».
3. «Λόγος κατὰ τοκίζόντων».

Ἐπιγράμματα:

1. «Εἰς τὰς θείας τοῦ Σωτῆρος ἐντολάς».
2. «Εἰς τὸ μείνον μεθ' ἡμῶν».
3. «Εἰς τὸ ἱμάτιον ἔχεις».
4. «Εἰς τὸ οἶμοι ὅτι ἡ παροιμία μου ἐμακρύνθη».
5. «Εἰς τὸν κανόνα τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἀκρο-
στιχίς».
6. «Εἰς ἕτερον κανόνα τοῦ ἁγίου Δημητρίου
ἀκροστιχίς».
7. «Εἰς κανόνα τοῦ Θεσσαλονίκης ἁγίου Γρηγο-
ρίου τοῦ Παλαμᾶ».

8. «Εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων τῆς ἁγίας
Θεοδώρας».

9. «Εἰς τὸν κανόνα τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ νέ-
ου ἀκροστιχίς».

10. «Εἰς τὸν κανόνα τοῦ ἁγίου Εὐδοκίμου ἀκρο-
στιχίς».

11. «Εἰς κανόνα τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις μαρτυρη-
σάντων νεωστὶ πολλῶν ἁγίων».

12. «Εἰς τὸν τάφον τοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἰσι-
δώρου».

13. «Εἰς τὸν τάφον τοῦ θείου κυροῦ Νείλου
Θεσσαλονίκης».

Ἐπιστολές:

Δεκαεπτὰ ἐπιστολές (πρὸς συγγενεῖς, φίλους
καὶ προσωπικότητες τῆς ἐποχῆς του).

γ) Στοιχεῖα τῆς λειτουργικῆς θεολογίας του

Ἡ λειτουργικὴ θεολογία τοῦ ἱεροῦ Νικολάου
Καβάσιλα ἐμπεριέχεται κυρίως στὰ δύο ἔργα του
«Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς» καὶ «Ἐρμηνεία τῆς
θείας Λειτουργίας». Τόσο στὸ ἓνα ὅσο καὶ στὸ
ἄλλο τὸ κεντρικὸ μέρος, ὁ πυρήνας τους, ἀναφέ-
ρεται στὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα
ἐρμηνεύει μὲ πίστη στὴ θεολογικὴ παράδοση τῆς
Ἐκκλησίας²² καὶ μὲ σαφήνεια καὶ ἀναδεικνύεται
ἀληθινὸς μυσταγωγός· (ἐμεῖς θὰ ἀναφερθοῦμε
κυρίως στὴν *Ἐρμηνεία τῆς θείας Λειτουργίας*). Ἡ
θεολογικὴ σκέψη του ἐπικεντρώνεται στὸν Χριστό
καὶ στὸν ἄνθρωπο, στὸ κοσμοσωτήριο ἔργο τοῦ
Κυρίου, πού φανερώνεται στὰ μυστήρια τῆς Ἐκ-
κλησίας, καὶ τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν τοῦ πιστοῦ. Γιὰ
τὸν Καβάσιλα τὰ μυστήρια ἐκφράζουν τὴν ἐν Χρι-
στῷ ζωὴν καὶ ὁ πιστὸς μετέχει σ' αὐτὰ γιὰ νὰ συνα-
φθεῖ μὲ τὸν Χριστό καὶ νὰ τελειωθεῖ. «Ἔστι μὲν
γὰρ ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ αὐτὸ τὸ συναφθῆναι Χρι-
στῷ»²³ ἀναφέρει. Ἰδιαιτέρα δὲ τὸ μυστήριον τῆς
θείας εὐχαριστίας δηλώνει τὸ μυστήριον τοῦ Χρι-
στοῦ· «πρὸ δὲ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν τὴν διὰ πάσης
τῆς τελετῆς φαινομένην τοῦ Σωτῆρος οἰκονομίαν·
τί τῶν ἐκείνης διὰ τίνος τῶν ἐν τῇ ἱερουργίᾳ τελου-
μένων σημαίνεται»²⁴.

Ἀπὸ τὸ χωρίο αὐτὸ γίνεται εὐκόλα ἀντιληπτό ὅτι
ὁ Καβάσιλας ὡς ἐρμηνευτὴς τῶν ἱερῶν μυστηρίων
ἀκολουθεῖ τὴν ἀρχαία μυσταγωγικὴ θεολογικὴ
γραμματεία, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία οἱ «ἱερέες τελε-
τές» ἀποτελοῦνται ἀπὸ *σύμβολα καὶ εἰκόνες*, πού
ὑποκρύπτουν μιὰ «θεοειδῆ τῶν ἀρχετύπων ἀλή-

θειαν»²⁵ ή μεταφέρουν στο παρόν ιστορικές πραγματικότητες από τό έργο τής θείας οικονομίας ή προτυπώσεις τής Παλαιᾶς Διαθήκης²⁶, συχνά δέ αποκαλύπτουν καί εικονίζουν ὄχι μόνο μία ἀλλά καί περισσότερες ἀλήθειες τοῦ μυστηρίου τοῦ Χριστοῦ²⁷. Ἐπιπλέον τά σύμβολα τής λατρείας καί ἡ «ἱστορική διήγησις» ὁδηγοῦν στή «νοητή Θεωρία», ἀνάγουν ἀπό τά ὁρατά στά ἀόρατα, ἀπό τό γράμμα στοῦ πνεῦμα, ἀπό τόν τύπο στήν ἀλήθεια καί φέρουν τό μυστήριον τοῦ Χριστοῦ ἐνεργό στήν παροῦσα πραγματικότητα²⁸.

Ἀκολουθώντας αὐτή τήν παράδοση ὁ ἱερός Πατήρ, ὡς τέλειος μυσταγωγός, προχωρεῖ στήν ἐρμηνευτική τής θείας Λειτουργίας μέ τό παρακάτω γενικό διάγραμμα, πού ὁ ἴδιος μᾶς ἀναφέρει: «ἐξίης δέ ἄνωθεν αὐτήν θεωρητέον, ὡς οἶόν τε, κατά μέρος. Πρῶτον μὲν τάς προτελείους εὐχάς, καί ἱερολογίας, καί ὠδᾶς ἱεράς, καί ἀναγνώσεις, ἔπειτα τό ἔργον αὐτό τό ἱερόν, αὐτήν τήν θυσίαν· μετά δέ τοῦτο τόν ἁγιασμόν, ὃν δι' αὐτῆς ἁγιάζονται Χριστιανῶν ψυχαί καί ζώντων καί τεθνηκότων· ἔτι δέ τάς ἐπί τούτοις τοῦ λαοῦ καί τοῦ ἱερέως πρός Θεόν ὠδᾶς καί εὐχάς, εἴ τι τούτων ἐπισκέψεως καί θεωρίας δεῖται τινος»²⁹. Δέν πρόκειται γιά ἕνα συνθετικό ἔργο, ἀλλά γιά ἕναν ἐλεύθερο ἀλλά σέ βάθος σχολιασμό τοῦ λειτουργικοῦ κειμένου, ἀκολουθώντας τήν παραδοσιακή ἀφήγησι τής ἱστορίας καί ἀνάπτυξη τής θεωρίας, δύο συστατικῶν πού συντοῦμε στήν παράδοση τῶν μυσταγωγικῶν κειμένων. Ἡ ἱστορία φανερώνει ἕνα γεγονός τοῦ παρελθόντος ἢ τή διήγησή του, πού ὁμως τό ζοῦμε στοῦ παρόν ὡς πραγματικότητα. Γιά παράδειγμα, ὁ Καβάσιλας ἀναφερόμενος στά «περὶ τῶν ἐν τῷ ἄρτῳ τελομένων» κατά τήν προσκομιδή καί συγκεκριμένα στή στιγμή πού ὁ ἱερέας κεντᾶ τό δεξιό μέρος τοῦ ἄρτου λέγοντας «εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγῃ αὐτοῦ τήν πλευράν ἔνυξεν» ἐπεξηγεῖ ὅτι ὁ ἱερέας «οὕτως ἔργῳ ταῦτα διηγούμενος, καί τούς λόγους τής ἱστορίας ἀναγιγνώσκει»³⁰. Ἡ θεωρία ἰσοδυναμεῖ μέ τήν πνευματική θεώρηση τῶν λειτουργικῶν τύπων καί εὐχῶν ἢ, ὅπως ἀναφέρει ὁ ἱερός πατήρ, «τὴν ἐνθεωρουμένην τοῖς μυστηρίοις σοφίαν τοῦ Θεοῦ καί φιλανθρωπίαν»³¹. Ἱστορία καί θεωρία λοιπόν συνπάρχουν σέ ἀμοιβαία σχέση· ἡ ἱστορία ἀνάγει τόν πιστό στή θεωρία, στήν κατανόηση τοῦ θείου μυστηρίου καί ἡ θεωρία ἀποκαλύπτει τή λυτρωτική οἰκονομία τοῦ Σωτῆ-

ρος Χριστοῦ στοῦ παρόν: «Ἐγγιον γάρ τοῦ Θεοῦ γινόμεθα ὅταν τήν ἀπόκρυφον αὐτοῦ γνῶσιν, καθόσον ἔξεστι, θεωρῶμεν»³² ἀναφέρει ὁ ὁσιος Νικόλαος, γιά νά προσθέσει ἄλλου ὅτι ἡ γνώση αὐτή ἐπιφέρει ἁγιασμό τῶν ψυχῶν καί ὁδηγεῖ τούς πιστούς «ἀπό δόξης εἰς δόξαν» (Β' Κορ. 3,18): «Τὰ δέ ἐν τῇ τελετῇ τῶν δώρων γινόμενα εἰς τήν τοῦ Σωτῆρος οἰκονομίαν ἀναφέρεται πάντα, ἵνα ἡμῖν ἡ αὐτῆς θεωρία πρό τῶν ὀφθαλμῶν οὔσα τὰς ψυχῶν ἁγιάζη... καί οὕτω γέμοντες τῶν ἐννοιῶν τούτων... ἁγιασμόν ἐπεισάγοντες ἁγιασμῶ, τῶ τῶν θεωριῶν τόν τῆς τελετῆς, καί μεταμορφούμενοι ἀπό δόξης εἰς δόξαν τήν ἀπασῶν μεγίστην ἀπό τῆς ἐλάττονος»³³.

Ἡ πραγματικότητα τοῦ μυστηρίου τοῦ Χριστοῦ, κατά τόν Καβάσιλα, σημαίνεται διττῶς στά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑνός μὲν «διά τῆς θυσίας αὐτῆς» ἀφ' ἑτέρου δέ διά «τῶν πρό τῆς θυσίας καί μετά τήν θυσίαν τελομένων καί λεγομένων». Ἡ εὐχαριστιακή θυσία αὐτή καθ' ἑαυτή διακηρύττει «τόν θάνατον αὐτοῦ... καί τήν ἀνάστασιν, καί τήν ἀνάληψιν» καί μεταβάλλει τά τίμια δῶρα στοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, «τό ἀναστάν, τό εἰς τόν οὐρανόν ἀνεληλυθός», τά δέ «τελούμενα καί λεγόμενα», ὅσα λέγονται καί τελοῦνται πρὶν τῆς θυσίας, δείχνουν τήν πρὶν ἀπό τό θάνατον, «παρουσίαν, ἀνάδειξιν καί τελείαν φανέρωσιν» τοῦ Κυρίου, ὅσα δέ λέγονται καί τελοῦνται μετά τῆς θυσίας, φανερώουν τήν ἐπαγγελία τοῦ Πατρὸς, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Κύριος εἶπε (Λουκ. 24,29), δηλαδή «τὴν τοῦ Πνεύματος εἰς τούς ἀποστόλους κάθοδον καί τήν τῶν ἐθνῶν δι' ἐκείνων πρός Θεόν ἐπιστροφὴν τε καί κοινωνίαν». Ἔτσι ὁλόκληρη ἡ μυσταγωγία παρουσιάζεται, ὅπως μᾶς βεβαιώνει ὁ ὁσιος πατήρ, «καθάπερ τι σῶμα ἐν ἱστορίας», πού ἀπό τήν ἀρχὴ μέχρι τό τέλος διατηρεῖ τήν ἁρμονία καί ἀκεραιότητά του, ὥστε κάθε τι πού τελεῖται ἢ λέγεται «ἰδίαν τινά συντέλειαν τῇ ὁλότῃ παρέχει». Ἡ ἐξιστόρηση δέ αὐτή φανερώνει τόν «καιρό τῆς τοῦ Χριστοῦ οἰκονομίας»³⁴.

Πιο συγκεκριμένα θά μπορούσαμε νά ποῦμε ὅτι ὅλη ἡ διάταξη τῆς θείας λειτουργίας συνδέεται μέ τά γεγονότα τῆς ἐπίγειας ζωῆς τοῦ Κυρίου. Ἔτσι ἡ πρόθεση φανερώνει τήν πρώτη ἡλικία τοῦ Χριστοῦ «τὴν ἡλικίαν ἐκείνην ἐξ ἧς ἐγένετο δῶρον. Ἐγένετο δέ ἐξ αὐτῆς γεννήσεως... ὅτι καί κατά τήν γέννησιν δῶρον ἦν, κατά τόν νόμον, ἐπεὶ πρωτότο-

κος ἦν»³⁵. Ἡ μικρά εἴσοδος σημαίνει τίς ἀρχές τῆς θείας παρουσίας του· «ὅτε παρεγένετο μέν, οὐπω δ' ἐφαίνετο τοῖς πολλοῖς, ὅτε ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καί ὁ κόσμος αὐτόν οὐκ ἐγίνωσκεν, τόν πρό τοῦ Ἰωάννου καιρόν, πρὶν ἀφθῆναι τόν λύχνον»³⁶ καί ἡ ὑψωση τοῦ Εὐαγγελίου κατά τὴν εἴσοδο δείχνει «τὴν ἀνάδειξιν τοῦ Κυρίου... ὅτε ἤρξατο φαίνεσθαι τοῖς πολλοῖς. Διὰ γὰρ τοῦ Εὐαγγελίου ὁ Χριστός δηλοῦται»³⁷. Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ ἀποστολικοῦ καί εὐαγγελικοῦ κειμένου σημαίνει τὴν «τελειότεραν φανέρωσιν» τοῦ Κυρίου, κατά τὴν ὁποῖαν μιλοῦσε καί δίδασκε δημόσια, δηλαδή «τά δι' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, ἢ τὰ διὰ τῶν ἀποστόλων λεγόμενα»³⁸. Ἡ μεγάλη εἴσοδος συμβολίζει τὴν πορεία του ἀπὸ τὴν πατρίδα του στὴν Ἱερουσαλήμ, «ἐν ἧ θύεσθαι ἔδει», καί τὴν εἴσοδό του σ' αὐτὴν «ἐπὶ πώλου ὄνου» μέ τῆ συνοδεία καί ἐπευφημία τοῦ λαοῦ (Ματ. 21, 7-11)³⁹. Ὁ θάνατος καί ἡ ἀνάστασις δηλώνονται διὰ τῆς «μεταβολῆς τῶν προκειμένων δώρων», ἀφοῦ δεχθῶν «τό πανάγιον αὐτοῦ καί παντοδύναμον Πνεῦμα»⁴⁰, καί ἡ κάθοδος τοῦ ἁγίου Πνεύματος «ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν» σημαίνεται μέ τό ζέον ὕδωρ πού ἐκχέεται στό ἅγιο ποτήριον: «Καί δὴ σημαίνεται τοῦ ζέοντος ὕδατος ἐγχεομένου... τό μέν γάρ ὕδωρ τοῦτο αὐτό τε ὕδωρ ὄν καί πυρός μετέχον, τό Πνεῦμα σημαίνει τό ἅγιον, ὃ καί ὕδωρ λέγεται καί ὡς πῦρ ἐφάνη τότε τοῖς τοῦ Χριστοῦ μαθηταῖς ἐμπεσόν»⁴¹.

Ἀπό τὰ παραπάνω ἐπιβεβαιώνεται ἡ παραδοσιακή χρήση τῆς *ἱστορίας* ἀπὸ τόν ὅσιο Νικόλαο γιά τὴν παρουσίαση τῶν γεγονότων τῆς θείας οἰκονομίας, πρέπει ὅμως νά παρατηρήσουμε ὅτι παράλληλα μέ τόν ὄρο *ἱστορία* χρησιμοποιεῖ καί τόν ὄρο *εἰκόν*. Ἔτσι σέ ἄλλα σημεία, ἀναφερόμενος στή φανέρωση τῆς θείας οἰκονομίας, λέγει: «καθάπερ τις εἰκὼν μία ἐνός σώματος τῆς τοῦ Σωτῆρος πολιτείας»⁴² ἢ «θεωρῶμεν τὴν ἱερουργίαν ἅπασαν κατά μέρος, καθ' ὅσον τῆς τοῦ Σωτῆρος οἰκονομίας εἰκόνα φέρει»⁴³. Ἡ χρήση τῆς λέξεως *εἰκόν* παράλληλα πρὸς τὴ λέξη *ἱστορία*, πού χρησιμοποιεῖ γιά τὴ θεία οἰκονομία, δέν εἶναι τυχαία. Ἡ λέξη *εἰκόν* ἐδῶ δέν χρησιμοποιεῖται βέβαια ἀπὸ τόν συγγραφέα μας μέ τὴν Παύλειο ἔννοια, –ὅτι δηλαδή εἰκόνα τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ (Κολ. 1,15· Β' Κορ. 4,4), ὁ δὲ ἄνθρωπος εἶναι εἰκόνα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ (Κολ. 3,10· Ρωμ. 8,29)–, ἀλλὰ χρησιμοποιεῖται μέ

τὴν ἔννοια τῆς φανέρωσης μιᾶς κρυμμένης πραγματικότητας. Ἄλλωστε τόσο ἡ βιβλικὴ ὅσο καί ἡ πατερικὴ παράδοση μέ τὴν ἴδια σημασία χρησιμοποιεῖ τόν ὄρο *εἰκόν* καί ἄλλους συναφεῖς. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει ὅτι οἱ ἱερεῖς «ὑποδείγμασι καί σκιᾷ λατρεύουσι» (Ἐβρ. 8,5), δηλαδή ἡ λατρεία πού προσφέρουν εἶναι ἀπεικόνισις καί σκιά τῶν ἐπουρανίων, καί ὁ Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς λέγει «σκιά γάρ τὰ τῆς Παλαιᾶς· εἰκὼν δὲ τὰ τῆς Νέας Διαθήκης· ἀλήθεια δὲ ἡ τῶν μελλόντων κατάστασις»⁴⁴. Καί ἐδῶ οἱ ὄροι *σκιά* καί *εἰκόν* ταυτίζονται· στὴν προκειμένη δὲ περίπτωση, τῆς θείας μυσταγωγίας, ἀσφαλῶς ἀνάγουν τόν πιστό στή θεωρία τῆς ἀλήθειας, πού γιά τόν Καβάσιλα «ἐνθεωρεῖται» στὰ ἱερά μυστήρια⁴⁵.

Ἡ ἀλήθεια τῆς θείας οἰκονομίας εἶναι ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ προσέλαβε τὴν ἀνθρώπινη φύση γιά νά τὴν σώσει, καί ἡ σωτηρία αὐτὴ γίνεται γεγονός προσωπικό γιά τόν κάθε πιστό διὰ τῆς ἐνώσεώς του μέ τόν Κύριο, πού πραγματοποιεῖται στὰ ἱερά μυστήρια. Λέγει πολὺ χαρακτηριστικά ὁ ἅγιος μας: «Συνάψας ἑαυτῷ τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν διὰ τῆς σαρκός, ἦν ἀνείλετο, συνάπτων δὲ ἡμῶν ἕκαστον τῇ ἑαυτοῦ σαρκὶ τῇ δυνάμει τῶν μυστηρίων». Ἔτσι τὰ ἱερά μυστήρια εἶναι τὰ μέσα γιά νά τελειωθεῖ ἡ θεία οἰκονομία καί νά ἀνατελεῖ ὁ Κύριος «τὴν ἑαυτοῦ δικαιοσύνην καί τὴν ζωὴν ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς»⁴⁶. Χάριν τῆς φανερώσεως τῆς οἰκονομίας τοῦ Σωτῆρος ἐπινοήθησαν οἱ λειτουργικοὶ τύποι, τὰ σύμβολα, ἀναφέρει ὁ Καβάσιλας, ὥστε ὁ πιστός νά προσεγγίξει τό μυστήριον «οὐ λόγοις μόνον», ἀλλὰ καί διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, «ἐπ' ὄψιν», ἀφοῦ ἡ ὄρατὴ ἀναπαράστασις ἀποτυπώνει ἐναργέστερα τὴν πραγματικότητα τῆς εἰκόνας· ἔτσι εἰσάγεται στὴ ψυχὴ ὄχι μόνο «θεωρία, ἀλλὰ καί πάθος»⁴⁷, δηλαδή πίστις, ἐλπίδα κ.τ.λ. Οἱ λειτουργικὲς πράξεις λοιπὸν καί τὰ σύμβολα φανερῶνουν τὴ σωτηριώδη οἰκονομία τοῦ Χριστοῦ, τὴ βίωσή της στό παρόν καί προαναγγέλουσιν τὴν πληρότητα τῶν ἐσχάτων⁴⁸.

Ὅπως ἀντιλαμβανόμεσθε γίνεται σαφές ὅτι τό λειτουργικὸ σύμβολο συνδυάζει χριστολογία, ἀνθρωπολογία καί σωτηριολογία, καί αὐτὴ ἡ πραγματικότητα διέπει ὀλόκληρη τὴ σκέψη τοῦ ἱεροῦ πατρός. Ὁ Χριστός εἶναι ἡ κεντρικὴ καί κατευθυντήρια σκέψη του· ὁ ἄνθρωπος πού ζεῖ, τελειώνεται, καταξιώνεται καί σώζεται ἐν Χριστῷ,

ἀποτελεῖ τό ἐνττύφημά του· καί ὅλα αὐτά τά περιγράφει ζωντανά καί ἀναλυτικά στό λειτουργικά του ἔργα, δίνοντας συγχρόνως καί τήν ὀρθή, τήν ὀρθόδοξη διάσταση τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, πού κατά τήν ἐποχή του εἶχε παραποιηθεῖ ἀπό τή δυτική νοοτροπία τῶν βυζαντινῶν ἀνθρωπιστῶν τῆς ἐποχῆς. Εἶναι πολύ χαρακτηριστικά τά ὅσα σχετικά ἐπί τοῦ προκειμένου λέγει, ἀναφερόμενος στήν ἐρμηνεία τῶν ἱερατικῶν ἀμφίων, ἐπιτραχηλίου καί ζώνης: «Ὁ δέ ἐπί τοῦ τραχήλου λῶρος τήν ἐπιχειομένην αὐτῷ χάριν τῆς ἱερωσύνης σημαίνει, ἥτις ἀναπαύεται ἐν τῷ τραχήλῳ τῷ δεξαμένῳ τόν τοῦ Χριστοῦ ζυγόν καί διά τοῦ στήθους μέχρι τῶν ποδῶν διήκει, τήν καρδίαν ἡμεροῦσα καί πᾶν τό σῶμα ἀγιάζουσα, ἦν δεῖ καί τῇ ζώνῃ τῇ ἐπιμελεία τῶν ἀρετῶν καί τῇ κολάσει τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν ἐπισφίγγειν ἑαυτοῖς»⁴⁹. Ἐδῶ βλέπουμε καθαρά ὅτι στό κέντρο τῆς ἐρμηνευτικῆς σκέψης του βρίσκεται ὁ Χριστός, ὁ ἀνθρώπος καί ἡ σωτηρία του· ὁ «ζυγός τοῦ Χριστοῦ» ἡμερεύει τήν καρδιά καί ἀγιάζει τό σῶμα μέσω τῆς ἐπιμέλειας τῆς ψυχῆς.

Τή χριστολογική καί ἀνθρωπολογική διάσταση τῶν μυστηρίων θεμελιώνει ὁ ἱερός συγγραφέας μας στήν ἐκκλησιολογία. Εἶναι πολύ γνωστή ἡ φράση του ὅτι ἡ Ἐκκλησία «σημαίνεται ἐν τοῖς μυστηρίοις»⁵⁰. Τά μυστήρια, ὅπως ἀναφέραμε, φανερόνουν ἱστορικά τόν ἴδιο τόν Χριστό, εἶναι λειτουργίες τοῦ ἰδίου τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ καί ἐπομένως καί τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ Ἐκκλησία εἶναι τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι τά μυστήρια δέν μποροῦν νά νοηθοῦν ἢ νά ἐρμηνευθοῦν ἐκτός Ἐκκλησίας. Γιά τόν Καβάσιλα δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει «μυστηριολογία» δυτικοῦ τύπου, δηλαδή ἐξέταση τῶν ἱερῶν μυστηρίων χωριστά ἀπό τή χριστολογία, ἀνθρωπολογία, σωτηριολογία καί ἐκκλησιολογία, πού εἶχε προφανῶς υἰοθετηθεῖ ἀπό κάποιους βυζαντινοὺς σχολαστικούς τῆς ἐποχῆς του. Γι' αὐτό σημειώνει ὅτι τά μυστήρια εἶναι ἐνταγμένα ὄχι συμβολικά, ἀλλά οὐσιαστικά στό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὅπως τά μέρη μιᾶς καρδιάς ἢ τά κλαδιά ἐνός δένδρου ἢ τά κλήματα μιᾶς κληματαριᾶς· καί μάλιστα συμπληρώνει ὅτι ἡ ἐνότητα αὐτή δέν δείχνει ἀπλῶς μιᾶ «κοινωνία ὀνόματος» ἢ «ἀναλογία ὁμοιότητος», ἀλλά «πράγματος ταυτότητα»⁵¹, δηλαδή ἀληθινή, πραγματική ἐνότητα. Καί ἀσφαλῶς πρόκειται γιά τήν «ταυτότητα», γιά τήν ἐνότητα τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀνθρώ-

που καί τῆς σωτηρίας του μέσα στά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας ἢ ὁποία καί τήν καθορίζει.

Κατ' ἐξοχήν ὁμως, γιά τόν βυζαντινὸ θεολόγο μας, ἡ Ἐκκλησία «σημαίνεται» στό μυστήριο τῆς θείας εὐχαριστίας. Ταυτίζει τήν Ἐκκλησία, τό «σῶμα καί αἷμα Χριστοῦ», μέ τήν εὐχαριστιακή «βρῶσι καί πόσι» (Ἰω. 6,55) καί διακηρύττει ὅτι ἡ Ἐκκλησία διά τῆς θείας μεταλήψεως ἀνανεώνει συνεχῶς τήν ταυτότητά της, δηλαδή τήν ἐνότητά της μέ τόν Χριστό, καί φανερόνεται ὡς τό «Κυριακόν σῶμα του»: «Καί γάρ σῶμα καί αἷμα Χριστοῦ τά μυστήρια· ἀλλά τῇ Ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ ταῦτα βρῶσις ἐστὶ καί πόσις ἀληθινή· καί τούτων μετέχουσα οὐ πρὸς τό ἀνθρώπινον αὐτὰ μεταβάλλει σῶμα, καθάπερ ἄλλο τι σίτιον, ἀλλ' αὐτὴ μεταβάλλεται πρὸς ἐκεῖνα τῶν κρειττόνων ὑπερνικῶντων... οὕτω καί τήν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν εἶ τις ἰδεῖν δυναθεῖ, κατ' αὐτό τοῦτο καθ' ὅσον αὐτῷ ἦνωται καί τῶν αὐτοῦ μετέχει σαρκῶν, οὐδέν ἕτερον ἢ αὐτό μόνον τό Κυριακόν ὄψεται σῶμα»⁵². Αὐτὴ ἡ ἐνότητα Ἐκκλησίας καί σώματος καί αἵματος Χριστοῦ τήν καθιστοῦν ἁγία καί τά μέλη της ἁγία: «Ἅγιοι γάρ καλοῦνται διά τόν ἅγιον οὐ μετέχουσι καί ὃ σῶματος καί αἵματος κοινωνοῦσι»⁵³. Ἡ ἁρμονία δέ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, πού διαφυλάσσεται μέσα στήν ἐνότητα καί τήν ἐν Χριστῷ ζωὴ τους, ἀποτελοῦν καί ἀπαραίτητη προϋπόθεση γνήσιας συμμετοχῆς στό ἱερά μυστήρια καί αὐθεντικῆς μετάδοσης τοῦ ζωοποιῦ ἁγιασμοῦ: «ἕως ἐσμεν αὐτῷ (τῷ Χριστῷ) συνημμένοι καί τήν ἁρμονίαν φυλάττομεν, ζῶμεν τήν ζωὴν καί τόν ἁγιασμόν ἔλκοντες διά τῶν μυστηρίων ἀπό τῆς κεφαλῆς ἐκείνης καί τῆς καρδιάς. Ἐπειδὴν δέ ἀποτηθῶμεν καί τῆς ὀλότητος ἐκπέσωμεν τοῦ παναγίου σώματος, μάτην τῶν ἱερῶν γευόμεθα μυστηρίων· οὐ γάρ διαβήσεται ἡ ζωὴ πρὸς τά νεκρά καί ἀποκοπέντα μέλη»⁵⁴.

Μέ τούς ὅρους «ζωὴ καί ἁγιασμός» ὁ ὅσιος Νικόλαος ἐννοεῖ τήν ἐν Χριστῷ ζωὴν, τήν ὁποία θεωρεῖ διττῶς. Στό ἔργο του *Ἐρμηνεία τῆς θείας Λειτουργίας* τήν βλέπει σέ σχέση μέ τήν τελούμενη θυσία: ἐμεῖς προσφέρουμε «ἄρτον καί οἶνον» καί ὁ Κύριος μᾶς ἀντιπροσφέρει τόν ἑαυτὸν του ὡς «ἄρτον ζῶντα καί ποτήριον ζωῆς αἰωνίου»· προσφέρουμε ἐφόδια φθαρτῆς ζωῆς γιά νά λάβουμε ἀντὶ «ζωῆς ζωῆς», ἀντὶ «τῆς προσκαιροῦ τήν αἰωνίαν», δηλαδή τήν ἐν Χριστῷ ζωὴν⁵⁵. Στό ἔργο

του πάλι *Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς* τὴν βλέπει περισσότερο ὡς προσωπική βίωση τῆς «ὑπερφουῶς συνάψεως» τοῦ κάθε πιστοῦ μέ τόν Χριστό μέσω τῶν μυστηρίων, διά τῶν ὁποίων «γεννώμεθα καί πλαττόμεθα καί ὑπερφουῶς συναπτόμεθα τῷ Σωτήρι». Ἡ συνεχῆς βίωση τῶν ἱερῶν μυστηρίων διαπλάθει τόν ἐν Χριστῷ ἄνθρωπο· ἔτσι τό βάπτισμα δίδει τὴν ὑπαρξή καί τὴν κατά Χριστόν ὑπόσταση, τό χρίσμα τελειοποιεῖ μέ τό μύρο τόν νεογεννηθέντα ἐν Χριστῷ μέ τὴν κατάλληλη ἐνέργεια πού τοῦ παρέχεται γιά τή ζωή του, καί ἡ εὐχαριστία «συντηρεῖ καί συνέχει» αὐτή τή ζωή καί χαρίζει τή σωτηρία διά τοῦ «ἄρτου τῆς ζωῆς». Αὐτός ὁ τρόπος ζωῆς συνιστᾶ σαφέστατα ζωή λειτουργική, ζωή πού ἀρχίζει μέ τό λουτρό τοῦ βαπτίσματος συνεχίζεται μέ τό μῦρο τοῦ χρίσματος καί τελειώνεται διά τοῦ εὐχαριστιακοῦ ἄρτου: «Δι' αὐτῶν (τῶν μυστηρίων) γεννώμεθα καί πλαττόμεθα καί ὑπερφουῶς συναπτόμεθα τῷ Σωτήρι... τό μέν βάπτισμα τό εἶναι δίδωσι καί ὅλως ὑποστῆναι κατά Χριστόν, τοῦτο γάρ νεκρούς καί διεφθαρμένους παραλαβόν εἰς τὴν ζωὴν πρῶτον εἰσάγει, ἡ δέ τοῦ μύρου χρίσις τελειοῖ τόν γεγεννημένον τῇ τοιαύτῃ ζωῇ προσήκουσαν ἐνέργειαν ἐντιθεῖσα, ἡ δέ θεία εὐχαριστία τὴν ζωὴν ταύτην καί τὴν ὑγίαν συντηρεῖ καί συνέχει, τό γάρ σῶσαι τὰ κτηθέντα καί διατελέσαι ζῶντας ὁ τῆς ζωῆς δίδωσιν ἄρτος, διά ταῦτα τούτῳ μέν τῷ ἄρτῳ ζῶμεν, κινούμεθα δέ τῷ μύρῳ ἀπό τοῦ λουτροῦ τό εἶναι λαβόντες»⁵⁶.

Μέ τό χωρίο αὐτό ὁ ὁσιος Νικόλαος σαφέστατα θεωρεῖ ὡς βασική πρῆπόθεση γιά τόν ἁγιασμό τῶν πιστῶν τὴ συνέργεια ὄλων τῶν μυστηρίων. Τῆ θεία εὐχαριστία θεωρεῖ «ὡς τελευταῖον μυστήριον», δηλαδή τέλειο καί τελειωτικό⁵⁷, πού ὁμως ἀπαιτεῖ τὴν ἀναγκαῖα προϋπαρξή τῶν ἄλλων μυστηρίων: «Τό μέν γάρ πρῶτον (τό βάπτισμα) δηλόν ἐστι τοῦ μέσου (τοῦ χρίσματος) δεομένου καί τοῦτο τοῦ τελευταίου· μετὰ δέ τὴν εὐχαριστίαν οὐκ ἔστιν ἐφ' ὃ χωροῦμεν, ἀλλ' ἐνταῦθα δεῖ σάντας ἐκεῖνα πειρᾶσθαι σκοπεῖν, δι' ὧν ἂν γένοιτο σῶσαι διά τέλους τόν θησαυρόν»⁵⁸. Ἔτσι ὁ πιστός μέσα στήν Ἐκκλησία καί τὰ μυστήριά της πορεύεται ἀπό χάρι σέ χάρι, ἀλλ' ἡ τελείωση τῆς πορείας αὐτῆς ἔχει ἀνάγκη ὄχι μόνο ἀπό τὴν «ἐνέργεια τῆς χάριτος» τοῦ Θεοῦ, ἀλλά καί ἀπό «τὴν ἡμετέρα σπουδή»⁵⁹. Λέγει συγκεκριμένα: «Ἔστι τοίνυν, τό μέν θεόθεν, τό δέ τῆς ἡμετέρας σπουδῆς, καί τό μέν

ἐκεῖνου καθαρῶς ἔργον, τό δέ καί ἡμῶν ἔχει φιλοτιμίαν»⁶⁰. Ἡ φιλοτιμία αὐτὴ ἐκφράζει τὴν ἀγαθὴ διάθεση τῆς ἐλεύθερης βούλησης τοῦ πιστοῦ νά ζεῖ ἐν Χριστῷ ἀσκούμενος στήν τήρηση τῶν ἐντολῶν του. Καί ὅλης αὐτῆς τῆς φιλοτιμίας εἶναι «ἐργαστήριον οὗτος ὁ (παρῶν) βίος»· σ' αὐτόν κυοφορεῖται⁶¹, «πλάθεται» καί «μορφώνεται» ὁ πιστός, ὥστε νά γεννηθεῖ «τέλειος εἰς τόν τέλειον ἐκεῖνον... κόσμον» τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ⁶². Πρόκειται δηλαδή γιά τὴν ἄσκηση τῆς ἀπόκτησης τῶν ἀρετῶν, μέ τὴν ὁποία ὁ πιστός ἐνώνει τὴ θέληση καί τὴ σκέψη του μέ τὴ θέληση καί σκέψη τοῦ Χριστοῦ: «ἀνάγκη πρὸς τὴν τοῦ Χριστοῦ θέλησιν τὴν γνώμην, καθόσον οἶόν τε ἄνθρώποις, ἀσκήσαι καί τῶν αὐτῶν ἐπιθυμεῖν καί τοῖς αὐτοῖς ἐκεῖνῳ χαίρειν παρασκευάσαι»⁶³. Ἔτσι ὁ πιστός διά τῶν ἱερῶν μυστηρίων καί κυρίως διά τοῦ μυστηρίου τῆς εὐχαριστίας ἐνσωματώνεται στόν Χριστό, ὁμοιάζει πρὸς αὐτόν⁶⁴ καί γίνεται υἱός του κατά χάρι⁶⁵. Γι' αὐτό ὁ ὁσιός μας λέγει ὅτι «τὰ ἱερώτατα μυστήρια πύλαι ἂν εἰκότως καλοῖντο δικαιοσύνης», δηλαδή, ὅπως ὁ ἴδιος ἐπεξηγεῖ, ὁ φιλόανθρωπος Κύριος μᾶς τὰ χάρισε ὡς «εἴσοδο εἰς τόν οὐρανόν», πράγμα πού δηλώνει τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ⁶⁶. Γιά τόν ἱερό Πατέρα βασιλεία καί Χριστός ταυτίζονται, ὁ Χριστός εἶναι τό περιεχόμενο τῆς βασιλείας, ἡ πραγματικὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ⁶⁷. Συνεπῶς ὅταν διά τῆς μεταλήψεως τοῦ σώματος καί τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου γινόμαστε «σύσσωμοι αὐτῷ... καί σύζωοι καί μέλη»⁶⁸ Χριστοῦ, ζοῦμε «εἰς κοινωνίαν» μαζί του, ἡ ὁποία ὁμως βιώνεται ὄχι μόνο ὡς παρουσία καί ἐν χρόνῳ πραγματικότητα, ἀλλά καί ὡς ἐσχατολογικὴ προσδοκία, ἀφοῦ ἡ πληρότητα τῆς κοινωνίας μέ τόν Χριστό θά πραγματοποιηθεῖ στό μέλλοντα αἶωνα, ὅποτε θά φθάσουμε στή «χαρὰν τὴν ἀπόρρητον» καί «τῆς τοῦ νοῦ καθαρᾶς ὄψεως (τῶν θείων)»⁶⁹.

Ὁ Καβάσιλας, ὄριμος θεολόγος καί λαμπρὸς ἐρημνευτής, δέν φιλοδοξοῦσε νά δώσει ἓνα ἐκλαϊκευτικό ὑπόμνημα, ἀλλὰ κατέγραφε τὴν θεολογική καί λειτουργική θεολογία τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τὴ βίωνε, μέσα ἀπό τίς μελέτες του καί κυρίως τὴ λειτουργικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἀτμόσφαιρα· γι' αὐτό καί τὰ ἔργα του διακρίνονται γιά τὴν βάθος ἐξέταση τῶν μυστικῶν ἐννοιῶν, ὥστε νά μπορεῖ νά ὀδηγηθεῖ κατά τό δυνατόν ὁ ἀναγνώστης στήν ἀποκάλυψη τῶν «θεοειδῶν ἀρχετύπων

της ἀλήθειας». Ὡστόσο δέν παραγνωρίζει τό γεγονός ὅτι ὁ λειτουργικός τύπος ἐμπεριέχει καί πρακτική σημασία, τήν ὁποία ἐπισημαίνει καί ἀναδεικνύει. Ἔτσι ἀναφέρει πολύ χαρακτηριστικά: «καί πάντα ὅσα ποιεῖ (ὁ ἱερεύς), τά μέν κατά χρείαν, τά δέ ἐπίτηδες εἰς τήν σημασίαν ταύτην βιάζεται· καί ἔστι τά γινόμενα τῆνικαῦτα τῶν σωτηρίων παθῶν καί τοῦ θανάτου πρακτική διήγησις»⁷⁰. Ὅπως ἀκριβῶς ὁ συνδυασμός πράξεως καί θεωρίας εἶναι ἀπαραίτητος γιά πρόοδο στήν πνευματική ζωή⁷¹, ἔτσι εἶναι ἀναγκαῖος καί στή λειτουργική πράξη· τονίζεται δέ ἰδιαίτερα ἀπό τόν βυζαντινόν συγγραφέα μας, ὁ ὁποῖος μᾶς δίδει καί συγκεκριμένα παραδείγματα: Ἡ εἴσοδος τοῦ Εὐαγγελίου καί τῶν τιμίων δώρων στό θυσιαστήριο γίνεται ἀφ' ἐνός «κατά χρείαν», γιά τήν πρακτική δηλαδή ἀνάγκη τῆς ἀνάγνωσις τοῦ Εὐαγγελίου καί τῆς τέλεσις τῆς θυσίας, ἀφ' ἑτέρου γιά τό συμβολισμό τῆς «ἀναδείξεως καί φανερώσεως» τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ⁷². Ἔτσι ἡ πρακτική ἀναγκαιότητα ὑπηρετεῖ τήν ἀνάδειξη τῆς χριστολογικῆς, ἀνθρωπολογικῆς καί σωτηριολογικῆς ἔννοιαι: «καί γίνεται μέν ἕκαστον τῆς χρείας ἕνεκα τῆς ἐπισταμένης, σημαίνει δέ καί τι τῶν τοῦ Χριστοῦ ἔργων ἢ πράξεων ἢ παθῶν... ἵνα ἡμῖν ἡ αὐτῆς θεωρία (τῆς πρακτικῆς χρείας) πρό τῶν ὀφθαλμῶν οὔσα τᾶς ψυχᾶς ἀγιάζει καί οὕτως ἐπιτήδειοι γινώμεθα πρός τήν ὑποδοχήν τῶν ἱερῶν δώρων»⁷³.

Ὁ ὁσῖος Νικόλαος, ἄνδρας σοφός καί μέ βαθύτατη θεολογική σκέψη, ὅπως ἤδη ἀναφέραμε, δέν θά μπορούσε νά ἀρκεσθεῖ σ' ἕνα ξηρό ὑπομνηματισμό. Στό ἔργο του *Ἐρμηνεία τῆς θείας Λειτουργίας*, πέρα τῶν ὄσων ἀκροθιγῶς ἐπισημάναμε, βλέπουμε νά προχωρεῖ σέ σπουδαῖες θεολογικές παρεκβάσεις, πού ὁμως οὔτε θίγουν τή συνοχή τοῦ κειμένου, οὔτε ἀποπροσανατολίζουν ἀπό τά ὑπό διαπραγματεύση θέματα, ἐνίοτε μάλιστα συνδυάζονται μέ ἄριστο τρόπο. Οἱ θεολογικές αὐτές παρεκβάσεις ἔχουν ἀφετηρία καί λαμβάνουν σαφῶς ἀφορμές ἀπό τά προβλήματα τῆς ἐποχῆς του, τά περισσότερα ἀπό τά ὁποῖα, ὁμως, οὔτε τά ἀναφέρει οὔτε τά ἀντιμετωπίζει μέ ἀντιρρητικό διάλογο ἢ πολεμική διάθεση. Ἀντιθέτως θεολογεῖ μέ τήν εἰρηνική ἐσωτερική του διάθεση καί προσφέρει μιά νηφάλια καί εἰρηνική θεολογία, ἃν μπορούμε νά τῆς δώσουμε ἕναν τέτοιο χαρακτηρισμό. Ὁ πε-

ριορισμένος χρόνος δέν ἐπιτρέπει νά ἀναφερθοῦμε σ' ὅλες τῆς παρεκβάσεις τοῦ ἱεροῦ Πατρός, θά ἐπιλέξουμε ὁμως μόνο μία, πού κατά τήν ἀποψή μας, εἶναι πολύ ἐνδιαφέρουσα καί θά τήν προσεγγίσουμε χωρίς λεπτομερῆ ἀνάλυση. Ὁ ἴδος τῆς χαρακτηρίζει ὡς «ἀπολογία καί λύσιν» σέ ὅσα μᾶς κατηγοροῦν οἱ Λατῖνοι σχετικά μέ τόν καθαγιασμό τῶν τιμίων δώρων⁷⁴.

Τό θέμα τῆς λατινικῆς κατηγορίας, σχετικά μέ τόν καθαγιασμό τῶν τιμίων δώρων, προσεγγίζει ὄχι ὡς μία ἀπλή διαφορά μεταξύ λατινικῆς καί ὀρθόδοξης πρακτικῆς, ἀλλά ὡς καθαρά θεολογικό πρόβλημα. Μερικοί Λατῖνοι θεωροῦσαν ὅτι μετά τοῦς ἱδρυτικούς λόγους τοῦ Κυρίου «*Λάβετε φάγετε... πίετε ἐξ αὐτοῦ...*» δέν χρειάζεται καμία ἐπιπλέον εὐχή γιά νά ἁγιασθοῦν τά τίμια δῶρα, ἀφοῦ ὁ ἁγιασμός ἐπέρχεται μέ τήν ἐκφώνηση αὐτῶν τῶν λόγων· κατηγοροῦσαν δέ τοῦς ὀρθόδοξους ὅτι μέ τήν εὐχή τῆς ἐπικλήσεως ἔδειχναν ἀπιστία στόν ἴδιο τόν Κύριο, ἀφοῦ δέν θεωροῦσαν ἱκανά τά λόγια του γιά τόν ἁγιασμό τῶν δώρων, καί ἐμπιστευόνταν περισσότερο τόν ἑαυτό τους, ἀφοῦ ἔξαροτοῦσαν τό ἱερό μυστήριον ἀπό τίς ἀνθρώπινες εὐχές. Μάλιστα γιά νά κατοχυρώσουν τήν ἀποψή τους αὐτή ἐπικαλοῦνταν τόν ἱερό Χρυσόστομο, ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι ὁ δημιουργικός λόγος τοῦ Θεοῦ «*αὐξάνεσθε καί πληθύνεσθε*» (Γεν. 1,22· 8,17· 9,7)⁷⁵ εἰπώθηκε μία φορά μόνο καί ἐνεργεῖ πάντοτε καί συμπέραναν ὅτι καί οἱ ἱδρυτικοί λόγοι τοῦ Κυρίου εἰπώθησαν «ἅπαξ» ἐνεργοῦν ὁμως «διά παντός»⁷⁶.

Ὁ Καβάσιλας, στηριζόμενος στήν ἀγιογραφική καί πατερική παράδοση, θεωρεῖ ὅτι δέν εἶναι δύσκολο νά ἀναιρέσει αὐτές τίς δοξασίες. Ἀρχίζοντας ἀπό τό χωρίο τοῦ Χρυσοστόμου ἀναφέρει ὅτι γιά τήν πραγματοποίηση τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ «*αὐξάνεσθε καί πληθύνεσθε*» εἶναι ἀπαραίτητος ὁ γάμος, ἡ ἔνωση ἀνδρός καί γυναικός, καθὼς ἐπίσης καί οἱ εὐχές ὑπέρ τῆς «παιδοποιίας», οἱ ὁποῖες ὁμως μέ κανένα τρόπο «δέν ἀτιμάζουν τόν δημιουργικόν λόγον» τοῦ Θεοῦ. Κατά συνέπειαν ἀσφαλῶς καί ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἐνεργεῖ τό μυστήριον, ἀλλά διά μέσου «τῆς ἐντεύξεως καί αἰτήσεως» τοῦ ἱερέως. Ἄλλωστε ἡ προσευχή δέν εἶναι δεῖγμα ἐμπιστοσύνης στόν ἑαυτό μας, ὅπως ἐμέμφοντο οἱ Λατῖνοι τοῦς Ὀρθόδοξους, ἀλλ' ἀντιθέτως δεῖγμα ἐμπιστοσύνης στόν Θεό: «Τοῦτο γάρ

ἐστι τό ποιούν τήν εὐχὴν τοῖς εὐχομένοις τό μή θαρρεῖν ἑαυτοῖς περὶ τῶν ζητουμένων, ἀλλά παρὰ τῷ θεῷ μόνῳ πιστεύειν εὐρήσειν αὐτά. Καί τοῦτο βοᾷ ὁ εὐχόμενος, δι' ὧν ἑαυτὸν ἀφείς, εἰς τὸν Θεὸν καταφεύγει, ὡς τῆς ἑαυτοῦ κατέγνω δυνάμεως καί διὰ τοῦτο τῷ Θεῷ πᾶν ἐπιτρέπει»⁷⁷. Τέτοια πίστη στήν προσευχή εἶναι ἀπαραίτητη ἀκόμη περισσότερο γιὰ «τά ὑπὲρ φύσιν καί πάντα νικῶντα λόγον» μυστήρια, ὅπως τό μυστήριον τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν τιμίων δώρων, καί κανεῖς δέν θά τολμοῦσε νά εὐχηθεῖ γι' αὐτά ἄν ὁ ἴδιος ὁ Κύριος δέν τό εἶχε ζητήσει, ὑποσχόμενος ὅτι θά κάνει ἀποδεκτή τήν αἴτηση καί θά χορηγήσει τή χάρη του. Ἐπομένως ἡ εὐχή τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν τιμίων δώρων οὔτε εἶναι «ἀμφίβολος», οὔτε ἔχει «τό πέρασ ἀδηλον», ἀφοῦ ὁ Κύριος ἔδειξε μέ κάθε τρόπο ὅτι εἶναι θέλησή του νά χορηγῆ πάντοτε τή χάρη του⁷⁸. Ἡ καθαγιαστική λοιπόν εὐχή δέν ἀποτελεῖ οὔτε περιφρόνηση στά λόγια τοῦ Σωτήρος, οὔτε ἐξάρτηση τοῦ μυστηρίου ἀπό τίς ἀμφιβόλου ἀποτελέσματος ἀνθρώπινες εὐχές, ὅπως διακήρυτταν οἱ Λατῖνοι⁷⁹.

Στή συνέχεια ὁ ὄσιος Νικόλαος ἀναφέρει ὅτι καί οἱ Λατῖνοι εὐχονται γιὰ τά τίμια δῶρα μετά τούς ἰδρυτικούς λόγους τοῦ Κυρίου, μέ τή διαφορὰ ὅμως ὅτι ἡ εὐχή δέν λέγεται εὐθύς ἀμέσως μετά τούς λόγους αὐτούς καί δέν ζητεῖται σαφῶς ὁ ἁγιασμός τῶν δώρων καί ἡ μεταβολή τους σέ Κυριακό σῶμα. Τήν εὐχή αὐτή παραθέτει αὐτούσια προκειμένου νά τή σχολιάσει καί νά ἀποδείξει ὅτι τό περιεχόμενό της, καίτοι διαφέρει λεκτικά ἀπό τό περιεχόμενο τῆς ἀντίστοιχης ὀρθόδοξης εὐχῆς, ἔχει τήν ἴδια σημασία. Λέγει ἡ λατινική εὐχή: «Κέλευσον ἀνενεχθῆναι τά δῶρα ταῦτα ἐν χειρὶ ἀγγέλου εἰς τό ὑπερουράνιον σου θυσιαστήριον»⁸⁰.

Κατ' ἀρχάς διερωτᾶται ὁ ὄσιος Νικόλαος τί σημαίνει «ἀνενεχθῆναι τά δῶρα»; Πρόκειται γιὰ «τοπικήν μετάθεσιν» ἀπό τή γῆ στόν οὐρανό ἢ γιὰ μεταβολή ἀξίας ἀπό «τῶν ταπεινοτέρων ἐπὶ τά ὑψηλότερα»; Ἡ πρώτη ὑπόθεση δέν ἔχει κάποια ἔννοια, ἀφοῦ ὁ Κύριος μᾶς διαβεβαίωσε «ὅτι «ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τά ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματ. 28,20). Ἐπιπλέον δέν εἶναι δυνατόν τό σῶμα τοῦ Κυρίου νά μὴν εἶναι συγχρόνως παρόν καί σέ μᾶς καί στά ὑπερουράνια καί στά δεξιὰ τοῦ Πατρὸς, οὔτε θά μπορούσε νά ἀνυψοθεῖ μέ χεῖρ ἀγγέλου, ἀφοῦ ὁ Κύ-

ριος εἶναι «ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καί ἐξουσίας καί δυνάμεως καί κυριότητος καί παντός ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλά καί ἐν τῷ μέλλοντι» (Ἐφ. 1,21). Τέλος ἄν εὐχονται γιὰ κάποια μεταβολή ἀξίας, γνωρίζοντας ὅτι πρόκειται γιὰ τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τότε ἡ πράξη τους ἀποτελεῖ «ἀσεβείας ὑπερβολήν». Ἀπό τά παραπάνω γίνεται σαφές ὅτι ἡ λατινική εὐχή ἀφορᾷ στήν ἀνύψωση τῶν τιμίων δώρων, πού δέν ἔχουν δεχθεῖ ἀκόμη τόν ἁγιασμό καί βρίσκονται στή γῆ, ἀναφέρει δέ τό «θυσιαστήριον» γιὰ νά θυσιασθῶν σ' αὐτό καί χρειάζονται «ἀγγέλου χειρὸς», γιατί, σύμφωνα μέ τά ἀρεοπαγιτικά συγγράμματα, ἡ δεύτερη ἱεραρχία τῶν ἀνθρώπων βοηθεῖται ἀπό τήν πρώτη ἱεραρχία τῶν ἀγγέλων⁸¹. Συνεπῶς, καταλήγει ὁ ἱερός Πατήρ, ἡ λατινική εὐχή, ὀρθοδόξως ἐρμηνευόμενη, δέν σημαίνει κάτι ἄλλο παρὰ μόνο τή μεταβολή τῶν τιμίων δώρων στό «Κυριακό σῶμα καί αἷμα»⁸².

Εἶναι πολύ ἐνδιαφέρουσες οἱ θεολογικές παρατηρήσεις πού κάνει ὁ βυζαντινός συγγραφέας μαζ μέ ἀφορμὴ τό θυσιαστήριον, στό ὅποιο ἀναφέρθηκε μιλώντας γιὰ τή λατινική εὐχή. Κατ' ἀρχάς –ἀφοῦ διευκρινίσει ὅτι δέν πρέπει νά θεωροῦμε τό θυσιαστήριον, στό ὅποιο πρέπει νά θυσιάζουμε ὡς τόπο ἀφιερωμένο στόν Θεό «ὑπὲρ τόν οὐρανόν», διότι τότε δέν θά διαφέρομε ἀπό ἐκείνους πού ἔλεγαν ὅτι ὁ Θεός πρέπει νά προσκυνεῖται στά Ἱεροσόλυμα ἢ στό ὄρος τῆς Σαμάρειας (Ἰω. 4,20)–τό συνδέει μέ τό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μοναδικοῦ κατὰ τόν ἀπόστολο Παῦλο μεσίτη μεταξὺ Θεοῦ καί ἀνθρώπων (Α' Τιμ. 2,5). Ἔτσι ὅλα ὅσα ἐπιτελοῦν τή μεσιτεία καί μᾶς μεταδίδουν τόν ἁγιασμό, ταυτίζονται μέ τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ποιά εἶναι αὐτά; Ὁ ἱερέας, τό θῦμα καί τό θυσιαστήριον. Ὁ Χριστός λοιπόν εἶναι ὁ ἱερέας καί τό θῦμα, σύμφωνα μέ τούς λόγους του «καί ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἀγιάζω ἑμαυτόν» (Ἰω. 17,19)· εἶναι καί τό θυσιαστήριον, ἐφ' ὅσον «τό θυσιαστήριον ἀγιάζει τό δῶρον» (Ματ. 23,19)⁸³. Σ' αὐτό τό θυσιαστήριον εὐχεται ὁ ἱερέας νά ἀνυψοθεῖν τά δῶρα, δηλαδή νά ἁγιασθῶν καί νά μεταβληθῶν στό ὑπερουράνιο σῶμα τοῦ Κυρίου, χωρὶς νά μεταβοῦν ἀπό τή γῆ στόν οὐρανό, ἀφοῦ εἶναι μαζί μας καί μετά τήν εὐχή ὅπως καί πρῖν. Ὁ ἁγιασμός δέ πού προσφέρει τό θυσιαστήριον εἶναι ὁ ἴδιος μέ αὐτόν πού ὁ ἱερέας - Κύριος ἀγίασε τόν ἑαυτόν του «τῷ

προσενεχθῆναι τῷ Θεῷ καί τυθῆναι». Ἔτσι μετά τὴν εὐχή τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν τιμίων δώρων ἢ μνημόνευση τοῦ «ὑπερουρανίου θυσιαστηρίου» δέν ἔχει τὴν ἔννοια τῆς εὐχῆς ὑπὲρ τῆς ἐκεῖ ἀνυψώσεως τῶν δώρων, ἀφοῦ αὐτό ἔχει ἤδη συντελεσθεῖ, ἀλλὰ σημαίνει εὐχή στὸν Θεό νά στείλει σ' ἐμᾶς ὡς ἀνταπόδοση «τὴν χάριν καί τὴν δωρεάν τοῦ ἁγίου Πνεύματος». Καί ἡ εὐχή «ὑπὲρ τῶν ἁγιασθέντων δώρων» δέν γίνεται γιὰ νά ἁγιασθοῦν τὰ ἤδη ἁγιασθέντα δῶρα, ἀλλ' «ἵνα ὁ ἁγιάσας αὐτὰ Θεός καί ἡμᾶς δι' αὐτῶν ἁγιάσῃ»⁸⁴.

Μέ ὅλα τὰ παραπάνω ὁ ἱερός Καβάσιλας ἀποδεικνύει, μέ εὐγένεια καί εἰρηνική διάθεση⁸⁵, ὅτι στήν πραγματικότητα δέν ὑπάρχει διαφορά ὡς πρὸς τὸ ἐπίμαχο θέμα. Κατ' αὐτόν οἱ ἐσφαλμένες ἀπόψεις σχετικά μέ τὴν εὐχή τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν τιμίων δώρων δέν ἀποτελοῦν γενική διδασκαλία τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἐπικίνδυνες καινοτομίες «ἐνίων ὀλίγων καί νεωτέρων»⁸⁶, πού ὅμως βλάπτουν «πάντα τὸν Χριστιανισμόν», ἐφ' ὅσον ἐπινοοῦν «ἀλλότρια τῶν πατρικῶν παραδόσεων καί τῆς ἐν αὐταῖς ἀσφαλείας»⁸⁷.

Πέραν τῶν θεολογικῶν παρεκβάσεων πού, ὅπως ἤδη ἀναφέραμε, συναντᾶμε στήν *Ἐρμηνεῖα τῆς θείας Λειτουργίας*, διαπιστώνουμε, ἀπό τὴ μελέτη τοῦ συνόλου τῶν ἔργων τοῦ ἱεροῦ Νικολάου, ὅτι πολλές θεολογικές ἐκφράσεις ἢ καί ἀπόψεις του εἶναι ἐπηρεασμένες ἢ συγκλίνουν πρὸς τὴν ἡσυχαστική διδασκαλία. Τὸ θέμα τῆς σχέσεώς του μέ τὸ ἡσυχαστικὸ κίνημα καί τὴ σχετικὴ διδασκαλία ἔχει ὑπάρξει ἀντικείμενο ἐξέτασης ἀπὸ ἀρκετοὺς μελετητές⁸⁸. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ πρόβλημα παραμένει ἀνοιχτό καί προκαλεῖ πάντοτε τὸ ἐνδιαφέρον, θά θέλαμε νά προσεγγίσουμε κάποια σημεία τῆς θεολογίας του, πού θά μπορούσαν νά δείξουν τὴν συμφωνία του μέ τοὺς ἡσυχαστές.

Κατ' ἀρχὴν πρέπει νά ποῦμε ὅτι, ὅπως στή ζωὴ του δέν ἀναμείχθηκε στὸ ἡσυχαστικὸ ζήτημα, καίτοι φίλος τῶν ἡσυχαστῶν, ἔτσι καί στή θεολογία του ἀπέφευγε νά λάβει θέση ὑπὲρ ἢ κατὰ τῶν ἡσυχαστικῶν ἢ τῶν ἀντιησυχαστικῶν ἀπόψεων, ἐκτός ἀπὸ ἓνα καθαρὰ ἀντιρρητικὸ ἔργο του *Λόγος κατὰ Γρηγορᾶ*⁸⁹. Βεβαίως ἦταν γνώστης τῆς ἡσυχαστικῆς θεολογίας τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, τὴν ὁποία εἶναι σαφές ὅτι προϋποθέτει στὰ ἔργα του. Γι' αὐτό οἱ ἀρχές τῆς ἡσυχαστικῆς θεολογίας, ὅπως ἡ διάκριση οὐσίας καί θείων ἐνε-

γειῶν, ἡ δυνατότητα κοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μέ τὸν Θεό μέσῳ τῶν ἄκτιστων θείων ἐνεργειῶν, ἢ θέα τοῦ ἄκτιστου θεοῦ φωτός κ.ἄ., ἀναδεικνύονται στὰ ἔργα του μέ μιὰ ἄλλη ὁμως μορφή. Μιλώντας γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ, χωρὶς νά ἀκολουθεῖ τὴν ἀντιρρητικὴ μέθοδο τῶν ἡσυχαστῶν, παρουσιάζει τὴν οὐσία τῆς, πού συμπύπτει ἀκριβῶς μ' ἐκείνην πού παρουσίαζε καί ὁ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς· μέ τὴ διαφορά ὅτι ὁ Καβάσιλας μιᾶ μέ προοπτικὴ τὸν ἄνθρωπο πού ζεῖ μέσα στὸν κόσμο. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ τοῦ πιστοῦ εἶναι ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ, δηλαδή ζωὴ μέ τὸν Χριστό, ὁ ὁποῖος κατοικεῖ μέσα μας, καί μέ τὴ χάρη του καί τὴ δική μας συνεργεία μεταμορφώνει ὁλόκληρη τὴν ὑπαρξή μας, τὴν ψυχὴ καί τὸ σῶμα, ἐφ' ὅσον, ὅπως διεκήρυττε καί ὁ Παλαμᾶς, ὁλόκληρος ὁ ἄνθρωπος, καί ἡ ψυχὴ καί τὸ σῶμα, εἶναι προορισμένος νά συμμετάσχει στὰ ἀγαθὰ τοῦ μέλλοντος⁹⁰. Ἡ ζωὴ αὐτὴ ἔχει ἀσφαλῶς προοπτικὴ τὸν μέλλοντα αἰῶνα, πρὸς τὸν ὁποῖο πορεύεται δυναμικά, ὅπως ἀκριβῶς καί στοὺς ἡσυχαστές· ἀλλὰ ἐπειδὴ ὁ Καβάσιλας ἀπευθύνεται κυρίως, ὅπως ἀναφέραμε, σ' αὐτοὺς πού ζοῦν στὸν κόσμο, τονίζει μέ ἔμφαση τὴν ἐνδοκοσμικὴ ζωὴ. Ἔτσι ἀναφέρει ὅτι «ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ φύεται ἐν τῷδε τῷ βίῳ καί τὰς ἀρχὰς ἐντεῦθεν λαμβάνει, τελειοῦται δὲ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος, ἐπειδὴν εἰς ἐκείνην ἀφικώμεθα τὴν ἡμέραν»⁹¹ καί «ἡ ἐν τῷ Χριστῷ ζωὴ οὐκ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος μόνον, ἀλλ' ἤδη καί ἐπὶ τοῦ παρόντος πάρεστιν τοῖς ἁγίοις καί ζῶσι κατ' ἐκείνην καί ἐνεργοῦσι»⁹².

Ἐπίσης ἡ «ἱερά ἡσυχία», ὡς τρόπος ἐν Χριστῷ ζωῆς καί προσευχῆς τῶν ἡσυχαστῶν, ὀδηγοῦσε στήν κοινωνία μέ τὸν Θεό διὰ τῆς θέας τοῦ θαβωρίου φωτός· στὸν ὅσιο Νικόλαο ἡ ἡσυχία λαμβάνει τὴ μορφή τῆς «ἀνωθεν εἰρήνης», ἡ ὁποία ἀναβλύζει μέσα ἀπὸ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῶν ὁποίων εἰσέρχεται ὁ Κύριος ὡς «ἥλιος τῆς δικαιοσύνης» καί καταλάμπει τοὺς πιστοὺς. Λέγει πολὺ χαρακτηριστικὰ ὁ ἱερός Πατήρ: «διὰ τῶν μυστηρίων τῶν ἱερῶν ὡσπερ διὰ θυρίδων εἰς τὸν σκοτεινὸν τοῦτον κόσμον ὁ ἥλιος εἰσέρχεται τῆς δικαιοσύνης, καί θανατοῖ μὲν τὴν σύστοιχον τῷ κόσμῳ τούτῳ ζωὴν, ἀνίστησι δὲ τὴν ὑπερκόσμιον, καί νικᾷ τὸν κόσμον τὸ φῶς»⁹³. Ἔτσι μέ τὸ δικό του τρόπο καί μέ δικά του λόγια ὁ Καβάσιλας διακηρύττει τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ θεοῦ φωτός, ὅπως ἀκριβῶς τὸ ἔπραττε καί ὁ Παλαμᾶς.

Κλείνοντας τό μέρος αυτό τῆς παρούσας εισηγήσης, πού ἀφορᾷ στή λειτουργική θεολογία τοῦ Καβάσιλα, θά θέλαμε νά ἐξάρουμε τήν λαμπρότατη προσωπικότητα τοῦ ἱεροῦ ἀνδρός, ὁ ὁποῖος κατόρθωσε νά δώσει μιᾶ καινούργια ὄθηση στή μυσταγωγική παράδοση τοῦ Βυζαντίου. Ἡ σκέψη του, θεμελιωμένη στους μεγάλους ἐρμηνευτές καί μυσταγωγούς τῆς Ἐκκλησίας δέν ὑπῆρξε στατική ἀλλά δημιουργική, δέν ἔμεινε στό γράμμα καί στή φραστική διατύπωση τῶν ἀρχαίων διδασκάλων, ἀλλά τοὺς ἐρμήνευε μέσα ἀπό τήν ἐν γένει σκέψη τους· λάμβανε ἀπ' αὐτούς ὅ,τι χρειαζόταν γιά νά παρουσιάσει στήν ἐποχή του τή θεολογία τους δημιουργικά, ἀπαντώντας δηλαδή στά σύγχρονα προβλήματα. Ἔτσι κατόρθωσε νά τήν ἐπιβάλλει ὄχι ὡς θεολογία τοῦ παρελθόντος, ἡ ὁποία πρέπει νά εἶναι ἀπλά σεβαστή καί ἀποδεκτή, ἀλλά ὡς θεολογία σύγχρονη, ἡ ὁποία συντίθεται σύμφωνα μέ τά προβλήματα τῆς ἐποχῆς του καί βοηθᾷ τόν ἄνθρωπο νά ζήσει καί νά πορευθεῖ πρὸς τόν Θεό· καί μέ αὐτή τήν ἐννοια πρέπει νά χαρακτηρισεῖται πρωτότυπη. Τά δύο κεντρικά θέματα τῆς σκέψης του ἦσαν ὁ Χριστός καί ὁ ἄνθρωπος σέ μιᾶ ἀμοιβαία ἀναζήτηση, τῆς ὁποίας τό τέλος εἶναι ἡ καταξίωση τοῦ ἀνθρώπου. Ἐδειξε ὅτι αὐτή ἡ καταξίωση, γιά τήν ὁποία μιλοῦσαν οἱ ἀνθρωπιστές τῆς ἐποχῆς του, δέν μπορεῖ νά εἶναι ἔξω ἀπό τόν Χριστό, γι' αὐτό μίλησε γιά τόν ἐγκεντριόμο τοῦ ἀνθρώπου στόν Χριστό, πού ἐπιτυγχάνεται διά τῶν ἱερῶν μυστηρίων καί κυρίως τῆς θείας εὐχαριστίας. Ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος ἐνώνεται μέ τόν Κύριο καί ἀξιώνεται νά γίνει σάρκα Χριστοῦ, σάρκα Θεοῦ. Ἔτσι ὁ Καβάσιλας, μέσα ἀπό τά ἔργα του, ἀνύψωσε τόν ἄνθρωπο ἐκεῖ πού ἡ θεία ἀγάπη τόν καλεῖ, καί ἀπέδειξε ὅτι ὁ χριστιανός ἄνθρωπος εἶναι αὐτός πού ζεῖ ἐν Χριστῷ καί πορεύεται πρὸς τόν Χριστό καί δέν ἔχει σχέση μέ τόν ἄνθρωπο πού πρόβαλλαν οἱ ἀνθρωπιστές τοῦ ΙΔ' αἰώνα.

Ἡ σημασία τῆς θεολογίας του ἀναγνωρίστηκε τόσο ἀπό τοὺς συγχρόνους του ὅσο καί ἀπό τοὺς μεταγενέστερους, ὀρθόδοξους καί δυτικούς, καί γι' αὐτό δίκαια μπορεῖ νά τοῦ ἀποδοθεῖ ὁ τίτλος τοῦ οἰκουμενικοῦ διδασκάλου.

2. Ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης

α) Βιογραφικά στοιχεία

Γιά τό βίο τοῦ ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Συμεὼν ὡς πρὶν ἀπό τρεῖς δεκαετίες περίπου ἐλά-

χιστα γνωρίζαμε. Σήμερα ὁμως, μετά τήν ἔρευνα καί δημοσίευση ἀρκετῶν μελετῶν καί κυρίως τήν ἐκδοση ἀνεκδότων ἔργων του, ἔχουμε ἀρκετές πληροφορίες, πού φωτίζουν τό βίο, τήν προσωπικότητα καί τό ἔργο του⁹⁴.

Ὁ Συμεὼν γεννήθηκε κατά τό δεύτερο ἥμισυ τοῦ ΙΔ' αἰώνα στήν Κωνσταντινούπολη. Αὐτό προκύπτει ἀπό τό ὑμνογραφικό του ἔργο πρὸς τιμὴν δύο Κωνσταντινουπολιτῶν ἁγίων: τήν ἀκολουθία πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ, στήν ὁποία ἀποκαλεῖ τόν ἅγιο Συμεὼν «συμπατριώτην καί συνώνυμόν» του, καθώς ἐπίσης καί ἀπό τήν ἀκροστιχίδα τοῦ κανόνα του στόν ἅγιο Στέφανο τόν Νέο, ὅπου τόν ἀποκαλεῖ «συμπολίτην» του⁹⁵. Ἡ οἰκογενειακή του καταγωγή εἶναι ἄγνωστη. Ἀπό τό συγγραφικό ἔργο του φαίνεται ὅτι ἔτυχε ἐπιμελημένης ἐκπαίδευσης, κυρίως θεολογικῆς, ἀφοῦ εἶναι ἄριστος γνώστης τόσο τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὅσο καί τῆς πατερικῆς διδασκαλίας. Πιθανότατα ἐκάθη μοναχός σέ νεαρή ἡλικία καί ἔζησε καί μορφώθηκε μοναχικά στή μονή τῶν ἀδελφῶν Καλλίστου καί Ἰγνατίου Ξανθοπούλων στήν Κωνσταντινούπολη⁹⁶, ὅπου θά ἀπολάμβανε ἀσφαλῶς τή λειτουργική προσευχή πού τόσο ἀγαποῦσε, ὅπως μπορούμε νά συμπεράνουμε ἀπό τά λειτουργικά του συγγράμματα. Ὦντας ἱερομόναχος καί ὑπηρετώντας στήν Κωνσταντινούπολη ὡς ἱεροκήρυκας καί πνευματικός, ἴσως καί στήν πατριαρχική αὐλή, ἐκλέγεται ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης καί ἐνθρονίζεται σ' αὐτή μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1416-17⁹⁷.

Στή Θεσσαλονίκη ἀνέπτυξε πλούσια ποιμαντική, ἐθνική καί συγγραφική δραστηριότητα. Ὡς ποιμένας διακρίθηκε γιά τή διδακτική του ἱκανότητα, διδάσκοντας τό λαό τοῦ Θεοῦ προφορικῶς καί γραπτῶς τήν πίστη στόν Θεό καί στή θεία Πρόνοια, καθώς ἐπίσης καί γιά τή μεγάλη συμβολή του στήν ἀναζωπύρωση τῆς λειτουργικῆς ζωῆς καί εὐταξίας στήν ἐπαρχία του.

Ὡς ὑπερασπιστής τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων τοῦ ποιμνίου του διακρίθηκε γιά τήν προσήλωσή του στήν ἀποψη τῆς ὑπεράσπισης τῆς πόλεως τῆς Θεσσαλονίκης ἐναντι τῆς τουρκικῆς ἐπιβουλῆς καί τῆς μὴ παράδοσής της σούς Βενετούς, δῆθεν χάριν διασώσεώς της. Γιά τοὺς δύο αὐτοὺς σκοποὺς ἀγωνίσθηκε σθεναρά, προσπαθώντας νά συνενώσει τίς δύο ἀντιμαχόμενες παρατάξεις τῶν Θεσσαλονικέων, πού ἀπαιτοῦσαν ἢ μὲν νά παραδώσουν χωρὶς ἀντίσταση τήν πόλη σούς Τούρ-

κους για να σωθεί ή ζωή τους, ή δέ να τήν παραδώσουν στους Βενετούς για να εξασφαλίσουν έστω κάποια έλευθερία. Ο άγώνας του άρχιεπισκόπου Συμεών υπέρ της αντίστασεως είχε γι' αυτόν μεγάλο κόστος, τήν καταβολή κόπου και ψυχικού πόνου, τήν επιδείνωση τής ήδη επισφαλοῦς υγείας του και τήν απώλεια τής συμπάθειας ενός μεγάλου μέρους του ποιμνίου του. Παρ' όλα αυτά όμως απέβη «δύναμη ζωής» για τό λαό τής Θεσσαλονίκης, κατά τή σόφρονα κρίση του χρονογράφου Ιωάννη Αναγνώστη⁹⁸. Μετά τήν επικράτηση τής άποψης τής παράδοσης τής πόλης στους Βενετούς, ό Συμεών κατόρθωσε να επιβάλει στό σχέδιο συνθήκης όρους μέ τούς όποιους εξασφαλιζονταν τά εκκλησιαστικά προνόμια τής επαρχίας του. Κατά τήν εποχή τής βενετοκρατίας (1423-1430), παρ' ότι αναγκάστηκε να συνεργασθεί μέ τή νέα έξουσία, κυρίως υπέρ τής υπεράσπισης τής πόλεως από τούς Όθωμανούς, απέφυγε κάθε μυστηριακή κοινωνία μέ τούς Λατίνους και προέτρεπε τούς Όρθοδόξους να πράττουν τό ίδιο και μάλιστα να αποφεύγουν κάθε θεολογικό διάλογο πού θά απέβλεπε σέ συμβιβασμούς υπέρ τής ένώσεως των Έκκλησιών⁹⁹. Η σταθερή έλπίδα του για τή διάσωση τής πόλεως υπήρξε ό άγιος Δημήτριος, προς τόν όποιον προσευχόταν ένθερμα. Παράλληλα ως γνήσιος ποιμένας συμπαραστάθηκε μέ παραμυθίες και «συμβουλίας» στό λαό του, του όποιου οί έλπίδες διαφεύσθηκαν και άρχισε να ύφίσταται πολλά δεινά από τούς Βενετούς διοικητές τής πόλεως.

Η όλη ποιμαντική διακονία του και ή έν γένει βιωτή του τόν αναδεικνύει άνδρα τίμιο και δίκαιο, πού έξάσκησε τά καθήκοντα του πρόεδρου του άρχιεπισκοπικού δικαστηρίου μέ ζήλο και υπόδειγματική ακρίβεια¹⁰⁰. άνδρα φιλεύσπλαχνο και φιλόστοργο, πού έθεσε «τήν ψυχήν του έφ' εκάστης άφειδώς υπέρ του ποιμνίου»¹⁰¹ και πού πολιτεύθηκε μέ αγάπη και άφιλοκέρδεια¹⁰². Επίσης αναδεικνύεται ταπεινός έπίσκοπος, πού θεωρεί τόν έαυτό του «των έλαχίστων έλαχιστότατον»¹⁰³, πού δέν έχει «μητ' άρετήν, μήτε λόγου δύναμιν»¹⁰⁴, αλλά μέ ταπείνωση προσεύχεται για τό ποιμνίο του, όπως ό ίδιος αναφέρει: «άγρυπνοῦντες και προσευχόμενοι, λιτανεύοντες τε και μεριμνώντες υπέρ των ένταῦθα πιστών»¹⁰⁵.

Οί πολιτικές συνθήκες πού διαμορφώθηκαν από τό 1422 και έξής¹⁰⁶, οί συνακόλουθες διχόνοιες, φι-

λονικίες¹⁰⁷ και ποικίλες συμφορές κλόνησαν τήν εύθραστη υγεία του Συμεών και κατά τά μέσα Σεπτεμβρίου 1429 έπλήθε αίφνιδίως ό θάνατός του, έξι μήνες πριν πέσει ή Θεσσαλονίκη όριστικά σά χέρια των Τούρκων¹⁰⁸. Ο χρονογράφος Ιωάννης Αναγνώστης άποδίδει τό θάνατό του λίγο πριν τήν άλωση τής πόλεως στή θεία οικονομία, για να μην υποφέρει τήν επερχόμενη μεγάλη συμφορά, αλλά και για να φανερωθεί άφ' ενός μέν ή αγιότητα και άληθινή αξία του Συμεών, άφ' έτέρου δέ ή άπαξία των κατηγορών του και ή δίκαιη τιμωρία του λαού¹⁰⁹. Επίσης μεταφέρει προφανέστατα τήν πεποίθηση του λαού ότι ενσάρκωνε τή μόνη παρηγορία στους άσχημους και δυσβάστακτους καιρούς τους¹¹⁰ και ότι υπήρξε διδάσκαλος τής ειρήνης και τής υπακοής στό νόμο του Θεού¹¹¹.

Παρά τήν καθολική αναγνώριση του ως «έξοχον πνευματικόν άνάστημα» δέν κατατάχθηκε μεταξύ των άγιων τής Έκκλησίας, προφανώς λόγω τής τουρκικής κυριαρχίας πού άκολούθησε και τής άποστροφής των κατακτητών προς τό πρόσωπό του, ή όποία ασφαλώς απέτρεπε κάθε σχετική πρωτοβουλία¹¹². Όσοσο πολλοί μεταγενέστεροι αναγνωρίζοντας τήν αγιότητά του δέν δίσασαν να τόν κατονομάσουν άγιο, όπως ό Ιωάννης ό Ευγενικός¹¹³ και αρκετοί αντιγραφείς χειρογράφων έργων του, πού αντικαθιστούσαν τό επίθετο του «ταπεινού», μέ τό όποιο ό ίδιος υπέγραφε, μέ τό χαρακτηρισμό «άγιος» ή «αγιώτατος» ή «νέος θεολόγος»¹¹⁴. Μόλις τό 1981 τό Οικουμενικό Πατριαρχείο τόν κατέταξε στή χορεία των άγιων ιεραρχών και μεγάλων διδασκάλων τής Έκκλησίας και όρισε ή μνήμη του να τιμάται στίς 15 Σεπτεμβρίου κάθε έτους.

β) Τό συγγραφικό έργο του

Ός συγγραφέας ό Συμεών υπήρξε πολυγραφότατος. Τό συγγραφικό του έργο κατά τό πλείστον έγγραφη κατά τή διάρκεια τής ποιμαντορίας του στή Θεσσαλονίκη, γι' αυτό απέβλεπε στήν ένίσχυση του φρονήματος και τής όρθοδόξου πίστεως κυρίως του ποιμνίου του, αλλά και «των άπανταχοῦ έν ταῖς χώραις ένθων εύρισκομένων πιστών»¹¹⁵. Περιλαμβάνει θέματα δογματικά, παραινετικά, παραμυθητικά και κυρίως λειτουργικά, τελετουργικά και ύμνολογικά. Τά έργα του είναι τά ακόλουθα¹¹⁶:

1. Διάλογος ἐν Χριστῷ κατὰ πασῶν τῶν αἰρέσεων καὶ περὶ τῆς μόνης πίστεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῶν ἱερῶν τελετῶν τε καὶ μυστηρίων πάντων τῆς Ἐκκλησίας.

2. Ἐρμηνεία περὶ τε τοῦ θείου ναοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἱερῶν τε περὶ καὶ διακόνων, ἀρχιερέων τε καὶ τῶν ὧν ἕκαστος τούτων στολῶν ἱερῶν περιβάλλεται, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς θείας μυσταγωγίας, λόγον ἐκάστῳ διδοῦσα τῶν ἐν αὐτῇ τελουμένων θείως καὶ τοῖς ἐν Κρήτῃ εὐσεβέσι ζητήσασιν ἀποσταλεῖσα.

3. Ἐρμηνεία συνοπτικὴ κατὰ δύναμιν εἰς τό τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἀνωμήτου ἡμῶν πίστεως τῶν χριστιανῶν θεῖον καὶ ἱερὸν Σύμβολον.

4. Ἐκθεσις ἀναγκαιοτάτη περὶ τῶν τοῦ ἱεροῦ Συμβόλου ῥήσεων, ὅθεν συνελέγησαν καὶ κατὰ τῶν συγκείμεναι εἰσιν.

5. Περιεκτικὰ ὡς δυνατόν τῆς μόνης τῶν χριστιανῶν ἡμῶν πίστεως κεφάλαια δώδεκα, ἅπερ τινες ἄρθρα καλοῦσι τῆς πίστεως.

6. Ἀποκρίσεις πρὸς τινὰς ἐρωτήσεις ἀρχιερέως ἠρωτηκὸτος αὐτόν (τοῦ Πενταπόλεως Γαβριήλ)

7. Περί ἱερωσύνης πρὸς τινὰ τῶν εὐλαβῶν μοναχῶν ἱεράς διακονίας ἡξιωμένον.

8. Εὐχαί (27 τὸν ἀριθμὸν).

9. Ὕμνοι (24 κανόνες, 3 τριώδια, 1 διώδιον, 158 στιχηρά, 7 δοξαστικά, 21 καθίσματα, 6 κοντάκια, 4 οἴκοι, 12 ἐξαποστειλάρια καὶ 8 ἱαμβικά θεοτοκία).

10. Ἐπιστολὴ προτρεπτικὴ πρὸς σωτηρίας ὁδόν, ἀποσταλεῖσα ἐν ταῖς κατὰ πᾶσαν τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ἀγίαις τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις.

11. Ἐπιστολὴ πρότερον μὲν γραφεῖσα εἰς στηριγμὸν εὐσεβείας πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ πιστοὺς, τοὺς κατὰ Καισάρειαν καὶ Ἄγκυραν τε καὶ Γάγγραν, διὰ τινος διακόνου τοῦτο ζητήσαντος, ὕστερον δὲ πλατυνθεῖσα μικρὸν καὶ τοῖς περὶ τὴν Θετταλίαν ἐκδοθεῖσα.

12. Ἐπιστολὴ πεμφθεῖσα Παύλῳ μοναχῷ, ἐξ ἰουδαϊσμοῦ πρὸς τὴν ἀληθῆ τῶν χριστιανῶν ἡμῶν πίστιν ἐπιστρέψαντι, καὶ κατὰ Ἰουδαίων.

13. Ἐπιστολὴ πεμφθεῖσα πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Κίτρους καὶ ταῖς ἄλλαις κατὰ πᾶσαν Θετταλίαν ἀγίαις ἐπισκοπαῖς εὐσεβέσι.

14. Ὁμιλία τε καὶ ἀπολογία ἐν τῷ ἀπέρχεσθαι πρὸς Κωνσταντινούπολιν αὐτόν, ὅτε καὶ ἄχρι Ἁγίου Ὁρους ἀπελθόν, τῆς τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν

ἐπιδρομῆς γενομένης, ἐπανῆλθε πάλιν, ἀποστείλαντος γράμματα τοῦ πανευτυχισταίου δεσπότη, τοῦτο ποιῆσαι καὶ τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὁρει θείων ἀνδρῶν συμβουλευσαμένων διὰ τὴν ἐν Χριστῷ ὀφειλήν.

15. Ἰδιωτικὸν γράμμα ἄνευ τίτλου (πρὸς μοναχοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἴσως τῆς Μονῆς τῶν Ξανθοπούλων).

16. Ἐτερον ἰδιωτικὸν γράμμα ἄνευ τίτλου (πρὸς Μακάριον Μακρῆν).

17. Λόγος εἰς τὸν ἐν ἀγίοις μέγιστον ἀθλητὴν καὶ μυροβλήτην Δημήτριον ἐν ἱστορίας τύπῳ τά νεωστὶ αὐτοῦ διηγούμενος θαύματα.

18. Περί τοῦ ἀγίου καὶ θείου ἀγγελικοῦ σχήματος, περὶ τε ἡσυχαστῶν καὶ τῶν ἐν κοινοβίοις καὶ ὑποτακτικῶν.

19. Συμβουλία καὶ εὐχὴ τοῖς ἱσταμένοις πιστῶς ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τοῖς ἐναντίως ἔχουσιν ἐπιτιμήσεις.

20. Συμβουλία ὁμοίως περὶ τοῦ ἵστασθαι ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς πατρίδος καὶ κατὰ τῶν φρονούντων τὰ ὑπὲρ τῶν ἀσεβῶν ἐπιτίμησις.

21. Λόγος εἰς τὴν λαμπρὰν ἑορτὴν τοῦ μεγίστου ἐν ἀθληταῖς ἀγίοις θαυματουργοῦ καὶ μυροχεύμονος Δημητρίου.

23. Τινὶ τῶν περιφανῶν ὀρθοδόξων, διδασκαλία αἰτησαμένῳ μικρὰν (περὶ τῶν εὐαγγελικῶν μακαρισμῶν).

24. Διδασκαλία πρὸς τὸν εὐσεβῆ δεσπότην κύρ Ἀνδρόνικον Παλαιολόγον, γενόμενον μοναχόν, παραμυθητικὴ τε ἅμα καὶ παραινετικὴ.

25. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν πρωτοπαπᾶν τῆς περὶ τὸν Χάνδακα Ἐκκλησίας, περὶ θείου κηρύγματος.

26. Τῷ δεσπότη (πρὸς Ἀνδρόνικον Παλαιολόγον).

27. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην (περὶ κωλυμάτων γάμου).

28. Ἐνταλτήριον πρὸς τοὺς μέλλοντας ἀναδέχεσθαι τοὺς λογισμοὺς τῶν προσερχομένων χριστιανῶν πνευματικούς πατέρας.

29. Συγχωρητικὸν γράμμα.

30. Ἐγκώμιον Ἰσιδώρου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης.

31. Ἐγκώμιον Γαβριήλ ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης.

32. Τάξις τῆς στάσεως καὶ τοῦ θυμιάματος.

33. Ἐκθεσις ἀκριβεστέρα μετ' εὐταξίας τῆς ἐν

Θεσσαλονίκη ψαλλομένης ακολουθίας του ἄσματος.

34. Ὑποτύπωσης ἐν συνόψει τῶν ακολουθιῶν τῶν ἑορτῶν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ καί τότε δεῖ σημαίνει διά τῶν ἱερῶν κωδῶνων διπλῶς καί ποῖαι δέ αἱ καθολικάί καί μέσαι ἑορταί τοῦ ἐνιαυτοῦ καί πῶς δεῖ ψάλλειν ἐν αὐταῖς.

35. Ψαλτήριον τοῦ ἁσματικοῦ.

36 Ὁκτώηχος (τοῦ ἁσματικοῦ).

37 Διάταξις τῶν ακολουθιῶν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ τῆς ἐν τῇ ἀγιωπάτῃ τοῦ Θεοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονίκης, ἀρχαίας μέν οὔσης, συντεθείσης δέ ἐπί πλέον εὐτάκτως καί διορθωθείσης παρὰ τοῦ ταπεινοῦ Συμεῶν ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης.

γ) Ὅψεις τῆς λειτουργικῆς θεολογίας του

Μεταξύ τῶν πολλῶν καί σημαντικῶν ἔργων τοῦ ἀρχιεπισκόπου Συμεῶν ξεχωρίζουν τρία γιά τό κατ' ἐξοχήν λειτουργικό καί τελετουργικό τους περιεχόμενο: 1. «Διάλογος ἐν Χριστῷ...»¹¹⁷. 2. «Ἐρμηνεία...»¹¹⁸. 3. «Ἀποκρίσεις...»¹¹⁹. σ' αὐτά κυρίως τά τρία ἔργα βασισθήκαμε γιά νά παρουσιάσουμε αὐτή τή σύντομη ἀναφορά μας στή λειτουργική θεολογία τοῦ ἁγίου Συμεῶν, ἡ ὁποία δέν φιλοδοξεῖ παρὰ μόνο νά προβάλλει κάποιες ὄψεις τίς λειτουργικῆς του διδασκαλίας καθῶς καί τόν κεντρικό πυρήνα τῆς σκέψεως του.

Ὅπως ὁ Νικόλαος Καβάσιλας ἔτσι καί ὁ Συμεῶν εἶναι πιστός στή μυσταγωγική παράδοση τοῦ Βυζαντίου καί ἀκολουθεῖ ὡς πρός τή λειτουργική ἐρμηνεία τά Ἀρεοπαγιτικά συγγράμματα καί κυρίως τόν Μάξιμο τόν Ὁμολογητή. Ἔτσι τή «θεία Μυσταγωγία» τή βλέπει ὡς ἐρμηνεία τῶν συμβόλων «τῶν ἐν τῇ θεία συνάξει τελουμένων»¹²⁰, ὅπως δηλώνει στόν πρόλογο τοῦ ἔργου του *Ἐρμηνεία περί τοῦ θείου ναοῦ...* Ἡ ἐρμηνεία τῶν συμβόλων ἔχει μεγάλη σημασία γι' αὐτόν, διότι ἡ Ἐκκλησία μέ τό «τῆς ἱερουργίας μυστηρίων», τό ὁποῖο «παρέλαβε ἐξ ἀρχῆς (καί) διηνεκῶς ἐνεργεῖ», διδάσκει «διά συμβόλων ἱερῶν... τά ὑπέρ ἔννοιαν»¹²¹ μυστήρια τοῦ Θεοῦ, τά ὁποῖα τελοῦνται, ὅπως λέγει, «ἄνω τε καί κάτω», δηλαδή στήν οὐράνια καί ἐπίγεια Ἐκκλησία· «ἐκεῖ μέν χωρίς... συμβόλων τινῶν, ἐνταῦθα δέ διά συμβόλων»¹²². Ἡ ὑπαρξη συμβόλων στή θεία λατρεία, ὅπως ἀναφέραμε καί παραπάνω μιλώντας γιά τόν ἱερό Καβάσιλα, εἶναι

ἀπαραίτητη, γιάτί μᾶς ὀδηγεῖ ἀπό τά ὄρατά σιά ἀόρατα, μεταφέρει, ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Συμεῶν, τόν ἄνθρωπο, πού ἔχει περιβληθεῖ «τό βαρῦ καί ὑπό τήν φθοράν σαρκίον», ἀπό τά κάτω πρός τά ἄνω, ἀπό τήν «διά συμβόλων» ἐπίγεια ἱερουργία στήν «χωρίς συμβόλων» οὐράνια ἱερουργία¹²³. Ἡ ἀπλή ὄραση τῶν συμβόλων δέν ἀρκεῖ πρός κατανόηση τους. Γιά τόν βυζαντινό συγγραφέα μας ἡ κατανόηση ταυτίζεται μέ τήν κοινωνία τῆς θείας ἱερουργίας· «ἐν τό ἔργον ἡ τοῦ Δεσπότου ἱερουργία καί κοινωνία καί κατανόησις»¹²⁴, δηλαδή ἡ κατανόηση δέν εἶναι μιά ἀπλή γνωστική διαδικασία, «οὐχ ὁ νοῦς ἀπάντων πρός τήν γνώσιν διαβαίνει τῶν τελουμένων», ἀλλά μύηση πού μᾶς δίδει ὁ Θεός «περί τῶν ἰδίων»¹²⁵ καί ἀσφαλῶς προϋποθέτει «ἀγιασμό τοῦ νοῦ» καί ἀποβαίνει «εἰς φῶς γνώσεως θειοτέρας»¹²⁶.

Τά σύμβολα λοιπόν, ὅπως καί οἱ ἅγιες εἰκόνες, εἶναι «μορφώματα»¹²⁷ τῶν ἀληθειῶν πού συμβολίζουν, καί ὁ ἅγιος μας τά προσεγγίζει πολύ συχνά μέ ἓνα διπλό ἐρμηνευτικό τρόπο. Κατ' ἀρχήν περιγράφει «τά τελούμενα», τό τυπικό μέρος, ὀνομάζοντάς το «δήλωσις»¹²⁸, καί ὕστερα ἐξηγεῖ, «ὅσον δυνατόν εἰδέναι» καί «καθόσον ἐδόθη (αὐτῷ)»¹²⁹, τί παριστᾶ καί φανερῶνει τό σύμβολο, ὀνομάζοντάς τήν ἐξήγηση «θεωρία»¹³⁰. Ἡ κεντρική ἔννοια κάθε «θεωρίας» εἶναι, ὅπως καί στόν Καβάσιλα εἶδαμε, «ἡ θεωρία τῆς οἰκονομίας αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ), τό μέχρι θανάτου ταπεινωθῆναι, τό σφαγῆναι ὑπέρ ἡμῶν, τό ἐσφαγμένον ἐκείνου τό ζωοποιόν καί θεῖον σῶμα... τόν Χριστόν Ἰησοῦν ὄντα... ἅμα καί τήν δευτέραν παρουσίαν...»¹³¹. Τό χωρίο αὐτό ἀποτελεῖ χαρακτηριστικό δείγμα τῆς σκέψεως τοῦ Συμεῶν πού ξεδιπλώνεται σέ ὄλες τίς «θεωρίες» του περί τῶν μυστηρίων καί ἱερῶν τελετῶν. Πρόκειται δηλαδή γιά τό μυστήριο τῆς οἰκονομίας τῆς σωτηρίας ἀπό τήν προαιώνια θεία βουλή μέχρι τή μέλλουσα ἐπουράνια βασιλεία, ὅπως θά δοῦμε στή συνέχεια.

Ἐνας βαθύς μελετητής τῶν ἔργων τοῦ ἁγίου Συμεῶν καί ἄριστος γνώστης τῆς σκέψεώς του, ὁ αἰμίμηστος καθηγητής καί διδάσκαλος ὄλων μας Ἰωάννης Φουντούλης, ἀναφερόμενος στό λειτουργικό ἔργο τοῦ ἱεροῦ Πατρός¹³², ἐξαιρεῖ τά ἐξῆς βασικά σημεῖα τῆς λειτουργικῆς ἐρμηνείας του: Ὅλα τά μυστήρια καί οἱ ἱερές τελετές α) ἀποτελοῦνται ἀπό δύο στοιχεῖα, ὑλικό καί πνευματικό, πού πα-

ραπέμπουν στη θεία ένανθρώπιση, β) συστήθηκαν από τον ίδιο τον Χριστό και γ) συμβολίζουν τη σάρκωση του Χριστού και γι' αυτό έχουν υπερβατικό χαρακτήρα¹³³. Τά σημεία αυτά δείχνουν καθαρά ότι τό κέντρο τῶν ἱερῶν μυστηρίων, τελετῶν καί ἀκολουθιῶν εἶναι ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος διδάσκει τήν Ἐκκλησία, ἀλλά καί τόν ἴδιο τόν Συμεών, νά ἐρμηνεύει τή θεία ἀλήθεια: «ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία αὐτόν τόν τοῦ Θεοῦ λόγον, τόν μονογενῆ Υἱόν, τήν ἐνυπόστατον καί ζῶσαν σοφίαν διδάσκαλον ἔχουσα... καί τήν ἀλήθειαν ἐπιμαρτυροῦσα», λέγει, καί ἐκζητεῖ ἀπό τόν Χριστό τή θεία γνώση προκειμένου νά ἐρμηνεύει κατά τό ἐφικτόν: «χορηγήσον ἡμῖν σου τήν θείαν διδασκαλίαν ὡς ἐγὼ ἔχω ἕως ἐννοεῖται τῆ σῆ καί χρηστότητι»¹³⁴. Ἔτσι τό «μυστήριον τοῦ Χριστοῦ» ἀποτελεῖ τό κέντρο τῆς σκέψεώς του καί τό κριτήριο τῆς ἐρμηνείας του.

Στό πρόσωπο τοῦ σαρκωθέντος Χριστοῦ στηρίζεται τή δυαδικότητα τῶν μυστηρίων: «Ὁς (ὁ Χριστός) καί καθ' ἡμᾶς γεγονώς, ἴν' ἀγιασῆ ἡμᾶς διπλοῦς ὄντας, καί μυστηρίων ἐδεήθη. Καί διπλῶς ἡμῖν τήν χάριν ἐβράβευσε»¹³⁵. Δηλαδή ὁ Θεάνθρωπος Κύριος, ὄντας τέλειος Θεός καί τέλειος ἄνθρωπος, μᾶς παρέδωσε τά ἱερά μυστήρια διπλῶς, ὡς *αἰσθητά*, «ἀπό τῶν ὀρωμένων ὄντα», καί ὡς *πνευματικά*, «Πνεύματι ἀγίῳ τελοῦμενα καί τῆς χάριτος παρεκτικά», ὥστε νά ἀγιαζέται ὁ διπλοῦς «ἐκ ψυχῆς τε καί σώματος» ἄνθρωπος, τόσο μέ τή χάριν τοῦ ἀγίου Πνεύματος ὅσο καί μέ τά ἕξαγιασθέντα ὑλικά μέσα. Λέγει συγκεκριμένα: «Ταῦτα δέ πάντα Ἰησοῦς Χριστός ὁ Θεός ἡμῶν παρέδωκε, καί οἱ αὐτοῦ δι' αὐτοῦ θεῖοι μαθηταί. Διπλῶν γάρ ὄντων ἡμῶν ἐκ ψυχῆς τε καί σώματος, διπλῶς καί ταῦτα ἡμῖν παρέσχετο, ὡς ἀληθῶς καί αὐτοῦ διπλοῦ δι' ἡμᾶς γεγονότος, Θεοῦ ἀληθῶς ὄντος, καί ἀνθρώπου ἀληθῶς χρηματίσαντος, ὡς ἂν τῆ μὲν χάριτι τοῦ Πνεύματος νοητῶς ἡμῶν τὰς ψυχὰς ἀγιαζῆ, τοῖς αἰσθητοῖς δέ ὕδατι τε καί ἐλαίῳ, καί ἄρτω καί ποτηρίῳ καί τοῖς λοιποῖς ἀγιαζομένοις τῷ Πνεύματι, καθαγιαζῆ ἡμῶν καί τὰ σώματα, καί ὀλοτελῆ περέχη τήν σωτηρίαν... Διά τοῦτο τοίνυν καί τά μυστήρια ταῦτα δέδωκε διπλῶς, αἰσθητῶς μὲν ἀπό τῶν ὀρωμένων ὄντα, Πνεύματι δέ ἀγίῳ τελοῦμενα, καί τῆς θείας χάριτος παρεκτικά ψυχᾶς τε καί σώμασι»¹³⁶.

Ἀπό τά παραπάνω γίνεται σαφές ὅτι ὁ ἅγιος Συμεών προσεγγίζει χριστολογικά τά μυστήρια καί

τίς ἱερές τελετές, ἡ δέ θεία οἰκονομία τῆς σωτηρίας ἀποτελεῖ τήν ἀρχή, τό τέλος καί ὅλο τό περιεχόμενό τους. Ἔτσι συνδέει μέ πατερικό τρόπο χριστολογία καί σωτηριολογία. Τό ἔργο τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ ὑπέρ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου καί κυρίως τό Θεανθρώπινο πρόσωπό του ἀποτελοῦν τό κεντρικό γεγονός τῆς θείας λατρείας. Ὁ Θεάνθρωπος Κύριος καί ὁ ἄνθρωπος συναντῶνται σ' αὐτήν, ὁ μὲν «χορηγούμενος» ὁ δέ ἀγιαζόμενος, ὅπως ἀναφέρει σ' ἕνα πολύ χαρακτηριστικό κείμενό του ὁ ἅγιός μας: Ὁ Χριστός «πανταχοῦ τῆ τελετῆ καί τῆ κοινωνίᾳ (ἔστί)... οὕτω γάρ ἠθέλησεν ὁ πάντων τεχνίτης τήν αὐτήν λειτουργίαν ἄνω τε καί κάτω τελείσθαι· καί αὐτός οὕτως ὤφθη πεποικῶς καί ἄνθρωπος ὀφθεις, δι' ἑαυτοῦ τήν μεθ' ἡμῶν ἔνωσιν ἐξετέλεσε... Ἡμῶν δέ τήν κτιστήν προσείληφε φύσιν καί ὑποστατικῶς ἡμῖν ἦνωται· καί τῆ βροτεία φύσει τῶν τῆς θεότητος μεταδίδωσιν ἀνχημάτων ἐνδεδυμένος ἀχωρίστος καί ἀσυγχύτως αὐτήν... Ὡράθη οὖν, καί πάλιν ὡς εὐδόκησε καθορᾶται. Καί ἑαυτό δέδωκεν ἡμῖν, καί ὑπέρ ἡμῶν καί τανῦν αὐθις δίδωσι. Καί τῶν τοιούτων ἔργων, ὧ πολλῆς ἀγαθότητος, ἡμεῖς (οἱ ἱερεῖς) λειτουργοί τε καί ὑπηρεταί καί μύσται. Τί τούτου μείζον, κατά τό ἐνεργεῖν τά μυστήρια... ὧ τοῦ θαύματος! Τοῖς μυστηρίοις γινόμενος (ὁ Κύριος) καί φαινόμενος, καί διδόμενος, καί φερόμενος, καί χορηγούμενος, καί οἰκισόμενος, καί ἐνδυόμενος, καί ὀργιζόμενος, καί καταλαττόμενος, καί ἰλεούμενος, καί μεταλαμβανόμενος»¹³⁷.

Πρόκειται ἀσφαλῶς γιά τό ἔργο τῆς οἰκονομίας τῆς σωτηρίας, πού παρέχεται σέ κάθε μυστήριο, δηλαδή πρόκειται γιά τήν «ἐκδίωξη ἀφ' ἡμῶν τοῦ θανάτου» καί τήν «ἐμφύτευση τῆς ἀθανασίας», ἡ ὁποία παρέχεται στό ἀνθρώπινο γένος ἀπό «τόν ἄτρεπτον φύσει, τόν ἀεί ὄντα Λόγον... διά τῶν μυστηρίων αὐτοῦ καί τῶν οικειῶν (ιερέων), ἐχόντων τήν χάριν αὐτοῦ». Ἔτσι σέ κάθε μυστήριο καί ἱερά τελετή ὁ ἴδιος ὁ Χριστός ἐνεργεῖ ὡς ἱερέας καί ἱερουργός: «αὐτός εἰς ἀεί ἐνεργεῖ, καί φθάνει διά πολλῶν... καί πάντα διά πάντων ἐνεργεῖ». Ἡ ἐνεργεία του ὅμως τελεῖται διά τῶν ἱερέων, ἐμεῖς, λέγει ὁ ἅγιος ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, δέν «ἐνεργοῦμεν τελοῦντες τά μυστήρια· ἀλλά λειτουργοῦμεν μόνον, ἥτοι ὑπηρετοῦμεν. Αὐτός δέ δι' ἡμῶν ἐνεργεῖ»¹³⁸. Γι' αὐτό ὁ Χριστός εἶναι καί ἱερέας καί ἱερουργός, ἀλλά, ὅπως εἶπε ὁ ἅγιός μας

λίγο πιά πάνω, είναι ο «φαινόμενος, και διδόμενος, και μεταλαμβανόμενος». Αυτά ισχύουν ασφαλώς για όλα τα μυστήρια αλλά κατ' ἔξοχην για τό μυστήριο τῆς θείας εὐχαριστίας. Εἶναι σαφές ὁ Συμεών ὅταν, στή συνέχεια τῶν παραπάνω, συνδέει τήν ἱερουργία τοῦ Κυρίου μέ τό μυστήριο τῆς θείας εὐχαριστίας: «Διό καί μυρίων προσφερόντων καθεκάστην καί ἐν ταυτῶ ἱερουργῶν, ἐν ἐστί τό σῶμα καί αἷμα, καί μία ἡ θυσία, καί οὐ πολλοί, ὁ γάρ τοῦ Θεοῦ Λόγος ζῶν ἐστί καί ἐνεργής, καί πανταχοῦ, καί ὑπέρ τό πᾶν»¹³⁹.

Ἡ θεία λειτουργία, « ἦν εὐχαριστίαν καί κοινωνίαν» ὀνομάζουμε, ὅπως ἀναφέρει ὁ Συμεών ἀκολουθώντας τά ἀεροπαγίτικα συγγράμματα, βρίσκεται στό κέντρο ὄλων τῶν μυστηρίων καί ἱερῶν τελετῶν, εἶναι «μυστήριον μυστηρίων... καί τελετῶν ἀπασῶν τελετή»¹⁴⁰, γιατί σ' αὐτήν πραγματώνεται τό μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας τῆς σωτηρίας, «τό μυστήριο τῆς σαρκώσεως καί τοῦ πάθους κηρύττεται, καί τά τῆς ἐνανθρωπήσεως ὧδε ἐκτυποῦνται καί τῆς σταυρώσεως... τά τῆς οἰκονομίας τοῦ Σωτῆρος τέλεια ἐν τῷ ἄρτῳ... καθορθαται... ἢ αὐτός ὁ Σωτήρ ἐξικονιζόμενος, τόν ἀναρχόν τε καί ἀτελεύτητον Λόγον σεσαρκωμένον πάντων ὁμοῦ δεικνύντων, καί Θεόν ὄντα καί καθ' ἡμᾶς ὀφθέντα, καί σαρκωθέντα ἀληθῶς καί παθόντα, καί τόν ἐν μορφῇ Θεοῦ ὄντα, καί ἐν μορφῇ ἀνθρώπου γενόμενον»¹⁴¹. Βεβαίως ἐδῶ δέν πρόκειται γιά μία ἀπλή τελετή ἀναπαράστασης τῆς οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά γιά προσωπική παράδοση τοῦ ἴδιου τοῦ Χριστοῦ σ' ἐμᾶς καί στήν Ἐκκλησία του καί γιά «τήν ἡμετέρα σωτηρία». Αὐτό γίνεται σαφές ὅταν ὁ ἅγιός μας ἀναφέρει ὅτι ὁ Χριστός «ἱερούργησε, καί ἱερουργεῖν ἡμῖν παραδέδοκε» ἢ «τήν αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ) ἐνεργεῖ παράδοσιν»¹⁴³ ἢ «ἐκτυποῖ (ὁ Χριστός) τήν ἀνάμνησιν αὐτοῦ ὡς παρέδωκεν ἐνεργῶν»¹⁴⁴. Συνεπῶς ἡ θεία εὐχαριστία εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ἡ πραγμάτωση τῆς παράδοσης τοῦ ἔργου του «δι ἡμᾶς καί διά τήν ἡμετέραν σωτηρίαν», ὅπως ἀκριβῶς ὁ προφήτης τήν προεῖδε λέγοντας «ἐνοικῆσω ἐν αὐτοῖς καί ἐμπεριπατήσω» (Β' Κορ. 6,16: Λευ. 26,11 κ. ἐξ. Ἦσ. 14,23. Ἀποκ. 21,3) καί ὅπως ὁ ἴδιος τήν ἐκζήτησε ἀπό τόν Θεόν Πατέρα «ἵνα ὧσιν ἐν καθὼς ἡμεῖς» (Ἰω. 7, 11) καί τήν προανήγγειλε λέγων «ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ἡμῶν εἰμί πάσας τὰς ἡμέρας» (Ματ. 28, 20)¹⁴⁵.

Ἀλλά ἡ πραγμάτωση αὐτή ἐμφαίνεται κυρίως στήν κοινωνία «τῆς σαρκός καί τοῦ αἵματος αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ» πού λαμβάνουμε κατὰ τή θεία εὐχαριστία. Ὁ Κύριος σταυρώθηκε καί ἔχυσε τό αἷμα του «δι' ἡμᾶς, ἵν' αὐτοῦ κοινωνῶμεν... ἵνα μεθ' ἡμῶν ᾗ (ὁ Χριστός), καί κοινωνοί ὦμεν αὐτοῦ... καί τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ μετέχωμεν πάντες»¹⁴⁶ καί ἡ θεία εὐχαριστία τελεῖται «εἰς τό ἱερουργηθῆναι αὐτό τό πανάγιον σῶμα Χριστοῦ καί αἷμα, καί τοῖς πιστοῖς ἅπασιν εἰς κοινωνίαν δοθῆναι»¹⁴⁷. Συνεπῶς, καταλήγει ὁ ἅγιος Συμεών, ἡ θεία κοινωνία εἶναι «ἐνωσις Θεοῦ μεθ' ἡμῶν, θέωσις ἡμῶν, ἁγιασμός, χάριτος πλήρωμα, ἔλλαμψις, ἀποτροπή παντός ἐναντίου, χορηγία παντός ἀγαθοῦ»¹⁴⁸. Γι' αὐτό καί ὀνομάζει τή θεία εὐχαριστία ὄχι μόνο «μυστήριον μυστηρίων... καί τελετῶν ἀπασῶν τελετή», ὅπως εἶδαμε, ἀλλά καί «τελετάρχη καί τελεστική»¹⁴⁹, γιατί τελειοῖ τή χάρη πού λαμβάνουμε σέ ὅλα τά ἄλλα μυστήρια. Εἶναι πολύ χαρακτηριστικά τά ὅσα λέγει περὶ αὐτοῦ, ἀναφερόμενος στή θεία κοινωνία πού παρέχεται στόν νεοβαπτισθέντα: «τό τέλος τοῦ βαπτίσματος καί τοῦ μύρου, ἡ κοινωνία (ἐστί)... ὁ μὲν οὖν ἀρχιερεὺς μετὰ τό μεταδοῦναι τῷ βαπτισθέντι τῆς κοινωνίας, εὐχαριστήσας τῷ Σωτῆρι, καί ἀπολύσας... ἀπέρχεται... καί συνεχῶς εἰς τήν κοινωνίαν ἄγειν τῶν μυστηρίων τό βρέφος· οὕτω γάρ μᾶλλον ἔσται συντηρούμενόν τε καί ἀξιοζόμενον ὑπό τοῦ Χριστοῦ»¹⁵⁰.

Τό μυστήριο τοῦ Χριστοῦ τό ὁποῖο λαμβάνουμε καί κοινωνοῦμε στή θεία εὐχαριστία, ὁ ἱερός Πατήρ τό συνδέει καί μέ τόν Πατέρα καί μέ τό ἅγιο Πνεῦμα. Ἀναφερόμενος συγκεκριμένα στήν ἐκφώνηση «Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καί ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ Πατρός, καί ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος» λέγει ὅτι «οἰκεῖ ὁ Χριστός σὺν τῷ Πατρὶ καί τῷ Πνεύματι, καί μονήν ποιεῖται ἐν ἡμῖν» ἢ «υἱοθετήθημεν τῷ Πατρὶ διά τοῦ Μονογενοῦς σαρκωθέντος ἐν ἁγίῳ Πνεύματι». Ἡ ἀναφορά αὐτή δείχνει ὅτι ἡ χριστολογική ἀντίληψη τοῦ Συμεών εἶναι ἄμεσα συνδεδεμένη μέ τό μυστήριο τῆς ἁγίας Τριάδος, εἶναι δηλαδή τριαδοκεντρική καί γι' αὐτό ὅσα τελοῦνται στά μυστήρια καί τίς ἱερές ἀκολουθίες ἐνεργοῦνται διά τῆς χάριτος τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Γιὰ νά διασαφηνίσει μάλιστα ποίας χάριτος κοινωνοῦμε καί ποίας δωρεᾶς μετέχουμε, κάνει μία σαφέστατη ἀναφορά στή διδασκαλία τοῦ προκατό-

χου του αγίου Γρηγορίου Παλαμά, λέγοντας ότι τή «δωρεάν και χάριν τῆς ἁγίας Τριάδος λαμβάνομεν, καί οὐ φύσιν, οὐδέ τὰς ὑποστάσεις», «οὐχ ὑποστατικῶς, ἀλλά κατὰ χάριν»¹⁵¹.

Ἀπό ὅσα ἤδη ἀναφέραμε, νομίζω ὅτι ἔγινε κατανοητό ὅτι τό κέντρο τῶν μυστηρίων καί ἰδιαίτερος τῆς θείας εὐχαριστίας εἶναι τό πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐγκεντρίζει, χριστοποιεῖ καί θεώνει τόν ἄνθρωπο, διά τῆς ἐνεργείας καί χάριτος τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ. Εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον νά δοῦμε, ἔστω καί ἀποσπασματικά, πῶς ὁ ἅγιος Συμεὼν μέσῳ αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἐρμηνεύει ὅλα τὰ μυστήρια καί τίς ἱερές τελετές. Κατ' ἀρχήν ἀναφέρει ὅτι οἱ ἱερές ἀκολουθίες εἶναι ἑπτὰ, σύμφωνα μέ τὰ ἑπτὰ «χάρισματά τοῦ Πνεύματος» καί τούς λόγους τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ «ἑπτὰκις τῆς ἡμέρας ἤνεσά σε» (Ψαλ. 118, 119): «Ἐπεὶ καί διά πνεύματος αἱ ἱεραὶ προσευχαί, καί εἰσὶν αὗται, οὕτω καλούμεναι· Μεσονυκτικόν, Ὁρθροσυναπτῶς μετὰ τῆς Πρώτης ὥρας, Τρίτης ὥρα, Ἐκτη τε καί Ἐνάτη, Ἐσπερινός καί Ἀπόδειπνον»¹⁵². Ὅλες οἱ ἀκολουθίες τῶν Ὁρῶν τελοῦνται, ὅπως λέγει, «εἰς τιμὴν τῆς Τριάδος» ἢ «εἰς δόξαν τῆς Τριάδος» κάθε μία ὁμῶς χωριστά ἔχει τή δική τῆς χριστολογικῆ ἐρμηνεία: Ἡ Τρίτη ἀναφέρεται στή σταύρωση τοῦ Κυρίου· «ὅτι ἐν αὐτῇ (τρίτῃ ὥρᾳ) ἢ κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἀπόφασις (τῆς σταύρωσεως) γέγονε» καθώς ἐπίσης «ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ εἰς τούς ἀποστόλους κατήλθε τό Πνεῦμα τό ἅγιον». Ἡ Ἐκτη «διά τό σταυρωθῆναι ἐν αὐτῇ τόν Κύριον, καί τό γενέσθαι σκότος ἐπὶ πᾶσαν τήν γῆν, ὡς τοῦ Σωτῆρος ὑπέρ ἡμῶν σαρκί πάσχοντος». Ἡ Ἐνάτη «διά τό ἐν τῇ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τόν Σωτῆρα ἡμῶν παραδοῦναι τῷ Πατρὶ τήν θεῖαν αὐτοῦ ψυχὴν, καί τελεῖαν τήν θυσίαν ὑπέρ ἡμῶν γενέσθαι»¹⁵³. Ἀπό τίς ἀκολουθίες τοῦ Ὁρθρου καί τοῦ Ἐσπερινοῦ μποροῦμε νά δοῦμε ἀποσπασματικά κάποιες χριστολογικῆς ἐρμηνεῖες, ὅπως τό «Θεὸς Κύριος» ἢ τό «Ἀλληλουῖα» τοῦ Ὁρθρου, πού στό μέν πρῶτο βλέπει «τοῦ Θεοῦ Λόγου τήν σάρκωσιν» στό δέ δεύτερο τήν «διά τῆς σαρκώσεως τοῦ Λόγου» ἔλευση τοῦ Θεοῦ καί «τήν ἐπὶ γῆς αὐτοῦ (τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ) παρουσίαν τήν τε πρότερον διά σαρκός ἐν πτωχείᾳ γεγεννημένην, καί τήν ὕστερον μετὰ δόξης ἀπ' οὐρανοῦ ὑφ' ἡμῶν ἀπεκδεχομένην»¹⁵⁴. Μέ παρόμοιο τρόπο ἐρμηνεύει καί τίς ἐνεργείες τοῦ ἱερέως κατὰ τήν εἴσοδο

τοῦ Ἐσπερινοῦ, δηλαδή «τί τό κλίνειν τόν ἱερέα καί ἀνίστασθαι, καί ἀναβαίνειν εἰς τό θυσιαστήριον, καί εἰσέρχεσθαι». Στίς ἐνεργείες καί κινήσεις αὐτές τοῦ ἱερέα βλέπει ὁ ἅγιός μας τή θεία οἰκονομία: «Τό ἐξελθεῖν μέν καί κατέρχεσθαι τήν κατάβασιν Χριστοῦ καί ταπεινώσιν· τό ἐνδεδυμένον δέ εἶναι τὰ ἱερατικά, τήν σάρκωσιν· τό μέσον τε σάντα κλίνει τήν κεφαλὴν, τό μέσον τῆς γῆς σταυρωθῆναι ὑπέρ ἡμῶν καί ἀποθανεῖν, καί τό εἰς ἄδου κατελθεῖν τόν Σωτῆρα. Ὅθεν καί ἐν σιγῇ καί κλίνων προσεύχεται, ὅτι τῷ Πατρὶ δούς ἑαυτὸν κατελθόν εἰς τόν ἄδην, ἡμᾶς ἐκείθεν ἐρῶσατο»¹⁵⁵. Ὅλες αὐτές καί πολλές ἄλλες παρόμοιες ἐρμηνεῖες πού ἔδωσε γιά τίς ἱερές τελετές ὁ Συμεὼν, ὅσο μικρές καί ἀσήμαντες καί ἂν φαίνονται, δέν παύουν νά περιέχουν, ὅπως ὁ ἴδιος ἀναφέρει, τήν θεία σοφία: «Ἀλλά μή θαύμαζε... καί τὰ μικρὰ δοκοῦντα ταύτης πλήρης σοφίας εἰσὶ· καί ὅσῳ μικρὰ τισι νομιζόμενα, μᾶλλον μείζονος γνώσεως· ὅτι καί τό τοῦ Θεοῦ μωρόν δοκοῦν τοῖς ἀνθρώποις σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί, καί τό ἀσθενές, ἰσχυρότερον· καί ὅτι μία μέν καί ἀπλή ἢ τοῦ Θεοῦ σοφία, ἐν αὐτῇ δέ οἱ ἠθασυροὶ τῆς σοφίας εἰσὶ καί τῆς γνώσεως»¹⁵⁶.

Ὁ ὁσῖος Συμεὼν, ὡς γνήσιος συνεχιστής τῆς πατερικῆς θεολογίας, δέν παραλείπει νά δώσει στήν ἐρμηνεία του καί τήν ἐσχατολογικῆ διάσταση τῶν ἱερῶν μυστηρίων καί λοιπῶν τελετῶν. Τό μυστήριο τοῦ σαρκωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ τό βιώνει μέσα στά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας ὡς παρόν, ἀλλά καί ὡς προσδοκία τοῦ μέλλοντος, γνωρίζοντας ὅτι «τοῦ Σωτῆρος ἐπιφανέντος, οὐκ ἄλλο ἔσται κληρονομία τοῖς πιστοῖς ἢ ἢ τοῦ Θεοῦ βασιλεία»¹⁵⁷. Ἡ κοινωνία μέ τόν Χριστό πού προσφέρεται στά μυστήρια, ἀποτελεῖ γεγονός ἀλλά συγχρόνως καί σκοπό, ἀφοῦ ἡ πληρότητα τῆς κοινωνίας θά πραγματοποιηθεῖ στόν μέλλοντα αἰῶνα, ὡς «ἐν τῷ μέλλοντι θεωρία, βασιλεία τε καί ἀπόλαυσις». Μέ τή συμμετοχή μας στά μυστήρια βιώνουμε ὡς παρόν τό ἔργο τῆς θείας οἰκονομίας πού ἔχει ἤδη περατωθεῖ, ἀλλά ζοῦμε καί τό δικό μας ἔργο, πού συνεχίζεται καί θά περατωθεῖ στόν ἀτελεύτητο αἰῶνα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό βλέπουμε τόν συγγραφέα μας μέσα ἀπό τὰ λειτουργικά του κείμενα νά προσδοκᾷ τή βασιλεία τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἀλλά συγχρόνως νά τῆ ζεῖ στό λειτουργικό παρόν· νά πανηγυρίζει λειτουργικῶς, προγευόμε-

νος και κοινωνώντας των δωρεών της έπουράνιας βασιλείας, αλλά να έχει την αίσθηση της πληρότητας της πανηγύρεως, πού θα ακολουθήσει στή μέλλουσα βασιλεία του Θεού. Λέγει χαρακτηριστικά: «Έπει και εν τή πανηγύρει εκείνη του μέλλοντος ή τά μυστήρια έσονται δοξολογούμενα του Θεού και τά της ενανθρωπήσεως μάλλον, ή σύν αυτοίς και τά άθλα των αγωνισαμένων υπέρ αυτού, ως και εν τοίς επινικίοις του βασιλέως, και οι δι' αυτόν έναθλήσαντες αναγορευόμενοι στεφανοούνται»¹⁵⁸. Ακόμη και τά ψαλλόμενα, όπως για παράδειγμα τό «Άλληλούια», του οποίου είδαμε ήδη τή χριστολογική έρμηνεύα, αναγγέλλουν τήν «έπιδημίαν του Θεού», τό «έρχεται ο Θεός και τουτον αινείτε... τό μέλλειν τον Κύριον έρχεσθαι, και κατά τήν πρώτην αυτού και τήν δευτέραν παρουσίαν, και τήν χάριν αυτού αποστέλλειν ήμιν εν άγίω Πνεύματι». Γι' αυτό ή Έκκλησία ψάλλοντας και ύμνώντας τον Θεό έχει τή βεβαιότητα ότι υπάρχει στο λειτουργικό παρόν ως «τόν Χριστόν λαβούσα, και έξ ουρανού τουτον εκδεχομένη»¹⁵⁹.

Πλήθος τέτοιων χωρίων, πού μαρτυρούν τήν έσχατολογική προοπτική του ιεροϋ Πατρός, βρίσκουμε κυρίως στις ευχές του, διά των οποίων εκζητεί όχι μόνον τά αγαθά της παρούσας ζωής, αλλά και τά «της μελλούσης δόξης»¹⁶⁰: «Θρέψον ήμās (Κύριε) τροφαίς επιγείοις και ουρανίοις, ίνα και ενταϋθα και εν τω μέλλοντι εν ευφροσύνη μεγαλύνωμεν και δοξάζωμεν τό πανάγιον όνομά σου...»¹⁶¹ ή «Ημās ευσπλάχνως προσδεχόμενος και έλεων και οικτίρων, τά τε παρόντα χορηγήσον και τά μέλλοντα έξοικονόμησον ήμιν αγαθά σου και τούτων μετόχους πάντας ήμās ανάδειξον...»¹⁶² κ.ά.

δ) Η προσφορά του στή διατήρηση και μεταρρύθμιση του άσματικού τυπικού

Είναι γνωστό από τίς σωζόμενες πηγές, εκδεδομένες και ανέκδοτες, ότι ο τρόπος προσευχής των νυχθήμερων ακολουθιών της βυζαντινής Έκκλησίας, πού καθοριζόταν από τυπικές διατάξεις, οι οποίες έπρεπε να τηρούνται κατά τήν τέλεσή τους, ήταν διπλός: υπήρχε ο ένοριακός και ο μοναχικός τύπος. Ο πρώτος άφορούσε στις ακολουθίες πού τελούνταν στους ένοριακούς ναούς και είναι γνωστός ως «κοσμικός» ή «άσματικό» τυπικό, με αντιχειανή πιθανώς καταγωγή¹⁶³, και ο δεύτερος αφο-

ρούσε στις ακολουθίες πού τελούνταν στις ιερές μονές, γνωστός ως «μοναχικό» τυπικό, με προέλευση τήν ιερά Μονή του Άγίου Σάββα στά Έεροσόλυμα και γι' αυτό όνομαζόταν και «Έεροσολυμιτικό» ή «Τυπικό του άγίου Σάββα»¹⁶⁴. Η όνομασία του άσματικού τυπικού προήλθε από τή μελωδία, τήν ψαλμωδία, πού υπήρξε τό κυρίαρχο στοιχείο στήν τέλεση των ακολουθιών κατά τό τυπικό αυτό. Ο Συμεών λέγει σχετικά: «αι καθολικαι εκκλησiai πāsai ανά τήν οικουμένην άπαρχής έτέλουν (τάς ακολουθίας) μελωδικώς, μηδέν χωρίς λέγουσαι μέλους, ει μή τάς των ιερέων μόνο ευχάς, και τάς των διακόνων αιτήσεις»¹⁶⁵.

Τά δύο αυτά τυπικά λόγω της παράλληλης πορείας τους στή λατρεία της Έκκλησίας έχουν αρκετές όμοιότητες, αλλά και πολλές και ουσιαστικές διαφορές, πού όφείλονταν στις διαφορετικές ανάγκες πού έξυπηρετούσαν. Τό μέν άσματικό τυπικό έξυπηρετούσε τίς λατρευτικές ανάγκες των πιστών πού ζούσαν στον κόσμο με τίς πολλές βιοτικές μερίμνες και γι' αυτό διακρίνεται για μικρότερο αριθμόν ακολουθιών, τό δέ μοναχικό έξυπηρετούσε τίς ανάγκες των μοναχών, πού ζούσαν στις μονές και είχαν ως κύριο έργο τους τήν προσευχή, και γι' αυτό χαρακτηρίζεται από πλουσιότερο αριθμό ακολουθιών και δασιλέστερο περιεχόμενο απ' ό,τι του άσματικού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αντιστοιχίας των δύο τυπικών μάς δίδει ο άγιος Συμεών λέγοντας: «Αλλά και τήν επτάκις αίνεσιν αποσώζει αυτή ή τάξις και τά μέν εν τω νάρθηκι τάξιν επέχουσι μεσονυκτικού· τά έντός δέ του όρθρου έστί η τάξις. Η τριτοέκτη δέ, αυτό δή τουτο τήν τρίτην πληροί και τήν έκτην ώραν όμοϋ· τά του λυχνικού δέ τά της ένάτης τυποϋ· τά δέ του άσματικού έσπερινού αυτόν τον έσπερινόν· και τά της παννυχίδος δέ τά των αποδείπνων»¹⁶⁶. Αυτές όμως και άλλες αντιστοιχίες ή σχέσεις, όπως για παράδειγμα ή κοινή αρχαία παράδοση των βιβλικών στοιχείων, δέν μάς επιτρέπουν να μιλούμε για μικτό τυπικό.

Οι διαφορές πού άφορούν τόσο στον αριθμό όσο και στή δομή των ακολουθιών επιγραμματικώς είναι οι ακόλουθες: Τό άσματικό τυπικό είχε δύο ακολουθίες, τον έσπερινό και τον όρθρο και κατά τή Μεγάλη Τεσσαρακοστή επιπλέον δύο, τήν παννυχίδα και τήν τριθέκτη. Τό μοναχικό είχε επτά ακολουθίες: τον έσπερινό, τό απόδειπνο, τό μεσο-

νυκτικό, τόν ὄρθρο συναπτῶς μέ τήν *Πρώτη ὥρα*, τήν *Τρίτη*, τήν *Ἐκτη* καί τήν *Ἐνάτη ὥρα*. Ὡς πρός τή δομική διαφορά θά ἀναφερθοῦμε μόνο στήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ. Ὁ ἀσματικός ἑσπερινός περιεῖχε ἀντίφωνα (ὀκτώ μεγάλα καί τρία μικρά), πού τό καθένα ἀρχίζε μέ διακονική συναπτή καί ἱερατική εὐχή μέ ἐκφώνηση· τά τρία μικρά ἀντίφωνα ἦσαν: «Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου...», «Σῶσον ἡμᾶς, Υἱέ Θεοῦ...» καί «Ἅγιος ὁ Θεός...». Ἀκολουθοῦσε ἡ στιχολογία τοῦ Ψαλμοῦ μέ ἐφυμνιο, ὅπως «Εἰσάκουσόν μου Κύριε...», «Ἀλληλούια», «Ἐλέησόν με Κύριε» κ.ἄ. Τέλος δέ ψάλλονταν καί λίγα σύντομα τροπάρια¹⁶⁷. Ἐπίσης ἀξίζει νά σημειώσουμε ὅτι γιά τήν τέλεση τῶν ἀσματικῶν ἀκολουθιῶν ἦταν ἀπαραίτητη ἡ παρουσία ἱερέως¹⁶⁸. Ὁ μοναχικός ἑσπερινός ἀποτελεῖται ἀπό τόν προοιμιακό ψαλμό, τό κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου, τούς ψαλμούς τοῦ λυχνικοῦ, τά ἀπόστιχα, τό «Νῦν ἀπολύεις...», καί τό ἀπολυτίκιο¹⁶⁹.

Ἡ χρονική διαδρομή τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ ἀρχίζει ἀπό τόν Δ΄ αἰώνα καί φθάνει ὡς τήν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπό τούς Τούρκους (1453). Ὡς τόν Θ΄ αἰώνα ἡ πορεία του στόν ἐνοριακό χῶρο ὑπῆρξε σταθερή· οἱ εἰκονομαχικές ὁμως ἔριδες εἶχαν ἀρνητική ἐπίδραση καί στό χῶρο τῆς θείας λατρείας. Ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, μέγας ὑπέροχος τῆς τιμῆς τῶν ἱερῶν εἰκόνων, ἀναφέρει σχετικά: «παραστέλλονται ψαλμῶδία ἀρχαιοπαράδοτοι, ἐν αἷς περὶ εἰκόνων ἄδεταί τι· ἀντάδεταί τά ἀσεβῆ νέα δόγματα εἰς προὔπτον κείμενα· ἀλλά τοῖς παισὶ πρός τῶν διδασκάλων παραδιδόμενα. Καί μεταστοιχείωσις τῶν ἀπάντων ἀθεωπάτη»¹⁷⁰. Μέ τό τέλος τῶν ἐρίδων καί τή νίκη τῆς Ὁρθοδοξίας (843) αὐξήθηκε τό κύρος τῶν μοναχῶν, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ πρωταγωνιστές στόν ἀγῶνα κατά τῆς εἰκονομαχίας, καί ἡ ἐπίδρασή τους στό λειτουργικό χῶρο ἦταν καταλυτική. Οἱ Στουδίτες μοναχοὶ προέβησαν σέ ἀναμόρφωση τῶν λειτουργικῶν βιβλίων καί τοῦ τυπικοῦ¹⁷¹, πράγμα πού βοήθησε νά γίνει τό μοναχικό τυπικό προσφιλέστερο τοῦ ἀσματικοῦ καί ν' ἀρχίσει βαθμηδόν νά ἐπικρατεῖ καί στόν ἐνοριακό χῶρο. Κατά μαρτυρία τοῦ Συμεών, τό ἀσματικό τυπικό ἦταν σέ γενική χρήση στήν Κωνσταντινούπολη ὡς τήν ἄλωσή της ἀπό τούς Λατίνους (1204), καί μετά τήν ἀνάκτησή της (1261) περιορίσθηκε στή Μεγάλη Ἐκκλησία μόνο στίς ἑορτές τῆς

Ἐψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καί τῆς μνήμης τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου¹⁷².

Ὅταν ὁ ἅγιος Συμεών ἐνθρονίσθηκε ὡς ἀρχιεπίσκοπος στή Θεσσαλονίκη (1416 ἢ 17) βρῆκε, ὅπως ἀναφέρει, νά διατηρεῖται τό ἀσματικό τυπικό μόνο στή «μεγάλῃ αὐτῆς Ἐκκλησίαν», τό ναό δηλαδή τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας: «Ἄλλ' ἢ μέν ἀσματική αὕτη ἀκολουθία πέπανται ἐν πόλεσιν ἄλλαις, καλῶς οὕσα συντεθειμένη, καί διά ψαλμῶν καί ἐφυμνίων Θεῶ ἀναφερομένη· ἐν μόνῃ δέ τῇ ἡμετέρα ταύτῃ εὐσεβεστάτῃ πόλει Θεσσαλονίκη κατά τήν μεγάλην αὐτῆς Ἐκκλησίαν... συντετήρηται καί μένει»¹⁷³. Ἡ συντήρηση αὐτῆ τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ διήρκεσε ὡς τήν ἄλωση τῆς Θεσσαλονίκης ἀπό τούς Τούρκους (1430) καί ὀφείλεται ἀποκλειστικά στίς ἐνέργειες τοῦ Συμεών, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνο ἐπέβαλε τή διατήρησή του, ἀλλά προέβη, μέ τό ὑψηλό ποιμαντικό καί λειτουργικό αἰσθητήριο πού διέθετε, σέ μεταρρυθμίσεις ἀπαραίτητες γιά τίς λειτουργικές ἀνάγκες τοῦ ποιμνίου του.

Ἡ ἐξέταση τοῦ πολύ σημαντικοῦ ἔργου τοῦ Συμεών, πού ἀφορᾶ στό ἀσματικό τυπικό καί τίς μεταρρυθμίσεις πού ἐπέφερε σ' αὐτό, ἔχει γίνει ἀπό τόν ἀείμνηστο καθηγητὴ Ἰωάννη Φουντούλη, ὁ ὁποῖος πρῶτος τό παρουσίασε, μέ βάση ἀνέκδοτα χειρόγραφα ἔργων τοῦ συγγραφέα μας. Ἡ ἔρευνα αὐτή, πού περιέχεται κυρίως στό βιβλίο του *Τό λειτουργικό ἔργο Συμεών τοῦ Θεσσαλονίκης*¹⁷⁴ ἀλλά καί σέ ἄλλα μελετήματά του, ἀνοιξε νέους ὁρίζοντες στήν ἔκθεση τῆς λειτουργικῆς διδασκαλίας καί τήν ἐκτίμηση τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου τοῦ Συμεών. Στό βιβλίο αὐτό ὀφείλει πολλά τό παρόν μέρος τῆς εἰσηγήσεώς μας.

Μιά σύντομη περιγραφή κάποιων διευθετήσεων, στίς ὁποῖες προέβη στό ἀσματικό τυπικό ὁ Συμεών, μᾶς δίδει στό ἔργο του *Διάλογος*: «Ἦν (τήν ἀσματικὴν τάξιν) καί ἡμεῖς βουλόμενοι ἀσινῆ τηρεῖσθαι καί μένειν ὡσπερ ἡδυσμά τι καί ἄρτυμα γλυκαῖνον, συνηρμόσαμεν αὐτῇ καί τά τῶν κανόνων»¹⁷⁵. «...μόνον τό, Μακάριος ἀνήρ, τόν ἕνα ψαλμόν μετά μέλους κατά τόν ἦχον λέγειν διευπόσαμεν»¹⁷⁶. «Διά τά ἔτερα ἀντίφωνα, λεγόμενα μέν πρῶην, ἀφεθέντα δέ νῦν»¹⁷⁷. «Καί εὐθύς οἱ κανόνες τῆς ἑορτῆς, ἢ τοῦ ἁγίου, οὓς προσεθήκαμεν δι' εὐκοσμίαν ἡμεῖς καί εὐταξίαν τῆς ἐκκλησίας,

δόξαν τε Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ... καὶ διὰ τὴν ὠφέλειαν δέ, παράκλησιν τε καὶ προσμονὴν τῶν εὐσεβῶν, ὡς εἰθισμένων ἐν τοῖς κανόσι. Πρῶτερον μὲν γὰρ κανόνες ἐν τῷ ἀσματικῷ οὐκ ἐψάλλοντο· ἀλλὰ μετὰ τὸν Πεντηκοστόν, γινομένης συναπτῆς, εὐθύς ἐλέγοντο οἱ Αἰνεῖτε· νῦν δέ μετὰ τοὺς κανόνας τὰ ἔξαποστειλάρια λέγονται»¹⁷⁸.

Οἱ ἐνδεικτικὲς καὶ εὐκαιριακὲς αὐτὲς νύξεις, πού ὑποδηλώνουν ἀσφαλῶς μεταρρυθμιστικὸ ἢ ἀκριβέστερα διορθωτικὸ - διαρρυθμιστικὸ ἔργο, ἀποτυπώνονται λεπτομερέστερα καὶ πολὺ συστηματικὰ στό *Τυπικὸ τῆς ἁγίας Σοφίας*, πού συντάξαε ὁ ἴδιος καὶ πού διασώζεται στὸν ἀνέκδοτο κώδικα 2047 τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν¹⁷⁹. Βεβαίως γιὰ τὴ σύνταξη τοῦ Τυπικοῦ αὐτοῦ ἔλαβε ὑπόψη παλαιότερες τυπικὲς διατάξεις καὶ κυρίως τὸ Τυπικὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως ὁ ἴδιος ἀναφέρει: «Ἐν τῇ μεγάλῃ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως οὕτω γίνεται ἢ ἐν τῷ ναῷ τῆς στάσεως τάξις...»¹⁸⁰. Ἔτσι τὸ μεταρρυθμισμένο ἀσματικὸ τυπικὸ τοῦ βυζαντινοῦ λειτουργιολόγου μας εἶναι μιὰ «πρωτοποριακὴ δημιουργία» πού συνίσταται στὴ διαρρύθμιση τοῦ ἀρχαίου ἀσματικοῦ τυπικοῦ μέ τὴν προσθήκη στοιχείων ἀπὸ τὸ μοναχικὸ τυπικὸ, σύμφωνα μέ τίς ἀπαιτήσεις τῶν πιστῶν τῆς ἐποχῆς του, ὅπως εἶχαν διαμορφωθεῖ μετὰ τὴν ἐπικράτηση τῶν μοναχικῶν ἀκολουθιῶν. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ ἢ μαρτυρία πού ἀναγράφεται στὸν χειρόγραφο κώδικα: «Ἀρχὴ σὺν Θεῷ ἁγίῳ τῆς διατάξεως τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ, τῆς ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ τοῦ Θεοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονίκης, ἀρχαίας μὲν οὔσης, συντεθείσης δέ ἐπὶ πλέον εὐτάκτως καὶ διορθωθείσης παρὰ τοῦ ταπεινοῦ Συμεῶν ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης. Ψάλλονται δέ πρῶτον, τὰ ἀσματικά· ἔπειτα σὺν αὐτοῖς καὶ οἱ παρὰ τῶν ἁγίων συντεθέντες διὰ τε ἰδιομέλων καὶ τροπαρίων καὶ κανόνων ὕμνοι, εἰς δόξαν Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ»¹⁸¹.

Ἔτσι, πολὺ συνοπτικὰ θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι προσέθεσε στὸν ἀσματικὸ ἔσπερινο «στιχηρά» καὶ «ἀπόστιχα» καὶ στὸν ὄρθρο «καθίσματα», «ἀναβαθμούς», «κανόνες» καὶ «στιχηρά τῶν αἰνων». Κατὰ τὸν ἔσπερινο τὰ μὲν στιχηρά ψάλλονταν μετὰ τὴν εἴσοδο, τὰ δέ ἀπόστιχα μετὰ τὸ «ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν», δηλαδή τὴν ἀπόλυση τοῦ

ἀσματικοῦ ἔσπερινοῦ· κατὰ τὸν ὄρθρο οἱ κανόνες χωρὶς νὰ εἶναι συνδεδεμένοι μέ τίς ὠδὲς τοῦ Ψαλτηρίου, ὅπως στό μοναχικὸ ὄρθρο, ἦσαν ἐγκώμια ἢ παρακλήσεις ἀφιερωμένες στὴν ἑορτὴ ἢ στοὺς ἑορταζόμενους ἁγίους καὶ ψάλλονταν πρὶν τοὺς αἶνους¹⁸².

Ὁ Συμεὼν προβαίνοντας στίς παραπάνω μεταρρυθμίσεις δὲν διακατεχόταν ἀπὸ πνεῦμα καινοτομίας ἢ νεωτερικότητας, οὔτε ὑποκειμενικῆς ἐπιθυμίας καὶ προτιμήσεως, ἀλλὰ ἀπὸ πνευματικὸ ἐνδιαφέρον, σεβασμὸ καὶ ἀγάπη στὴ λειτουργικὴ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ ποιμαντικὴ μέριμνα γιὰ τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ. Ὅπως ἤδη ἀναφέραμε, κατὰ τὴν ἐποχὴ του τὸ μοναχικὸ τυπικὸ εἶχε ἐπικρατήσει καθολικὰ στὴν Ὀρθοδοξία καὶ οἱ ἀσματικὲς ἀκολουθίαι στὴν ἐπαρχία του τελούνταν μόνον στό ναὸ τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας, μέ κίνδυνο ὅμως νὰ ἐκτοπισθοῦν καὶ ἀπ' ἐκεῖ. Τοὺς λόγους πού ὀδηγοῦσαν πολλοὺς χριστιανούς στὴν ἀπόρριψη τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ ὑπὲρ τοῦ μοναχικοῦ ὁ Συμεὼν τοὺς ἐντοπίζει στὴν ἀδιαφορία καὶ ἀπροθυμία τῶν πιστῶν «εἰς τὸ μένειν τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν» καὶ στὴ ραθυμία ἕνεκα τῆς ὁποίας «νῦν ἀφέθη (ἢ ἀσματικὴ ἀκολουθία), ἣν ἔδει τηρεῖσθαι ταῖς καθολικαῖς καὶ ἐκκλησιαίς, ἢ πάντοτε ἢ κατὰ καιρὸν»¹⁸³. Πέραν ὅμως αὐτῶν τῶν ἀρνητικῶν λόγων σημαντικὸ ρόλο θὰ ἔπαιξε ἀσφαλῶς καὶ ἓνας θετικὸς λόγος, ἢ τιμὴ καὶ ἢ ἀγάπη τῶν χριστιανῶν πρὸς τοὺς ἁγίους, οἱ ὁποῖοι κατ' ἐξοχὴν ὕμνούνταν μέ τὰ τροπάρια καὶ τοὺς κανόνες τοῦ μοναχικοῦ τυπικοῦ, πράγμα πού δὲν συνέβαινε τόσο στό ἀσματικὸ τυπικὸ. Θεωροῦμε ὅτι σ' αὐτὴ τὴν κατηγορία τῶν πιστῶν ἀναφέρεται ὁ Συμεὼν ὁμιλώντας γιὰ «γογγυστὰς περὶ τὰ καλά» ἢ γιὰ «τοῖς προσέχουσι καὶ προθυμουμένοις» καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς προχώρησε στὴ μεταρρύθμιση τῆς ἀσματικῆς ἀκολουθίας, προσθέτοντας, ὅπως ἀναφέραμε, τροπάρια καὶ κανόνες, ὥστε νὰ ἀποβεῖ, ὅπως λέγει στὴ συνέχεια, «εὐτακτοτέρα καὶ ἡδυτέρα τῶν ἐν ταῖς μοναῖς ἀκολουθιῶν γινομένων» ἀφοῦ «συνηροῦσαμεν αὐτῇ καὶ τὰ τῶν κανόνων»¹⁸⁴.

Μέ αὐτὲς τίς ἐνέργειες του ὁ Συμεὼν ἐπ' οὐδενὶ στρεφόταν κατὰ τοῦ μοναχικοῦ τυπικοῦ· ὁ σεβασμὸς του πρὸς αὐτὸ ἦταν δεδομένος καὶ ἐκπεφρασμένος. Λέγει σχετικὰ: «Καὶ ἢ τοιαύτη διάταξις (ἢ μοναχικὴ) ἀναγκαιοτάτη καὶ πατερικὴ. Καὶ γὰρ ὁ

θεῖος Πατήρ ἡμῶν Σάββας ταύτην διευπώσατο, παραλαβὼν αὐτήν ἀπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐθυμίου καὶ Θεοκτίστου»¹⁸⁵. Ὁ ἀγώνας του διὰ τῆ διατήρηση τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ ὀφείλεται στό σεβασμό του πρὸς «τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν»¹⁸⁶, ὁ ὁποῖος τοῦ ὑπαγόρευε νὰ ἀγωνίζεται ὥστε «συντηρεῖσθαι ταύτην τὴν τάξιν (τὴν ἀσματικὴν) μέχρι παντός καὶ ὡς σπινθηρὰ τινα θεῖον μένειν ἐν ἡμῖν τὴν παράδοσιν τῶν Πατέρων»¹⁸⁷, καθὼς ἐπίσης καὶ στήν πεποίθησή του ὅτι εἶναι «ἀναγκαιοτάτη»¹⁸⁸ ἐπειδὴ «διὰ τὸ μὴ ἰσχύειν τελεῖν πάντα (τὰ μοναχικά) τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ» ὀφείλεται νὰ τελοῦνται οἱ ἀσματικές ἀκολουθίες γιὰ τοὺς κοσμικοὺς¹⁸⁹.

Συνεπῶς γιὰ τοὺς ζῶντας στὸν κόσμον εἶναι «ἡ τοῦ ἄσματος ἀκολουθία προτιμότερα τῆς ἄλλης (τῆς μοναχικῆς)»¹⁹⁰ καὶ γι' αὐτὸ πρέπει νὰ διατηρεῖται καὶ νὰ παραμένει ὡς «κάλιστον καὶ ἀρχαιοτάτον ἔθος»¹⁹¹. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ ἡ ἔκκληση πού ἀπευθύνει στοὺς ἱερεῖς του γιὰ τὴ διαφύλαξη καὶ τήρηση τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ: «Ἰδίᾳ δέ τοῦτο ἐν ἁγίῳ παρακελευόμεθα Πνεύματι ὡς ἐπειδήπερ ἐξ ἀρχῆς ἡ τοῦ ἄσματος ἀκολουθία ἐν τούτῳ καὶ μόνῳ τῷ θεῷ ναῶ διατηρήθη ψάλλεσθαι, πρότερον ψαλλομένη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ ἐν ἄλλαις ἁγίαις Ἐκκλησίαις, καὶ οὕτω μέχρι τοῦ παρόντος κατάλυσιν ἐνταῦθα εἴληφε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τοῦτο διαμένειν καὶ φυλάττεσθαι διὰ παντός ἐν τῷ τοιούτῳ ναῶ τῆς ἁγίας Σοφίας καὶ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἄσματος ψάλλεσθαι, ἀρχαίαν οὕσαν καὶ θεημιμένην καλῶς καὶ μηδένα ταύτην παρασαλεῦσαι πώποτε»¹⁹².

Οἱ μεταρρυθμιστικές ἐνέργειες τοῦ Συμεῶν προξένησαν προφανῶς τὴν ἀντίδραση κάποιων, πού πίστευαν ὅτι «ταῦτα ἀλόγως ἐνεργεῖται»¹⁹³. Σ' αὐτούς, τοὺς ὁποίους ὁ ἱερός Πατήρ θεωρεῖ ὡς «ἀφιλοσόφως φιλοσοφοῦντας ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀλόγως»¹⁹⁴, ἀπαντᾷ ὅτι οἱ ἐνέργειές του ἐμπνέονται «θαυμασίᾳ καὶ ὑψηλοτάτῃ ἐννοίᾳ τῶν ἐκθεμένων ἁγίων, ἐν γνώσει θεῖα καὶ θεωρία καλῶς πάντα διατυπωσαμένων. Διὸ καὶ ἐπαναλαβόντες αὐθις αὐτὰ τρανότερον θεωρήσωμεν»¹⁹⁵. Ὅλες οἱ μεταρρυθμιστικές του ἐπιδιώξεις ἦσαν ὑποτεταγμένες στήν «εἰρήνην καὶ τάξιν» τῆς Ἐκκλησίας, γι' αὐτὴν ἀγωνιζόταν, πιστεύοντας ὅτι «ἡ ἐν οὐρανοῖς εὐταξία καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐστὶ» καὶ ὑπὲρ αὐτῆς συμβούλευε τοὺς ἱερεῖς του: «Μὴ παράλυε τοιαυ-

ροῦν τὴν ἄνωθεν τάξιν· ἀλλὰ μᾶλλον ἔσο συντηρῶν ταύτην, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ζηλῶν ὄση δύναμις· καὶ μὴ μόνον σπούδαζε ἅ παρέλαβες συνιστᾶν ἀλλὰ καὶ προσθήκαις ἱεραῖς ἐπαυξάνειν καὶ κοσμεῖν ταῦτα, ὡς καὶ οἱ Πατέρες ἡμῶν»¹⁹⁶. Ὁ ζήλος του λοιπόν, ἡ ὑποταγή του στό ὑπόδειγμα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ ὀρθό λειτουργικὸ καὶ ἐκκλησιολογικὸ του κριτήριον τοῦ ἔδιναν τὴ βεβαιότητα ὅτι οἱ ἐπεμβάσεις του ἦσαν «προσθήκαις ἱερές» πού δὲν κατέλυαν, ἀλλὰ ἀντιθέτως διαφύλασσαν γνησιότερη τὴν ἀρχαία παράδοση, μὲ διορθώσεις πού ἀπέβλεπαν στήν «πλέον εὐτακτον»¹⁹⁷ τέλεση τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ ὄχι σὲ ἀνατροπές καὶ καινοτομίες. Ἄλλωστε εἶχε ἐκπεφρασμένη ἄποψη γιὰ τοὺς καινοτόμους: «Ὁ ἀνατρέπων καινοτομεῖ· ὁ δὲ καινοτομῶν οὐ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔπεται»¹⁹⁸.

Μὲ ὅσα ἀναφέραμε, ἀδίστακτα μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ὁ ἅγιος Συμεῶν Θεσσαλονίκης ὑπῆρξε ἓνας ἱεράρχης μὲ ποιμαντικές εὐαισθησίες, ἓνας μεγάλος λειτουργιολόγος, ἓνας λάτρης τῶν πατρῶων παραδόσεων, πού μὲ τὸ συγγραφικὸ καὶ μεταρρυθμιστικὸ του ἔργο μᾶς διδάσκει τὴν εὐταξία τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, τὴ θεολογικὴ τους σημασία καθὼς καὶ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ποικιλία τῶν λειτουργικῶν τύπων, ὥστε «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» (Ἰω. 4, 23) νὰ προσφέρουμε «τὴν λογικὴν λατρείαν» (Ρωμ. 12, 1) μας στὸν Τριαδικὸ Θεό.

Ἐπίλογος

Ἡ φιλοδοξία τῆς παρούσας εἰσήγησης ἦταν νὰ παρουσιάσει, στό περιορισμένο πλαίσιο μιᾶς εἰσηγήσεως, τοὺς δύο μεγάλους βυζαντινοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ἀναδείξει τὸ λειτουργικὸ τους ἔργο. Τὸ θέμα εἶναι τεράστιο καὶ ἀσφαλῶς τὰ ὅσα ἀναφέρθηκαν δὲν ἀποτελοῦν μιὰ ὀλοκληρωμένη ἔκθεση τῶν ἀπόψεων τῶν δύο μεγάλων ἀνδρῶν· ἀπλῶς καταβλήθηκε προσπάθεια νὰ δοθεῖ κάτι ἀπὸ τὴ ρωμαλέα λειτουργικὴ θεολογία τους. Νομίζουμε ὅτι μὲ ὅσα παρουσιάσαμε φανερώθηκε τὸ θεολογικὸ μεγαλεῖο τους. Ὁ Νικόλαος Καβάσιλας ἀναδεικνύεται βαθυστόχαστος λειτουργικὸς θεολόγος, ἀνυπέρβλητος καὶ ἐμβριθέστατος μυσταγωγός, καὶ λαμπρός πνευματικὸς συγγραφέας. Ὁ Συμεῶν Θεσσαλονίκης προβάλλεται ὡς ὁ μέγιστος τῶν βυζαντινῶν λειτουργιολόγων, πού μὲ τὴ συστηματικὴ καὶ λεπτομερειακὴ του ἔρευνα στή λειτουργικὴ παράδοση

μᾶς χάρισε τό μοναδικό σέ πληρότητα λειτουργικό του ἔργο, μέ τό ὁποῖο τρέφει πνευματικά καί καθοδηγεῖ στήν ὀρθή βίωση τῆς θείας λατρείας τῆς Ἐκκλησίας μας ὄσους ἐντρυφοῦν σ' αὐτό. Καί

οἱ δύο αὐτοί ἐκκλησιαστικοί ἄνδρες στολίζουν τήν τελευταία περίοδο τοῦ βίου τῆς βυζαντινῆς αυτοκρατορίας καί δικαίως πρέπει νά θεωροῦνται ὡς θεμελιωτές τῆς βυζαντινῆς λατρείας.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἡ πολιορκία αὐτή περιγράφεται ἀπό τόν Ἰωάννη Κανανό στό ἔργο του «Διήγησις τῶν πολέμων τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 6930 (1422)». Βλ. J. Cananus, *De Constantinopoli oppugnata*, ἔκδ. I. Bekker, Bonnae 1838.
2. Βλ. Ἰωάννου Ἀναγνώστου: *Διήγησις τῆς τελευταίας ἀλώσεως τῆς Θεσσαλονίκης*, ἔκδ. Γ. Τσάρα, Θεσσαλονίκη 1958 (PG 156, 587-598).
3. Γιά τίς μεταφράσεις στήν ἐλληνική τῶν ἔργων τοῦ Αὐγουστίνου βλ. M. Rackl, *Die griechischen Augustinusübersetzungen*, Miscellanea Fr. Ehrle, Studi e Testi 37, I, Città del Vaticano 1924. C. Kugea, «Analecta Planudea», *Byzantinische Zeitschrift*, 18 (1909), σσ. 106-146. M. Gigante, «Ciceronis somnium Scipionis in graecum a Maximo Planude translatum», *Le Parole del Passato*, 59-60 (1958), σσ. 173-194.
4. Γιά τίς μεταφράσεις στήν ἐλληνική τῶν ἔργων τοῦ Θωμᾶ Ἀκινάτη βλ. Στ. Παπαδόπουλου: *Ἑλληνικά μεταφράσεις θωμιστικῶν ἔργων. Φιλοθωμιστά καί ἀντιθωμιστά ἐν Βυζαντίῳ*, Ἀθήνα, 1967 ὅπου καί πλούσια βιβλιογραφία.
5. Τούς τίτλους τοῦ ἔργου αὐτοῦ, χωρίς τό περιεχόμενό τους, Βλ. PG 151, 1249-1254.
6. Γιά τό βίο καί τή δραστηριότητα τοῦ Νικολάου Καβάσιλα βλ., κατ' ἐπιλογή, τήν ἀκόλουθη βιβλιογραφία: Π. Νέλλα, *Προλεγόμενα εἰς τήν μελέτην Νικολάου τοῦ Καβάσιλα*, Ἀθήνα 1968. Ἀ. Ἀγγελόπουλου: *Νικόλαος Καβάσιλας ὁ Χαμαετός. Ἡ ζωή καί τό ἔργον αὐτοῦ*, Θεσσαλονίκη 1968. Π. Χρήστου: «Νικόλαος Καβάσιλας, εἰσαγωγή», *Φιλοκαλία τῶν Νηπτικῶν καί ἀσκητικῶν, Πρακτικά Θεολογικοῦ συνεδρίου εἰς τιμήν καί μνήμην τοῦ σοφωτάτου καί λογιωτάτου καί τοῖς ὄλοις ἀγιωτάτου ὁσίου Πατρός ἡμῶν Νικολάου Καβάσιλα τοῦ καί Χαμαετοῦ (7-12 Ἰουνίου 1982)*, ἔκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1984, σσ. 7-29.
7. Περισσότερα γιά τή βυζαντινή οἰκογένεια Καβάσιλα βλ. Ἀ. Ἀγγελόπουλου: «Τό γενεαλογικόν δένδρον τῆς οἰκογενείας τῶν Καβασιλῶν», *Μακεδονικά* 17 (1977), σσ. 367-396.
8. «Καί μήν οὐδέ ἐκεῖνω νομίζω τῷ νόμῳ χώραν εἶναι παρ' ὑμῖν ὃν ἔθεσαν Ἀθηναῖοι τόν εἶσω τριάκοντα ἐτῶν μή δικηγορεῖν ἐξεῖναι» (*Τῆ εὐσεβεστάτῃ ἀγούστῃ περὶ τόκου*, ἔκδ. R. Guillard, «La traite inéddite "Sur l' usur de Nicolas Cabasilas"», *Εἰς μνήμην Σ. Λάμπρου*, Ἀθήνα 1935, σ. 274.
9. Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ, *Ἱστορία*, ἔκδ. Bonne, IV, 16, σ. 107¹⁸⁻²⁰ (PG 154, 125B). Πρβλ. Ἀ. Ἀγγελόπουλου, *Νικόλαος Καβάσιλας*, σ. 46.
10. Νικηφόρου Γρηγοροῦ, *Ρωμαϊκή Ἱστορία XXI, V, Ζ'*, PG 148, 1300B. Πρβλ. Π. Χρήστου: «Ὁ Γρηγόριος Παλαμᾶς καί ἡ θεολογία εἰς τήν Θεσσαλονίκην κατά τόν δέκατον τέταρτον αἰώνα», *Θεολογικά Μελετήματα 3. Νηπτικά καί Ἡσυχαστικά*, Θεσσαλονίκη 1977, σσ. 117-118.
11. Ἰωσήφ Βρυέννιου, *Τῷ σοφωτάτῳ ἀνδρί, ἀρετῆς τε ἄκρῳ φίλῳ καί πίστεως κυρῷ Νικολάῳ τῷ Καβάσιλα*, ἔκδ. Εὐγενίου Βουλγάρεως, *Τά Παραλειπόμενα*, Ἐν Λειψία 1784, σ. 139. Πρβλ. *Ἐπετηρίς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, 29 (1959), σ. 31. Γιά τό θέμα τῆς σχέσεως τοῦ Νικολάου Καβάσιλα μέ τούς ἡσυχαστές καί ἀντισυχαστές βλ. Β. Ψευτογκά: «Ὁ Νικόλαος Καβάσιλας ἦταν ἡσυχαστής ἢ ἀντιησυχαστής;», *Θέματα πατερικῆς θεολογίας*, Θεσσαλονίκη 1995, σσ. 161-187.
12. Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ, *Ἱστορία*, ἔκδ. Bonne, IV, 38, σ' 275³⁻⁶ (PG 154, 285C). Πρβλ. Ἀ. Ἀγγελόπουλου, *Νικόλαος Καβάσιλας*, σ. 55.
13. Μανουήλ Παλαιολόγου, *Τῷ Καβάσιλα*, ἔκδ. Legrand, *Lettres de l' empereur Manuel Paléologue*, Amsterdam 1962, σ. 8. Πρβλ. Ἀ. Ἀγγελόπουλου, *Νικόλαος Καβάσιλας*, σ. 72.
14. Γιά τό θέμα τοῦ κατά πόσον ὁ Νικόλαος Καβάσιλας ὑπῆρξε κληρικός ἢ μοναχός βλ. Ἀ. Ἀγγελόπουλου: *Νικόλαος Καβάσιλας*, σσ. 67-74.
15. Ἰωσήφ Βρυέννιου, ὁ.π., σ. 139.
16. Μανουήλ Παλαιολόγου, «Ἐπιστολιμαῖος πρὸς τόν Καβάσιλαν», *Μακεδονικά* 4 (1955-1960), σ. 8.
17. Ν. Ματσούκα: «Ἡ διδασκαλία τοῦ Νικολάου Καβάσιλα γιά τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας», *Πρακτικά Θεολογικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμήν καί μνήμην Νικολάου Καβάσιλα*, σ. 131.
18. Π. Νέλλα: «Εἰσαγωγικά στή μελέτη τοῦ ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα», *αὐτόθι*, σ. 84.
19. *Αὐτόθι*, σ. 70.

20. Miklosich - Müller, *Acta patriarchatus Constantinopolitani*, II, σ. 27. Πρβλ. Ά. Άγγελόπουλου, *Νικόλαος Καβάσιλας*, σ. 75.
21. Γιά τίς ἐκδόσεις τῶν ἔργων τοῦ Νικόλαου Καβάσιλα βλ. Ά. Άγγελόπουλου, *Νικόλαος Καβάσιλας*, σσ. 75-107. Π. Νέλλα, *Προλεγόμενα*, σσ. 29-36. Π. Χρήστου, «Νικόλαος Καβάσιλας, εἰσαγωγή», σσ. 25-29.
22. Ὁ Νικόλαος Καβάσιλας θεολογεῖ μέ βάση ὅλη τή θεολογική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ἐκφράζεται ἀπό τόν Ἀπόστολο Παῦλο ὡς τόν Γρηγόριο Παλαμᾶ. Γιά τό θέμα αὐτό βλ. Π. Νέλλα, «Αἱ θεολογικά πηγαι Νικόλαου τοῦ Καβάσιλα. Ἀναφοραί καί ἐξαρθήσεις», *Κληρονομία* 7 (1975), σσ. 327-344.
23. *Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς*, I, 1, ἐκδ. Sources Chrétiennes (στό ἐξῆς S. C.) 355, σ. 134⁴⁵ (PG 150, 521A).
24. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, A', 15, S. C. 4BIS, σ. 70.
25. «Ἄξιοθεοῦ θεωρίας αἰνίγματα φυσικοῖς καί ἀνθρωποπρεπέσιν ἐσόπτροις εἰκονιζόμενα» (Ψ/Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, *Περί ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας* B', 3, 1, PG 3, 397A): «...μετά τάς εἰκόνας ἐν τάξει καί ἱερῶς ἐπί τήν θεοσειδή τῶν ἀρχετύπων ἀλήθειαν... ὡς οὐδέ τῶν συμβόλων ἡ ποικίλη καί ἱερά σύνθεσις ἀνόητος αὐτοῖς ὑπάρχει μέχρι τῶν ἐκτός φαινομένη μόνον» (αὐτόθι, 3, 3, 1, PG 3, 428A).
26. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, *Μυσταγωγία*, H', PG 91, 688. Πρβλ. Ψ/Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, *Περί ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας* B', 3, 11-12, PG 3, 440C-441C. Βλ. R. Bornert, *Les commentaires byzantins de la divine liturgie du VIIe au XVe siècle*, Paris 1966, σσ. 72-82.
27. Βλ. Θεοδώρου Ἀνδίδων, *Προθεωρία κεφαλαιώδης...*, γ', δ', PG 140, 421BC: «Πολλάκις γάρ τό ἐν τῶν ἐν τῇ θεία λειτουργία τελουμένων ἐπί δυσί καί τρισί τῶν τότε νοοῦνται καί ἀναφέρονται... Ταῦτα δέ, εὐσεβῶς νοοῦμένα τε καί δεχόμενα, οὐδέν τῷ λόγῳ τῆς εὐσεβείας λυμαινεται καί μάλλον ὅταν ὁ προκειμενος λόγος ζητεῖ τό οἰκείον καί πρόσφορον τῷ καιρῷ».
28. Ὁ Νικόλαος Καβάσιλας ἀναφέρει σχετικά: «ἀναστῆναι δέ τῶν τύπων τῆς ἀληθείας ἀναδειχθῆσιν» (*Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς*, I, 33, S. C. 255, σ. 106⁹⁻¹⁰ (PG 150, 508D)) ὁ δέ Κύριλλος Ἱεροσολύμων λέγει: «Μετάβηθί μοι... ἀπό τῶν παλαιῶν ἐπί τά νέα, ἀπό τοῦ τύπου ἐπί τήν ἀλήθειαν» (*Μυσταγωγικά* A', 3, PG 150, 1068B). Βλ. Ὁριγένους, *Κατά Κέλσου*, PG 11, 907A καί 707D. Πρβλ. R. Bornert, *Les commentaires byzantins*, σσ. 62-64. Γ. Φλωρόφσκυ: «Ἐπί τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ», *Θέματα Ὁρθόδοξου θεολογίας*, Ἀθήναι 1973, σσ. 88-89. Π. Νέλλα: Ἡ περί δικαίωσης διδασκαλία Νικόλαου τοῦ Καβάσιλα. Συμβολή εἰς τήν Ὁρθόδοξον Σωτηριολογίαν, Πειραιεύς 1975, σ. 145. Πρβλ. Ἰ. Φουντούλη, «Νικόλαος Καβάσιλας ὁ μυσταγωγός», *Πρακτικά Θεολογικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμὴν καί μνήμην τοῦ σοφωτάτου καί λογιωτάτου καί τοῖς ὅλοις ἀγνωτάτου ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικόλαου Καβάσιλα τοῦ καί Χαμαετοῦ (17-20 Ἰουνίου 1982)*, Θεσσαλονίκη 1984, σσ. 138-141. Χρ. Σαββάτου: «Τά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας ὡς θεμέλιο τῆς πνευματικῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς κατὰ τόν Νικόλαο Καβάσιλα», *Ἐπιστημονική Ἐπετηρίς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν*, M' (2005), σσ. 286, 288.
29. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, A', 15 S. C. 4BIS, σ. 70 (PG 150, 376B).
30. *Αὐτόθι*, H' 3, S. C. 4BIS, σ. 88 (PG 150, 385A).
31. *Αὐτόθι*, ΙΣΤ', 8, S. C. 4BIS, σ. 130 (PG 150, 405A).
32. *Σημασία εἰς τήν ὄρασιν τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ*, ἐκδ. Β. Ψεντογκᾶ: *Νικόλαου Καβάσιλα Λόγοι. Εἰσαγωγή Κείμενα Σχόλια*, Θεσσαλονίκη 2006, σ. 85³⁴⁸⁻³⁴⁹.
33. *Αὐτόθι*, A', 11, S.C. 4BIS, σ. 64, (PG 150, 373A). Πρβλ. R. Bornert, *Les commentaires byzantins*, σσ. 218-221.
34. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, ΙΣΤ', 2-5, S.C. 4BIS, σ. 128 (PG 150, 404AC).
35. *Αὐτόθι*, ΣΤ', 1, S.C. 4BIS, σ. 80 (PG 150, 380D). Πρβλ. *αὐτόθι*, ΙΑ, 1, S.C. 98 (PG 150, 389BC).
36. *Αὐτόθι*, ΙΗ', 3, S.C. 4BIS, σ. 138 (PG 150, 416C).
37. *Αὐτόθι*, Κ', 1, S.C. 4BIS, σ. 146 (PG 150, 412C).
38. *Αὐτόθι*, ΚΒ', 4-5, S.C. 4BIS, σ. 164 (PG 150, 416 D).
39. *Αὐτόθι*, ΚΔ', 3, S.C. 4BIS, σ. 164 (PG 150, 420C).
40. *Αὐτόθι*, ΚΖ', S.C. 4BIS, σ. 174. (PG 150, 425B C).
41. *Αὐτόθι*, ΛΖ', 3-4, S.C. 4BIS, σ. 228 (PG 150, 452B). Βλ. ἐπίσης *αὐτόθι*, 1, S.C. 4BIS, σ. 226 (PG 150, 449D). Πρβλ. R. Bornert, *Les commentaires byzantins*, σ. 241.
42. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, A', 6, S.C. 4BIS, σ. 60 (PG 150, 372B).
43. *Αὐτόθι*, ΙΣΤ', 8, S.C. 4BIS, σ.130 (PG 150, 405A).
44. *Σχόλια περί ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας*, 3, 3, 2, PG 4, 157.
45. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, ΙΣΤ', 8, S.C. 4BIS, σ. 130 (PG 150, 405A).
46. *Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς*, I, 32, S.C. 335, σ. 106¹⁴⁻¹⁶ (PG 150, 508C).
47. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, A', 14, S.C. 4BIS, σ. 68 (PG 150, 376A).
48. Βλ. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, *Μυσταγωγία*, ΙΔ', PG 91, 692D-693B καί ΙΕ', 693D. Πρβλ. R. Bornert, *Les commentaires byzantins*, σ. 243. Πρβλ. Ἰ. Φουντούλη, «Νικόλαος Καβάσιλας ὁ μυσταγωγός», σ. 146.

49. *Εἰς τὴν ἱεράν στολήν*, 2, S.C. 4BIS, σ. 364. Πρβλ. Ἰ. Φουντούλη, *αὐτόθι*, σ. 1.
50. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, ΛΗ', 1, S.C. 4BIS, σ. 230 (PG 150, 452CD).
51. *Αὐτόθι*. Πρβλ. Ν. Μαρσούκα: «*Ἡ διδασκαλία τοῦ Νικολάου Καβάσιλα γιὰ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας*», *Πρακτικά Θεολογικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου καὶ τοῖς ὄλοις ἀγιωτάτου ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικολάου Καβάσιλα τοῦ καὶ Χαμαετοῦ (17-20 Ἰουνίου 1982)*, Θεσσαλονίκη 1984, σσ. 122-123.
52. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, ΛΗ', 2, S.C. 4BIS, σ. 230 (PG 150, 452D-453A).
53. *Αὐτόθι*, ΛΣΤ', 1, S.C. 4BIS, σ. 222 (PG 150, 449A).
54. *Αὐτόθι*.
55. *Αὐτόθι*, Δ', 2, S.C. 4BIS, σ. 76 (PG 150, 377D-380).
56. *Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς*, I, 18-19, S. C. 355, σ. 947-9 (PG 150, 501D-504A).
57. Σέ ἄλλο σημεῖο ἀναφέρει: «καὶ τοῖς ἄλλοις μυστηρίοις τό τελειοῖς εἶναι παρέχεται μόνη τελετῶν ἢ εὐχαριστία», *Αὐτόθι*, IV, 11, S. C. 355, σ. 272⁴⁻⁵ (PG 150, 585B).
58. *Αὐτόθι*, IV, 3, S. C. 355, σ. 264⁴⁻⁸ (PG 150, 581B).
59. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, ΛΔ', 6, S. C. 4BIS, σ. 214 (PG 150, 444-445A).
60. *Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς*, I, 16, S. C. 355, σ. 904-6 (PG 150, 501B).
61. «Καθάπερ γάρ τό ἔμβρυον, ἕως ἐστίν ἐν τῷ σκοτεινῷ καὶ νυκτῷ βίῳ, πρὸς τὴν ἐν φωτὶ ζωὴν ἢ φύσιν παρασκευάζει... τὸν ἴσον τρόπον καὶ τοῖς ἀγίοις συμβαίνει», *Αὐτόθι*, I, 3, S. C. 355, σ. 78¹⁻⁴ (PG 150, 496BC).
62. *Αὐτόθι*, I, 2, S. C. 355, σσ. 76⁸-78¹⁶ (PG 150, 496AB).
63. *Αὐτόθι*, VI, 7, S. C. 361, σ. 44⁴⁻⁷ (PG 150, 644A). Γιὰ τὸν ἀσκητικὸ ἀγῶνα τοῦ πιστοῦ ὅπως τὸν περιγράφει ὁ ὄσιος Νικόλαος βλ. κυρίως *αὐτόθι*, κεφ. ΣΤ', S. C. 361, σσ. 381 κ. ἔξ. (PG 150, 637 κ. ἔξ.).
64. *Αὐτόθι*, I, 32, S.C. 355, σ. 106¹³⁻¹⁴ (PG 150, 508C)· I, 54, S.C. 355, σ. 124²⁻⁷ (PG 150, 512CD)· II, 3, S.C. 355, σ. 136⁶⁻⁸ (PG 150, 521B)· IV, 24, S.C. 355, σ. 284⁵⁻⁶ (PG 150, 592C)· IV, 49, S.C. 355, σ. 308⁵⁻⁸, (PG 150, 601D).
65. *Αὐτόθι*, S.C. 355, 42-43, σσ. 300¹-302¹⁵ (PG 150, 600BC).
66. *Αὐτόθι*, I, 29, S.C. 355, σ. 102⁴⁻⁵ (PG 150, 508A). Πρβλ. Χρ. Σαββάτου, «*Τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας*», σσ. 292-295.
67. *Αὐτόθι*, IV, 95-97, S.C. 355, σσ. 344¹-346¹⁸ (PG 150, 620B-621A). Πρβλ. Β. Ψευτογκά, «*Ὅψεις καὶ προοπτικὲς στὴν ἐσχατολογία τοῦ Νικολάου Καβάσιλα*», *Θέματα*, σ. 262.
68. *Αὐτόθι*, I, 18, S.C. 355, σ. 92⁷ (PG 150, 501C).
69. *Αὐτόθι*, VII, 102, S.C. 361, σ. 214⁴⁻⁵ (PG 150, 724C).
70. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, ΣΤ', 2, S.C. 4BIS, σ. 80 (PG 150, 381A).
71. Στὴν ὀρθόδοξη ἀσκητικὴ ζωὴ, τόσο ἡ πράξι (δηλαδή ἡ πνευματικὴ ἐργασία) ὅσο καὶ ἡ θεωρία (δηλαδή ἡ θεωρητικὴ ζωὴ, ἡ θεωρία τῶν θείων ἀληθειῶν) ἐκλαμβάνονται ἀπαραίτητες γιὰ τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴ καὶ τελείωση τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ πράξι καὶ ἡ θεωρία εἶναι δύο βαθμίδες τῆς ἀνόδου τοῦ πιστοῦ πρὸς τὸν Θεό, οἱ ὁποῖες μένουν ἀχώριστες μεταξύ τους, ὅπως ἡ ψυχὴ καὶ τό σῶμα. Βλ. ἐπιλεκτικά Ἡλία Πρεσβυτέρου: *Ἀνθολόγιον γνωμικῶν φιλοσόφων σπουδαίων, Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπιτικῶν*, τόμ. Β', Ἐν Ἀθήναις, σ. 303. Πρβλ. Νικ. Ἰωαννίδη: *Ὁ Ἰωσήφ Βρυένιος, βίος-ἔργο-διδασκαλία*, Ἀθήνα 1985, σσ. 351-352.
72. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, Α', 9, S.C. 4BIS, σ. 62-63 (PG 150, 372CD).
73. *Αὐτόθι*, Α', 9-11, S.C. 4BIS, σσ. 62-64 (PG 150, 372CD-373A).
74. «Περί ὧν ἡμῖν ἐνταῦθα τινες Λατῖνοι μέμφονται, καὶ πρὸς τὴν μέμφιν ἀπολογία καὶ λύσις». *Αὐτόθι*, τίτλος κεφ. ΚΘ', S.C. 4BIS, σ. 178 (PG 150, 428C). Πρβλ. Ἰ. Φουντούλη, «*Νικόλαος Καβάσιλας ὁ μυσταγωγός*», σσ. 150-151.
75. Χρυσσοτόμου, *Εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα*, 1, 6, PG 39, 380.
76. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, ΚΘ', 1, S.C. 4BIS, σ. 180 (PG 150, 428D).
77. *Αὐτόθι*, 2-5, S.C. 4BIS, σσ. 180-182 (PG 150, 429A-429CD).
78. *Αὐτόθι*, ΚΘ', 6, S.C. 4BIS, σσ. 182-184 (PG 150, 429D-232A).
79. *Αὐτόθι*, ΚΘ' 10, S.C. 4BIS, σσ. 184-186 (PG 150, 432B).
80. *Αὐτόθι*, Λ' 1-2, S.C. 4BIS, σσ. 190-192 (PG 150, 433CD).
81. *Περί ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας* 5, 2, PG 3, 501-504.
82. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, Λ' 3-8, S.C. 4BIS, σσ. 192-194 (PG 150, 433D-436AB).
83. Γιὰ τό θυσιαστήριον ἐπικαλεῖται καὶ τὴ μαρτυρία τῶν ἀρεοπαγιτικῶν συγγραμμάτων: «εἰ γάρ ἐστὶ τό θεϊότατον ἡμῶν θυσιαστήριον Ἰησοῦς, ἡ θεαρχικὴ τῶν θείων νόων ἀφιέρωσις, ἐν ᾧ κατὰ τό λόγιον ἀφιερούμενοι καὶ ὀλοκαυτούμενοι μυστικῶς τὴν προσαγωγὴν ἔχομεν, ὑπερκοσμίοις ὀφθαλμοῖς ἐποπτεύσωμεν αὐτό τό θεϊότατον θυσιαστήριον» (*Περί ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας*, 4, 12, PG 3, 484). Βλ. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, Λ', 11, S.C. 4BIS, σσ. 194-196 (PG 150, 436C).

84. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, Λ' , 8-16, S.C. 4BIS, σσ. 194-198 (PG 150, 436B-437AB). Βλ. Myrha Lot-Borodine, *Un maître de la spiritualité byzantine au XIVe siècle Nicolas Cabasilas*, Paris 1958, σσ. 44-48.
85. Τὴν εἰρηνικὴ διάθεση τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς δὲν ἀναγνωρίζουν κάποιοι Δυτικοὶ ἐρευνητὲς καὶ μιλοῦν γιὰ «σχόλια πολεμικοῦ χαρακτήρα», «ἐριστικὴ διάθεση», «ὕπερβολὲς πολεμικοῦ χαρακτήρα» κ.λπ. Βλ. R. Bornert, *Les commentaires byzantins*, σσ. 233-234. Τὰ κείμενα ὁμῶς τοῦ Καβάσιλα ἀποτελοῦν τοὺς ἀψευδεῖς μάρτυρες τῆς εὐπρέπειας καὶ τῆς εἰρηνοποιοῦ διάθεσής του.
86. *Ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας*, Λ' 17, S.C. 4BIS, σ. 198 (PG 150, 437B).
87. *Αὐτόθι*, ΚΘ', 19, S.C. 4BIS, σ. 188 (PG 150, 433A). Πρβλ. Ἰ. Φουντούλη, «Νικόλαος Καβάσιλας ὁ μυσταγωγός», σσ. 151.
88. Βλ. Β. Ψευτογκά: «Ὁ Νικόλαος Καβάσιλας ἦταν ἡσυχαστὴς ἢ ἀντιησυχαστὴς;», *Πρακτικὰ Θεολογικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου καὶ τοῖς ὅλοις ἀγιωτάτου ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικολάου Καβάσιλα*, σσ. 205-221, ὅπου καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία. Πρβλ. Τοῦ Ἰδίου, *Θέματα πατερικῆς Θεολογίας*, Θεσσαλονίκη 1995, σσ. 161-187.
89. Νικολαὸς Καβάσιλα, *Λόγος κατὰ τῶν τοῦ Γρηγοροῦ ληρημάτων*, ἔκδ. A. Garzya, «Un opusculé inédit de Nicolas Cabasilas», *Byzantion*, 24 (1954), σσ. 521-531.
90. Γρηγορίου Παλαμᾶ, *Ἐπέρο τῶν ἡσυχαστῶν* 1, 3, 30, ἔκδ. Χρήστου, *Συγγράμματα Α'*, σ. 440. Βλ. Νικ. Ἰωαννίδη: «Τὸ ἡσυχαστικὸ ζήτημα καὶ ἡ θεολογία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ», *Θεολογία καὶ Γραμματεία ἀπὸ τὸν Θ' αἰῶνα καὶ ἔξῃς*, Ἀθήνα 2009², σ. 54.
91. *Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς*, I, 1, S.C. 355, σ. 746-8 (PG 150, 493B).
92. *Αὐτόθι*, I, 15, S.C. 355, σ. 90¹⁶⁻¹⁸ (PG 150, 501B). Πρβλ. Π. Νέλλα, «Εἰσαγωγικὰ στὴ μελέτη τοῦ ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα», *Πρακτικὰ Θεολογικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου καὶ τοῖς ὅλοις ἀγιωτάτου ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικολάου Καβάσιλα*, σσ. 73-75.
93. *Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς*, I, 21, S.C. 355, σ. 96¹⁻⁵ (PG 150, 504BC).
94. Γιὰ τὸ βίο τοῦ Συμεῶν βλ. L. Petit, «Les évêques de Thessalonique», *Échos d' Orient*, V (1901-1902) σσ. 95-96. P. Meyer, «Symeon Erzbischof von Thessalonich», *Realencyklopädie für prote-stantische Theologie und Kirche*, 19 (1907), σσ. 207-210. M. Jugie, «Syméon de Thessalonique», *Dictionnaire de Théologie Catholique*, XIV(1941), σσ. 2976-2984. M. Gordillo, «Simeone arcivescovo di Thessalonica», *Enciclopedia Cattolica*, XI (1953), σσ. 625. Ἰ. Φουντούλη: *Τὸ λειτουργικὸν ἔργον Συμεῶν τοῦ Θεσσαλονίκης*, Θεσσαλονίκη 1966. Τοῦ Ἰδίου, *Συμεῶν ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, τὰ λειτουργικὰ Συγγράμματα, I, Εὐχαί καὶ ὕμνοι*, Θεσσαλονίκη 1968. D. Balfour, *Politico-historical works of Symeon Archbishop of Thessalonica (1416/17 to 1429)*, Wiener Byzantinistische Studien XIII, Critical greek text with introduction and commentary, Wien 1979. Τοῦ Ἰδίου, *Ἁγίου Συμεῶν Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης (1416/17 to 1429) Ἔργα θεολογικά*, Πατερικὸν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, Θεσσαλονίκη 1981, κυρίως σσ. 17-76. *Πρακτικὰ Λειτουργικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Συμεῶνος ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης (15-9-81)*, ἔκδ. Ἱεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1983.
95. Βλ. Ἰω. Φουντούλη, *Τὰ λειτουργικὰ συγγράμματα, I., Εὐχαί καὶ ὕμνοι*, σσ. 235, 227. Τοῦ Ἰδίου, *Τὸ λειτουργικὸν ἔργον*, σ. 22. D. Balfour, *Ἔργα θεολογικά*, σ. 29.
96. D. Balfour, *Ἔργα θεολογικά*, σσ. 30-33.
97. Τὴν προβληματικὴ ὡς πρὸς τὴ χρονολογία ἐνθρόνισής του βλ. *αὐτόθι*, σσ. 36-39.
98. *Διήγησις*, 3, ἔκδ. Γ. Τσάρα, Θεσσαλονίκη 1958, σ. 810 (PG 156, 592D).
99. D. Balfour, *Ἔργα θεολογικά*, σ. 65, σημ. 149.
100. Σὲ ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν πατριάρχη ἀναφέρει: «τό δέον καταμαθῶν, μὴ πόρρω τοῦ δέοντος ἀκριβολογεῖσθαι παιδευθῆσομαι προσηκόντως... Διὸ χρὴ μᾶλλον τὴν ἀκριβειαν τηρεῖσθαι... Ἡ γνώμη γάρ ἀβίαστος... ἐπεὶ δίκαιον τηρεῖσθαι ταῖς ἐκκλησιαῖς τὰ δίκαια» (*Ἐπιστολὴ τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχει περὶ κωλύματος συνοικεσίου*, D. Balfour, *Ἔργα θεολογικά*, σσ. 240⁴⁸⁻⁴⁹, 241^{86-87, 100}, 242¹¹³⁻¹¹⁴).
101. Ἰωάννου Ἀναγνώστου, *Διήγησις*, ἔκδ. Γ. Τσάρα, σ. 8¹²⁻¹⁵. (PG 156, 592B).
102. Ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ: «Ἐν ἀγάπῃ ἤλθον πρὸς ὑμᾶς καὶ ἐν ἀγάπῃ πορεύομαι. Ἔχω καυχῆσασθαι ἐν Χριστῷ, ὡς οὐκ ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἢ τινὸς ἄλλου τῶν παρ' ὑμῖν ἐπεθύμησα» (*Ἀπολογία ἐν τῷ μέλλειν ἀπέρχεσθαι*, D. Balfour, *Politico-historical works*, σ. 758-10).
103. *Περὶ ἱερωσύνης*, PG 155, 953B.
104. *Λόγος ἱστορικός*, D. Balfour, *Politico-historical works*, σ. 41¹⁴.
105. *Αὐτόθι*, σ. 55⁵⁻⁶.
106. Ἀναφερόμενος σ' αὐτὲς τίς συνθήκες ὁ Συμεῶν λέγει: «Ἐξωθεν μάχαι, φόβοι καὶ κίνδυνοι· ἔσωθεν λιμοί, ταρachaί μυρία, φόβοι, στενώσεις, διαπληκτισμοί τε καὶ θλίψεις, ἐπήρειά τε καὶ κίνδυνοι» (D. Balfour, *Ἔργα θεολογικά*, σ. 240³⁹⁻⁴¹).

107. Ὁ Συμεών, στίς Εὐχές πού συντάξαε, περιγράφει πολύ ἀποκαλυπτικά τήν κοινωνική ἀτμόσφαιρα τῆς ἐποχῆς του καί τήν αἰτία τῶν δικῶν του θλίψεων: «Καί πληθύνονται δικαστήρια καί ἐφευρίσκονται δόλοι καί τὰς ἀλλήλων σάρκας ἐσθίουσιν οἱ πολλοί... πρὸς κέρδη τε καί πάθη οἰκεία βλέποντες τό δίκαιον παρορῶσι... οἱ ἄρχοντες τοῖς ἀρχομένοις δεινῶς ἐπιτίθενται, οἱ μεγάλοι δοκοῦντες τῶν ταπεινῶν κατεπαίρονται... φυλαργυρία κατακρατεῖ τῶν πλειόνων καί διά ταύτην πόροι ἀδικίας ἀπάσης ἀνάμεστοι, τόκων τε παράνομα κέρδη καί συλλογαί χρημάτων αἰσχροί. Ψεύδη τε συρράπτεται τούτοις καί δόλοι καί πᾶν ὅ,τι πανουργίας καί κλοπῆς ἐνέργημα κάκιστον... Πλούσιοι καί πένητες ἅμα, μισοῦντες ἀλλήλους, ἐξαπατῶντές ἐσμεν καί τὰ ἀλλήλων ἀρπάζοντες, μνησικακοῦντες, μαχόμενοι, συκοφαντίας πλέκοντες ἀλλήλοις καί ὕβρεις... Ἀφοβία ἔγκειται πάντων ταῖς ψυχαῖς, ἀναλγησία τε δεινή καί οὐκ αἰσθησις ἐν ἡμῖν, οὐδέ περί τοῦ οἰκείου μέριμνα τέλους, οὐδέ διανοεῖται τις ἐξ ἡμῶν, ὡς, θνητός ὢν, αὔριον ἀπελεύσεται... Καί διά ταῦτα συντριβόμεθα καί στενούμεθα καί ὀλιγοστοί γεγόναμεν καί διωκόμεθα, φεῦ, καί καταδουλούμεθα ἔθνεσιν ἀσεβέσι καί ἐναγέσι» (*Εὐχή λεγομένη εἰς τήν εἴσοδον τῆς Ἀγίας Θεσσαρακοστῆς*, Ἰω. Φουντούλη: *Τά λειτουργικά συγγράμματα*, I, *Εὐχαί καί ὕμνοι*, σσ. 54²-55². Πρβλ. Συμεών Θεσσαλονίκης, *Ἀποκρίσεις πρὸς τινὰς ἐρωτήσεις ἀρχιερέως*, Θ', PG 155, 856B-857A.
108. Ἰωάννου Ἀναγνώστου, *Διήγησις*, 8, ἔκδ. Γ. Τσάρα, σ. 22⁴⁵ (PG 156, 600A). Γιά τόν καθορισμό τῆς ἀκριβοῦς ἡμερομηνίας τοῦ θανάτου τοῦ Συμεών βλ. D. Balfour, *Ἔργα θεολογικά*, σ. 72.
109. Ἰωάννου Ἀναγνώστου, *αὐτόθι*, 3, σ. 8¹⁵⁻¹⁶ (PG 156, 592B)
110. *Αὐτόθι*, σ. 108-9 (PG 156, 592D).
111. *Αὐτόθι*, 8, σ. 22²⁴⁻²⁶ (PG 156, 600C).
112. Βλ. D. Balfour, *Ἔργα θεολογικά*, σσ. 73-74.
113. Ἰωάννου Εὐγενικοῦ, «Εἰς τό μνημόσυνον τοῦ ἁγίου κυροῦ Συμεών», *Συνδικόν τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας τῆς Ἐκκλησίας Θεσσαλονίκης*, ἔκδ. J. Gouillard, «Le Synodikon de l' Orthodoxie», *Travaux et Mémoire*, 2 (1967), σ. 115.
114. Τίς σχετικῆς ἐνδείξεις βλ. στό Ἰ. Φουντούλη, *Τό λειτουργικόν ἔργον*, σσ. 25-26.
115. D. Balfour, *Ἔργα θεολογικά*, σ. 111⁷⁻⁸.
116. Γιά τίς ἐκδόσεις τῶν ἔργων τοῦ Συμεών Θεσσαλονίκης βλ. Ἰ. Φουντούλη, *Τό λειτουργικόν ἔργον*, σσ. 26-28. Τοῦ ἴδιου: «Ὁ ἅγιος Συμεών ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης (1429)», *Εἰσαγωγική προσθήκη εἰς τήν ἑλληνικήν ἔκδοσιν 1994* τῆς PG 155, σσ. θγ' -ιζ'.
117. PG 155, 33-696.
118. PG 155, 697-750.
119. PG 155, 829-952.
120. *Ἐρμηνεία*, PG 155, 697A.
121. *Αὐτόθι*, β', PG 155, 700D.
122. *Διάλογος*, ΡΛΑ', PG 155, 340B.
123. *Αὐτόθι*.
124. *Αὐτόθι*, PG 155, 340AB.
125. *Ἐρμηνεία*, β', PG 155, 700D-701A.
126. *Διάλογος*, PG 155, 253B.
127. *Ἐρμηνεία*, οη', PG 155, 729B.
128. *Διάλογος*, ΝΘ', PG 155, 208D: «Δήλωσις κατά μέρος τῶν πρό τοῦ βαπτίσματος, καί ἐν τῷ βαπτίσματι, καί μετά τό βάπτισμα τελομένων».
129. *Ἐρμηνεία*, β', PG 155, 701A.
130. *Διάλογος*, ΟΓ', PG 155, 244B: «Θεωρία τῆς τοῦ μύρου εὐχῆς... Ὁρᾶς ὅτι ἐλέους Θεοῦ τό ἔλαιον σύμβολον; Καί τά λοιπά δέ τὰ ἐν τῷ μύρω τῶν θείων δωρημάτων ἐστίν ἐκτύπωσις».
131. *Ἐρμηνεία*, οζ', PG 155, 728CD. Πρβλ. R. BORNERT, *Les commentaires byzantins*, σσ. 249-251.
132. Ἰω. Φουντούλη: *Τό λειτουργικόν ἔργον Συμεών τοῦ Θεσσαλονίκης. Συμβολή εἰς τήν ἱστορίαν καί θεωρίαν τῆς θείας λατρείας*, Θεσσαλονίκη 1965.
133. *Αὐτόθι*, σ. 129-132. Πρβλ. Ἀθανασίου (Jentić), «Ὁ ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης ὡς ἐρμηνευτής ἱερῶν ἀκολουθιῶν», *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς*, 66 (1983), σ. 216.
134. *Ἐρμηνεία*, PG 155, 753BCD.
135. *Διάλογος*, ΛΑ', PG 155, 156D.
136. *Αὐτόθι*, ΠΗ' PG 155, 265D-268A. Πρβλ. *Αὐτόθι*, PG 155, 524D-525A: «Δύο γάρ εὐχαί εἰσι τελεστικά... ἐν πᾶσι τοῖς μυστηρίοις, καί τόν διφυῆ σημαίνουσιν Ἰησοῦν. Ὅς ἄληπτος ὢν, ἀσώματός τε καί ἄφραστος, καί σῶμα ἔλαβε δι' ἡμᾶς, καί περιληπτὸς ὄφθη, καί τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, μένων ἀναλλοιώτως Θεός, ἵνα καί ἡμᾶς

- διπλῶς κατά τε τό ἀόρατον καί ὁρατόν ἀγίαση· τήν ψυχὴν λέγω καί τό σῶμα... Καί τά μυστήρια δέδωκε διπλᾶ, ὁρατά μὲν ὄντα καί ἐκ στοιχείων διά τό σῶμα ἡμῶν, νοητά δέ καί μυστικά καί πλήρη χάριτος ἀοράτου διά τό πνεῦμα ἡμῶν· ὅτι τοῖς μυστηρίοις τούτοις, καί σώμασι καί ψυχαῖς ἀποκαθαιρόμεθα τε καί φωτιζόμεθα, καί ἰάσεως ἅμα μετέχομεν καί ἀγιασμοῦ».
137. *Περί ἱερωσύνης*, PG 155, 956C-957A.
138. *Διάλογος*, ΜΑ', PG 155, 181CD. Πρβλ. *Αὐτόθι*, ΤΑ', PG 155, 553CD: «Αὕτη ἡ Θεία καί ἱερωτάτη (λειτουργία)... μόνον ἔργον Θεοῦ (ἐστίν), καί ὑπό τῶν ἱερέων αὐτοῦ καί οὐ τινος ἄλλου τελούμενον».
139. *Αὐτόθι*, ΜΑ', PG 155, 181D-184A.
140. *Αὐτόθι*, PG 155, 253BC.
141. *Αὐτόθι*, ΠΗ', PG 155, 265D-268A.
142. *Αὐτόθι*, ΜΔ', PG 155, 189B.
143. *Αὐτόθι*, ΠΔ', PG 155, 264B.
144. *Αὐτόθι*, ΠΕ', PG 155, 265A.
145. *Αὐτόθι*, ΞΗ', PG 155, 233B.
146. *Αὐτόθι*, PG 155, 233BC.
147. *Αὐτόθι*, ΟΗ', PG 155, 252D.
148. *Αὐτόθι*, PG 155, 253C.
149. *Αὐτόθι*.
150. *Αὐτόθι*, ΞΗ', PG 155, 233B-236A. Πρβλ. Ἀθανασίου (Jevtić), «Ὁ Ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης ὡς ἐρμηνευτὴς ἱερῶν ἀκολουθιῶν», σσ. 232-234.
151. *Αὐτόθι*, ΛΒ', PG 155, 168AB. Τὴν ἀναφορά τοῦ Συμεὼν στὴν παλαμικὴ θεολογία βλ. κυρίως *αὐτόθι*, PG 155, 157-176.
152. *Αὐτόθι*, ΣῆΗ', PG 155, 549CD.
153. *Αὐτόθι*, PG 155, 552AD.
154. *Αὐτόθι*, ΤΘ', PG 155, 565D-568B. Ἡ παραπάνω ἐρμηνεία τοῦ «Ἀλληλούια» φανερώνει τὴ χριστολογικὴ σκέψη τοῦ Συμεὼν, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τῆ σημασίας πού ἔχει ἡ λέξη στὴν ἐβραϊκὴ γλῶσσα «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον» (βλ. *Theologisches Wörterbuch zum Alten Testament*, band II, Stuttgart-Berlin-Köln-Mainz 1977, σσ. 433-444) ἀνάγεται σπὸν σαρκωθέντα Λόγο τοῦ Θεοῦ.
155. *Διάλογος*, ΤΛΓ', PG 155, 605D-608A.
156. *Αὐτόθι*, ΤΚΒ', PG 155, 585D-588A. Βλ. καί *αὐτόθι*, PG 155, 225C. Πρβλ. Ἀθανασίου (Jevtić), «Ὁ Ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης ὡς ἐρμηνευτὴς ἱερῶν ἀκολουθιῶν», σσ. 228-230.
157. *Ἐρμηνεία*, ος', PG 155, 728C.
158. *Διάλογος*, ΤΘ', PG 155, 568B. Πρβλ. Νικ. Ἰωαννίδη: «Τὰ ἔσχατα στίς Α' καί Β' Πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολές τοῦ ἀποστόλου Παύλου κατὰ τὸν Εὐθύμιο Ζιγαβηνό», *Ἀπόστολος Παῦλος καί Κόρινθος. Πρακτικά Διεθνῶς Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου (Κόρινθος, 23-25 Σεπτεμβρίου 2007)*, τόμ. Α', Ἀθήνα 2009, σσ. 627-628.
159. *Αὐτόθι*, ΞΓ', PG 155, 225C. Πρβλ. Ἀθανασίου (Jevtić), «Ὁ Ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης ὡς ἐρμηνευτὴς ἱερῶν ἀκολουθιῶν», σσ. 235-237.
160. *Εὐχὴ ἐξομολογήσεως καί αἰτήσεως λεγομένη ἐπὶ σεισμῶ καί αὐχμῶ...*, ἔκδ. Ἰω. Φουντούλη, *Τὰ λειτουργικά συγγράμματα, I, Εὐχαί καί ἕμνοι*, σ. 25²⁷.
161. *Εὐχὴ λεγομένη ἐπὶ αὐχμῶ καί λιμῶ καί ἐθνῶν ἐπιδρομῇ, αὐτόθι*, σ. 27²⁹⁻³¹.
162. *Εὐχὴ ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν ἐγκαινίων τοῦ Θείου Ναοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου, τῆς Ἁγίας Σοφίας, αὐτόθι*, σ. 51¹³⁻¹⁵.
163. Βλ. Ἰω. Φουντούλη, *Λειτουργικὴ (πανεπιστημιακὴς παραδόσεις)*, Θεσσαλονίκη 1986, σ.
164. Γιά τίς δύο τυπικὲς διατάξεις βλ. Ἰω. Φουντούλη, *Τὸ λειτουργικόν ἔργον*, σ. 145-149. Τοῦ Ἰδίου, «Ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης συντάκτης τυπικοῦ», σ. 111.
165. *Διάλογος*, ΤΜΕ', PG 155, 624B. Πρβλ. Ἰω. Φουντούλη, *Λογικὴ λατρεία*, Θεσσαλονίκη 1971, σ. 308. Δημ. Μπαλαγεώργου: *Ἡ ψαλτικὴ παράδοση τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ Βυζαντινοῦ κοσμικοῦ τυπικοῦ*, Ἀθήνα 2001, σ. 62.
166. *Διάλογος*, ΤΝΣΤ', PG 155, 661C.
167. Βλ. Δημ. Μπαλαγεώργου, *Ἡ ψαλτικὴ παράδοση*, σ. 140 κ. ἐξ.
168. *Διάλογος*, ΤΑ', PG 155, 556A.
169. Ἰω. Φουντούλη, «Ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης συντάκτης τυπικοῦ», σσ. 111-112.
170. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, *Νικηφόρος Πατριάρχης*, G 99, 1164B. Πρβλ. Εὐαγγ. Ἀντωνιάδου, «Περί τοῦ ἁσματικοῦ ἢ βυζαντινοῦ κοσμικοῦ τύπου τῶν ἀκολουθιῶν τῆς ἡμερονυκτίου προσευχῆς», *Θεολογία ΚΒ* (1951), σ. 563. Δημ. Μπαλαγεώργου, *Ἡ ψαλτικὴ παράδοση*, σσ. 102-103.

171. Γιά τήν ἀναμόρφωση αὐτῆ τῶν Στουδιτῶν βλ. K. Menges, *Die Sprache der altrussischen Übersetzung des Studion-Typikons*, Gräfenheinen 1935. J. Leroy, «La réforme Studite», (*Il monachismo orientale*, Πρακτικά Συνεδρίου 9-12 Ἀπρ. 1958 στό Institut Pontifical Oriental), *Orientalia Christiana Analecta* 153 (1958), σσ. 181-214. Τοῦ αὐτοῦ, «Le monachisme byzantine au moyen âge. Commende et typical (x^e-xive siècle)», *Revue des etudes byzantines* 22 (1964), σσ. 5-44. Τοῦ αὐτοῦ, «L' influence de saint Basile sur la réforme studite d' après les Catéchèses», *Irenikon* 52.4 (1979), σσ. 491-506.
172. *Διάλογος*, TA', PG 155, 553D: «Αἱ λοιπαὶ δέ ἄλλαι ἀκολουθίαι τοῦ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας Τυπικοῦ (ἀσματικοῦ) ἐν τῷ παρόντι καιρῷ κατὰ μέ τάς ἄλλας ἐκκλησίας οὐκ ἐνεργοῦνται, οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ φιλοχρίστῳ βασιλίδι πόλει, διά τό καί αὐτήν ποτε ὑπό τῶν Λατίνων ἀλῶναι, καί τά τοῦ καλοῦ ἀπολέσαι καί ἀρχαιοτάτου ἔθους αὐτῆς... ὁμως ἐκτελεῖ ταύτην τῇ ἐορτῇ τῆς ὑψώσεως, εἶγε ἀσματικήν τελέσει ἀκολουθίαν, καί ἐν τῇ κοιμήσει τῆς Θεομήτορος, καί τῇ τοῦ Χρυσορῶντος μνήμῃ». Πρβλ. *Αὐτόθι*, TMZ', PG 625B. Πρβλ. Ἰω. Φουντούλη, *Τό λειτουργικόν ἔργον*, σ. 148. Τοῦ Ἰδίου, «Ὁ ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης συντάκτης τυπικοῦ», σ. 112. Δημ. Μπαλαγεώργου, *Ἡ ψαλτική παράδοση*, σσ. 104-105.
173. *Διάλογος*, TNG', PG 155, 556A.
174. Ἰω. Φουντούλη, *Τό λειτουργικόν ἔργον*. Ἡ ἔρευνα τοῦ Φουντούλη ἐπιβεβαιώνεται, ἀρκετά χρόνια ἀργότερα, καί ἀπό τή ψαλτική παράδοση, βλ. Δημ. Μπαλαγεώργου, *Ἡ ψαλτική παράδοση*, Ἀθήνα 2001.
175. *Διάλογος*, TB'-TG', PG 155, 556B.
176. *Αὐτόθι*, TMZ', PG 155, 628D.
177. *Αὐτόθι*, PG 155, 629C.
178. *Αὐτόθι*, TNA', PG 155, 648AB. Πρβλ. Ἰω. Φουντούλη, «Ὁ ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης συντάκτης τυπικοῦ», σ. 109.
179. Γιά τόν συγκεκριμένο κώδικα βλ. Λ. Πολίτη, *Κατάλογος χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος ἀρ. 1857-2500*, Ἀθήνα 1991, σσ. 94-95 καί J. Darrouzès, «Notes d' histoire de textes», *Revue des Études Byzantine*, 21(1963), σσ. 232-234.
180. Κώδιξ Ἀθηνῶν 2047, φ. 2r παρά Δημ. Μπαλαγεώργου, *Ἡ ψαλτική παράδοση*, σ. 112.
181. *Αὐτόθι*, φ. 75r παρά Δημ. Μπαλαγεώργου, *αὐτόθι*.
182. Πρβλ. Ἰω. Φουντούλη, «Ὁ ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης συντάκτης τυπικοῦ», σ. 115-116. Ἀναλυτικότερα γιά τό μεταρρυθμιστικό ἔργο τοῦ Συμεών στό ἀσματικό τυπικό βλ. Τοῦ Ἰδίου, *Τό λειτουργικόν ἔργον Συμεών τοῦ Θεσσαλονίκης*, σσ. 149-157.
183. *Διάλογος*, TNS'T', PG 155, 661C. Πρβλ. Ἰω. Φουντούλη, *Τό λειτουργικόν ἔργον*, σ. 150. Τοῦ Ἰδίου, «Ὁ ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης συντάκτης τυπικοῦ», σ. 114.
184. *Διάλογος*, TB'-TG', PG 155, 556BC. Πρβλ. Δημ. Μπαλαγεώργου, *Ἡ ψαλτική παράδοση*, σ. 115.
185. *Διάλογος*, TB'-TG', PG 155, 556CD.
186. *Αὐτόθι*, TNS'T', PG 155, 661C.
187. *Διάλογος*, TB'-TG', PG 155, 556B.
188. *Αὐτόθι*, TNS'T', PG 155, 661B.
189. *Αὐτόθι*, TB'-TG', PG 155, 556D.
190. *Αὐτόθι*, TME', PG 155, 636A.
191. *Αὐτόθι*, TA', PG 155, 553D-556A. Πρβλ. Ἰω. Φουντούλη, «Ὁ ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης συντάκτης τυπικοῦ», σ. 113.
192. Κώδιξ Ἀθηνῶν 2047, φ. 6r παρά Ἰω. Φουντούλη, *αὐτόθι*.
193. *Διάλογος*, TN', PG 155, 641C.
194. *Περί τῆς τάξεως τῆς Κηδείας*, TΞΔ', PG 155, 677D. Πρβλ. Ἰω. Φουντούλη, *Τό λειτουργικόν ἔργον*, σ. 150.
195. *Διάλογος*, TN', PG 155, 641C.
196. *Αὐτόθι*, TΞΕ', PG 155, 680C.
197. Κώδιξ Ἀθηνῶν 2047, φ. 74r παρά Ἰω. Φουντούλη, «Ὁ ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης συντάκτης τυπικοῦ», σ. 113: «Ἀρχή σὺν Θεῷ ἀγίῳ τῆς διατάξεως τῶν ἀκολουθιῶν τῆς ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ τοῦ Θεοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονίκης, ἀρχαίας μὲν οὔσης, συντεθείσης δέ ἐπὶ πλέον εὐτάκτως καί διορθωθείσης παρὰ τοῦ ταπεινοῦ Συμεών ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης». Γιά τό μεταρρυθμιστικό ἔργο τοῦ Συμεών ὡς παράδειγμα γιά τή σύγχρονη λειτουργικὴ ζωὴ βλ. Εὐ. Θεοδώρου: «Διδάγματα ἐκ τοῦ ἔργου Συμεών τοῦ Θεσσαλονίκης διά τήν σύγχρονην λειτουργικὴν ζωὴν», *Πρακτικά Λειτουργικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Συμεῶνος*, σσ. 131-149.
198. *Κεφάλαια Δώδεκα*, Ἐρώτησις ΛΘ', PG 155, 888B.

ΔΟΙΚΗΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Ἀπαντήσεις σέ ἀπορίες γιά τήν ἀξιολόγηση τῶν κληρικῶν

Τοῦ Ἀρχιμ. Χερουβεῖμ Βελέτζα,
Διευθυντοῦ Προσωπικοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Μέ τήν ὑπ' ἀριθμ. 2932/16.10.2012 Ἐγκύκλιο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/egykliai.asp?id=1585&what_sub=egykliai) δίδονται ἰκανές ἀπαντήσεις γιά τούς λόγους καί τούς σκοπούς τῆς ἀξιολογήσεως τῶν Κληρικῶν (Ἐφημερίων καί Διακόνων), καθώς καί γιά τόν τρόπο συμπληρώσεως τοῦ Ἐντύπου Ἀξιολογήσεως (μπορεῖτε νά τό κατεβάσετε ἀπό τή διεύθυνση http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/axiol_klirikon_2012.pdf). Σημαντικές διευκρινίσεις περιέχονται ἐπίσης στό δημοσίευμα (<http://www.amen.gr/article11590>) πού ἀναφέρεται σέ ἱερατική Σύναξη τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν μέ θέμα τήν ἐνημέρωση γιά τήν ἀξιολόγηση τῶν κληρικῶν. Ἀναλυτικές διευκρινίσεις δόθηκαν καί στούς ἐκπροσώπους - ἀξιολογητές ὄλων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατά τή διάρκεια τῶν δύο Ἡμερίδων πού διοργάνωσε ἡ Ἱερά Σύνοδος, μία στή Μονή Πεντέλης (2.11.2012) καί μία στή Θεσσαλονίκη (15.11.2012). Ἐπειδή ὅμως τά ἐρωτήματα εἴτε πληθαίνουν εἴτε ἐπαναλαμβάνονται, δίδονται μέ συντομία παρακάτω μερικές ἐπιπλέον ἀπαντήσεις.

1. Γιατί πρέπει νά ἀξιολογοῦνται οἱ κληρικοί;

Μέ τό Νόμο 4024/2011 ὀρίστηκε ἡ μισθοδοσία τῶν κληρικῶν νά ἐναρμονίζεται εὐθέως μέ αὐτή τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Παλαιότερα ἔπρεπε κάθε φορά, μέ κοινή Ὑπουργική Ἀπόφαση, νά ἀναπροσαρμόζονται οἱ μισθοί τῶν κληρικῶν. Ὡστόσο, ὁ προαναφερθεῖς νόμος σκοπὸ ἔχει τήν περιστολή τῶν δημοσίων δαπανῶν καί δέν ἐπιτρέπει τήν ἄμεση μετάβαση ἀπό βαθμὸ σέ βαθμὸ ἔπειτα ἀπό τή συμπλήρωση τῶν ἀπαιτούμενων χρόνων ὑπηρεσίας (ὅπως ἴσχυε μέχρι τώρα), ἀλλά ἐπιτρέπει ἕνα ὀρισμένο ποσοστὸ τῶν ὑπαλλήλων - καί κατά συνέπεια τῶν κληρικῶν - οἱ ὁποῖοι θά

προαχθοῦν βαθμολογικά καί μισθολογικά. Σέ ἐφαρμογή τῶν Ν. 4024/2011 καί 590/1977, καί τοῦ Κανονισμοῦ 230/2012 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος συνέταξε τό ἔντυπο τῆς Ἐκθέσεως Ἀξιολογήσεως. Οἱ Ἐκθέσεις Ἀξιολογήσεως συντάσσονται ἀπό τώρα καί θά χρησιμεύσουν μελλοντικά, ὅταν τό Μητροπολιτικό Συμβούλιο (λειτουργώντας ὡς Ὑπηρεσιακὸ Συμβούλιο γιά τούς κληρικούς) θά κληθεῖ νά ὀρίσει ποιοὶ ἐκ τῶν προακτέων κληρικῶν, ἀνά κατηγορία καί ἀπό βαθμὸ σέ βαθμὸ, θά προαχθοῦν καί ποιοὶ θά μείνουν στάσιμοι. Τό θετικὸ στήν ὑπόθεση αὐτὴ εἶναι ὅτι ἡ διαδικασία, ὁ τρόπος καί τά κριτήρια τῆς ἀξιολογήσεως, κατ' ἐξαιρέση τῶν ὄσων ὀρίζει ὁ πιὸ πάνω νόμος, ἀποτελεῖ ἐσωτερικὴ ὑπόθεση τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ ἐπετεύχθη μέ τήν ἔκδοση Προεδρικοῦ Διατάγματος, τό ὁποῖο ἀναγνώρισε στήν Ἐκκλησία τό δικαίωμα νά ὀρίζει τό δικὸ της σύστημα ἀξιολογήσεως.

2. Δέν θά μποροῦσε νά ὑπάρχει ἕνας ἐνιαῖος πίνακας ἀνά βαθμὸ, καί νά προάγονται οἱ ἀρχαιότεροι ἀπό βαθμὸ σέ βαθμὸ; Ἄλλωστε ὁ δικὸς μας Καν. 230/11 δέν κάνει πουθενά ἀναφορὰ σέ πίνακες.

Ὁ Κανονισμὸς 230 κάνει λόγο γιά προαγωγές (ἄρθρ 11, παρ.2). Οἱ προαγωγές ἄλλωστε, ἢ μᾶλλον ἢ ἀπαγόρευση νά προαχθοῦν ὅλοι ἀλλὰ ἕνα ποσοστὸ, ἀποτελεῖ πρόβλεψη τοῦ Ν. 4024, ὁ ὁποῖος ἐπιβάλλει τὴ σύνταξη πινάκων προακτέων καί μὴ προακτέων. Σέ πρακτικὸ ἐπίπεδο, ἡ ὅλη δυσκολία ἔγκειται στήν προαγωγή τήν πρώτη φορά (ἴσως καί τὴ δεύτερη) ἐφαρμογῆς τοῦ νέου νόμου, καί εἰδικότερα σέ ἐκείνους τούς κληρικούς τῆς ΠΕ καί ΤΕ κατηγορίας πού ἔχουν συμπληρώσει ὑπηρεσία πέραν τῶν 30 ἐτῶν καί ὁ νόμος ἀπαγόρευσε νά τούς δοθεῖ ὁ Α' βαθμὸς. Σέ αὐτὴ καί μόνο τὴν περίπτωση θά μποροῦσε ἴσως τό Μητρο-

πολιτικό Συμβούλιο νά λάβει υπόψη τήν ἀρχαιότητα. Ἐξάλλου μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου, καί ἐφόσον δέν ὑπάρξουν ἀλλαγές στή νομοθεσία, ἡ ὅποια ἀνωμαλία θά ἀμβλυνθεῖ ἀπό μόνη της. Σέ ὅλες τίς ἄλλες περιπτώσεις, δηλαδή ὄσων ἔχουν λιγότερα ἀπό 25 χρόνια ὑπηρεσίας, θά κρίνονται οἱ κληρικοί πού ἔχουν χειροτονηθεῖ τό πολύ σέ διάστημα τριετίας, καί ἐπομένως ἡ ἀρχαιότητα ἀπό μόνη της δέν ἐπαρκεῖ ὡς κριτήριο.

3. *Ἡ Ἀξιολόγηση εἶναι σύμφωνη ἢ ἀντίθετη μέ τούς Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας;*

Οἱ Ἱεροί Κανόνες δέν ὀρίζουν κάτι, διότι ἀπλά ἡ μισθοδοσία τῶν κληρικῶν ἀποτελοῦσε ἀνάκαθεν μέρος τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπό τή στιγμή πού ἡ Πολιτεία μισθοδοτεῖ τούς κληρικούς, ὀρίζει ἡ ἴδια τό ὕψος τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς καί θέτει -ἐν προκειμένω- φραγμούς καί ὄρια, τή διαχείριση τῶν ὁποίων ἄφησε στήν Ἐκκλησία, σύμφωνα μέ τό αὐτοδιοίκητο τῆς Ἐκκλησίας, σέ ἐφαρμογή τῶν Ἱερῶν Κανόνων καί τοῦ Συντάγματος. Ἡ ἀνάληψη ἐπίσης τῆς εὐθύνης ἀξιολογήσεως ἀπό τούς Ἀρχιερατικούς Ἐπιτρόπους δέν ἀντίκειται σέ ἐκκλησιολογικές ἀρχές: ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ἡ κεφαλή τῆς κάθε τοπικῆς Ἐκκλησίας καί ἐκχωρεῖ μέρος τῶν διοικητικῶν του ἀρμοδιοτήτων στούς Πρωτοσυγγέλλους καί στούς Ἀρχιερατικούς Ἐπιτρόπους, οἱ ὅποιοι ἐν ὀνόματι τοῦ Ἐπισκόπου καί ἀντ' αὐτοῦ ρυθμίζουν συγκεκριμένα κάθε φορά θέματα καί ὑπογράφουν κάποιες κατηγορίες ἐγγράφων (π.χ. Ἄδειες Γάμου κλπ). Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας, μέ τόν Κανονισμό 230/2012 καί εἰδικότερα στό ἄρθρο 11, ἐπιφόρτισε τούς Ἀρχιερατικούς Ἐπιτρόπους καί τόν Πρωτοσυγγέλλο μέ τό καθῆκον τοῦ ἀξιολογητῆ, στό πλαίσιο τῆς προαναφερθείσας ἐκχώρησης ἀρμοδιοτήτων τοῦ Ἐπισκόπου. Ἐξ ἄλλου, τόν καταληκτικό λόγο περὶ τῆς προαγωγῆς τῶν κληρικῶν ἀπό βαθμό σέ βαθμό τόν ἔχει στήν πρᾶξη ὁ Μητροπολίτης - Πρόεδρος τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, κάθε φορά πού αὐτό συγκαλεῖται ὡς ὑπηρεσιακό γιά τούς κληρικούς.

4. *Μπορεῖ τό ἔργο τοῦ κληρικοῦ –καί κυρίως ἡ πνευματική του τελειότητα– νά ἀξιολογηθεῖ;*

Ἀσφαλῶς καί εἶναι ἀδύνατο. Ἡ ἀξιολόγηση δέν «μετρεᾷ» οὔτε ἀποτυπώνει τίς ἀρετές, ἢ τήν πίστη ἢ

τήν ἀγιότητα τοῦ κληρικοῦ, οὔτε τό εὖρος τῆς πνευματικῆς του ἐπάρεκτας, τελειότητος ἢ προσφορᾶς. Τό ἔργο ὡστόσο τοῦ κάθε κληρικοῦ, προσδιορίζεται ἀπό τήν Ἐκκλησία, διά τοῦ Ἐπισκόπου, ὁ ὁποῖος τόν ἔχει θέσει νά διακονεῖ σέ συγκεκριμένη θέση καί μέ συγκεκριμένες κάθε φορά ἀπαιτήσεις. Τό ἔργο ἐπομένως τοῦ κληρικοῦ, ὑπό αὐτή τήν ἔννοια, ἐκτιμᾶται καί ἀξιολογεῖται, μέ γνώμονα τίς ἰδιαίτερες συνθήκες καί ἀπαιτήσεις τόσο τῆς Ἐνορίας στήν ὁποία διακονεῖ, ὅσο καί τῶν προσωπικῶν του δυνατοτήτων. Οἱ ποιμαντικές ἀπαιτήσεις, καθὼς καί οἱ προσδοκίες γιά τό ἀναμενόμενο ἔργο πού καλεῖται νά προσφέρει ὁ κληρικός, ὀρίζονται ἀπό τόν κύριο ὑπεύθυνο γιά τίς ψυχές ὄλων τῶν πιστῶν, δηλαδή ἀπό τόν Ἐπίσκοπο, καί εἶναι γνωστές κάθε φορά ἀπό τούς Ἀρχιερατικούς.

5. *Ἡ ἀξιολόγηση δέν ἀδικεῖ*

τους «μὴ προσοντούχους» ἢ ἐκείνους πού ὑπηρετοῦν σέ μικρές ἐνορίες;

Ἦχι, δέν τούς ἀδικεῖ. Ἡ ἀξιολόγηση δέν εἶναι κλίση τοῦ Προκρούστη, ὥστε νά μετρήσει ποσοτικά τίς ἐπιδόσεις τοῦ κληρικοῦ, τό πόσα παιδιά μάζεψε στό Κατηχητικό ἢ πόσες Λειτουργίες ἢ Ἀγισμούς ἔκανε. Ἡ ἀξιολόγηση κινεῖται στό Εὐαγγελικό πνεῦμα τῆς παραβολῆς τῶν Ταλάντων. Οἱ ἀπαιτήσεις δηλαδή τῆς Ἐκκλησίας (τόσο τοῦ Μητροπολίτου πού ἀναθέτει στόν κάθε κληρικό συγκεκριμένο ἔργο, ὅσο καί τῶν πιστῶν τῆς κάθε ἐνορίας) εἶναι ἀνάλογες τῶν προσόντων τοῦ κάθε κληρικοῦ ἀλλά καί τῶν ἰδιαίτερων συνθηκῶν καί ἀπαιτήσεων τῆς θέσεως στήν ὁποία διακονεῖ. Ἡ ἀξιολόγηση ἐπομένως ἔχει ὡς μέτρο σύγκρισης κάθε φορά τόν ἴδιο τόν ἀξιολογούμενο, καί γιά τόν λόγο αὐτό δέν χωρεῖ σύγκριση ἀνάμεσα σέ συνεφημερίους τῆς ἴδιας Ἐνορίας ἢ τῆς ἴδιας Μητροπόλεως, ἢ μεταξύ Ἱερῶν Μητροπόλεων.

6. *Τί ἀξιολογεῖται στήν Ἐκθεση Ἀξιολογήσεως;*

Ἡ Ἐκθεση Ἀξιολογήσεως περιγράφει καί ἀξιολογεῖ τό ἔργο τοῦ κληρικοῦ κατά τήν χρονική περίοδο, καί μόνο γιά αὐτή, ἡ ὁποία ἀναγράφεται στήν πρώτη σελίδα. Δέν ἀποτελεῖ συνολική ἀποτίμηση τῆς προσωπικότητος ἢ τῆς πνευματικότητος ἢ τῶν προσόντων ἢ τοῦ ἔργου τοῦ κληρικοῦ ἀπό

τήν ημέρα τῆς χειροτονίας του ὡς τή στιγμή πού ἀξιολογεῖται.

7. *Εὐνοοῦνται κατά τήν ἀξιολόγηση*

ὅσοι κατέχουν ὀφφίγια καί πτυχία;

Ὁχι, δέν εὐνοοῦνται. Οἱ τίτλοι σπουδῶν ἀπό μόνοι τους κατατάσσουν τούς κληρικούς σέ συγκεκριμένες κατηγορίες: ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ, ΥΕ (ἡ διάκριση τῶν κληρικῶν σέ Α, Β, Γ καί Δ κατηγορία ἔχει καταργηθεῖ μέ σχετική Ἐγκύκλιο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀποτελοῦσε ἄλλωστε ἀπολίθωμα τῆς παλαιᾶς κατάταξης τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων). Κατά τή συμπλήρωση τοῦ Ἐντύπου Ἀξιολογήσεως, βαθμολογοῦνται οἱ πιστοποιημένες -κατά κύριο λόγο- γνώσεις, ὄχι ὅμως οἱ τίτλοι σπουδῶν πού κατέχει στό σύνολό τους ὁ ἀξιολογούμενος ἀλλά ἐκεῖνοι πού ἀποκτήθηκαν κατά τήν περίοδο τῆς ἀξιολογήσεως. Ἐπιπλέον, οἱ κάτοχοι τίτλων σπουδῶν δέν εἶναι δυνατόν νά εὐνοηθοῦν –ἐναντι ἐκεῖνων πού δέν κατέχουν– οὔτε κατά τήν διαδικασία τῶν προαγωγῶν, διότι οἱ προακτέοι καί οἱ μὴ προακτέοι κρίνονται ἀνάμεσα σέ ἐκείνους πού ἀνήκουν στήν ἴδια κατηγορία καί στόν ἴδιο βαθμό, δηλαδή ἀνάμεσα σέ ἐκείνους πού ἔχουν τά ἴδια μορφωτικά προσόντα καί περίπου τά ἴδια χρόνια ὑπηρεσίας. Τά ὀφφίγια δέν ἀποτελοῦν κριτήριο γιά τήν ἀξιολόγηση οὔτε γιά τίς προαγωγές, διότι ἀποτελοῦν ἐκκλησιαστικές τιμητικές διακρίσεις πνευματικοῦ χαρακτήρα, καί δίνονται ἢ αἴρονται σύμφωνα μέ τήν κρίση τοῦ κάθε Ἐπισκόπου.

8. *Δέν ἀδικεῖται ἐκεῖνος πού θά λάβει μικρότερη βαθμολογία;*

Ὁχι, δέν ἀδικεῖται. Πρῶτο, γιατί ἡ βαθμολογία πού λαμβάνει ὁ καθένας ὑπολογίζεται μέ γνώμονα τό μέγιστο πού θά μπορούσε νά κάνει, ἀνάλογα τῶν προσόντων του καί τῶν ἀπαιτήσεων τῆς θέσεως πού κατέχει, οἱ ὁποῖες συνεπάγονται καί ἀντίστοιχες ὑποχρεώσεις. Μεγάλη βαθμολογία σημαίνει ὅτι ὁ ἀξιολογούμενος (κατά τήν περίοδο τῆς ἀξιολογήσεως) πέτυχε πολλά, ἐνῶ μικρότερη σημαίνει ὅτι ἔχει τή δυνατότητα νά κάνει ἀκόμα περισσότερα. Δεύτερο, ἐπειδή ἀποτελεῖ ὄντως ἀδικία νά λάβει τήν ἴδια «ἀνταμοιβή» τόσο ὁ ἐργατικός ὅσο καί ὁ ὀκνηρός, παρόλο πού ἡ βαθμολογία εἶναι σχετική καί ὄχι μέ βάση μία ἀπόλυτη κλίμακα.

9. *Μοιραῖα ὅμως, δέν θά εὐνοηθοῦν ὅσοι προαχθοῦν βαθμολογικά καί δέν θά ἀδικηθοῦν ὅσοι παραμείνουν στάσιμοι;*

Σύμφωνα μέ τόν Ν 4024/2011, μόνο ἓνα ποσοστό θά προαχθεῖ ἀπό τόν ἓνα βαθμό στόν ἄλλο. Αὐτό φαίνεται ὡς ἀδικία, ἀλλά ἀποτελεῖ ἐπιλογή τοῦ νομοθέτη καί βρίσκεται πάνω ἀπό τίς προθέσεις καί τίς ἀρμοδιότητες τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀξιολόγηση ἀποτελεῖ ἐργαλεῖο ὥστε νά ἀποφευχθοῦν φαινόμενα ἀδικίας κατά τήν κρίση τῶν προακτέων καί τῶν μὴ προακτέων. Ἐξ' ἄλλου, γιά τήν ἀποφυγή ὁποιασδήποτε ἀδικίας, ἔχουν τεθεῖ πολλαπλές ἀσφαλιστικές δικλίδες: α) οἱ δύο ἀξιολογητές κατά τό στάδιο τῆς σύνταξης τῆς Ἐκθεσης Ἀξιολογήσεως, β) ὁ Μητροπολίτης καί τό Μητροπολιτικό Συμβούλιο κατά τό στάδιο τῶν προαγωγῶν καί γ) ἡ Ἱερά Σύνοδος στήν περίπτωση προσφυγῆς κατά τῆς κρίσεως τῶν προαγωγῶν. Μέ αὐτό τόν τρόπο καί οἱ κρίνοντες κρίνονται, καί ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τους αὐτό ἀναμένεται νά ἐπιτελέσουν τό συγκεκριμένο ἔργο μέ ὑπευθυνότητα.

10. *Τό Ἐντυπο Ἀξιολογήσεως μπορεῖ νά διαφέρει ἀπό Μητρόπολη σέ Μητρόπολη;*

Ὁχι. Τό Ἐντυπο τῆς Ἀξιολογήσεως συντάχθηκε μέ κριτήρια ἐκκλησιολογικά, καί λαμβάνοντας ὑπόψη τήν ἰσχύουσα νομοθεσία σχετικά μέ τή Δημοσία Διοίκηση. Ὁριστικοποιήθηκε καί ἐγκρίθηκε ἀπό τήν Διαρκῆ Ἱερά Σύνοδο καί συμπληρώνεται ὡς ἔχει, ἀναλλοίωτο ὡς πρός τό περιεχόμενό του. Δέν ἀποτελεῖ «ὑπόδειγμα», στό ὁποῖο θά μπορούσε ὁ καθένας νά ἐπέμβει, οὔτε εἶναι χώρος γιά παράθεση λεπτομερειῶν ἢ γιά ἐκθέσεις ἰδεῶν, εἴτε ἐκ μέρους τῶν ἀξιολογούμενων εἴτε τῶν ἀξιολογητῶν. Τό Ἐντυπο Ἀξιολογήσεως εἶναι ἐνιαῖο γιά ὅλους καί συμπληρώνεται χειρόγραφα, ἐντός τῶν πλαισίων καί τῶν ὁρίων πού περιέχει.

11. *Ποιοί ὑπόκεινται σέ ἀξιολόγηση;*

Σέ ἀξιολόγηση ὑπόκεινται κάθε χρόνο ὅλοι οἱ Διάκονοι καί οἱ Πρεσβύτεροι πού ἔχουν τήν ιδιότητα τοῦ Ἐφημερίου ἢ τοῦ Ἱεροκλήρυκα καί μισθοδοτοῦνται ἀπό τό κράτος.

12. *Τί ἰσχύει γιά τούς Ἱεροκλήρυκες τοῦ Ν. 1811/1988;*

Εἰδικά οἱ Ἱεροκλήρυκες τοῦ Ν. 1811/1988, οἱ ὁποῖοι ἀξιολογοῦνταν ἀνέκαθεν σύμφωνα μέ τήν

κείμενη νομοθεσία, έμπιπτουν στό καθεστώσ πού ισχύει γιά τούς έκκλησιαστικούς ύπαλλήλους: άξιολογούνται άπό τόν Μητροπολίτη (ή τόν Πρωτοσύγκελλο), στό έντυπο πού ισχύει γιά τούς έκκλησιαστικούς ύπαλλήλους, και οί Έκθέσεις Άξιολογήσεως διαβιβάζονται στην Έερά Σύνοδο, όπου τηροούνται οί ύπηρεσιακοί τους φάκελοι. Γιά τήν προαγωγή τους άπό βαθμό σέ βαθμό, όπως και γιά κάθε άλλη ύπηρεσιακή τους μεταβολή, άρμόδια είναι ή Έερά Σύνοδος και τό Έπηρεσιακό Συμβούλιο Έπαλλήλων Έερών Μητροπόλεων, και όχι τό Μητροπολιτικό Συμβούλιο.

13. Πώς άξιολογούνται

οί άποσπασμένοι κληρικοί;

Οί άποσπασμένοι κληρικοί άξιολογούνται άπό τήν έκκλησιαστική Άρχή στην όποία παρέχουν τίς ύπηρεσίες τους τουλάχιστον κατά τούς τελευταίους πέντε μήνες τής χρονιάς γιά τήν όποία άξιολογούνται. Έάν δηλαδή κάποιος κληρικός είναι άποσπασμένος σέ άλλη Μητρόπολη τής Έλλάδας ή του Έξωτερικού, ή Ι. Μητρόπολη στην όποία είναι έγγεγραμμένος άποστέλλει στην Ι. Μητρόπολη, όπου αυτός ύπηρετεί, τό Έντυπο τής Άξιολογήσεως και τήν σχετική Έγκύκλιο τής Έεράς Συνόδου, μέ τό αίτημα νά συμπληρωθεί και νά επιστραφεί γιά νά τεθεί στόν ύπηρεσιακό φάκελο του κληρικού. Κληρικοί άποσπασμένοι άπό τήν όργανική τους θέση σέ άλλη Ένορία έντός των όρίων τής ίδιας Μητροπόλεως, άξιολογούνται σέ πρώτο βαθμό άπό τόν Άρχιερατικό Έπίτροπο τής περιοχής στην όποία διακονούν και σέ δεύτερο βαθμό άπό τόν Γενικό Άρχιερατικό Έπίτροπο ή τόν Πρωτοσύγκελλο.

14. Ποιοί έχουν τήν άρμοδιότητα του άξιολογητή;

Ex officio τό έργο του άξιολογητή άποτελεί καθήκον και άρμοδιότητα των Άρχιερατικών Έπιτρόπων, οί όποιοι άξιολογούν σέ πρώτο βαθμό τούς κληρικούς τής περιφερείας τους, και του Γενικού Άρχιερατικού Έπιτρόπου ή του Πρωτοσυγγέλλου, ό όποιος άξιολογεί τούς πάντες σέ δεύτερο βαθμό. Βασική προϋπόθεση είναι οί ex officio άξιολογητές νά έχουν διορισθεί στις θέσεις πού κατέχουν τουλάχιστον πέντε μήνες πριν τό τέλος τής περιόδου άξιολογήσεως. Κατά τίς περι-

πτώσεις όπου α) άξιολογείται ό άξιολογητής και έπομένως δέν μπορεί νά βαθμολογήσει τόν έαυτό του, ή β) κωλύεται νά άξιολογήσει (π.χ. συνταξιούχος Άρχιερατικός, άποχώρηση ένδείξεις μεροληψίας, άποχώρηση άπό τή θέση και άρνηση νά άξιολογήσει, κ.λπ.), ή γ) είναι παράλληλα Έεροκήρυκας ή Έγούμενος Μονής μέ άδελφότητα άνω των 3 μοναχών, ή δ) δέν ύπάρχει Πρωτοσύγκελλος ή Γενικός Άρχιερατικός ή Άρχιερατικός Έπίτροπος σέ κάποια περιφέρεια, ή ε) γιά όποιονδήποτε άλλο λόγο στοιχειοθετείται άδυναμία ή άπουσία του άξιολογητή, τότε ό Μητροπολίτης μέ Άπόφασή του όρίζει άξιολογητές, επιλέγοντας άπό τούς κληρικούς πού συμμετέχουν ως μέλη στό Μητροπολιτικό Συμβούλιο ή στό Έπισκοπικό Δικαστήριο.

15. Μπορεί ένας άπλός έφημέριος νά άξιολογήσει τόν Άρχιερατικό ή τόν Πρωτοσύγκελλο;

Ναί, διότι δέν τόν άξιολογεί γιά τό ειδικό διοικητικό καθήκον τής θέσεως πού κατέχει, αλλά γιά τό έργο του ως Έφημερίου στην Ένορία πού είναι τοποθετημένος. Γιά τά ειδικά καθήκοντά του θά άξιολογηθεί στό τέλος, στό κεφάλαιο Γ' του Έντύπου Άξιολογήσεως.

16. Η αυτοαξιολόγηση έπηρεάζει

τους βαθμολογητές ή τήν τελική βαθμολογία;

Όχι, δέν τήν έπηρεάζει. Ό βαθμός πού βάζει ό άξιολογούμενος στόν έαυτό του είναι ένδεικτικός τής εικόνας πού έχει ό ίδιος γιά τόν έαυτό του, όχι στό μέτρο τής αυτοπροβολής ή τής καυχήσεως, αλλά του άπολογισμού των πεπραγμένων κατά τήν περίοδο άξιολογήσεως και τής αυτοκριτικής. Δέν δεσμεύει ούτε έπηρεάζει τήν κρίση των άξιολογητών, οί όποιοι βαθμολογούν μέ βάση τά κριτήρια πού έχουν προσδιοριστεί άπό τήν Έεραρχία (άρθρο 11 του Κανονισμού 230/2012) και έχουν άποτυπωθεί στό Έντυπο Άξιολογήσεως. Η αυτοαξιολόγηση δέν συνυπολογίζεται γιά τήν διεξαγωγή τής βαθμολογίας του άξιολογούμενου.

17. Η άξιολόγηση των Ειδικών Έφημεριακών

Καθηκόντων (κεφ. Γ' του Έντύπου Άξιολογήσεως) βαρύνει στην τελική βαθμολογία;

Τά Ειδικά Έφημεριακά καθήκοντα άξιολογούνται σέ δύο στάδια. Στόν Πίνακα Β2, σέ ό,τι

ἀφορᾷ στό φιλανθρωπικό καί ποιμαντικό ἔργο, σέ συνδυασμό μέ τίς ἰδιαίτερες συνθήκες τῆς ἐκάστοτε Ἐνορίας. Ἡ βαθμολογία σέ αὐτή τήν κατηγορία καθηκόντων συνυπολογίζεται στόν ὑπολογισμό τῆς τελικῆς βαθμολογίας. Στόν πίνακα τοῦ κεφ. Γ' βαθμολογούνται ἐπιπλέον καθήκοντα ποιμαντικῆς ἢ καί διοικητικῆς φύσεως, πού ἀφοροῦν στήν Ἐνορία καί ὄχι μόνο, ὅπως ὑπεύθυνος νεότη-
τας, προϊστάμενος Ναοῦ, ὑπεύθυνος Φιλοπτώχου Ταμείου, ὑπεύθυνος κάποιου Ἰδρύματος, Ἀρχιερατικός, Πρωτοσύγκελλος κ.λπ. Γιά τόν λόγο αὐτό ὑπάρχουν κενές σειρές, ὥστε νά συμπληρωθοῦν ἀναλόγως κατά περίπτωση. Ἡ βαθμολογία γιά αὐτά τά εἰδικά καθήκοντα γίνεται ἀπό τόν ἐκάστοτε γενικό ὑπεύθυνο συντονισμοῦ τῶν εἰδικῶν δράσεων, καί δέν προσμετρεῖται στήν τελική βαθμολογία τοῦ Ἐντύπου Ἀξιολογήσεως. Λαμβάνεται ὁμως ὑπ' ὄψη κατά τήν κρίση τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου γιά τίς προαγωγές.

18. Ἡ ἀξιολόγηση θά ἔχει ὡς συνέπεια τήν ἐφεδρεία ἢ τή διαθεσιμότητα;

᾽Οχι. Ἡ Ἀξιολόγηση ἀποτελεῖ ἐσωτερική ὑπόθεση τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Ἐκθέσεις Ἀξιολογήσεως τίθενται στόν ὑπηρεσιακό φάκελο τοῦ κληρικοῦ καί δέν προξενοῦν καμία ὑπηρεσιακή ἢ μισθολογική συνέπεια σέ αὐτόν, παρὰ μόνο χρησιμεύουν κατά τήν διαδικασία τῶν προαγωγῶν ἀπό βαθμό

σέ βαθμό. Δέν ἀποτελοῦν κοινοποιήσιμα ἔγγραφα, καί ἐπομένως δέν κοινοποιοῦνται σέ κανένα φυσικό ἢ νομικό πρόσωπο ἢ Ὑπουργεῖο.

19. Ὁ ἀξιολογούμενος λαμβάνει γνώση τῆς βαθμολογίας του;

Ὁ ἀξιολογητής δέν ἔχει τό δικαίωμα νά ἀποκαλύψει σέ κανέναν, οὔτε στόν ἀξιολογούμενο, τό περιεχόμενο τῆς Ἐκθέσης Ἀξιολογήσεως. Ὁ ἀξιολογούμενος, ἐφ' ὅσον τό ἐπιθυμεῖ, μπορεῖ νά λάβει γνώση τῆς βαθμολογίας του, ἀκόμα καί ἀντίγραφο τῆς Ἐκθέσης Ἀξιολογήσεως, μόνο ἀπό τίς ἀρμόδιες ὑπηρεσίες τῆς Μητροπόλεως, καί στήν περίπτωση αὐτή ὑπογράφει πάνω στό ἔντυπο ὅτι ἔλαβε γνώση. Τά ἀντίγραφα πού δίδονται ἀποτελοῦν προσωπικά ἔγγραφα τοῦ ἀξιολογούμενου καί δέν ἐπικυρώνονται.

20. Ὁ πίνακας προακτέων καί μὴ προακτέων δημοσιεύεται; Γιατί χρειάζεται νά συνοδεύει τήν μισθολογική κατάσταση, ὁπότε εἶναι δημόσιο ἔγγραφο.

Ὁ πίνακας προακτέων καί μὴ προακτέων δέν δημοσιεύεται, κοινοποιεῖται ὁμως στή μισθοδοτοῦσα Ἀρχή (σήμερα ΔΟΥ, αὔριο ΕΑΠ). Ἀποτελεῖ ἐπομένως, ὡς Ἀπόφαση Ὑπηρεσιακοῦ γιά Κληρικούς Συμβουλίου, δημόσιο ἔγγραφο μέ συνέπειες μισθολογικές καί γι' αὐτό τό λόγο ἀποτελεῖ καί ἀντικείμενο προσφυγῆς στήν Ἱερά Σύνοδο.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Τροποποιήσις τοῦ Κανονισμοῦ Συστάσεως καί Λειτουργίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος Παιδικῆς Προστασίας «Παναγία ἡ Ὁδηγήτρια» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐδέσσης, Πέλλης καί Ἀλμωπίας

Ἡ ΔΙΑΡΚΗΣ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

σίας «Παναγία ἡ Ὁδηγήτρια» τῆς Ἱερᾶς Μητροπό-
πόλεως Ἐδέσσης, Πέλλης καί Ἀλμωπίας

Ἴχουσα ὑπ' ὄψει:

ἼΑρθρον 1

1. Τάς διατάξεις τῶν ἄρθρων 29 παρ. 2 καί 59 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Ἡ παράγραφος α' τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Κανονισμοῦ συστάσεως καί λειτουργίας τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος Παιδικῆς Προστασίας «Παναγία ἡ Ὁδηγήτρια» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐδέσσης, Πέλλης καί Ἀλμωπίας (Φ.Ε.Κ. 289/Β'/21.3.1980), τροποποιεῖται ὡς ἑξῆς:

2. Τάς ὑποχρεώσεις τῆς Ποιμανούσης Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἀπό τās Εὐαγγελικὰς Ἐπιταγὰς, τούς Ἱεροῦς Κανόνας καί τούς Νόμους τοῦ Κράτους πρὸς τό Χριστεπώνυμον τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα.

3. Τάς ὑφισταμένας κοινωνικὰς καί πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐδέσσης, Πέλλης καί Ἀλμωπίας.

«α. Ἡ λειτουργία τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος Παιδικῆς Προστασίας διὰ θήλα ὄρφανὰ ἢ ἀπροστάτευτα παιδιά ἐξ οἴουδήποτε τόπου προερχόμενα, ἡλικίας 3 ἕως 12 ἐτῶν, κατ' ἐξαίρεσιν δέ καί πέραν τῆς ἡλικίας ταύτης, ἐφ' ὅσον συντρέχουν ἀνυπερβλήτοι λόγοι μετακινήσεως τοῦ παιδίου, εἰς ἃ παρέχεται τελείως δωρεάν στέγη, τροφή, θέρμανσις καί πᾶσα ἐτέρα περίθαλψις καί προστασία».

4. Τόν Κανονισμόν συστάσεως καί λειτουργίας τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος Παιδικῆς Προστασίας εἰς Γιαννιτᾶ ὑπό τήν ἐπωνυμίαν: "Παναγία Ἡ Ὁδηγήτρια"» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐδέσσης, Πέλλης καί Ἀλμωπίας (Φ.Ε.Κ. 289/Β' / 21.3.1980).

ἼΑρθρον 2

5. Τήν ὑπ' ἀριθμ. 518/23.10.2012 Ἀπόφασιν καί τήν ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 590/12.11.2012 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἐδέσσης, Πέλλης καί Ἀλμωπίας κ. Ἰωήλ.

6. Τήν ἀπό 19.11.2012 Γνωμοδότησιν τοῦ Νομικοῦ Γραφείου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Τήν τροποποίησιν τοῦ Κανονισμοῦ συστάσεως καί λειτουργίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος Παιδικῆς Προστασίας «Παναγία Ἡ Ὁδηγήτρια» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐδέσσης, Πέλλης καί Ἀλμωπίας, σύμφωνα μέ τās διατάξεις τοῦ ἐπομένου Κανονισμοῦ:

ἼΑρθρον 3

Μέ τόν παρόντα Κανονισμό οὐδεμίαν δαπάνην προκαλεῖται σέ βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐδέσσης, Πέλλης καί Ἀλμωπίας.

Κανονισμός
περί Τροποποιήσεως τοῦ Κανονισμοῦ Λειτουργίας
τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος Παιδικῆς Προστα-

ἸΑθῆναι, 13 Δεκεμβρίου 2012

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Κανονισμός Λειτουργίας του Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπό τήν ἐπωνυμίαν: «Ἴδρυμα Χαραλάμπους Παπέ» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, Λητῆς καί Ρεντίνης

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν:

1. Τάς Διατάξεις τῶν ἄρθρων 29 παραγρ. 2 καί 59 παραγρ. 2 τοῦ Νόμου 590/1977: «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (Α' 146),
2. Τάς ὑποχρεώσεις τῆς Ποιμανούσης Ἐκκλησίας πού ἀπορρέουν ἀπό τās Εὐαγγελικὰς Ἐπιταγὰς, τούς Ἱεροῦς Κανόνες καί τούς Νόμους τοῦ Κράτους πρός τό Χριστεπώνυμον τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα, ἰδιαίτερα πρός τήν «τρίτην ἡλικίαν»,
3. Τάς ὑφισταμένας Κοινωνικάς καί Πνευματικάς ἀναγκας τοῦ Δημοτικοῦ Διαμερίσματος Μελισσοχωρίου τοῦ πρώην Δήμου Μυγδονίας καί νῦν Δήμου Ὠραιοκάστρου,
4. Τήν ὑπ' ἀριθμ. 4344/15.06.2001 δημόσιαν διαθήκην τῆς Συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης Σόνιας Ἀκριτοπούλου - Παπαγεωργίου, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη νομίμως μέ τό ὑπ' ἀριθμ. 675/05.05.2006 πρακτικόν του Μονομελοῦς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, ἡ ὁποία περιέχει τήν τελευταία βούλησιν τοῦ ἀειμνήστου Χαραλάμπου Παπέ, κατοικοῦ ἐν ζωῇ εἰς Θεσσαλονίκην,
5. Τήν συναίνεσιν τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης,
6. Τήν ὑπ' ἀριθμ. 11/19.09.2012 Ἀπόφασιν καί τήν ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 607/28.9.2012 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λαγκαδᾶ, Λητῆς καί Ρεντίνης κ. Ἰωάννου,
7. Τήν ἀπό 2.1.2012 Γνωμοδότησιν τοῦ Εἰδικοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

1. Συνιστᾶ εἰς τήν Ἱεράν Μητρόπολιν Λαγκαδᾶ, Λητῆς καί Ρεντίνης ἐκκλησιαστικόν ἴδρυμα ὑπό τήν ἐπωνυμίαν: «Ἴδρυμα Χαραλάμπους Παπέ», ὡς ἀποκεντρωμένην ὑπηρεσίαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, Λητῆς καί Ρεντίνης, αὐτοτελοῦς διαχειρίσεως καί μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτήρος, ἐδρεύουσα ἐντός

τοῦ Δ.Δ. Μελισσοχωρίου πρώην Δήμου Μυγδονίας (ἤδη Δήμου Ὠραιοκάστρου) καί μέ σκοπόν τήν παροχήν φροντίδος καί φιλοξενίας τῶν ὑπερηλικῶν καταγομένων ἀπό τόν (πρώην) Δήμον Μυγδονίας εἰς συνεργασίαν μέ τās ὑγειονομικάς ἀρχάς τῆς περιοχῆς.

2. Ἡ συγκρότησις, ὀργάνωσις, διοικήσις, διαχειρίσις καί λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος αὐτοῦ διέπεται ὑπό τῶν διατάξεων τῆς δημοσίας διαθήκης τοῦ Χαραλάμπους Παπέ (ὑπ' ἀριθμ. 4344/15.06.2001 δημόσια διαθήκη τῆς Συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης Σόνιας Ἀκριτοπούλου - Παπαγεωργίου, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη νομίμως μέ τό ὑπ' ἀριθμ. 675/05.05.2006 πρακτικόν του Μονομελοῦς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης) καί ὑπό τοῦ ἐπόμενου Κανονισμοῦ:

Κανονισμός

Λειτουργίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπό τήν ἐπωνυμίαν: «Ἴδρυμα Χαραλάμπους Παπέ» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, Λητῆς καί Ρεντίνης

Ἄρθρον 1

1. Ἰδρύεται μέ ἔδρα τό Δημοτικόν Διαμέρισμα Μελισσοχωρίου τοῦ πρώην Δήμου Μυγδονίας καί νῦν Δήμου Ὠραιοκάστρου, νομοῦ Θεσσαλονίκης ἴδρυμα ὑπό τήν ἐπωνυμίαν: «Ἴδρυμα Χαραλάμπους Παπέ».

2. Τό ἀνωτέρω ἴδρυμα συστήνεται εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 4344/15.6.2001 δημοσίας διαθήκης τῆς Συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης Σόνιας Ἀκριτοπούλου - Παπαγεωργίου, διά τῆς ὁποίας ὁ ἐκλιπὼν διαθέτης Χαραλάμπος Παπέ τοῦ Δημητρίου, ἐν ζωῇ κάτοικος Θεσσαλονίκης, κατέλειπε τήν ἀναφερομένην εἰς αὐτήν περιουσίαν πρός τόν σκοπόν τῆς συστάσεως ἰδρύματος ὑπό τήν Προεδρίαν τοῦ Μητροπολίτου Λαγκαδᾶ λειτουργοῦντος, ἐδρεύοντος ἐντός τοῦ Δ.Δ. Μελισσοχωρίου πρώην Δήμου Μυγδονίας (ἤδη Δήμου Ὠραιοκάστρου) καί μέ σκοπόν τήν παροχήν φροντίδος καί φιλοξενίας τῶν ὑπερηλικῶν καταγομένων ἀπό τόν πρώην Δήμον Μυγδονίας, ὅπως ἀναλυτικῶς ἀναφέρεται εἰς τήν παραπάνω διαθήκην καί ἐν

συνέχεια του παρόντος. Η παραπάνω αναφερομένη δημόσια διαθήκη έδημοσιεύθη νομίμως μετά τον κατά την 17ην Φεβρουαρίου 2006 θάνατον του διαθέτου, κατά την συνεδρίασιν της 5ης Μαΐου 2006 του άρμοδίου Μονομελοῦς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης.

Άρθρον 2

Σκοπός του Ίδρύματος συμφώνως με την διατυπωμένην τελευταίαν βούλησιν του άνωτέρω διαθέτου εις την άνωτέρω δημόσιαν διαθήκην του είναι η έντός του Δ.Δ. Μελισσοχωρίου πρώην Δήμου Μυγδονίας (ήδη Δήμου Ώραιοκάστρου) παροχή φροντίδος και φιλοξενίας των υπερηλικών καταγομένων από τον (πρώην) Δήμον Μυγδονίας.

Άρθρον 3

Τό Ίδρυμα θά στεγασθῆ εις τό προορισμένον διά της άνωτέρω δημοσίας διαθήκης του άειμνήστου Χαράλαμπου Δημητρίου Παπέ άκίνητον, του όποίου έν ζωῆ ο διαθέτης υπῆρξε κύριος, νομέυς και κάτοχος, και, τό όποιον εύρίσκεται εις τό δημοτικόν διαμέρισμα Μελισσοχωρίου του πρώην Δήμου Μυγδονίας και νῦν Δήμου Ώραιοκάστρου του νομού Θεσσαλονίκης και περιγράφεται εις την άνωτέρω διαθήκη και έπ' άκριβώς εις τά υπ' αριθ. 3.383/30.4.1975 και 4.627/7.4.1976 συμβόλαια του Συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης Βασιλείου Παπασοικονόμου. Εις τό άνωτέρω άκίνητον θά άνεγερθούν αι άπαιτούμεναι έγκαταστάσεις με δαπάνην της ιδρυματικής παρουσίας.

Άρθρον 4

1. Τό Ίδρυμα θά διοικείται και θά διαχειρίζεται, ως αναφέρεται εις την άνωτέρω δημόσιαν διαθήκην του καταλιπόντος προς τον σκοπόν τουτον παρουσία ιδρυτου, συμφώνως με τάς έκάστοτε ισχύουσας διατάξεις και συμφώνως με τῆ βούλησιν του διαθέτου, υπό πενταμελοῦς (5μελοῦς) Διοικητικού Συμβουλίου άποτελουμένου από τον έκάστοτε Μητροπολίτην της Ίερῆς Μητροπόλεως Λαγκαδά, Λητής και Ρεντίνης ως Πρόεδρον, τον έκάστοτε έκλεγμένον Δήμαρχον τον (πρώην) Δήμον Μυγδονίας (και ήδη Δήμον Ώραιοκάστρου) νομού Θεσσαλονίκης, τον έκάστοτε έκλεγμένον Νομάρχην και ήδη Περιφερειάρχην Θεσσαλονίκης και τους δύο πρώτους πλειοψηφήσαντας δημοτικούς συμβούλους του πρώην Δήμου Μυγδονίας και ήδη Δήμου Ώραιοκάστρου νομίμως αναπληρούμενους.

2. Άπαντα τά μέλη του διοικητικού συμβουλίου άφ ἡς στιγμῆς αναλαμβάνουν τά καθήκοντα, τά όποια

προβλέπει η αντίστοιχη ιδιότητα των, όπως προβλέπεται εις την διαθήκην του ιδρυτου και εις τον παρόντα Κανονισμόν και άφου πληροφορηθούν σχετικώς από τον υποχρεούμενον προς τουτο προκάτοχόν τους η όπωςσδήποτε, δι' επιστολής γνωρίζουν εις την διοίκησιν του ιδρύματος την ανάληψιν των καθηκόντων των ως μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του παρόντος Ίδρύματος και παραχρήμα υπεισέρχονται εις τά δικαιώματα και υποχρεώσεις, τά όποια συνεπάγεται η συμφώνως με τό παρόν συμμετοχή τους εις την διοίκησιν του Ίδρύματος.

3. Τό Διοικητικόν Συμβούλιον συγκροτείται εις σώμα διά πρώτην φοράν κατά την πρώτην συνεδρίαν των μελών του, μετά την έγκρισιν του παρόντος ιδρύματος από την Ίεράν Σύνοδον της Έκκλησίας της Ελλάδος και την συμφώνως με τον νόμον δημοσιεύσιν του και έν συνεχεία, κάθε φορά έκ νέου, όταν νέον φυσικόν πρόσωπον αναλαμβάνει μία από τάς προβλεπομένες θέσεις, αι όποια «ex officio» συνεπάγονται συμμετοχήν εις την διοίκησιν του ιδρύματος συμφώνως με τον παρόντα Κανονισμόν και την τελευταίαν βούλησιν του Ίδρυτου.

4. Εις περίπτωση, καθ' ἣν έν ἡ πλείονα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου άρνηθούν η άμелήσουν να αναλάβουν συμφώνως προς τά παραπάνω τά καθήκοντά των, τότε τό Διοικητικόν Συμβούλιον συγκροτείται με τά υπόλοιπα μέλη, έκτός αν δεν είναι πλέον δυνατή η αναγκαία διά την νόμιμον σύνθεσιν του Διοικητικού Συμβουλίου άπαρτία, όποτε τά εναπομείναντα μέλη υποχρεούνται να ζητήσουν από τον άρμόδιον κατά τόπον Πρόεδρον Πρωτοδικών την άνάθεσιν των σχετικών καθηκόντων εις προσωρινόν Διοικητικόν Συμβούλιον.

Άρθρον 5

1. Τό Διοικητικόν Συμβούλιον έχει τάς παρακάτω άρμοδιότητας:

α) Άποφασίζει διά πάν θέμα, τό όποιον άφορά εις την εκπλήρωσιν των σκοπών του ιδρύματος, εις την έπίτευξιν και διεύρυσιν των, και, εις πάσαν περίπτωση, κύριον μέλημα και υποχρέωσις του Διοικητικού Συμβουλίου είναι η συμφώνως προς την διατυπωμένην τελευταίαν βούλησιν του άειμνήστου Διαθέτου και Ίδρυτου άνέγερσις έν Μελισσοχωρίω πρώην Δήμου Μυγδονίας (και ήδη Δήμου Ώραιοκάστρου) λειτουργία του ξενώνος παροχής φροντίδας και φιλοξενίας προς τους υπερηλικούς, οι όποιοι κατάγονται από τον πρώην Δήμον Μυγδονίας και νῦν Δήμον Ώραιοκάστρου και η κάθε συναφής προς τον σκοπόν τουτον Κοινωνική Προσφορά προς όφελος των κατοίκων, ιδίως των γερόντων, του Μελισσοχωρίου, όπου και η ιδιαίτερα πατρίς του άειμνήστου Ίδρυτου.

β) Συνεργάζεται με διάφορους Πολιτιστικούς, Κοινωνικούς, Έπιστημονικούς φορείς, όπως επίσης και με φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης με σκοπόν την επίτευξιν και προαγωγήν των σκοπών του Ίδρύματος.

γ) Καταρτίζει έτήσιον προϋπολογισμόν και απολογισμόν του Ίδρύματος και έγκρίνει αυτούς αποφασίζοντας με απόλυτον πλειοψηφίαν των παρόντων μελών έφ' όσον συνεδριάζει εις άπαρτίαν.

δ) Μεριμνά διά την έξεύρεσιν οικονομικών πόρων, άπαραιτήτων διά την όμαλήν λειτουργίαν και την επίτευξιν των σκοπών του Ίδρύματος.

ε) Αποφασίζει διά κάθε θέμα πού άφορᾶ εις την λειτουργίαν του Ίδρύματος και δέν προβλέπεται από τόν παρόντα Κανονισμόν.

2. Τό Διοικητικόν Συμβούλιον συνέρχεται:

α) Κάθε φοράν, καθ' ήν άπαιτείται ή έκ νέου συγκρότησίς του εις σώμα, συμφώνως με τό άρθρον 4 πάρ. 3 του παρόντος και εις κάθε περίπτωσιν τακτικώς μίαν φοράν κάθε χρόνον έντός του πρώτου ήμερολογιακού έξαμήνου με πρόσκλησιν του Προέδρου ή του Προεδρεύοντος του Διοικητικού Συμβουλίου και έκτάκτως με κοινοποιούμενην εις τά λοιπά μέλη πρόσκλησιν όποιοιδήποτε Μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου.

β) Έφ' όσον τό σύνολον των διοικητικών ένεργειών συγκεντρώνεται εις τά πρόσωπα του Διοικητικού Συμβουλίου, έπειδή δέν έχουν διοριστέϊ ένας ή περισσότεροι πληρεξούσιοι διευθυνταί, τό Διοικητικόν Συμβούλιον συνεδριάζει τακτικώς με πρόσκλησιν του Προέδρου ή του Προεδρεύοντος μέσα εις τόν πρώτον μήνα κάθε ήμερολογιακού έτους, όποτε και αποφασίζεται ό τόπος και ό χρόνος της έπομένους συνεδρίασεως, άλλως συγκαλείται έκτάκτως με κοινοποιούμενην εις τά λοιπά μέλη πρόσκλησιν όποιοιδήποτε μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου.

γ) Ό λόγος της έκτάκτου συγκλήσεως του Διοικητικού Συμβουλίου πρέπει νά περιλαμβάνεται εις την κοινοποιούμενην πρόσκλησιν. Άν ή απόλυτος πλειοψηφία των εις άπαρτίαν του Διοικητικού Συμβουλίου παρόντων μελών άποφασίση ότι ή πρόσκλησις είναι άδίκαιοιλόγητος, τό Διοικητικόν Συμβούλιον δέν συγκαλείται έκτάκτως με επίκλησιν του ίδιου λόγου μέσα εις τό ίδιον ήμερολογιακό έντος.

3. Τό Διοικητικόν Συμβούλιον εύρίσκειται εις άπαρτίαν, όταν παρίστανται εις αυτό τουλάχιστον τρία μέλη κατά την πρώτην σύγκλησιν βάσει της ίδιας ήμερησίας διατάξεως και δύο μέλη εις κάθε έπαναληπτικήν λόγω έλλείψεως άπαρτίας και με την ίδιαν ήμερησίαν διάταξιν σύγκλησιν.

4. Τό Διοικητικόν Συμβούλιον άποφασίζει με απόλυτον πλειοψηφία των παρόντων. Εις περίπτωσιν ίσο-

ψηφίας ύπερισχύει ή ψηφος του Προέδρου, άλλως του Προεδρεύοντος, άλλως του άρχαιότερου εις σχέση με την θέσιν, ήτις συνεπάγεται την ex officio άνάληψιν καθηκόντων ως μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου, μέλους.

Άρθρον 6

Διά τάς άναγκας του Ίδρύματος τό Διοικητικόν Συμβούλιον κατά βούλησιν μπορεί νά θεσπίση θέσεις ενός ή περισσοτέρων πληρεξουσίων Διευθυντών, καθώς και λοιπάς θέσεις βοηθητικού προσωπικού συμφώνως προς τάς άναγκας, αι όποιαί άπαιτούνται διά την επίτευξιν των σκοπών του ίδρύματος. Τά καθήκοντα, αι ύποχρεώσεις και τά δικαιώματα των πληρεξουσίων διευθυντών και του βοηθητικού προσωπικού καθορίζονται ύπό των έκάστοτε άποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου και την κειμένην νομοθεσίαν, αναλόγως προς τό έάν πρόκειται διά σύμβασιν έξηρητημένης έργασίας όρισμένου ή άορίστου χρόνου ή σύμβασιν έργου ή παροχής ύπηρεσιών.

Άρθρον 7

1. Τό Διοικητικόν Συμβούλιον διοικεί και διαχειρίζεται την περιουσίαν του Ίδρύματος και άποφασίζει διά κάθε μέτρον τό όποϊον συμβάλλει εις την εύρυθμον λειτουργίαν του Ίδρύματος.

2. Τό Διοικητικόν Συμβούλιον τηρεί τά παρακάτω διαχειριστικά βιβλία:

α) Βιβλίον Πρωτοκόλλου Εισερχομένων και Έξερχομένων Έγγράφων,

β) Βιβλίον Πρακτικών Συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου,

γ) Βιβλίον Λογιστικής Παρακολουθήσεως, εις τό όποϊον καταχωρίζονται όλα τά έξοδα και έξοδα του Ίδρύματος,

δ) Βιβλίον Περιουσίας, όπου τηρείται ξεχωριστή μερίς διά κάθε περιουσιακό στοιχείον,

Τό Διοικητικόν Συμβούλιον άποφασίζει και διά την τήρησιν επιπλέον βιβλίων έφ' όσον κριθούν άπαραίτητα.

3. Άπαντα τά βιβλία τηρούνται από έντεταλμένον προς τοϋτο με πράξιν του Διοικητικού Συμβουλίου πρόσωπον, τό όποϊον μπορεί και νά μήν είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, αλλά εις κάθε περίπτωση ύποχρεούται εις λογοδοσίαν και επίδειξιν των βιβλίων, όποτε του ζητηθῆ και τά υποβάλλει προς έγκρισιν εις τό Διοικητικόν Συμβούλιον κατά την πρώτην συνεδρίασιν τακτικήν ή έκτακτόν του Διοικητικού Συμβουλίου κάθε ήμερολογιακό έντος.

Άρθρον 8

1. Περιουσία του ιδρύματος θα αποτελέσει η αναφερόμενη εις την ανωτέρω διαθήκην του Ίδρυτου, ήτοι:

α) Έν ισόγειον κατάστημα επί της οδού Συγγρού αρ. 52 εις την Θεσσαλονίκην, τό αναφερόμενον και λεπτομερώς περιγραφόμενον εις τό υπ' αριθ. 15.167/29.12.1964 άγοραπωλητήριο συμβόλαιον του Συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης Δημητρίου Ήρακλέους Σοφοκλείδου.

β) Δύο οικόπεδα επί της οδού Ρωξάνης εις την Θεσσαλονίκην έμβαδού αντίστοιχώς 360 τ.μ. και 400 τ.μ.

γ) Έν άγροτεμάχιον εις την τοποθεσίαν «ΛΟΥΡΙΑ» έμβαδού 5.300 τ.μ. κείμενον εις τό δημοτικόν διαμέρισμα Δρυμού του πρώην Δήμου Μυγδονίας και νύν Δήμου Ήραιοκάστρου νομού Θεσσαλονίκης, τό αναφερόμενον και λεπτομερώς περιγραφόμενον εις τό υπ' αριθ. 12485/25.10.1976 πωλητήριο συμβόλαιον του Συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης Ίωάννου Μιητιάδη Κωτούλα.

δ) Έν ήδη οικόπεδον εις την τοποθεσίαν «ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ» έμβαδού 4.000 τ.μ. κείμενον εις τό δημοτικόν διαμέρισμα Μελισσοχωρίου του πρώην Δήμου Μυγδονίας και νύν Δήμου Ήραιοκάστρου νομού Θεσσαλονίκης, τό αναφερόμενον και λεπτομερώς περιγραφόμενον εις τά υπ' αριθ. 3.383/30.4.1975 & 4.627/7.4.1976 συμβόλαια του Συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης Βασιλείου Παπαοικονόμου.

Όλα τά ανωτέρω ακίνητα, έφ' όσον σώζονται κατά τον χρόνον της έγκρίσεως του παρόντος Κανονισμού και δέν έχουν εκποιηθή νομίμως από τους εκτελεστάς της διαθήκης του Ίδρυτου, πλην του υπό στοχείον δ) τό όποιον από την διαθήκην προορίζεται ως έδρα του Ίδρύματος και του όποιου απαγορεύεται η εκποίησης. 2.-Επίσης περιουσία και πόροι του Ίδρύματος είναι:

α) Αί δωρεά εις μετρητά ή άλλα περιουσιακά στοιχεία ή πόροι όποιονδήποτε περιουσιακών στοιχείων που μεταβιβάζονται εις τό Ίδρυμα διά όποιαδήποτε νόμιμον αίτιαν.

β) Κληρονομία, κληροδοσία, δωρεά φυσικών ή νομικών προσώπων ή προϊόντα έράνων, τους όποιους ήθελε ενεργήση νομίμως τό Ίδρυμα, καθώς και κάθε έσοδον τό όποιον ήθελε προκύψη από έκδοτική ή άλλη δραστηριότητα του Ίδρύματος.

γ) Χορηγία - έπιχορηγήσεις του Κράτους, των Εκκλησιαστικών Νομικών Προσώπων Ίδιωτικού ή Δημοσίου Δικαίου, των άρμοδίων αρχών της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως του Ύπουργείου Πολιτισμού και Ήπιστημών, Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,

Έθνικής Οικονομίας, Άπασχολήσεως ή άλλων Ύπουργείων, Τραπεζών, Ήρών Μητροπόλεων και Ήρών Μονών.

3. Τό παρόν Ίδρυμα δέν αποτελεί κερδοσκοπικόν κατάστημα, όπως προκύπτει από τον σκοπόν του. Άντιθέτως, αποτελεί κοινωφελές κέντρο της κοινότητας όπου έδρεύει.

Άρθρον 9

Τό Ίδρυμα φέρει την δικήν του σφραγίδα, εις τό μέσον της όποιας απεικονίζεται ό καλός Σαμαρείτης· έξωτερικώς αναγράφεται «ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΑΓΚΑΔΑ, ΛΗΤΗΣ ΚΑΙ ΡΕΝΤΙΝΗΣ» και έσωτερικώς «ΙΔΡΥΜΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΠΑΠΕ - ΜΕΛΙΣΣΟΧΩΡΙΟΝ. ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 2012».

Άρθρον 10

Διά κάθε θέμα, τό όποιον δέν διαλαμβάνεται εις τον παρόντα Κανονισμόν αποφασίζει τό Διοικητικόν Συμβούλιον του Ίδρύματος.

Άρθρον 11

Ό παρών Κανονισμός τροποποιείται με απόφασιν του Διοικητικού Συμβουλίου έγκρινόμενης από την Ήραν Σύνοδον συμφώνως με τάς έκάστοτε ισχύουσας διατάξεις.

Άρθρον 12

Τό Ίδρυμα καταργείται με απόφασιν του Διοικητικού Συμβουλίου, αν ό σκοπός ή η λειτουργία του καταστή άνέφικτος και η απομένουσα περιουσία του διατίθεται ως ό νόμος ορίζει.

Άρθρον 13

Άπό τάς διατάξεις του παρόντος Κανονισμού δέν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του προϋπολογισμού του Νομικού Προσώπου της Ήρας Μητροπόλεως Λαγκαδά, Λητής και Ρεντίνης, καθ' όσον πρόκειται διά περιουσίαν αυτετελοϋς διαχειρίσεως.

3. Η Άπόφασις αυτή νά δημοσιευθή στην Έφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Έν Άθήναις, τη 8η Όκτωβρίου 2012

† Ό Άθηνών Ήρώνυμος, Πρόεδρος

Ό Αρχιγραμματεϋς
Ό Διαυθείας ΓΑΒΡΗΛ

Κανονισμός υπ' αριθμ. 238/2012 Περί ανακηρύξεως ὡς Προσκυνηματικοῦ, διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχουσα ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 29 παρ. 2, καὶ 59 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τὰς ὑποχρεώσεις τῆς Ποιμανούσης Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἀπὸ τὰς Εὐαγγελικὰς Ἐπιταγὰς, τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα.

3. Τὰς ὑφισταμένας κοινωνικὰς καὶ πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης.

4. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 10/21.6.2012 Ἀπόφασιν καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 377/26.6.2012 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης κ. Ἰωάννου.

5. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 11/22.6.2012 Πρᾶξιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης.

6. Τὴν ἀπὸ 31.8.2012 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου,

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης ὡς Προσκυνηματικοῦ καὶ τὴν ρύθμισιν τῶν θεμάτων λειτουργίας καὶ διαχειρίσεως αὐτοῦ, σύμφωνα μὲ τὰς διατάξεις τοῦ ἐπομένου Κανονισμοῦ:

Κανονισμός υπ' αριθμ. 238/2012

Περί ἀνακηρύξεως ὡς Προσκυνηματικοῦ, διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης

Ἄρθρον 1

Ὁ Ἱερός Ναός τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Ὑοσσης, περιβεβλημένος ἔκπαιθα σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας τῶν χριστιανῶν τῆς περιοχῆς, τυγχάνων προσκυνηματικῶν κέντρον ἰδιαίτερας σπουδαιότητος καὶ ση-

μασίας λόγῳ τῆς εὐρέσεως ἐν αὐτῷ τῶν ἱερῶν λειψάνων τῶν ἁγίων νεομαρτύρων Κυράννης καὶ Ἀκυλίνης, ἀνακηρύσσεται ὡς Προσκυνηματικὸς Ναός καὶ ἀποτελεῖ ἴδιον Νομικὸν Πρόσωπον Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 παρ. 4 καὶ 59 τοῦ Ν. 590/1977 (Φ.Ε.Κ. 146/τ.Α'/31.5.1977), ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «Ἱερός Προσκυνηματικὸς Ναός Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Ὑοσσης» (εἰς τὸ ἐξῆς "Προσκύνημα"), ὑπάγεται δὲ πνευματικῶς καὶ διοικητικῶς εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης, διοικούμενον συμφώνως μὲ τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

Ἄρθρον 2

Σκοποί τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος εἶναι:

α) Ἡ συντήρησις, ἀνάδειξις, ἐπισκευή καὶ προβολὴ τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Ὑοσσης καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἐν αὐτῷ ἱερῶν κειμηλίων (εἰκόνων, σκευῶν, λειτουργικῶν βιβλίων).

β) Ἡ πνευματικὴ διακονία μὲ σκοπὸν τὴν προαγωγὴν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ πνευματικοῦ, φιλανθρωπικοῦ καὶ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης.

γ) Ἡ ἀνέγερσις καὶ συντήρησις ξενώνου διὰ τὴν φιλοξενίαν τῶν εὐλαβῶν προσκυνητῶν τοῦ Προσκυνηματος, καθὼς ἐπίσης καὶ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν ἀναγκῶν ἐκ τοῦ θρησκευτικοῦ τουρισμοῦ, καὶ ἡ ἐν γένει προβολὴ τῆς πολιτιστικῆς καὶ πνευματικῆς παραδόσεως τῆς περιοχῆς.

δ) Ἡ καλλιέργεια καὶ προβολὴ τοῦ λειτουργικοῦ, θεολογικοῦ, ποιμαντικοῦ, ἐπικοινωνιακοῦ καὶ ἐν γένει πολιτιστικοῦ ἔργου τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας τῆς Μητροπολιτικῆς περιφέρειας Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης καὶ ἡ προβολὴ καὶ διάδοσις τοῦ πέραν τῶν ὁρίων αὐτῆς,

ε) Ἡ συνεργασία μὲ τὴν Περιφέρειαν καὶ λοιποὺς συναρμοδίους φορεῖς τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ διὰ τὴν διεξαγωγὴν ἐρευνητικῶν προγραμμάτων καὶ ἐκδηλώσεων (ἡμερίδαι, ἐκθέσεις, ἐκδόσεις μελετῶν, ἐκδόσεις βιβλίων πνευματικοῦ καὶ ἱεραποστολικοῦ ἐνδιαφέροντος) μὲ μοναδικὸν γνώμονα τὴν συντήρη-

σιν, ανάδειξιν καί προβολήν τῶν ἱερῶν κειμηλίων τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνήματος.

ἄρθρον 3

1. Πόροι τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνήματος εἶναι:

α) Αἱ πρόσοδοι τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ ἐκ κηροῦ, ἀφιερωμάτων, δωρεῶν κ.λπ. καί ἐκ τῆς ἀκινήτου περιουσίας αὐτοῦ,

β) Αἱ ἐπιχορηγήσεις καί αἱ ἐν γένει εἰσφοραὶ ἐκ φυσικῶν ἢ Νομικῶν Προσώπων, δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ δικαίου, ἡμεδαπῶν ἢ ἀλλοδαπῶν,

γ) Αἱ δωρεαί, αἱ κληρονομίαι καί κληροδοσίαι, ὡς καί πᾶσα ἄλλη πρὸς τὸ Ἴδρυμα προσφορά εἰς χρῆμα ἢ εἶδος,

δ) Κρατικά Ἐπιχορηγήσεις

ε) Πᾶν ἔσοδον προερχόμενον ἀπὸ πᾶσαν νόμιμον πηγήν.

2. Αἱ εἰσπράξεις τῶν πόρων τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνήματος ἐνεργοῦνται διὰ διπλοτύπων Γραμματίων Εἰσπράξεων καί αἱ πληρωμαὶ δι' εἰδικῶν Ἐνταλμάτων, θεωρημένων ἀμφοτέρων ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

3. Ἡ οἰκονομικὴ διαχείρισις τοῦ Προσκυνήματος γίνεται συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις, αἱ ὁποῖαι ἰσχύουσιν διὰ τοὺς Ἐνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς.

ἄρθρον 4

Διοίκησις τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνήματος

1. Τὸ Ἱερόν Προσκύνημα τελεῖ ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν καί τὸν ἔλεγχον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, Λητῆς καί Ρεντίνης καί διοικεῖται ὑπὸ πενταμελοῦς Διοικητικῆς καί Διαχειριστικῆς Ἐπιτροπῆς (ἐφεξῆς Δ.Δ.Ε.) ἀποτελούμενης:

α) Ἐκ τοῦ ἐκάστοτε Μητροπολίτου Λαγκαδᾶ, Λητῆς καί Ρεντίνης ὡς Προέδρου, ἀναπληρωμένου ὑπὸ τοῦ νομίμου ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ.

β) Τὸν ἐκάστοτε Ἀρχιερατικὸν Ἐπίτροπον τῆς περιφέρειας ὅσσης.

γ) Ἐκ τριῶν λαϊκῶν ἐπιλεγόμενων καί διοριζομένων διὰ Πράξεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Προέδρου ἐπὶ τριετῆ θητεία, δυναμένην νά ἀνανεοῦται. Ὁ Σεβασμιώτατος Πρόεδρος δύναται, δι' αἰτιολογημένης Πράξεώς του, νά ἀντικαθιστᾶ τὰ λαϊκὰ μέλη πρὸ τῆς λήξεως τῆς θητείας τους.

Τὸ ἀξίωμα τῶν μελῶν τῆς Δ.Δ.Ε. εἶναι τιμητικόν καί ἄμισθον.

2. Ἡ Δ.Δ.Ε. κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς συνεδρίαν, συγκαλουμένη εἰς σῶμα, ἐκλέγει ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς τὸν Γραμματέα καί τὸν Ταμίαν. Ἡ Δ.Δ.Ε. συνεδριάζει συγκαλουμένη ὑπὸ τοῦ Προέδρου κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ καί κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἀναφυσόμενας ἀνάγκας.

3. Ἡ Δ.Δ.Ε. εὐρίσκεται ἐν ἀπαρτίᾳ παρισταμένων ἀπαραιτήτως τοῦ Προέδρου ἢ τοῦ νομίμου ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ καί δύο (2) τουλάχιστον ἐκ τῶν μελῶν τῆς. Αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν τῶν παρόντων, ὑπερσχευούσης ἐν ἰσοψηφίᾳ τῆς ψήφου τοῦ Προέδρου.

4. Ἡ Δ.Δ.Ε. ἔχει τὰς ἐξῆς ἀρμοδιότητας καί ὑποχρεώσεις:

α) Μεριμᾶ διὰ τὴν εὐρυθμον λειτουργίαν τοῦ Προσκυνήματος καί διὰ τὴν ἐπακριβῆ τήρησιν καί ἐφαρμογὴν τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

β) Ἐνεργεῖ τὰ δέοντα διὰ τὴν πραγμάτωσιν τῶν σκοπῶν τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνήματος.

γ) Διοικεῖ καί διαχειρίζεται τὴν ἐν γένει περιουσίαν τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνήματος καί φροντίζει διὰ τὴν ἀξιοποίησιν αὐτῆς.

δ) Καταρτίζει καί ψηφίζει τὸν προϋπολογισμόν καί ἀπολογισμόν αὐτοῦ, τοὺς ὁποίους ὑποβάλλει πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον.

ε) Ἀποφασίζει διὰ τὴν πρόσληψιν καί τὴν ἀντιμισθίαν τοῦ ἀπαραιτήτου λαϊκοῦ προσωπικοῦ, συμφώνως τῶν κειμένων διατάξεων περὶ τῶν ἀπασχολουμένων εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά Νομικά Πρόσωπα.

στ) Ἀποφασίζει ἐπὶ παντός ἐτέρου προκύπτοντος ζητήματος, τὸ ὁποῖον δέν προβλέπεται εἰς τὸν παρόντα Κανονισμόν.

4. Αἱ Ἀποφάσεις τῆς Δ.Δ.Ε. ἐπὶ σοβαρῶν θεμάτων, ὡς ἐκποιήσεως ἀκινήτων, τιμητῶν στοιχείων, ἀποδοχῆς ἢ ἀποποιήσεως δωρεῶν - κληρονομιῶν ἢ κληροδοσιῶν, ὡς καί ἡ ἄσκησις ἐνδίκων μέσων, ὑποβάλλονται πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον, ἐφαρμόζοντας τὰς ἰσχύουσας διατάξεις περὶ Ἱερῶν Προσκυνημάτων, καί ἐγκρινόμενα διενεργοῦνται ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Προέδρου τῆς Δ.Δ.Ε.

ἄρθρον 5

1. Ἡ Δ.Δ.Ε. τηρεῖ διὰ τοῦ Ταμίου καί τοῦ Γραμματέως τὰ ὡς κάτωθι βιβλία:

α. Βιβλίον Πρωτοκόλλου εἰσερχομένης καί ἐξερχομένης Ἀλληλογραφίας.

β. Βιβλίον Πρακτικῶν τῆς Διοικητικῆς καί Διαχειριστικῆς Ἐπιτροπῆς (Δ.Δ.Ε.).

γ. Βιβλίον Ταμείου (στοιχείων ἐσόδων καί ἐξόδων).

δ. Στέλεχος διπλοτύπων Γραμματίων Εἰσπράξεων.

ε. Στέλεχος διπλοτύπων Ἐνταλμάτων Πληρωμῶν. (Εἰς ἕκαστον ἔνταλμα πληρωμῆς προσαρτᾶται ἀποδεικτικόν καί παραστατικόν στοιχεῖον τῆς πληρωμῆς).

στ. Βιβλίον τιμητῶν καί λοιπῶν κινητῶν περιουσιακῶν στοιχείων.

ζ. Βιβλίον Κτηματολογίου, εἰς τὸ ὁποῖον καταγράφονται ἅπαντα τὰ ἀκίνητα περιουσιακά στοιχεῖα, πού

έχουν διατεθεί υπό τήν διαχείρισιν τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ, ὡς ὀρίζεται διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 8/1979 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

η. Βιβλία τῶν τελοῦμένων ἐν τῷ Ναῷ Ἱερῶν Μυστηρίων.

2. Τά λογιστικά καί ταμειακά βιβλία τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ, ὡς καί τά βιβλία πρακτικῶν, ἀριθμοῦνται κατὰ φύληλον καί θεωροῦνται, εἰς τό τέλος καί πρό τῆς χρήσεως αὐτῶν, ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λαγκαδᾶ, Λητῆς καί Ρεντίνης.

3. Ὁ Γραμματεὺς τηρεῖ τό Βιβλίον Πρωτοκόλλου, τό Βιβλίον Πρακτικῶν καί ὑπογράφει μετὰ τοῦ Προέδρου τά Πρακτικά τῆς Δ.Δ.Ε.,

4. Ὁ Ταμίας τηρεῖ τά ἄνω διαχειριστικά βιβλία καί προσυπογράφει μετὰ τοῦ Προέδρου τῆς Δ.Δ.Ε. τά διπλότυπα εἰσπράξεων καί πληρωμῶν.

5. Ὁ ἐκάστοτε Ἐφημέριος τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος τηρεῖ τά Βιβλία τῶν τελοῦμένων εἰς αὐτό Μυστηρίων.

ἄρθρον 6

1. Τό Ἱερόν Προσκύνημα ἐκπροσωπεῖται νομίμως εἰς πᾶσαν σχέσιν μετὰ παντός φυσικοῦ ἢ νομικοῦ προσώπου, ὀργανισμῶν, ἰδρυμάτων, τραπεζῶν κ.λπ., ὡς καί ἐνώπιον πάσης διοικητικῆς ἢ δικαστικῆς Ἀρχῆς ὑπό τοῦ Προέδρου τῆς Δ.Δ.Ε. ἢ, εἰς περίπτωσιν ἀπουσίας ἢ κωλύματος τούτου, ὑπό τοῦ νομίμου ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ ἢ ἐκ τινός μέλους αὐτῆς ὀριζομένου ὑπό τῆς Δ.Δ.Ε. Ὡς πρὸς δέ τήν δόσιν τοῦ ὄρκου, ἐκπροσωπεῖται ὑφ' ἐνός τῶν ἱαϊκῶν μελῶν τῆς Δ.Δ.Ε. ὀριζομένου εἰδικῶς διὰ πράξεως τῆς Δ.Δ.Ε.

2. Ὁ Πρόεδρος ὑπογράφει ὅλας τὰς Πράξεις, αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν εἰς τό προσωπικόν, τά χρηματικά ἐντάληματα, τὰς πάσης φύσεως συμβάσεις, ὡς καί πᾶν ἕτερον ἔγγραφον τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος.

3. Διὰ συμβάσεις συνεπαγομένης τήν ἐκ μέρους τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος ἐκποίησην κινητῶν ἢ ἀκινήτων, τήν ἀνάληψιν ἐμπραγμάτου βάρους καί ἐγγυητικῆς εὐθύνης, ἀπαιτεῖται εἰδική Ἀπόφασις τῆς Δ.Δ.Ε. ἐγκρινομένη ὑπό τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

4. Τόν Πρόεδρον ἀπόντα ἢ κωλυόμενον ἀναπληροῖ ὁ νόμιμος ἀναπληρωτῆς αὐτοῦ μόνον κατὰ τὰς μὴ ἐχούσας οικονομικόν ἢ συναλλακτικόν χαρακτῆρα πράξεις. Εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ὁ ἀναπληρωτῆς ἐπίσης κωλύεται ἢ ἀπουσιάζει, τόν Πρόεδρον ἀναπληροῖ, μόνον κατὰ τὰς μὴ ἐχούσας οικονομικόν ἢ συναλλακτικόν χαρακτῆρα πράξεις, μέλος τῆς Δ.Δ.Ε. ἔπειτα ἀπὸ σχετικῆν ἀπόφασιν αὐτῆς. Διὰ τήν διενέργειαν πράξεων οικονομικοῦ ἢ συναλλακτικοῦ χαρα-

κτῆρος, ἐκ μέρους τοῦ νομίμου ἀναπληρωτοῦ τοῦ Προέδρου ἢ μέλους τῆς Δ.Δ.Ε., ἀπαιτεῖται εἰδική Ἀπόφασις αὐτῆς καί εἰδικόν Συμβολαιογραφικόν πληρεξούσιόν του Προέδρου.

ἄρθρον 7

Τά ἔσοδα τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ διατίθενται:

α) Διὰ τήν συντήρησιν, τόν ἐξωραϊσμόν καί τήν ἐπίσκευήν του Ἱεροῦ Προσκυνηματος καί τῶν παραρτημάτων αὐτοῦ,

β) Διὰ τήν μισθοδοσίαν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος, ἤτοι τῶν Ἱεροψαλιτῶν, τῶν Νεωκόρων καί τοῦ λοιποῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ,

γ) Διὰ τήν καταβολήν τῶν νομίμων ὑποχρεώσεων αὐτοῦ,

δ) Διὰ τήν ἐνίσχυσιν τοῦ ἱεραποστολικοῦ, φιλανθρωπικοῦ καί ἐν γένει κοινωνικοῦ ἔργου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, Λητῆς καί Ρεντίνης,

ε) Διὰ τήν οικονομικὴν ἐνίσχυσιν καί συντήρησιν, ἀποπεράτωσιν, εὐπρεπισμόν καί ἀνακαίνισιν Ἱερῶν Ναῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, Λητῆς καί Ρεντίνης,

στ) Αἱ δαπάναι τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος προβλέπονται δι' ἀναγραφῆς κονδυλίων εἰς τόν ἐτήσιον Προϋπολογισμόν, ἢ ἀναθεώρησις τοῦ ὁποῦ ἐπιτρέπεται κατὰ τήν διάρκειαν τοῦ διαχειριστικοῦ ἔτους, κατόπιν ἠτιολογημένης ἀποφάσεως τῆς Δ.Δ.Ε. καί ἐγκρίσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

ἄρθρον 8

1. Διὰ τήν εὐρυθμον καί ὁμαλήν λειτουργίαν τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος συνιστῶνται αἱ κάτωθι θέσεις:

α) Μία (1) θέσις Ἐφημερίου, διοριζομένου κατὰ τήν διαδικασίαν τοῦ Νόμου. Κατὰ τήν κρίσιν τοῦ Προέδρου, καί ἀναλόγως ὡς πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος, δύναται διὰ Πράξεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου νά ἀποσπασθεῖ ὡς Ἐφημέριος του ὡς ἄνω Ἱεροῦ Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ κληρικός ἐκ τῶν ὑπηρετούντων παρά τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Λαγκαδᾶ, Λητῆς καί Ρεντίνης ἢ νά ὀρίζεται ἐκ περιτροπῆς ἐφημερία τῶν ὑπηρετούντων εἰς γειτονικᾶς Ἐνορίας ἱερῶν.

β) Δύο (2) θέσεις Ἱεροψαλιτῶν καί,

γ) Μία (1) θέσις νεωκόρου.

2. Διὰ τὰς ὑπὸ τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ προβλεπόμενας ὑπηρεσίας δύναται νά προσλαμβάνεται ἔκτακτον προσωπικόν, βοηθητικόν ἢ ἐξειδικευμένον, μέ συμβάσεις ἔργου ἢ ἐργασίας ὠρισμένου χρόνου, ἔπειτα ἀπὸ Ἀπόφασιν τῆς Δ.Δ.Ε. καί ἐγκρίσιν τοῦ Μη-

τροπολιτικού Συμβουλίου, τηρουμένων τῶν κειμένων διατάξεων τῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας.

ἄρθρον 9

Σφραγὶς τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ

Τὸ Ἱερόν Προσκύνημα ἔχει δική του κυκλική σφραγίδα, ἡ ὁποία φέρει τὰς ἐξῆς φράσεις: «ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΑΓΚΑΔΑ, ΛΗΤΗΣ ΚΑΙ ΡΕΝΤΙΝΗΣ - ΙΕΡΟΣ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΜΜΕΓΙΣΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝΟΣΣΗΣ» καὶ εἰς τὸ κέντρον τὴν εἰκόνα τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν.

ἄρθρον 10

Ἑορτὴ τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ

Ὁ Ἱερός Προσκυνηματικὸς Ναός ἐορτάζει πανδημῶς τὴν 12ην Σεπτεμβρίου ἐκάστου ἔτους, μνήμη τῆς εὐρέσεως τῶν λειψάνων τῆς Ἁγίας νεομάρτυρος Κυράννης, τὴν 27ην Σεπτεμβρίου, ἑορτὴ τῆς Ἁγίας νεομάρτυρος Ἀκυλίνης, τῆς ὁποίας τὰ λείψανα φυλάσσονται εἰς αὐτόν, τὴν 8ην Νοεμβρίου, ἑορτὴ τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, καὶ τὴν 8ην Φεβρουαρίου, μνήμη τῆς εὐρέσεως τῶν λειψάνων τῆς Ἁγίας νεομάρτυρος Ἀκυλίνης.

ἄρθρον 11

Τροποποιήσεις τοῦ Κανονισμοῦ

Ὁ παρὼν κανονισμὸς δύναται νὰ συμπληρωθῆ ἢ τροποποιηθῆ κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Δ.Δ.Ε. καὶ ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς Δ.Ι.Σ. καὶ τῆς Ι.Σ.Ι.

ἄρθρον 12

Ἰσχὺς τοῦ Κανονισμοῦ

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἄρχει ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ Ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

ἄρθρον 13

Κάλυψις δαπάνης

Ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ δὲν προκαλεῖται δαπάνη εἰς τὸ Δημόσιον ἢ εἰς βάρος τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης.

Ἀθήνησι τῆ 5ῃ Ὀκτωβρίου 2012

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ὁ Διαυλείας Γαβριήλ

Κανονισμός Περί Τροποποίησης του Κανονισμού Λειτουργίας του Ἐκκλησιαστικοῦ Γηροκομείου Λαμίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχουσα ὑπ' ὄψει:

1. Τάς διατάξεις τῶν ἄρθρων 29 παρ. 2 καί 59 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τάς ὑποχρεώσεις τῆς Ποιμανούσης Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἀπό τάς Εὐαγγελικὰς Ἐπιταγὰς, τοὺς Ἱεροῦς Κανόνας καί τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους πρὸς τό Χριστεπώνυμὸν τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα.

3. Τάς ὑφισταμένως κοινωνικὰς καί πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος.

4. Τόν Κανονισμὸν συστάσεως καί λειτουργίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: “Ἐκκλησιαστικὸν Γηροκομεῖον Λαμίας” τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος (Φ.Ε.Κ. 935/Β’/18.7.2006).

5. Τὴν ὑπ’ ἀριθμ. 35/5.10.2012 Πράξιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Γηροκομείου Λαμίας.

6. Τὴν ὑπ’ ἀριθμ. 595/8.10.2012 Πράξιν καί τὴν ταυτάρθρωτον Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φθιώτιδος κ. Νικολάου.

Ἀποφασίζει

Τὴν τροποποίησιν τοῦ Κανονισμοῦ συστάσεως καί λειτουργίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Γηροκομείου Λαμίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, σύμφωνα μὲ τὰς διατάξεις τοῦ ἐπομένου Κανονισμοῦ:

Κανονισμός

Περί Τροποποίησης τοῦ Κανονισμοῦ Λειτουργίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Γηροκομείου Λαμίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος

Ἄρθρον 1

Ὁ Κανονισμός τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Γηροκομείου Λαμίας, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος (Φ.Ε.Κ. 935/Β/2006), τροποποιεῖται ὡς ἑξῆς :

α. Ἡ ἐπωνυμία τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Ἰδρύματος συμπληρῶνεται ὡς «Ἐκκλησιαστικὸν Γηροκομεῖον Λαμίας Ραχοῦτειον».

β. Στό τέλος τῆς περιπτώσεως σ’ τῆς παραγράφου Β τοῦ ἄρθρου 5 προστίθεται ἡ φράση «Τό δωρηθὲν ὑπὸ τῆς Βασιλικῆς Ραχοῦτη κτίριον ἐξαιρεῖται τῶν ὡς ἄνω περιπτώσεων, δηλαδὴ ἐκποίησης, ὑποθηκείσεως ἢ μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος αὐτοῦ».

γ. Στό τέλος τοῦ ἄρθρου 25 προστίθενται οἱ ῥῆξεις «ΤΟ ΡΑΧΟΥΤΕΙΟΝ».

δ. Στό τέλος τοῦ ἄρθρου 27 προστίθεται ἡ φράσις «Εἰδικότερον, τό δωρηθὲν ὑπὸ τῆς Βασιλικῆς Ραχοῦτη ἀκίνητο περιέρχεται στήν Ἱερά Μητρόπολη Φθιώτιδος γιά τὴν ἀξιοποίησή του σέ παρεμφερεῖς κοινωνοφελεῖς σκοποὺς κατὰ τὴ διαδικασία τοῦ Ν. 455/1976».

Ἄρθρον 2

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν δημοσίευσή του στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καί στό Ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἄρθρον 3

Μέ τόν παρόντα Κανονισμό οὐδεμία δαπάνη προκαλεῖται σέ βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος.

Ἀθῆναι, 10 Ὀκτωβρίου 2012

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ὁ Διαυθείας Γαβριήλ

**Κανονισμός Λειτουργίας του Έκκλησιαστικού Ίδρύματος
«Κέντρο Έκκλησιαστικών Ιστορικών και Πολιτισμικών Μελετών»,
της Ίερᾶς Μητροπόλεως Σάμου και Ίκαρίας**

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Λαβούσα υπ' ὄψιν:

1. Τὰς Διατάξεις τῶν ἄρθρων 29 παραγρ. 2 και 59 παραγρ. 2 τοῦ Νόμου 590/1977: «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (Α' 146),

2. Τὰς ὑποχρεώσεις τῆς Ποιμανούσης Ἐκκλησίας πού ἀπορρέουν ἀπό τὰς Εὐαγγελικὰς Ἐπιταγὰς, τοὺς Ἱεροῦς Κανόνες και τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους πρὸς τὸ Χριστεπώνυμὸν τῆς Ἐκκλησίας πλήρῳμα,

3. Τὰς ὑφισταμένας Κοινωνικὰς και Πνευματικὰς ἀναγκὰς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου και Ἰκαρίας,

4. Τὴν υπ' ἀριθμ. 309/17.8.2012 Ἀπόφασιν και τὴν υπ' ἀριθμ. 380/24.9.2012 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σάμου και Ἰκαρίας κ. Εὐσεβίου,

5. Τὴν υπ' ἀριθμ. 102/2012 Γνωμοδότησιν τοῦ Εἰδικοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Συνιστᾷ εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Σάμου και Ἰκαρίας ἐκκλησιαστικὸν ἴδρυμα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «*Κέντρον Ἐκκλησιαστικῶν, Ἱστορικῶν και Πολιτισμικῶν Μελετῶν*» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου και Ἰκαρίας, τὸ ὁποῖο θὰ λειτουργεῖ ὡς ἐξηρητημένην ὑπηρεσίαν τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου και Ἰκαρίας, αὐτοτελοῦς διαχειρίσεως και μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτῆρος. Ἡ ὀργάνωσις, διοίκησις, διαχείρισις και λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος τούτου θὰ διέπεται ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ ἐπομένου Κανονισμοῦ:

Κανονισμός Λειτουργίας

Τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος «Κέντρο Ἐκκλησιαστικῶν Ἱστορικῶν και Πολιτισμικῶν Μελετῶν», τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου και Ἰκαρίας

ἄρθρον 1.

1. Συνίσταται στήν Ἱερά Μητρόπολιν Σάμου και Ἰκαρίας ἐκκλησιαστικὸν ἴδρυμα μέ τὴν ἐπωνυμία «Κέν-

τρον Ἐκκλησιαστικῶν Ἱστορικῶν και Πολιτισμικῶν Μελετῶν», τὸ ὁποῖο θὰ λειτουργεῖ ὡς ἐξηρητημένη ὑπηρεσία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου και Ἰκαρίας, αὐτοτελοῦς διαχειρίσεως και μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτῆρα.

2. Τὸ Κέντρο ἔχει ὡς ἔδρα τὴν πόλιν τῆς Σάμου και στεγάζεται σέ χώρῳ πού θὰ ὀρισθεῖ ἀπὸ τὴν Ἱερά Μητρόπολιν Σάμου και Ἰκαρίας. Ἐπίσης, χρησιμοποιεῖ γιὰ τίς δραστηριότητές του τίς ἐγκαταστάσεις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου και Ἰκαρίας, μετὰ ἀπὸ σχετικὴ ἔγκρισιν τοῦ Μητροπολίτη.

ἄρθρον 2.

Σκοπὸς και ἀποστολή τοῦ Κέντρου εἶναι κυρίως ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐπιστημονικῆς μελέτης τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, τῶν κειμηλίων, και τῆς ἐν γένει ἱστορικῆς πορείας και πολιτισμικῆς προσφορᾶς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὰ νησιά τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, δηλαδή στὴ Σάμο, στὴν Ἰκαρία και στοὺς Φούρνους Κορσεῶν. Ἡ μελέτη τῆς πλοῦσιας λαϊκῆς θρησκευτικῆς και λατρευτικῆς παράδοσης τῶν κατοίκων τῶν τριῶν νησιῶν, τῶν ἐκδηλώσεων και τῶν ἱστορικῶν συνισταμένων τους, ὡς ἐπίσης και τῆς ἱστορικῆς διαδρομῆς τους. Ἐπίσης, ἡ μελέτη και προβολὴ τῆς ἐν γένει προσφορᾶς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὸ Γένος και τὸν Ἑλληνισμό, στὴ διαχρονικὴ τῆς προοπτικῆ. Στὸ πλαίσιο αὐτὸ τὸ Κέντρο θὰ διοργανῶνει ἐπιστημονικὲς διαλέξεις, ἡμερίδες και ἐπιστημονικὰ συνέδρια, θὰ ὀργανῶνει και θὰ ὑλοποιεῖ σχετικὰ ἐρευνητικὰ προγράμματα, σέ συνεργασία και μέ ἄλλους ἀνάλογους ἐπιστημονικοὺς και ἐρευνητικοὺς φορεῖς τῆς Σάμου, τῆς Ἑλλάδος και τοῦ ἐξωτερικοῦ, και θὰ ἐκδίδει αὐτοτελεῖς μελέτες, ἀλλὰ και περιοδικὴ ἐπιστημονικὴ ἔκδοσις, ἡ ὁποία θὰ ἀποτελεῖ τὴν ἐπετηρίδα του.

ἄρθρον 3.

Τὸ «Κέντρον Ἐκκλησιαστικῶν Ἱστορικῶν και Πολιτισμικῶν Μελετῶν» διοικεῖται ἀπὸ πενταμελὲς Διοικητικὸ Συμβούλιο, πού ἀπαρτίζεται ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Σάμου και Ἰκαρίας ὡς Πρόεδρο, δύο κληρικοὺς ΠΕ

ή ΤΕ κατηγορίας και δύο λαϊκούς, άνδρες ή γυναίκες, που θα κατέχουν τίτλο ανώτατης πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, οι οποίοι και επιλέγονται από τον Μητροπολίτη.

Τό «Κέντρον Ἐκκλησιαστικῶν Ἱστορικῶν καί Πολιτισμικῶν Μελετῶν» διευθύνεται ἀπό ἐπιστημονικό Διευθυντή, ὁ ὁποῖος σέ συνεννόηση μέ τό Διοικητικό Συμβούλιο, πρὸς τό ὁποῖο καί λογοδοτεῖ, καί μέ τήν ἔγκρισή του προγραμματίζει, συντονίζει καί ὑλοποιεῖ τίς δράσεις τοῦ Κέντρου. Ὁ διευθυντής πρέπει νά εἶναι Καθηγητής, μέ ἐπιστημονικό ἔργο σέ συναφεῖς πρὸς τοὺς σκοπούς τοῦ Κέντρου τομεῖς, ἡ δέ θητεία του εἶναι τριετής.

Ἡ θητεία τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου εἶναι τριετής, τά δέ μέλη του διορίζονται μέ πράξη τοῦ Μητροπολίτη Σάμου καί Ἰκαρίας, ὁ ὁποῖος δύναται νά διορίσει τό ἴδιο πρόσωπο ὡς μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου γιά περισσότερες τῆς μίας τριετίες. Τά ἴδια ἰσχύουν καί γιά τόν Διευθυντή τοῦ Κέντρου. Τόσο τά μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ὅσο καί ὁ Διευθυντής εἶναι ἄμισθοι, δέν λαμβάνουν καμιά μορφή ἀντιμισθίας ἢ ἀποζημιώσεως, προσφέρουν δέ τίς ὑπηρεσίες τους ἐθελοντικῶς.

Κάθε μέλος πού ἐκλείπει ἢ παραιτεῖται ἀντικαθίσταται ἀπό τόν Μητροπολίτη. Ἐπίσης, μετά ἀπό αἰτιολογημένη ἀπόφαση τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου μπορεῖ νά ἀντικατασταθεῖ κάποιον μέλος του καί πρὶν ἀπὸ τή λήξη τῆς θητείας του. Τά ἴδια ἰσχύουν καί γιά τόν Διευθυντή τοῦ Κέντρου.

ἄρθρον 4.

Τό Διοικητικό Συμβούλιο συνέρχεται μέ πρόσκληση τοῦ Προέδρου ἢ μέ ἔγγραφη αἴτηση τριῶν τουλάχιστον μελῶν, στήν ὁποία πρέπει νά ἀναφέρονται τά θέματα, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ζητοῦν τή σύγκληση τοῦ Συμβουλίου.

Στίς συνεδριάσεις τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου παρίσταται, χωρίς δικαίωμα ψήφου, καί ὁ Διευθυντής τοῦ Κέντρου, χωρίς ἡ παρουσία ἢ ἡ ἀπουσία του νά ἐπηρεάζει τήν ἀπαρτία.

Τό Διοικητικό Συμβούλιο βρίσκεται σέ ἀπαρτία ὅταν οἱ παρόντες εἶναι περισσότεροι τῶν ἀπόντων.

Οἱ ἀποφάσεις τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου λαμβάνονται κατά πλειοψηφία, σέ περίπτωση δέ ἰσοψηφίας κατῆχου ἢ ψήφου τοῦ Προέδρου.

Σέ περίπτωση κωλύματος τοῦ Προέδρου, τόν ἀναπληρώνει ὁ ὀρισθεῖς ὡς Ἀναπληρωτής του, ὁ ὁποῖος κάθε φορά πρέπει νά ἐξουσιοδοτεῖται ἐγγράφως ἀπὸ τόν Πρόεδρο.

Συνεδρίαση τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου εἶναι ἄκυρη καί παράνομη, ἐάν σέ αὐτήν δέν παρίσταται ὁ Πρόεδρος ἢ ὁ Ἀναπληρωτής του.

Τά πρακτικά τῆς συνεδριάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἀναγιγνώσκονται στήν ἀμέσως ἐπόμενη συνεδρίαση καί ὑπογράφονται ἀπὸ τά παρίσταμένα κατά τήν ἀνάγωση μέλη.

Τό Διοικητικό Συμβούλιο, στήν πρώτη συνεδρίασή του, ἐκλέγει, μεταξύ τῶν κληρικῶν μελῶν του τόν Ἀντιπρόεδρο καί τόν Ταμία. Καθῆκοντα Γραμματέως ἀνατίθενται, χωρίς ἰδιαίτερη ἀποζημίωση, σέ κάποιον ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς ὑπαλλήλους τοῦ Μητροπολιτικοῦ Γραφείου, ὁ ὁποῖος ὀρίζεται ἀπὸ τόν Μητροπολίτη.

ἄρθρον 5.

Ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἀναπληρώνει τόν Πρόεδρο, ὡσάκις ἐξουσιοδοτεῖται ἐγγράφως ἀπὸ αὐτόν.

Ὁ Ταμίας διαχειρίζεται τήν περιουσία τοῦ Κέντρου, καί εἶναι ὑπόλογος ἐναντι τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου. Ἐπίσης, ἐκδίδει καί τηρεῖ τά σχετικά καί ἀπὸ τό νόμο προβλεπόμενα σχετικά βιβλία καί παραστατικά τῆς οικονομικῆς διαχείρισης.

Ὁ Γραμματέας τηρεῖ τά πρακτικά τῶν συνεδριάσεων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καί διεξάγει ὅλη τήν ἀλληλογραφία του, τηρεῖ δέ τοὺς σχετικούς φακέλους τοῦ ἀρχείου τοῦ Κέντρου, καθῶς καί τό πρωτόκολλο ἀλληλογραφίας.

ἄρθρον 6.

Τό Διοικητικό Συμβούλιο ἔχει ἀρμοδιότητα γιά τήν ἐν γένει διοίκηση καί διαχείριση τοῦ «Κέντρου Ἐκκλησιαστικῶν Ἱστορικῶν καί Πολιτισμικῶν Μελετῶν». Εἰδικότερα:

α) Παρακολουθεῖ τήν ἀπὸ ἐπιστημονικῆς καί διοικητικῆς ἀπόψεως λειτουργία τοῦ Κέντρου.

β) Ἀποδέχεται τυχόν κληρονομίες, κληροδοσίες καί δωρεές πού γίνονται πρὸς τό Κέντρο καί γιά τήν πληρέστερη ἐπίτευξη τῶν σκοπῶν του.

γ) Ἀποφασίζει γιά τίς δράσεις τοῦ Κέντρου, τίς διαλέξεις, τά συνέδρια, τίς ἡμερίδες, τίς ἐκδόσεις, τά πρὸς ὑλοποίηση ἐπιστημονικά καί ἐρευνητικά προγράμματα ἀλλὰ καί τίς τυχόν συνεργασίες του μέ ἄλλους ὁμοειδεῖς ἐπιστημονικούς καί ἐρευνητικούς φορεῖς.

δ) Συντάσσει τόν ἀπολογισμό τοῦ παρελθόντος οικονομικοῦ ἔτους καί τόν προϋπολογισμό τοῦ ἐρχομένου, καί τοὺς ὑποβάλλει πρὸς ἔγκριση στό Μητροπολιτικό Συμβούλιο.

ε) Ἀποφασίζει γιά τήν πρόσληψη τοῦ ἀναγκαίου προσωπικοῦ γιά τήν ἐξυπηρέτηση τῶν ἀναγκῶν τοῦ Κέντρου, γιά τή σχέση ἐργασίας μέ τήν ὁποία θά γίνει ἡ πρόσληψη, γιά τήν ἐπιλογή τῶν προσώπων πού θά προσληφθοῦν καί γιά τήν μισθοδοσία τους.

στ) Ἀποφασίζει γιὰ τὴν ἀπόσπαση προσωπικοῦ ἀπὸ ἄλλης δημόσιας καὶ ἐκκλησιαστικῆς ὑπηρεσίας, ὅπως τὰ σχολεῖα τῆς πρωτοβάθμιας καὶ τῆς μέσης ἐκπαίδευσης, τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, τὶς Δημόσιες Βιβλιοθήκες καὶ τὶς Ἐφορίες Ἀρχαιοτήτων, ἀνάλογα μὲ τὶς ἐκάστοτε ἐπιστημονικὲς καὶ διοικητικὲς ἀνάγκες τοῦ Κέντρου, ἐξετάζει τὶς σχετικὲς αἰτήσεις καὶ εἰσπυγείται πρὸς τοῦτο στὰ ἀρμόδια ὄργανα καὶ τὶς ὑπηρεσίες τῆς πολιτείας, γιὰ τὴ λήψη τῆς σχετικῆς ἀπόφασης.

ζ) Γενικῶς, ἀποφασίζει γιὰ κάθε ζήτημα σχετικὸ μὲ τὴ λειτουργία καὶ τὴν ἐκπλήρωση τῶν σκοπῶν τοῦ Κέντρου.

ἄρθρον 7.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου ἔχει ἀρμοδιότητα γιὰ τὸν προγραμματισμὸ καὶ τὴν ἐπιτυχή διεξαγωγή τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν του. Εἰδικότερα:

α) Προγραμματίζει τὶς δράσεις τοῦ κέντρου, τόσο σὲ ἐπίπεδο ἐρευνητικῶν προγραμμάτων, ὅσο καὶ σὲ ἐπίπεδο ὁμιλιῶν, ἡμερίδων καὶ συνεδρίων, καὶ εἰσπυγείται σχετικὰ πρὸς τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο, ἐκθέτοντας τόσο τοὺς σκοποὺς, τὸ περιεχόμενον καὶ τοὺς στόχους κάθε δράσης, ὅσο καὶ τοὺς προτεινόμενους τρόπους γιὰ τὴν ὑλοποίησή τους.

β) Διευθύνει καὶ ἐπιμελεῖται τὶς ἐκδόσεις τοῦ Κέντρου, τόσο τὶς αὐτοτελεῖς, ὅσο καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ περιοδική του ἐκδοση, πού θὰ ἀποτελεῖ τὸ ἐπιστημονικὸ βῆμα του.

γ) Φροντίζει γιὰ τὴν ἐξασφάλιση συνεργασιῶν μὲ ἐρευνητικὰ ἰδρύματα, ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα καὶ ὁμοειδεῖς ἐρευνητικούς φορεῖς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, καὶ εἰσπυγείται σχετικὰ πρὸς τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο.

δ) Ἐπιβλέπει τὶς ἐπιστημονικὲς καὶ ἐρευνητικὲς δράσεις τοῦ Κέντρου καὶ φροντίζει γιὰ τὴν ἐπιτυχή ὁλοκλήρωση καὶ παρουσίασή τους.

ἄρθρον 8.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἐκπροσωπεῖ νομίμως τὸ «Κέντρον Ἐκκλησιαστικῶν Ἱστορικῶν καὶ Πολιτισμικῶν Μελετῶν» ἐνώπιον πάσης δικαστικῆς καὶ διοικητικῆς ἀρχῆς, συμβάλλεται ἐξ ὀνόματος καὶ γιὰ λογαριασμὸ του, μὲ βάση προηγούμενη σχετικὴ ἀπόφαση τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὑπογράφει τὴν ἀλληλογραφία του καὶ ἐπικυρώνει τὰ ἀντίγραφα ἢ τὰ ἀποσπάσματα πρακτικῶν τῶν συνεδριάσεων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Προκειμένου περὶ «δόσεως ὄρκου», τοῦτον δίδει γιὰ τὸ Κέντρο ἓνα ἀπὸ τὰ λαϊκὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ

Συμβουλίου, τὸ ὁποῖο ἐξουσιοδοτεῖται ἐγγράφως γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ ἀπὸ τὸ Συμβούλιο.

ἄρθρον 9.

1. Στὸ «Κέντρον Ἐκκλησιαστικῶν Ἱστορικῶν καὶ Πολιτισμικῶν Μελετῶν» ἐντάσσονται μὲ τὴν ἴδρυσή του:

α) Ἡ Μητροπολιτικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καὶ Ἰκαρίας. Στους σκοποὺς τοῦ Κέντρου ἐντάσσονται ἡ κατάταξη, ἡ μελέτη τῶν παλαιῶν βιβλίων της, ἡ σύνταξη σχετικοῦ ἐπιστημονικοῦ καταλόγου καὶ ἡ προετοιμασία της ὥστε νὰ εἶναι ἐπισκέψιμη καὶ πρόσφορη στὴν ἔρευνα.

β) Ἡ συλλογὴ χειρογράφων κωδίκων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καὶ Ἰκαρίας, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἤδη φωτογραφηθεῖ καὶ καταλογογραφηθεῖ, μὲ στόχο τὴν φύλαξη, τὴν ἔκθεση καὶ τὴν περαιτέρω ἐπιστημονικὴ μελέτη τους.

γ) Τὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καὶ Ἰκαρίας, ἀποτελούμενον ἀπὸ παλαιὰ ἔγγραφα τόσο τῆς Μητροπόλεως ὅσο καὶ τῶν Μονῶν τῶν νησιῶν πού ἀνήκουν στὴν Μητρόπολη, μὲ στόχο ἐπίσης τὴν φύλαξη καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ μελέτη τους.

δ) Φάκελοι τοῦ νεωτέρου ἀρχείου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καὶ Ἰκαρίας, ὡσάκις ὁ Μητροπολίτης θεωρεῖ ὅτι αὐτοὶ μποροῦν νὰ ἀποδοθοῦν στὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα, καὶ ὅτι δὲν ἔχουν ἄμεση σχέση μὲ τὴν τρέχουσα ἐκκλησιαστικὴ διοίκηση τῆς Μητροπόλεως.

ε) Οἱ καταγραφές κειμηλίων, εἰκόνων, ἱερῶν σκευῶν, παλαιτύπων βιβλίων καὶ παντός εἶδους ἐκκλησιαστικῶν ἀρχείων πού ἔχουν ἤδη πραγματοποιηθεῖ στὴν Ἱερά Μητρόπολη Σάμου καὶ Ἰκαρίας, καὶ οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦν πολῦτιμο ἀρχεῖο γιὰ περαιτέρω μελέτη, προβολὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἀξιοποίηση.

2. Τὸ Κέντρο ἀποσκοπεῖ στὴν περισυλλογὴ, συγκέντρωση, διάσωση, φύλαξη καὶ ἐπιστημονικὴ μελέτη καὶ ἄλλων παρομοίων ἱστορικῶν ἐκκλησιαστικῶν τεκμηρίων, τόσο ἀπὸ μονῆς καὶ ναοὺς, ὅσο καὶ ἀπὸ ἰδιωτικὲς συλλογές τῆς Σάμου, τῆς Ἰκαρίας καὶ τῶν Φούρνων, μὲ στόχο τὴν πληρέστερη ἐπιστημονικὴ μελέτη τῆς ἐκκλησιαστικῆς παρουσίας, τῆς ἱστορικῆς καὶ τῆς πολιτισμικῆς παράδοσης τῶν κατοίκων τους.

3. Στὸ Κέντρο θὰ μποροῦν νὰ προσφέρονται ἔγγραφα, χειρόγραφοι κώδικες, παλαιῦτα, καὶ ἐν γένει ἀρχεῖα καὶ ἱστορικὸ ὑλικό, ἀπὸ Νομικά Πρόσωπα, Ἐκκλησιαστικά Νομικά Πρόσωπα καὶ Ἰδιώτες, μὲ σκοπὸ τὴν φύλαξη, τὴν μελέτη, τὴν ἔκθεση καὶ τὴν ἐν γένει ἐπιστημονικὴ ἀξιοποίησή τους. Στὶς περιπτώσεις αὐτές ἡ κυριότητα θὰ μένει στὸν δωρητὴ, ἐνὼ τὰ δικαιώματα δημοσίευσης, μελέτης καὶ προβολῆς παραχω-

ροούνται στο Κέντρο. Τά αντίκείμενα αυτά θά έπιστρέφονται άν ό δωρητής τό άπαιτήσει, χωρίς ώστόσο τό Κέντρο νά στερείται τά δικαιώματα δημοσίευσης καί έπιστημονικής μελέτης του ύλικού.

Άρθρον 10.

Πόροι του «Κέντρου Έκκλησιαστικών Ιστορικών καί Πολιτισμικών Μελετών» είναι:

α) Οί έκάστοτε ύπέρ αυτού έπιχορηγήσεις της Έρεās Μητροπόλεως Σάμου καί Έκαρίας.

β) Οί εισηφορές των Έρεων Ναών, Έρεων Μονών καί Έρεων Προσκυνημάτων της Έρεās Μητροπόλεως Σάμου καί Έκαρίας, που θά έγγράφονται στον προϋπολογισμό τους από τά οικεία Συμβούλια, καί θά εγκρίνονται κατ' έτος από τό Μητροπολιτικό Συμβούλιο.

γ) Κληρονομίες, Κληροδοσίες καί Δωρεές ύπέρ του «Κέντρου Έκκλησιαστικών Ιστορικών καί Πολιτισμικών Μελετών», η καί άφιερώματα παντός τρίτου ύπέρ του.

δ) Εισηφορές Δήμων, Όργανισμών καί της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης.

ε) Κάθε κρατική έπιχορήγηση ύπέρ αυτού.

στ) Έπιχορηγήσεις, δωρεές καί χορηγίες όμοειδών έρευνητικών καί έπιστημονικών φορέων καί ιδρυμάτων η ιδιωτών.

ζ) Κάθε άλλο έσοδο προερχόμενο από νόμιμη πηγή.

Άρθρον 11.

Η διοίκηση καί η διαχείριση της περιουσίας του «Κέντρου Έκκλησιαστικών Ιστορικών καί Πολιτισμικών Μελετών» διενεργείται από τό Διοικητικό Συμβούλιο.

Γιά κάθε εισφορά σε χρήμα εκδίδεται Απόδειξη Εισπράξεως, που ύπογράφεται από τον Πρόεδρο καί τον Ταμία. Γιά κάθε άλλη εισφορά σε κινητά η άκίνητα γίνεται σχετική καταχώριση στα οικεία βιβλία του Κέντρου, τηρουμένων των νομίμων διατυπώσεων.

Άρθρον 12.

Οί πόροι του «Κέντρου Έκκλησιαστικών Ιστορικών καί Πολιτισμικών Μελετών» διατίθενται:

α) Γιά τη συντήρηση, έπιμέλεια, διαφύλαξη καί προβολή των αντικειμένων των βιβλιακών καί άρχειακών συλλογών του.

β) Γιά την διοργάνωση καί ύλοποίηση έρευνητικών έπιστημονικών προγραμμάτων μέ στόχο την καταγραφή καί μελέτη της εκκλησιαστικής, ιστορικής καί πολιτισμικής παράδοσης της Σάμου, της Έκαρίας καί των Φούρνων Κορσεών.

γ) Γιά την διοργάνωση όμιλιών, ημερίδων καί συνεδρίων που θά προάγουν τη σχετική έπιστημονική έρευνα, κατά τους σκοπούς του Κέντρου.

δ) Γιά την έκδοση έπιτόμων μελετών, πρακτικών ημερίδων καί συνεδρίων, συλλογικών καί άφιερωματικών έπιστημονικών τόμων καί περιοδικής έπιστημονικής έκδοσης, που θά άποτελεί την έπιστημονική έπιτηρίδα του Κέντρου.

ε) Γιά την μισθοδοσία τυχόν εποχιακού προσωπικού που θά χρησιμοποιεί για την έπίτευξη των σκοπών του.

στ) Γιά την συμμετοχή του Κέντρου σε έπιστημονικά προγράμματα, συνέδρια καί ανάλογες δράσεις άλλων όμοειδών έπιστημονικών καί έρευνητικών φορέων.

ζ) Γιά κάθε άλλο έξοδο που θά προβλέπεται από τον προϋπολογισμό του.

Άρθρον 13.

Η άκίνητη περιουσία του «Κέντρου Έκκλησιαστικών Ιστορικών καί Πολιτισμικών Μελετών» καταγράφεται σε ειδικό Κτηματολόγιο, που τηρείται από τον Ταμία του Διοικητικού Συμβουλίου.

Τό Κέντρο τηρεί Βιβλίο Πρακτικών, Βιβλίο Ταμείου, Γραμμάτια Εισπράξεων, Έντάληματα Πληρωμών, Πρωτόκολλο εισερχομένης καί έξερχομένης Άλληλογραφίας, Βιβλίο Δωρεών καί Βιβλίο Άντικειμένων. Όλα άριθμούνται καί θεωρούνται από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου.

Άρθρον 14.

Τό οικονομικό έτος του «Κέντρου Έκκλησιαστικών Ιστορικών καί Πολιτισμικών Μελετών» άρχίζει την 1η Ιανουαρίου καί λήγει την 31η Δεκεμβρίου.

Τά έσοδα καί τά έξοδα του Κέντρου κάθε οικονομικού έτους προσδιορίζονται από τον προϋπολογισμό.

Ό προϋπολογισμός του Κέντρου καταρτίζεται από τον ταμία, έλέγχεται καί εγκρίνεται από τό Διοικητικό Συμβούλιο, τό άργότερο μέσα στο πρώτο 15νθήμερο του Όκτωβρίου κάθε χρόνου.

Ό προϋπολογισμός του Κέντρου ύποβάλλεται ύποχρεωτικά για έγκριση μέσα στο δεύτερο 15νθήμερο του Όκτωβρίου κάθε έτους στο Μητροπολιτικό Συμβούλιο.

Άναπληρωματικές καί έκτακτες πιστώσεις ψηφίζονται από τό Διοικητικό Συμβούλιο καί ύποβάλλονται για έγκριση από τό Μητροπολιτικό Συμβούλιο.

Μέ τη λήξη της κάθε οικονομικής χρήσης, συντάσσεται από τον ταμία ό άπολογισμός του Κέντρου. Ό άπολογισμός έλέγχεται καί εγκρίνεται από τό Διοικητικό Συμβούλιο έντός του πρώτου 15νθημέρου του

Ίανουαρίου κάθε έτους και υποβάλλεται για έγκριση υποχρεωτικά εντός του δεύτερου 15νθημέρου του Ίανουαρίου κάθε έτους στο Μητροπολιτικό Συμβούλιο.

Η χρηματική περιουσία του Κέντρου, όταν υπερβαίνει τά 500 Εύρώ πρέπει νά κατατίθεται στό ύποκατάστημα τής Έθνικής Τραπεζής Σάμου.

Γιά τήν ανάληψη κάθε ποσού από τό λογαριασμό αυτό άπαιτείται Τραπεζική Έπιταγή, ύπογεγραμμένη από τόν Πρόεδρο και τόν Ταμία του Διοικητικού Συμβουλίου του Κέντρου.

Άρθρον 15.

Σέ περίπτωση διαλύσεως του «Κέντρου Έκκλησιαστικών Ίστορικών και Πολιτισμικών Μελετών» όλη η περιουσία του ανήκει αυτοδικαίως στό Νομικό Πρόσωπο τής Ίερās Μητροπόλεως Σάμου και Ίκαρίας. Τά πρós φύλαξη αντικείμενα αποδίδονται στό Έκκλησιαστικά Νομικά Πρόσωπα η στους ιδιώτες από τους όποιους είχαν προσφερθεϊ.

Γιά τυχόν διάλυση του Κέντρου άπαιτείται όμόφωνη και αιτιολογημένη άπόφαση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, προσυπογραφόμενη και από τόν Διευθυντή. Στή συνεδρίαση η όποία θά έξετάσει τυχόν διάλυση του κέντρου πρέπει νά παρίσταται άυτοπροσώπως και ό Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου.

Άρθρον 16.

Τό Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί νά άνακηρύσει Δωρητές, Εύεργέτες και Μεγάλους Εύεργέτες του «Κέντρου Έκκλησιαστικών Ίστορικών και Πολιτισμικών Μελετών», είτε εύρισκόμενους έν ζωή, είτε μετά θάνατον. Η άπόδοση τής τιμητικής διάκρισης θά γίνεται σέ ειδική τελετή, και μέ τήν άπονομή σχετικού διπλώματος.

Ανάλλογες ήθικές διακρίσεις μπορούν νά άπονέμονται σέ όσους πρόσφεραν χρηματικά ποσά για τή λειτουργία και τους σκοπούς του Κέντρου, άλλα και σέ

όσους πρόσφεραν σέ αυτό σπουδαίες και έξαιρετικές ύπηρεσίες.

Άρθρον 17.

Τό «Κέντρον Έκκλησιαστικών Ίστορικών και Πολιτισμικών Μελετών» έχει ιδιαίτερη σφραγίδα κυκλική, η όποία γύρω της έχει τίς λέξεις ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΑΜΟΥ ΚΑΙ ΙΚΑΡΙΑΣ και έσωτερικά τίς λέξεις ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ, στό κέντρο δέ τό έμβλημα τής Ίερās Μητροπόλεως Σάμου, δηλαδή δικέφαλο άετό.

Άρθρον 18

Γιά κάθε θέμα πού δέν άναφέρεται η όρίζεται στόν κανονισμό αυτό, έπιλαμβάνεται τό Διοικητικό Συμβούλιο του «Κέντρου Έκκλησιαστικών Ίστορικών και Πολιτισμικών Μελετών», όσάκις αυτό προκύπτει.

Άρθρον 19

1. Ό κανονισμός αυτός ισχύει από τή δημοσίευσή του στό έπίσημο Δελτίο τής Έκκλησίας τής Ελλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» και στην Έφημερίδα τής Κυβερνήσεως.

2. Ό Κανονισμός αυτός τροποποιείται έπειτα από άπόφαση του Δ.Σ. του Κέντρου και έγκριση τής Ίερās Συνόδου, η όποία έπίσης δημοσιεύεται στό έπίσημο Δελτίο τής Έκκλησίας τής Ελλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» και στην Έφημερίδα τής Κυβερνήσεως.

Άρθρον 20

Από τήν δημοσίευση του παρόντος Κανονισμού δέν προκαλείται δαπάνη σέ βάρος του προϋπολογισμού τής Ίερās Μητροπόλεως Σάμου και Ίκαρίας. Κάθε μελλοντική δαπάνη θά προβλέπεται και θά έγγράφεται στόν οικείο προϋπολογισμό.

Αθήναι, 13 Δεκεμβρίου 2012

† Ό Αθηνών ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ό Αρχιγραμματεύς

Ό Διαυλείας Γαβριήλ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ

Ἱερά Μητρόπολις Μεγάρων καί Σαλαμῖνος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2, τοῦ Νόμου 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῆς ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἐνοριακοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίου Δημητρίου Ἀσπροπύργου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νά καταλάβωσι τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Κληρικῶν (τῶν κατεχόντων κωδικὸν μισθοδοσίας τῆς ἐνιαίας ἀρχῆς πληρωμῶν), ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Μεγάροις τῇ 17ῃ Δεκεμβρίου 2012

† Ὁ Μεγάρων καί Σαλαμῖνος ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἐλασσῶνος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίας Παρασκευῆς Λυκουδίου Ἐλασσῶνος,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ἐλασσῶνι τῇ 14ῃ Δεκεμβρίου 2012

† Ὁ Ἐλασσῶνος ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίας Τριάδος Ἐλάτης,
Ἁγίου Νικολάου Βαβύλων,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Χίῳ τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 2012

† Ὁ Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν ΜΑΡΚΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καρπενησίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίου Δημητρίου Τριποτάμου - Εὐρυτανίας,
Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἐπισκοπῆς - Εὐρυτανίας,
Ἁγίου Δημητρίου Παλαιοχωρίου - Εὐρυτανίας,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Καρπενησίῳ τῇ 11ῃ Ἰανουαρίου 2013

† Ὁ Καρπενησίου ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δημοσίευσίς Δικαστικῆς Ἀποφάσεως

Πρὸς

Τὸν Πρεσβύτερον

Ἰωάννην Παπουτσῆν τοῦ Κωνσταντίνου,

Κληρικόν τῆς Ἱεραῆς Μητροπόλεως

Σισανίου καί Σιατίστης

(καί νῦν ἀγνώστου διαμονῆς)

Διὰ τοῦ παρόντος, κοινοποιοῦμέν σοι κατωτέρω τὴν ἐρήμην σου ἐκδοθεῖσαν ὑπ' ἀριθμ. 23/2012 ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καί Μοναχοῦς Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 122 παρ. 2 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περί Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καί τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας», ὡς τοῦτο τίθεται καί ἰσχύει συμπληρωθῆν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Ν.Δ. 171/1942 καί κατὰ τὰ σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 44

του Νόμου 590/1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου της Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἵνα οὕτω λάβῃς γνώσιν αὐτῆς καὶ ἀσκήσῃς κατ' αὐτῆς τὰ συμφώνως τοῖς ἄρθροισι 126 καὶ 133 τοῦ προειρημένου περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων Νόμου ἔνδικο μέσα τῆς ἀνακοπῆς ἐρημοδικίας καὶ τῆς ἐφέσεως.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι ὅτι ἐν περιπτώσει παρελεύσεως ἀπράκτου τῆς ὑπὸ τοῦ Νόμου 5383/1932 καθοριζομένης προθεσμίας, θέλει ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη ἀπόφασις καταστῆ, συνωδᾷ τῷ ἄρθρῳ 151 Αὐτοῦ, τελεσίδικος, ὀριστική καὶ ἀμετάκλητος.

Ὁ Γραμματεὺς τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων
Ἀρχιμ. Κυριανὸς Γληροῦδης

Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον

Ἀπόσπασμα Ἀποφάσεως 28/2012

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους, Διάκονους καὶ Μοναχοῦς Δικαστήριον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 156ης Συνοδικῆς Περιόδου, συγκείμενον ἐκ τοῦ Προέδρου Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκοπίου, καὶ ἐκ τῶν τακτικῶν Μελῶν Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν: α) Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Χρυσοστόμου, β) Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, γ) Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν κ. Μάρκου ὡς καὶ ἐκ τοῦ ἀναπληρωματικοῦ Μέλους Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης κ. Ἰωάννου, ἀναπληροῦντος τὸν ἐξαιρεθέντα δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 25/2012 παρεμπιπτούσης ἀποφάσεως Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτην Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Παῦλλον, ὡς συνειδότα ἑαυτῷ λόγον ἐξαιρέσεως, συμφώνως πρὸς διάταξιν τοῦ ἄρθρου 39 τοῦ Ν. 5383/1932.

Συνελθόντες εἰς Συνεδριαν τῇ 10ῃ Δεκεμβρίου 2012, ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος Δευτέρα καὶ ὥρᾳ 17.00, ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάλῳ κειμένῳ ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τῶν ὁδῶν Ἰωάννου Γενναδίου 14 καὶ Ἰασίου 1 καὶ τῇ συνήθει τῶν Συνεδριῶν Αἰθούσῃ, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ Γραμματέως Αὐτοῦ Ἀρχιμανδρίτου Κυριανοῦ Γληροῦδης, ἵνα κρίνῃ καὶ δικάσῃ τὸν Πρεσβύτερον Ἰωάννην Παπουτσῆν τοῦ Κωνσταντίνου, Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σισανίου καὶ Σιατίστης, κατηγορούμενον ἐπὶ: καὶ συγκεκριμένως ὅτι Κληρικὸς τυγχάνων τῆς Ὀρθοδόξου κατ' Ἀνατολῆς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ δὴ Πρεσβύτερος Αὐτῆς, ἐφημερεύων ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ ἐπὶ ἀδικήμασι σαφῶς προβλεπομένοις καὶ ρητῶς τιμωρουμένοις ὑπὸ τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων τῆς υποθέσεως αὐτοῦ παραπεμφθείσης ἐνώπιον Αὐτοῦ, λόγῳ ἀρμοδιότητος, δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 11/2009 ἀποφάσεως τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σισανίου καὶ Σιατίστης.

Δικάζον ἐρήμην τοῦ κατηγορουμένου νομίμως κληθέντος δυνάμει τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 55 τοῦ Ν.

5383/1932 «Περί Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν Διαδικασίας» ὡς ἀγνώστου διαμονῆς τῆς κλήσεως αὐτοῦ δημοσιευθείσης δὲ εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» μηνῶν Αὐγούστου-Σεπτεμβρίου 2012 καὶ Ὀκτωβρίου 2012 ὡς καὶ εἰς τὴν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν «ΕΣΤΙΑ» φύλλα 18ης καὶ 19ης Σεπτεμβρίου 2012, καὶ μὴ προσελθόντος καὶ μὴ παραστάντος κατὰ τὴν σημερινὴν δικάσιμον.

Διεξεληθόντες καὶ ἐπισταμένως μελετήσαν ἅπαντα τὰ ἐν τῇ δικογραφίᾳ ἔγγραφα καὶ στοιχεῖα.

Λαβόντες ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν εἰσήγησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Δικαστικοῦ Συνέδρου Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν κ. Μάρκου.

Σκεφθέντες κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱεροῦς Κανόνας καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης καὶ ἀξιολογήσεως τοῦ συνόλου τῶν στοιχείων τῆς δικογραφίας, τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων τῆς περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίας περιλαμβανούσης καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς προδικασίας, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων ἐγγράφων ἀπεδείχθησαν ὡς πραγματικὰ περιστατικὰ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Δικαστηρίου καὶ κατ' ἐλευθέραν ἐκτίμησιν, συνωδᾷ τῷ ἄρθρῳ 57 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περί Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας», ὅτι ὁ κατηγορούμενος Κληρικὸς τυγχάνων τῆς Ὀρθοδόξου κατ' Ἀνατολῆς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ δὴ Πρεσβύτερος Αὐτῆς, καὶ ἐφημερεύων ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ.....

Ἐπειδὴ τὰ ἀνωτέρω ἀδικήματα τοῦ κατηγορητηρίου σαφῶς προβλέπονται καὶ ρητῶς τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων, διὰ τῆς ποινῆς τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὕψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν καὶ δὴ καὶ ὑπὸ τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων:

Διὰ ταῦτα

1) Κηρύσσει ὁμοφώνως ἔνοχον τὸν κατηγορούμενον Πρεσβύτερον Ἰωάννην Παπουτσῆν, Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σισανίου καὶ Σιατίστης, κατηγορούμενον ἐπὶ: καὶ συγκεκριμένως ὅτι ἐφημερεύων ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ....., ἐπὶ ἀδικήμασι σαφῶς προβλεπομένοις καὶ ρητῶς τιμωρουμένοις ὑπὸ τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων.....

2) Ἐπιβάλλει αὐτῷ παμψηφεῖ τὴν ποινὴν τῆς Καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὕψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος, ἀπογυμνοῦν αὐτὸν τέλειον παντός Ἱερατικοῦ βαθμοῦ καὶ τίτλου, καταγόν αὐτὸν καὶ ἐπαναφέρον εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν, καταδικάζον ἅμα εἰς βάρους αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου τὴν ἐκ τριάκοντα ΕΥΡΩ (30 €) δικαστικὴν δαπάνην.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη αὐθημερόν.

Ὁ Πρόεδρος

τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου Προκόπιος

Τά Μέλη

- † Τριφυλίας καί Ὀλυμπίας Χρυσόστομος
- † Ὁ Μεσσηνίας Χρυσόστομος
- † Ὁ Λαγκαδά, Λητῆς καί Ρεντίνης Ἰωάννης
- † Ὁ Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν Μάρκος

Ὁ Γραμματεὺς
Ἄρχιμ. Κυπριανὸς Γηλαροῦδης

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δημοσίευσις Δικαστικῆς Ἀποφάσεως

Πρὸς
Τὸν Πρεσβύτερον
Δημήτριον Μωυσιάδην τοῦ Εὐσταθίου,
Κληρικόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καί Πολυκάστρου
(καὶ νῦν ἀγνώστου διαμονῆς)

Διὰ τοῦ παρόντος, κοινοποιούμεν σοι κατωτέρω τὴν ἐρήμην σου ἐκδοθεῖσαν ὑπ' ἀριθμ. 23/2012 ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοβάθμιου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καί Μοναχοὺς Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 122 παρ. 2 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας», ὡς τοῦτο τίθεται καὶ ἰσχύει συμπληρωθῆν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Ν.Δ. 171/1942 καὶ κατὰ τὰ σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 44 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἵνα οὕτω λάβῃς γνῶσιν αὐτῆς καὶ ἀσκῆσαι κατ' αὐτῆς τὰ συμφώνως τοῖς ἄρθροις 126 καὶ 133 τοῦ προειρημένου περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων Νόμου ἔνδικο μέσα τῆς ἀνακοπῆς ἐρημοδικίας καὶ τῆς ἐφέσεως.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι ὅτι ἐν περιπτώσει παρελεύσεως ἀπράκτου τῆς ὑπὸ τοῦ Νόμου 5383/1932 καθοριζομένης προθεσμίας, θέλει ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη ἀπόφασις καταστῆ, συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 151 Αὐτοῦ, τελεσίδικος, ὀριστική καὶ ἀμετάκλητος.

Ὁ Γραμματεὺς τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων
Ἄρχιμ. Κυπριανὸς Γηλαροῦδης

Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον

Ἀπόσπασμα Ἀποφάσεως 23/2012

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καί Μοναχοὺς Δικαστήριον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 156ης Συνοδικῆς Περιόδου, συγκείμενον ἐκ τοῦ Προέδρου Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου

Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκοπίου, καὶ ἐκ τῶν τακτικῶν Μελῶν Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν: α) Σισανίου καὶ Σιατίστῆς κ. Παύλου, β) Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Χρυσοστόμου, γ) Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, δ) Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν κ. Μάρκου.

Συνελθόν εἰς Συνεδρίαν τῆ 10ῃ Δεκεμβρίου 2012, ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος Δευτέρα καὶ ὥρα 17.00, ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάρῳ, κειμένων ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τῶν ὁδῶν Ἰωάννου Γενναδίου 14 καὶ Ἰασίου 1, καὶ τῆ συνήθει τῶν Συνεδριῶν Αἰθούσῃ, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ Γραμματέως Αὐτοῦ Ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ Γηλαροῦδη, ἵνα κρινῆ καὶ δικάσῃ τὸν Πρεσβύτερον Δημήτριον Μωυσιάδην τοῦ Εὐσταθίου, Κληρικόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου, κατηγορούμενον ἐπὶ: καὶ συγκεκριμένως ὅτι Κληρικός τυγχάνων τῆς Ὁρθοδόξου κατ' Ἀνατολᾶς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ δὴ Πρεσβύτερος Αὐτῆς, ἐφημερεύων ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ ἐπὶ ἀδικήμασι σαφῶς προβλεπομένοις καὶ ρητῶς τιμωρουμένοις ὑπὸ τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων, τῆς ὑποθέσεως αὐτοῦ παραπεμφθείσης ἐνώπιον Αὐτοῦ, λόγῳ ἀρμοδιότητος, δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1/8.08/2011 ἀποφάσεως τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου.

Δικάζον ἐρήμην τοῦ κατηγορουμένου νομίμως κληθέντος δυνάμει τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 55 τοῦ Ν. 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν Διαδικασίας» ὡς ἀγνώστου διαμονῆς τῆς κλήσεως αὐτοῦ δημοσιευθείσης δὲ εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» μηνῶν Αὐγούστου-Σεπτεμβρίου 2012 καὶ Ὀκτωβρίου 2012 ὡς καὶ εἰς τὴν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν «ΕΣΤΙΑ» φύλλα 18ης καὶ 19ης Σεπτεμβρίου 2012, καὶ μὴ προσελθόντος καὶ μὴ παραστάντος κατὰ τὴν σημερινὴν δικάσιμον.

Διεξελθόν καὶ ἐπισταμένως μελετήσαν ἅπαντα τὰ ἐν τῇ δικογραφίᾳ ἔγγραφα καὶ στοιχεῖα.

Λαβόν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν εἰσήγησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Δικαστικοῦ Συνέδρου Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν κ. Μάρκου.

Σκεφθέν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱεροὺς Κανόνες καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης καὶ ἀξιολογήσεως τοῦ συνόλου τῶν στοιχείων τῆς δικογραφίας, τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων τῆς περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίας περιλαμβανούσης καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς προδικασίας, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων ἐγγράφων ἀπεδείχθησαν ὡς πραγματικὰ περιστατικὰ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Δικαστηρίου καὶ κατ' ἐλευθέραν ἐκτίμησιν, συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 57 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας», ὅτι ὁ κατηγορούμενος Κληρικός τυγχάνων τῆς Ὁρθοδόξου κατ' Ἀνατολᾶς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ δὴ καὶ Πρεσβύτερος Αὐτῆς, καὶ ἐφημερεύων ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ.....

Ἐπειδή τὰ ἀνωτέρω ἀδικήματα τοῦ κατηγορητηρίου σαφῶς προβλέπονται καί ρητῶς τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν Θείων καί Ἱερῶν Κανόνων, διὰ τῆς ποινῆς τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος καί τῆς ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν καί δὴ καί ὑπὸ τῶν Θείων καί Ἱερῶν Κανόνων:

Διὰ ταῦτα

1) Κηρύσσει ὁμοφώνως ἔνοχον τόν κατηγορούμενον Πρεσβύτερον Δημήτριον Μωυσιάδην, Κληρικόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γουμένισσας, Ἀξιουπόλεως καί Πολλυκάστρου, κατηγορούμενον ἐπί: καί συγκεκριμένως ὅτι Κληρικός τυγχάνων τῆς Ὁρθοδόξου κατ' Ἀνατολᾶς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καί δὴ καί Πρεσβύτερος Αὐτῆς, ἐφημερεύων ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ....., ἐπί ἀδικήμασι σαφῶς προβλεπομένοις καί ρητῶς τιμωρουμένοις ὑπὸ τῶν Θείων καί Ἱερῶν Κανόνων.....

2) Ἐπιβάλῃ αὐτῷ παμψηφεῖ τὴν ποινὴν τῆς Καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὕψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος, ἀπογυμνοῦν αὐτόν τέλεον παντός Ἱερατικοῦ βαθμοῦ καί τίτλου, κατάγον αὐτόν καί ἐπαναφέρων εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν, καταδικάζων ἅμα εἰς βᾶρος αὐτοῦ καί ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου τὴν ἐκ τριάκοντα ΕΥΡΩ (30 €) δικαστικὴν δαπάνην.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καί ἐδημοσιεύθη αὐθημερόν.

Ὁ Πρόεδρος

τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καί Θάσου Προκόπιος

Τὰ Μέλη

† Ὁ Σισανίου καί Σιατίστας Παῦλος
† Ὁ Τριφυλίας καί Ὀλυμπίας Χρυσόστομος
† Ὁ Μεσσηνίας Χρυσόστομος
† Ὁ Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν Μᾶρκος

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Κυπριανὸς Γληροῦδης

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δημοσίευσις Δικαστικῆς Ἀποφάσεως

Πρὸς

Τὸν Ἱερομόναχον
Τιμόθεον Κακάνην τοῦ Νικολάου,
Κληρικόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Φιλίππων, Νεαπόλεως καί Θάσου
(καί νῦν ἀγνώστου διαμονῆς)

Διὰ τοῦ παρόντος, κοινοποιοῦμέν σοι κατωτέρω τὴν ἐρήμην σου ἐκδοθεῖσαν ὑπ' ἀριθμ. 23/2012 ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Δια-

κόνους καί Μοναχοῦς Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 122 παρ. 2 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καί τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας», ὡς τοῦτο τίθεται καί ἰσχύει συμπληρωθὲν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Ν.Δ. 171/1942 καί κατὰ τὰ σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 44 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἵνα οὕτω λάβῃς γνῶσιν αὐτῆς καί ἀσκήσῃς κατ' αὐτῆς τὰ συμφώνως τοῖς ἄρθροις 126 καί 133 τοῦ προειρημένου περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων Νόμου ἔνδικα μέσα τῆς ἀνακοπῆς ἐρημοδικίας καί τῆς ἐφέσεως.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι ὅτι ἐν περιπτώσει παρελεύσεως ἀπράκτου τῆς ὑπὸ τοῦ Νόμου 5383/1932 καθοριζομένης προθεσμίας, θέλει ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη ἀπόφασις καταστῆ, συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 151 Αὐτοῦ, τελεσιδικος, ὀριστικὴ καί ἀμετάκλητος.

Ὁ Γραμματεὺς τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων
Ἀρχιμ. Κυπριανὸς Γληροῦδης

Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον

Ἀπόσπασμα Ἀποφάσεως 29/2012

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καί Μοναχοῦς Δικαστήριον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 156ης Συνοδικῆς Περιόδου, συγκείμενον ἐκ τοῦ Προέδρου Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ὁ Σισανίου καί Σιατίστας κ. Παύλου, καί ἐκ τῶν τακτικῶν Μελῶν Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν: α) Τριφυλίας καί Ὀλυμπίας κ. Χρυσόστομου, β) Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομου, γ) Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν κ. Μάρκου ὡς καί ἐκ τοῦ Ἀναπληρωματικοῦ Μέλους Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λαγκαδᾶ, Λητῆς καί Ρεντίνης κ. Ἰωάννου, ἀναπληροῦντος τὸν Σεβασμιώτατον Προεδρεύοντα Αὐτοῦ Μητροπολίτην Σισανίου καί Σιατίστας κ. Παῦλον, εἰς τὴν θέσιν του ὡς Τακτικοῦ Μέλους.

Συνελθόν εἰς Συνεδρίαν τῇ 10ῃ Δεκεμβρίου 2012, ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος Δευτέρᾳ καί ὥρα 17.00, ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάρῳ, κειμένῳ ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τῶν ὁδῶν Ἰωάννου Γενναδίου 14 καί Ἰασίου 1, καί τῇ συνήθει τῶν Συνεδριῶν Αἰθούσῃ, ἐπὶ παρουσίᾳ καί τοῦ Γραμματέως Αὐτοῦ Ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ Γληροῦδου, ἵνα κρίνῃ καί δικάσῃ τὸν Ἱερομόναχον Τιμόθεον Κακάνην τοῦ Νικολάου, Κληρικόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φιλίππων, Νεαπόλεως καί Θάσου, κατηγορούμενον ἐπί: καί συγκεκριμένως ὅτι Κληρικός τυγχάνων τῆς Ὁρθοδόξου κατ' Ἀνατολᾶς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καί δὴ καί Ἱερομόναχος Αὐτῆς, ἐγκαταβίων ὡς μοναχὸς ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ ἐπί ἀδικήμασι σαφῶς προβλεπομένοις καί ρητῶς τιμωρουμένοις ὑπὸ τῶν Θείων καί Ἱερῶν Κανόνων, δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 12/31.08.2012 ἀποφάσεως τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρί-

ου της Ίερᾶς Μητροπόλεως Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου.

Δικάζον ἐρήμην τοῦ κατηγορουμένου νομίμως κληθέντος δυνάμει τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 55 τοῦ Ν. 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν Διαδικασίας» ὡς ἀγνώστου διαμονῆς τῆς κλήσεως αὐτοῦ δημοσιευθείσης δις εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» μηνῶν Αὐγούστου-Σεπτεμβρίου καὶ Ὀκτωβρίου 2012 ὡς καὶ εἰς τὴν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν «ΕΣΤΙΑ» φύλλα 18ης καὶ 19ης Σεπτεμβρίου 2012, καὶ μὴ προσελθόντος καὶ μὴ παρασάντος κατὰ τὴν σημερινὴν δικάσιμον.

Διεξελθόν καὶ ἐπισταμένως μελετήσαν ἅπαντα τὰ ἐν τῇ δικογραφίᾳ ἔγγραφα καὶ στοιχεῖα.

Λαβόν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν εἰσήγησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Δικαστικοῦ Συνέδρου Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν κ. Μάρκου.

Σκεφθέν κατὰ τοὺς Θεῖους καὶ Ἱεροῦς Κανόνας καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐπισταμένως μελέτης καὶ ἀξιολογήσεως τοῦ συνόλου τῶν στοιχείων τῆς δικογραφίας, τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων τῆς περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίας περιλαμβανούσης καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς προδικασίας, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων ἐγγράφων ἀπεδείχθησαν ὡς πραγματικὰ περιστατικὰ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Δικαστηρίου καὶ κατ' ἐλευθέραν ἐκτίμησιν, συνφδὰ τῶν ἄρθρων 57 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας», ὅτι ὁ κατηγορούμενος Κληρικός τυγχάνων τῆς Ὁρθοδόξου κατ' Ἀνατολῆς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ δὴ Πρεσβύτερος Αὐτῆς, ἐγκαταβίων ὡς μοναχὸς ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ

Ἐπειδὴ τὰ ἀνωτέρω ἀδικήματα τοῦ κατηγορητηρίου σαφῶς προβλέπονται καὶ ρητῶς τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων, διὰ τῆς ποινῆς τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν καὶ δὴ καὶ ὑπὸ τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων:

Διὰ ταῦτα

1) Κηρύσσει ὁμοφώνως ἔνοχον τὸν κατηγορούμενον Ἱερομόναχον Τιμόθεον Κακάνην τοῦ Νικολαίου, Κληρικόν τῆς Ίερᾶς Μητροπόλεως Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου, κατηγορούμενον ἐπί: καὶ συγκεκριμένως ὅτι Κληρικός τυγχάνων τῆς Ὁρθοδόξου κατ' Ἀνατολῆς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ δὴ καὶ Ἱερομόναχος Αὐτῆς, ἐγκαταβίων ὡς μοναχὸς ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ....., ἐπί ἀδικήμασι σαφῶς προβλεπομένοις καὶ ρητῶς τιμωρούμενοις ὑπὸ τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων.....

2) Ἐπιβάλλει αὐτῷ παμψηφεὶ τὴν ποινὴν τῆς Καθαιρέσεως ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος,

ἀπογυμνοῦν αὐτὸν τέλειον παντὸς Ἱερατικοῦ βαθμοῦ καὶ τίτλου, καταγόν αὐτὸν καὶ ἐπαναφέρον εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν, καταδικάζον ἅμα εἰς βάρους αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου τὴν ἐκ τριάκοντα ΕΥΡΩ (30 €) δικαστικὴν δαπάνην.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη αὐθημερόν.

Ὁ Προεδρεύων
τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου.
† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης Παῦλος

Τὰ Μέλη
† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Χρυσόστομος
† Ὁ Μεσσηνίας Χρυσόστομος
† Ὁ Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης Ἰωάννης
† Ὁ Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν Μάρκος

Ὁ Γραμματεὺς
Ἄρχιμ. Κυπριανὸς Γηλαροῦδης

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΘΕΣΣΑΛΙΩΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΦΑΝΑΡΙΟΦΕΡΣΑΛΩΝ

ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς
Τὸν Πρεσβύτερον
Γεώργιον Καναρίδην
πρώην Ἐφημέριον Ἱ. Ν. Ἀγ. Γεωργίου Καλλιθέας
Φαρσάλων
(νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Καλεῖσαι ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Οἰκονόμου Ἀθανασίου Τζῶρα, ἐνεργούντος ὡς ἀνακριτοῦ, συνφδὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 890/26.9.2012 ἐντολῆς τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κυρίλλου καὶ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 110 τοῦ Ν. 5383/1932 ἐν Καρδίτῃ καὶ ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας τῆς 31ῆς Ἰανουαρίου 2013, ἡμέρα Πέμπτη καὶ ὥρα 11.00 π.μ. προκειμένου νὰ ἀπολογηθῆς δι' ἐγκατάλειψιν τῶν Ἐφημεριακῶν σου καθηκόντων ἄνευ ἀδείας.

Προσεπιδηλοῦμεν σοι ὅτι ἐν περιπτώσει μὴ ἐφανίσεώς σου θέλει ἐνεργηθῶσι κατὰ σοῦ τὰ ὑπὸ τῶν ἄρθρων 62 καὶ 112 τοῦ Ν. 5383/1932 ὡς ταῦτα ἰσχύουσι κατὰ τὰ σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 44 παρ. 1 τοῦ Ν. 590/1977 διατασσόμενα.

Ἐν Καρδίτῃ τῆς 11ῆς Ἰανουαρίου 2012

Ὁ Ἀνακριτὴς
Ἀθανάσιος Τζῶρας, Οἰκονόμος

Ὁ Γραμματεὺς
Λάζαρος Ἀλιβάνογλου, Οἰκονόμος